

eul_wid: qmm-dg

Γαληνὸς ὁ Περγαμηνός · Galen of Pergamon

On Natural Faculties

Περὶ φυσικῶν δυνάμεων

Period: *Ῥωμαϊκή* [Roman](#)
Dialect: *Ἀττικίζουσα τεχνική* [Atticizing Technical](#)
Domain: *Ἰατρική* [Medicine](#)
Format: *Πραγματεία* [Treatise](#)

- 2 1 (t1) ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ. Ἐπειδὴ τὸ μὲν αἰσθάνεσθαι τε καὶ κινεῖσθαι κατὰ προαίρεσιν ἴδια τῶν ζώων ἐστί, τὸ δ' αὐξάνεσθαι τε καὶ τρέφεσθαι κοινὰ καὶ τοῖς φυτοῖς, εἴη ἂν τὰ μὲν πρότερα τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ δεύτερα τῆς φύσεως ἔργα. εἰ δέ τις καὶ τοῖς φυτοῖς ψυχῆς μεταδίδωσι καὶ διαιρούμενος αὐτὰς ὀνομάζει φυτικὴν μὲν ταύτην, αἰσθητικὴν δὲ τὴν ἑτέραν, λέγει μὲν οὐδ' οὗτος ἄλλα, τῇ λέξει δ' οὐ πάνυ τῇ συνήθει κέχρηται. ἀλλ' ἡμεῖς γε μεγίστην λέξεως ἀρετὴν σαφῆνειαν εἶναι πεπεισμένοι καὶ ταύτην εἰδότες || ὑπ' οὐδενὸς οὕτως ὥς ὑπὸ τῶν ἀσυνήθων ὀνομάτων διαφθειρομένην, ὥς τοῖς πολλοῖς ἔθος, οὕτως ὀνομάζοντες ὑπὸ μὲν ψυχῆς θ' ἅμα καὶ φύσεως τὰ ζῶα διοικεῖσθαι φαμεν, ὑπὸ δὲ φύσεως μόνης τὰ φυτὰ καὶ τό γ' αὐξάνεσθαι τε καὶ τρέφεσθαι φύσεως ἔργα φαμέν, οὐ ψυχῆς. ^[5]
- 2 2 Καὶ ζητήσομεν κατὰ τόνδε τὸν λόγον, ὑπὸ τίνων γίγνεται δυνάμεων αὐτὰ δὴ ταῦτα καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο φύσεως ἔργον ἐστί. ἀλλὰ πρότερόν γε διελέσθαι τε χρὴ καὶ μηνῦσαι σαφῶς ἕκαστον τῶν ὀνομάτων, οἷς χρησόμεθα κατὰ τόνδε τὸν λόγον, καὶ ἐφ' ὃ τι φέρομεν πρᾶγμα. γενήσεται δὲ τοῦτ' εὐθὺς ἔργων φυσικῶν διδασκαλία σὺν ταῖς τῶν ὀνομάτων ἐξηγήσεσιν. ὅταν οὖν τι σῶμα κατὰ μηδὲν ἐξαλλάττεται τῶν προϋπαρχόντων, ἡσυχάζειν αὐτό φαμεν· εἰ δ' ἐξίσταί το πη, κατ' ἐκεῖνο κινεῖσθαι. καὶ τοίνυν ἐπεὶ πολυειδῶς ἐξίσταται, πολυειδῶς καὶ κινηθήσεται. καὶ γὰρ εἰ λευκὸν ὑπάρχον μελαίνοιτο καὶ εἰ μέλαν λευκαίνοιτο, κινεῖται κατὰ χροάν, καὶ εἰ γλυκὺ τέως ὑπάρχον αὔθις || αὐστηρὸν ἢ ἔμπαλιν ἐξ αὐστηροῦ γλυκὺ γένοιτο, καὶ τοῦτ' ἂν κινεῖσθαι λέγοιτο κατὰ τὸν χυμόν. ^[15]
- 2 3 ἄμφω δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ προειρημένα κατὰ τὴν ποιότητα κινεῖσθαι λεχθήσεται καὶ οὐ μόνον γε τὰ κατὰ τὴν χροάν ἢ τὸν χυμόν ἐξαλλαττόμενα κινεῖσθαι φαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ θερμότερον ἐκ ψυχροτέρου γενόμενον ἢ ψυχρότερον ἐκ θερμότερου κινεῖσθαι καὶ τοῦτο λέγομεν, ὥσπερ γε καὶ εἴ τι ξηρὸν ἐξ ὑγροῦ ἢ ὑγρὸν ἐκ ξηροῦ γίγνοιτο. κοινὸν δὲ κατὰ τούτων ἀπάντων ὄνομα φέρομεν τὴν ἀλλοίωσιν. ἔν τι τοῦτο γένος κινήσεως. ἕτερον δὲ γένος ἐπὶ τοῖς τὰς χώρας ἀμείβουσι σώμασι καὶ τόπον ἐκ τόπου μεταλλάττειν λεγομένοις, ὄνομα δὲ καὶ τούτῳ φορά. αὐταὶ μὲν οὖν αἱ δύο κινήσεις ἀπλαῖ καὶ πρῶται, σύνθετοι δ' ἐξ αὐτῶν αὔξησις τε καὶ φθίσις, ὅταν ἐξ ἐλάττονός τι μεῖζον ἢ ἐκ μεζονος ἑλάττον γένηται φυλάττον τὸ οἰκεῖον εἶδος. ἕτεραι δὲ δύο κινήσεις γένεσις καὶ φθορά, γένεσις μὲν ἢ εἰς οὐσίαν ἀγωγή, φθορά δ' ἢ ἐναντία. πάσαις δὲ ταῖς κινήσεσι κοινὸν ἐξάλλαξις τοῦ || προϋπάρχοντος, ὥσπερ οὖν καὶ ταῖς ἡσυχίαις ἢ φυλακῇ τῶν προϋπαρχόντων. ^[15]

- 2 4 ἀλλ' ὅτι μὲν ἐξαλλάττεται καὶ πρὸς τὴν ὄψιν καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν καὶ πρὸς τὴν ἀφὴν αἷμα γιγνόμενα τὰ σιτία, συγχωροῦσιν· ὅτι δὲ καὶ κατ' ἀλήθειαν, οὐκέτι τοῦθ' ὁμολογοῦσιν οἱ σοφισταί. οἱ μὲν γάρ τινες αὐτῶν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα τῶν ἡμετέρων αἰσθήσεων ἀπάτας τινὰς καὶ παραγωγὰς νομίζουσιν ἄλλοτ' ἄλλως πασχουσῶν, τῆς ὑποκειμένης οὐσίας μηδὲν τούτων, οἷς ἐπονομάζεται, δεχομένης· οἱ δὲ τινες εἶναι μὲν ἐν αὐτῇ βούλονται τὰς ποιότητας, ἀμεταβλήτους δὲ καὶ ἀτρέπτους ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα καὶ τὰς φαινόμενας ταύτας [ἐν αὐτῇ] ἀλλοιώσεις τῇ διακρίσει τε καὶ συγκρίσει γίνεσθαι φασιν [ὡς Ἀναξαγόρας]. εἰ δὴ τούτους ἐκτραπόμενος ἐξελέγχοιμι, μείζον ἂν μοι τὸ πάρεργον τοῦ ἔργου γένοιτο. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἴσασι, ὅσα περὶ τῆς καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν ἀλλοιώσεως Ἀριστοτέλει τε καὶ μετ' αὐτὸν Χρυσίππῳ γέγραπται, παρακαλέσαι χρὴ τοῖς ἐκείνων αὐτοὺς ὁμιλῆσαι γράμμασιν· εἰ δὲ γινώσκοντες ἔπειθ' ἐκόντες τὰ χεῖρω πρὸ τῶν βελτιόνων || αἰροῦνται, μάταια δήπου καὶ τὰ ἡμέτερα νομιοῦσιν. ^[15]
- 2 5 ὅτι δὲ καὶ Ἱπποκράτης οὕτως ἐγίγνωσκεν Ἀριστοτέλους ἔτι πρότερος ὢν, ἐν ἑτέροις ἡμῖν ἀποδέδεικται. πρῶτος γὰρ οὗτος ἀπάντων ὢν ἴσμεν ἱατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἀποδεικνύειν ἐπεχείρησε τέτταρας εἶναι τὰς πάσας δραστικάς εἰς ἀλλήλας ποιότητας, ὑφ' ὧν γίνεταί τε καὶ φθείρεται πάνθ', ὅσα γένεσίν τε καὶ φθορὰν ἐπιδέχεται. καὶ μέντοι καὶ τὸ κεράννυσθαι δι' ἀλλήλων αὐτὰς ὅλας δι' ὧν Ἱπποκράτης ἀπάντων [ὢν ἴσμεν] πρῶτος ἔγνω καὶ τὰς ἀρχὰς γε τῶν ἀποδείξεων, ὢν ὕστερον Ἀριστοτέλης μετεχειρίσατο, παρ' ἐκείνῳ πρῶτῳ γεγραμμένας ἔστιν εὐρεῖν. εἰ δ' ὥσπερ τὰς ποιότητας οὕτω καὶ τὰς οὐσίας δι' ὧν κεράννυσθαι χρὴ νομίζειν, ὡς ὕστερον ἀπεφάνηατο Ζήνων ὁ Κιτιεὺς, οὐχ ἡγοῦμαι δεῖν ἔτι περὶ τούτου κατὰ τόνδε τὸν λόγον ἐπεξιέναι. μόνην γὰρ εἰς τὰ παρόντα δέομαι γινώσκεσθαι τὴν δι' ὅλης τῆς οὐσίας ἀλλοίωσιν, ἵνα μή τις ὁστοῦ καὶ σαρκὸς καὶ νεύρου καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστου μορίων οἶονεῖ μισγάγκειάν τινα τῷ ἄρτῳ νομίση περιέχεσθαι κάπειτ' ἐν || τῷ σώματι διακρινόμενον ὡς τὸ ὁμόφυλον ἕκαστον ἰέναι. ^[20]
- 2 6 καίτοι πρό γε τῆς διακρίσεως αἷμα φαίνεται γιγνόμενος ὁ πᾶς ἄρτος. εἰ γοῦν παμπόλλῳ τις χρόνῳ μηδὲν ἄλλ' εἴη σιτίον προσφερόμενος, οὐδὲν ἦττον ἐν ταῖς φλεψὶν αἷμα περιεχόμενον ἔξει. καὶ φανερώς τοῦτο τὴν τῶν ἀμετάβλητα τὰ στοιχεῖα τιθεμένων ἐξελέγχει δόξαν, ὥσπερ οἶμαι καὶ τοῦλαιον εἰς τὴν τοῦ λύχνου φλόγα καταναλισκόμενον ἅπαν καὶ τὰ ξύλα πῦρ μικρὸν ὕστερον γιγνόμενα. καίτοι τό γ' ἀντιλέγειν αὐτοῖς ἡρνησάμην, ἀλλ' ἐπεὶ τῆς ἱατρικῆς ὕλης ἦν τὸ παράδειγμα καὶ χρήζω πρὸς τὸν παρόντα λόγον αὐτοῦ, διὰ τοῦτ' ἐμνημόνευσα. καταλιπόντες οὖν, ὡς ἔφην, τὴν πρὸς τούτους ἀντιλογίαν, <ἐνὸν> τοῖς βουλομένοις τὰ τῶν παλαιῶν ἐκμανθάνειν κάξ ὢν ἡμεῖς ἰδίᾳ περὶ αὐτῶν ἐπεσκέμμεθα, τὸν ἐφεξῆς λόγον ἅπαντα ποιησόμεθα ζητοῦντες ὑπὲρ ὧν ἐξ ἀρχῆς προϋθέμεθα, πόσαι τε καὶ τίνες εἰσὶν αἱ τῆς φύσεως δυνάμεις καὶ τί ποιεῖν ἔργον ἐκάστη πέφυκεν. ἔργον δὲ δηλονότι καλῶ τὸ γεγονὸς ἦδη καὶ συμπεπλη||ρωμένον ὑπὸ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, οἷον τὸ αἷμα, τὴν σάρκα, τὸ νεῦρον· ἐνέργειαν δὲ τὴν δραστικὴν ὀνομάζω κίνησιν καὶ τὴν ταύτης αἰτίαν δύναμιν. ^[15]
- 2 7 ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ τῷ σιτίῳ αἷμα γίνεσθαι παθητικὴ μὲν ἢ τοῦ σιτίου, δραστικὴ δ' ἢ τῆς φλεβὸς γίνεταί κίνησις, ὡσαύτως δὲ κἂν τῷ μεταφέρειν τὰ κῶλα κινεῖ μὲν ὁ μῦς, κινεῖται δὲ τὰ ὀσᾶ, τὴν μὲν τῆς φλεβὸς καὶ τῶν μυῶν κίνησιν ἐνέργειαν εἶναί φημι, τὴν δὲ τῶν σιτίων τε καὶ τῶν ὀσῶν σύμπτωμά τε καὶ πάθημα· τὰ μὲν γὰρ ἀλλοιοῦνται, τὰ δὲ φέρεται. τὴν μὲν οὖν ἐνέργειαν ἐγχωρεῖ καλεῖν καὶ ἔργον τῆς φύσεως, οἷον τὴν πέψιν, τὴν ἀνάδοσιν, τὴν αἱμάτωσιν, οὐ μὴν τὸ γ' ἔργον ἐξ ἁπαντος ἐνέργειαν· ἢ γὰρ τοι σὰρξ ἔργον μὲν ἐστὶ τῆς φύσεως, οὐ μὴν ἐνέργειά γε. δῆλον οὖν, ὡς θάτερον μὲν τῶν ὀνομάτων διχῶς λέγεται, θάτερον δ' οὐ. Ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ ἡ φλὲψ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἕκαστον διὰ τὴν ἐκ τῶν τεττάρων ποιὰν κρᾶσιν ὡδί πως ἐνεργεῖν δοκεῖ. εἰσὶ δὲ γε μὴν οὐκ ὀλίγοι τινὲς ἄνδρες || οὐδ' ἄδοξοι, φιλόσοφοί τε καὶ ἱατροί,

τῷ μὲν θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ τὸ δρᾶν ἀναφέροντες, ὑποβάλλοντες δ' αὐτοῖς παθητικὰ τὸ ξηρόν τε καὶ τὸ ὑγρόν. ^[15]

2 8 καὶ πρῶτός γ' Ἀριστοτέλης τὰς τῶν κατὰ μέρος ἀπάντων αἰτίας εἰς ταύτας ἀνάγειν πειράται τὰς ἀρχάς, ἡκολούθησε δ' ὕστερον αὐτῷ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς χορός. καίτοι τούτοις μὲν, ὡς ἂν καὶ αὐτῶν τῶν στοιχείων τὴν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν χύσεσι τέ τισι καὶ πιλήσειν ἀναφέρουσιν, εὐλογον ἦν ἀρχὰς δραστικὰς ποιήσασθαι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, Ἀριστοτέλει δ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ταῖς τέτταρσι ποιότησιν εἰς τὴν τῶν στοιχείων γένεσιν χρωμένῳ βέλτιον ἦν καὶ τὰς τῶν κατὰ μέρος αἰτίας ἀπάσας εἰς ταύτας ἀνάγειν. τί δήποτ' οὖν ἐν μὲν τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ταῖς τέτταρσι χρῆται, ἐν δὲ τοῖς μετεωρολογικοῖς καὶ τοῖς προβλήμασι καὶ ἄλλοθι πολλαχόθι ταῖς δύο μόναις; εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν τοῖς ζώοις τε καὶ τοῖς φυτοῖς μᾶλλον μὲν δρᾶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, ἥττον δὲ τὸ ξηρόν καὶ τὸ ὑγρόν ἀποφαίνοντό τις, ἴσως ἂν ἔχοι καὶ τὸν Ἱπποκράτην σύμψηφον· εἰ δ' ὡσαύτως ἐν || ἅπασιν, οὐκέτ' οἶμαι συγχωρήσειν τοῦτο μὴ ὅτι τὸν Ἱπποκράτην ἀλλὰ μὴδ' αὐτὸν τὸν Ἀριστοτέλην μεμνησθῆαι γε βουλόμενον ὦν ἐν τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς οὐχ ἀπλῶς ἀλλὰ μετ' ἀποδείξεως αὐτὸς ἡμᾶς ἐδίδαξεν. ^[5]

2 9 ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων κἂν τοῖς περὶ κράσεων, εἰς ὅσον ἰατρῷ χρησίμον, ἐπεσκεψάμεθα. Ἡ δ' οὖν δύναμις ἡ ἐν ταῖς φλεψὶν ἡ αἵματοποιητικὴ προσαγορευομένη καὶ πᾶσα δ' ἄλλη δύναμις ἐν τῷ πρὸς τι νενόηται· πρῶτως μὲν γὰρ τῆς ἐνεργείας [ἡ δύναμις] αἰτία, ἥδη δὲ καὶ τοῦ ἔργου κατὰ συμβεβηκός. ἀλλ' εἴπερ ἡ αἰτία πρὸς τι, τοῦ γὰρ ὑπ' αὐτῆς γενομένου μόνου, τῶν δ' ἄλλων οὐδενός, εὐδηλον, ὅτι καὶ ἡ δύναμις ἐν τῷ πρὸς τι. καὶ μέχρι γ' ἂν ἀγνοῶμεν τὴν οὐσίαν τῆς ἐνεργούσης αἰτίας, δύναμιν αὐτὴν ὀνομάζομεν, εἶναι τινα λέγοντες ἐν ταῖς φλεψὶν αἵματοποιητικὴν, ὡσαύτως δὲ κἂν τῇ κοιλίᾳ πεπτικὴν κἂν τῇ καρδίᾳ σφυγμικὴν καὶ καθ' ἕκαστον τῶν ἄλλων ἰδίαν τινα τῆς || κατὰ τὸ μόριον ἐνεργείας. ^[15]

2 10 εἴπερ οὖν μεθόδῳ μέλλοιμεν ἐξευρήσειν, ὁποῖα τε καὶ ὁποῖαί τινες αἱ δυνάμεις εἰσὶν, ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν ἀρκτέον· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν ὑπὸ τίνος ἐνεργείας γίγνεται καὶ τούτων ἐκάστης προηγεῖται τις αἰτία. Ἔργα τοίνυν τῆς φύσεως ἔτι μὲν κυουμένου τε καὶ διαπλαττομένου τοῦ ζώου τὰ σύμπαντ' ἐστὶ τοῦ σώματος μόρια, γεννηθέντος δὲ κοινὸν ἐφ' ἅπασιν ἔργον ἡ εἰς τὸ τέλειον ἐκάστῳ μέγεθος ἀγωγή καὶ μετὰ ταῦθ' ἡ μέχρι τοῦ δυνατοῦ διαμονή· ἐνέργειαι δ' ἐπὶ τρισὶ τοῖς εἰρημένοις ἔργοις τρεῖς ἐξ ἀνάγκης, ἐφ' ἑκάστῳ μία, γένεσις τε καὶ αὕξησις καὶ θρέψις. ἀλλ' ἡ μὲν γένεσις οὐχ ἀπλῆ τις ἐνέργεια τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐξ ἀλλοιώσεως τε καὶ διαπλάσεως ἐστὶ σύνθετος, ἵνα μὲν γὰρ ὁστοῦν γένηται καὶ νεῦρον καὶ φλέψ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἀλλοιοῦσθαι χρὴ τὴν ὑποβεβλημένην οὐσίαν, ἐξ ἧς γίγνεται τὸ ζῶον· ἵνα δὲ καὶ σχῆμα τὸ δέον καὶ θέσιν καὶ κοιλότητάς τινας καὶ ἀποφύσεις καὶ συμφύσεις καὶ τᾶλλα || τὰ τοιαῦτα κτήσεται, διαπλάττεσθαι χρὴ τὴν ἀλλοιουμένην οὐσίαν, ἣν δὴ καὶ ὕλην τοῦ ζώου καλῶν, ὡς τῆς νεῶς τὰ ξύλα καὶ τῆς εἰκόνης τὸν κηρόν, οὐκ ἂν ἀμάρτοις. ^[5]

2 11 ἡ δ' αὕξησις ἐπίδοσις ἐστὶ καὶ διάστασις κατὰ μήκος καὶ πλάτος καὶ βάθος τῶν στερεῶν τοῦ ζώου μορίων, ὧν περ καὶ ἡ διάπλασις ἦν, ἡ δὲ θρέψις πρόσθεσις [ἐστὶ] τοῖς αὐτοῖς ἄνευ διαστάσεως. Περὶ πρώτης οὖν τῆς γενέσεως εἴπωμεν, ἣν ἐξ ἀλλοιώσεως θ' ἅμα καὶ διαπλάσεως ἐλέγομεν γίνεσθαι. καταβληθέντος δὴ τοῦ σπέρματος εἰς τὴν μήτραν ἢ εἰς τὴν γῆν, οὐδὲν γὰρ διαφέρει, χρόνοις τισὶν ὠρισμένοις πάμπολλα συνίσταται μόρια τῆς γεννωμένης οὐσίας ὑγρότητι καὶ ξηρότητι καὶ ψυχρότητι καὶ θερμότητι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὅσα τούτοις ἔπεται, διαφέροντα. τὰ δ' ἐπόμενα γινώσκεις, εἴπερ ὅλως ἐφιλοσόφησάς τι περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς αἰ λοιπαὶ γὰρ τῶν ἀπτῶν ὀνομαζομένων διαφορῶν ταῖς εἰρημέναις ἔπονται πρῶται καὶ μάλιστα, μετὰ δὲ ταύτ' || τας αἰ γευσταί τε καὶ ὀσφρηταί καὶ ὁραταί. ^[15]

2 12

σκληρότης μὲν οὖν καὶ μαλακότης καὶ γλισχρότης καὶ κραυρότης καὶ κουφότης καὶ βαρύτης καὶ πυκνότης καὶ ἀραιότης καὶ λειότης καὶ τραχύτης καὶ παχύτης καὶ λεπτότης ἀπταὶ διαφοραὶ καὶ εἴρηται περὶ πασῶν Ἀριστοτέλει καλῶς. οἶσθα δὲ δήπου καὶ τὰς γευστάς τε καὶ ὄσφρητάς καὶ ὁρατάς διαφοράς. ὥστ', εἰ μὲν τὰς πρώτας τε καὶ στοιχειώδεις ἀλλοιωτικὰς δυνάμεις ζητοίης, ὑγρότης ἐστὶ καὶ ξηρότης καὶ ψυχρότης καὶ θερμότης· εἰ δὲ τὰς ἐκ τῆς τούτων κράσεως γενομένης, τοσαῦται καθ' ἕκαστον ἔσονται ζῶον, ὅσαπερ ἂν αὐτοῦ τὰ αἰσθητὰ στοιχεῖα ὑπάρχη· καλεῖται δ' αἰσθητὰ στοιχεῖα τὰ ὁμοιομερῆ πάντα τοῦ σώματος μόρια· καὶ ταῦτ' οὐκ ἐκ μεθόδου τινὸς ἀλλ' αὐτόπτην γενόμενον ἐκμαθεῖν χρή διὰ τῶν ἀνατομῶν. ὅστουν δὲ καὶ χόνδρον καὶ νεῦρον καὶ ὑμένα καὶ σύνδεσμον καὶ φλέβα καὶ πᾶνθ' ὅσα τοιαῦτα κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ζώου γένεσιν ἢ φύσιν ἀπεργάζεται δυνάμει χρωμένη καθόλου μὲν εἰπεῖν τῇ γεννητικῇ τε καὶ ἀλλοιωτικῇ, κατὰ μέρος δὲ θερμαντικῇ τε καὶ ψυκτικῇ καὶ ξηραντικῇ καὶ ὑγραντικῇ καὶ ταῖς ἐκ τῆς τούτων κράσεως γενομέναις, οἷον ὁστοποιητικῇ τε καὶ νευροποιητικῇ καὶ χονδροποιητικῇ· σαφηνείας γὰρ ἔνεκα καὶ τούτοις τοῖς ὀνόμασι χρηστέον. ^[5]

2 13 ἔστι γοῦν καὶ ἡ ἰδία σὰρξ τοῦ ἥπατος ἐκ τούτου τοῦ γένους καὶ ἡ τοῦ σπληνὸς καὶ ἡ τῶν νεφρῶν καὶ ἡ τοῦ πνεύμονος καὶ ἡ τῆς καρδίας. οὕτω δὲ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου τὸ ἴδιον σῶμα καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν ὑστερῶν αἰσθητὸν στοιχεῖόν ἐστιν ὁμοιομερές τε καὶ ἀπλοῦν καὶ ἀσύνθετον· ἐὰν γὰρ ἐξέλῃς ἐκάστου τῶν εἰρημένων τὰς ἀρτηρίας τε καὶ τὰς φλέβας καὶ τὰ νεῦρα, τὸ ὑπόλοιπον σῶμα τὸ καθ' ἕκαστον ὄργανον ἀπλοῦν ἐστὶ καὶ στοιχειώδες ὡς πρὸς αἴσθησιν. ὅσα δὲ τῶν τοιούτων ὀργάνων ἐκ δυοῖν σύγκειται χιτῶνων οὐχ ὁμοίων μὲν ἀλλήλοις, ἀπλοῦ δ' ἐκατέρου, τούτων οἱ χιτῶνές εἰσι τὰ στοιχεῖα καθάπερ τῆς τε γαστρὸς καὶ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν ἀρτηριῶν, καὶ καθ' ἕκατέρον γε τῶν χιτῶνων ἴδιος ἢ ἀλλοιωτικὴ δύναμις ἢ ἐκ τοῦ παρὰ τῆς || μητρὸς ἐπιμηνίου γεννήσασα τὸ μόριον, ὥστε τὰς κατὰ μέρος ἀλλοιωτικὰς δυνάμεις τοσαύτας εἶναι καθ' ἕκαστον ζῶον, ὅσαπερ ἂν ἔχη τὰ στοιχειώδη μόρια. ^[20]

2 14 καὶ μὲν γε καὶ τὰς ἐνεργείας ἰδίας ἐκάστῳ τῶν κατὰ μέρος ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ὥσπερ καὶ τὰς χρεῖας, οἷον καὶ τῶν ἀπὸ τῶν νεφρῶν εἰς τὴν κύστιν διηκόντων πόρων, οἳ δὲ καὶ οὐρητῆρες καλοῦνται. οὗτοι γὰρ οὐτ' ἀρτηρίαί εἰσιν, ὅτι μήτε σφύζουσι μήτ' ἐκ δυοῖν χιτῶνων συνεστήκασιν, οὔτε φλέβες, ὅτι μήθ' αἷμα περιέχουσι μήτ' ἔοικεν αὐτῶν ὁ χιτῶν κατὰ τι τῷ τῆς φλεβός· ἀλλὰ καὶ νεύρων ἐπὶ πλέον ἀφεστήκασιν ἢ τῶν εἰρημένων. τί ποτ' οὖν εἰσιν; ἐρωτᾷ τις, ὥσπερ ἀναγκαῖον ὃν ἅπαν μόριον ἢ ἀρτηριαν ἢ φλέβα ἢ νεῦρον ὑπάρχειν ἢ ἐκ τούτων πεπλέχθαι καὶ μὴ τοῦτ' αὐτὸ τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἴδιος ἐκάστῳ τῶν κατὰ μέρος ὀργάνων ἐστὶν ἡ οὐσία. καὶ γὰρ καὶ αἱ κύστεις ἐκατέραι ἢ τε τὸ οὖρον ὑποδεχομένη καὶ ἡ τὴν ξανθὴν χολὴν οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀλλὰ καὶ ἀλλήλων διαφέρουσι καὶ οἱ εἰς τὸ ἥπαρ ἀποφύομενοι || πόροι, καθάπερ στόμαχοί τινες ἀπὸ τῆς χοληδόχου κύστεως, οὐδὲν οὐτ' ἀρτηρίαίς οὔτε φλεψὶν οὔτε νεύροις ἐοίκασιν. ^[15]

2 15 ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ πλέον ἐν ἄλλοις τέ τισι κἂν τοῖς περὶ τῆς Ἱπποκράτους ἀνατομῆς εἴρηται. αἱ δὲ κατὰ μέρος ἅπασαι δυνάμεις τῆς φύσεως αἱ ἀλλοιωτικαὶ αὐτὴν μὲν τὴν οὐσίαν τῶν χιτῶνων τῆς κοιλίας καὶ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν ὑστερῶν ἀπετέλεσαν, οἵαπερ ἐστὶ τὴν δὲ σύνθεσιν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν ἐμφυομένων πλοκὴν καὶ τὴν εἰς τὸ ἔντερον ἔκφυσιν καὶ τὴν τῆς ἔνδον κοιλότητος ιδέαν καὶ τᾶλλ' ὅσα τοιαῦτα δυνάμεις τις ἐτέρα διέπλασεν, ἣν διαπλαστικὴν ὀνομάζομεν, ἣν δὲ καὶ τεχνικὴν εἶναι λέγομεν, μᾶλλον δ' ἀρίστην καὶ ἄκραν τέχνην καὶ πάντα τινὸς ἔνεκα ποιοῦσαν, ὡς μηδὲν ἀργὸν εἶναι μηδὲ περιττὸν μηδ' ὅλως οὕτως ἔχον, ὡς δύνασθαι βέλτιον ἐτέρως ἔχειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν τοῖς περὶ χρεῖας μορίων ἀποδείξομεν. || Ἐπὶ δὲ τὴν ἀυξητικὴν ἤδη μεταβάντες δυνάμιν αὐτὸ τοῦθ' ὑπομνήσωμεν πρῶτον, ὡς ὑπάρχει μὲν

καὶ αὐτὴ τοῖς κυουμένοις ὥσπερ καὶ ἡ θρεπτική· ἀλλ' οἷον ὑπηρετίδες τινές εἰσι τῆνικαῦτα τῶν προειρημένων δυνάμεων, οὐκ ἐν αὐταῖς ἔχουσαι τὸ πᾶν κύρος. ^[5]

- 2 16 ἐπειδὴν δὲ τὸ τέλειον ἀπολάβῃ μέγεθος τὸ ζῶον, ἐν τῷ μετὰ τὴν ἀποκύησιν χρόνῳ παντὶ μέχρι τῆς ἀκμῆς ἢ μὲν αὐξητική τῆνικαῦτα κρατεῖ· βοηθοὶ δ' αὐτῆς καὶ οἷον ὑπηρετίδες ἢ τ' ἀλλοιωτική δυνάμις ἐστί καὶ ἡ θρεπτική. τί οὖν τὸ ἰδίον ἐστὶ τῆς αὐξητικῆς δυνάμεως; εἰς πᾶν μέρος ἐκτεῖναι τὰ πεφυκότα. καλεῖται δ' οὕτω τὰ στερεὰ μόρια τοῦ σώματος, ἀρτηρίαί καὶ φλέβες καὶ νεῦρα καὶ ὅσῃ καὶ χόνδροι καὶ ὑμένες καὶ σύνδεσμοι καὶ οἱ χιτῶνες ἅπαντες, οὓς στοιχειώδεις τε καὶ ὁμοιομερεῖς καὶ ἀπλοῦς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐκαλοῦμεν. ὅτῳ δὲ τρόπῳ τὴν εἰς πᾶν μέρος ἔκτασιν ἴσχουσιν, ἐγὼ φράσω παράδειγμά τι πρότερον εἰπὼν ἕνεκα τοῦ σαφοῦς. ^[15]

- 2 17 || τὰς κύστες τῶν ὤων λαβόντες οἱ παῖδες πληροῦσί τε πνεύματος καὶ τρίβουσιν ἐπὶ τῆς τέφρας πλησίον τοῦ πυρός, ὡς ἀλεαίνεσθαι μὲν, βλάπτεσθαι δὲ μὴδὲν· καὶ πολλὰ γ' αὕτη ἡ παιδιὰ περὶ τε τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν οὐκ ὀλίγοις ἐστίν. ἐπιλέγουσι δὲ δὴ καὶ τιν' ἔπη τρίβοντες ἐν μέτρῳ τέ τινι καὶ μέλει καὶ ῥυθμῷ καὶ ἔστι πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα παρακέλευσις τῇ κύστει πρὸς τὴν αὕξησιν. ἐπειδὴν δ' ἱκανῶς αὐτοῖς διατετάσθαι δοκῇ, πάλιν ἐμφυσῶσί τε καὶ ἐπιδιατείνουσι καὶ αὐθις τρίβουσιν καὶ τοῦτο πλεονάκις ποιοῦσιν, ἄχρις ἂν αὐτοῖς ἡ κύστις ἱκανῶς ἔχειν δοκῇ τῆς αὐξήσεως. ἀλλ' ἐν τούτοις γε τοῖς ἔργοις τῶν παίδων ἐναργῶς, ὅσον εἰς μέγεθος ἐπιδίδωσιν ἢ ἐντὸς εὐρυχωρία τῆς κύστεως, τοσοῦτον ἀναγκαῖον εἰς λεπτότητα καθαιρεῖσθαι τὸ σῶμα καὶ εἴ γε τὴν λεπτότητα ταύτην ἀνατρέφειν οἷοί τ' ἦσαν οἱ παῖδες, ὁμοίως ἂν τῇ φύσει τὴν κύστιν ἐκ μικρᾶς μεγάλῃν ἀπειργάζοντο. νυνὶ δὲ τοῦτ' αὐτοῖς ἐνδεῖ τὸ ἔργον οὐδὲ καθ' ἓνα τρόπον εἰς μίμησιν ἐνδεχόμενον ἀχθῆναι μὴ ὅτι τοῖς || παισὶν ἀλλ' οὐδ' ἄλλῳ τινὶ [τῶν τελείων]· μόνῃς γὰρ τῆς φύσεως ἰδίον ἐστίν. ^[15]

- 2 18 ὥστ' ἤδη σοι δῆλον, ὡς ἀναγκαῖα τοῖς αὐξανομένοις ἡ θρέψις. εἰ γὰρ διατείνοιτο μὲν, ἀνατρέφοιτο δὲ μή, φαντασίαν ψευδῇ μᾶλλον, οὐκ αὕξησιν ἀληθῇ τὰ τοιαῦτα σώματα κτήσεται. καίτοι καὶ τὸ διατείνεσθαι πάντῃ μόνοις τοῖς ὑπὸ φύσεως αὐξανομένοις ὑπάρχει. τὰ γὰρ ὑφ' ἡμῶν διατεινόμενα σώματα κατὰ μίαν τινὰ διάστασιν τοῦτο πάσχοντα μειοῦται ταῖς λοιπαῖς οὐδ' ἔστιν εὐρεῖν οὐδέν, ὃ συνεχὲς ἔτι μένον καὶ ἀδιάσπαστον εἰς τὰς τρεῖς διαστάσεις ἐπεκτεῖναι δυνάμεθα. μόνῃς οὖν τῆς φύσεως τὸ πάντῃ διστάναι συνεχὲς ἑαυτῷ μένον ἔτι καὶ τὴν ἀρχαίαν ἅπασαν ἰδέαν φυλάττον τὸ σῶμα. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ αὕησις ἄνευ τῆς ἐπιρρεούσης τε καὶ προσπλαττομένης τροφῆς μὴ δυναμένη γενέσθαι. Καὶ τοίνυν ὁ λόγος ἥκειν ἔοικεν ὁ περὶ τῆς θρέψεως, ὃς δὴ λοιπὸς ἐστὶ καὶ τρίτος ὢν ἐξ ἀρχῆς προϋθέμεθα. τοῦ γὰρ ἐπιρρέοντος ἐν εἴδει τροφῆς παντὶ || μορίῳ τοῦ τρεφομένου σώματος προσπλαττομένου θρέψις μὲν ἡ ἐνέργεια, θρεπτικὴ δὲ δυνάμις ἡ αἰτία. ^[15]

- 2 19 ἀλλοίωσις μὲν δὴ κἀνταῦθα τὸ γένος τῆς ἐνεργείας, ἀλλ' οὐχ οἷαπερ ἡ ἐν τῇ γενέσει. ἐκεῖ μὲν γὰρ οὐκ ὄν [ὁστοῦν] πρότερον ὕστερον ἐγένετο, κατὰ δὲ τὴν θρέψιν τῷ ἤδη γεγονότι συνεξομοιοῦται τὸ ἐπιρρέον καὶ διὰ τοῦτ' εὐλόγως ἐκείνην μὲν τὴν ἀλλοίωσιν γένεσιν, ταύτην δ' ἐξομοίωσιν [τε καὶ ὁμοίωσιν] ὠνόμασαν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῶν τριῶν δυνάμεων τῆς φύσεως αὐτάρκως εἴρηται καὶ φαίνεται μηδεμιᾶς ἄλλης προσδεῖσθαι τὸ ζῶον, ἔχον γε καὶ ὅπως αὐξηθῇ καὶ ὅπως τελειωθῇ καὶ ὅπως ἕως πλείστου διαφυλαχθῇ, δόξειε μὲν ἂν ἴσως ἱκανῶς ἔχειν ὁ λόγος οὗτος ἤδη καὶ πάσας ἐξηγεῖσθαι τὰς τῆς φύσεως δυνάμεις. ἀλλ' εἴ τις πάλιν ἐννοήσειεν, ὡς οὐδενὸς οὐδέπω τῶν τοῦ ζώου μορίων ἐφήψατο, κοιλίας λέγω καὶ ἐντέρων καὶ ἥπατος καὶ τῶν ὁμοίων, οὐδ' ἐξηγήσατο τὰς ἐν αὐτοῖς δυνάμεις, αὐθις δόξειεν ἂν οἷον προοίμιόν τι μόνον εἰρησθαι τῆς χρησίμου διδασκαλίας. || τὸ γὰρ σύμπαν ὧδ' ἔχει. ^[20]

- 2 20

γένεσις καὶ αὐξήσις καὶ θρέψις τὰ πρῶτα καὶ οἶον κεφάλαια τῶν ἔργων ἐστὶ τῆς φύσεως ὥστε καὶ αἱ τούτων ἐργαστικαὶ δυνάμεις αἱ πρῶται τρεῖς εἰσι καὶ κυριώταται· δέονται δ' εἰς ὑπηρεσίαν, ὡς ἤδη δέδεικται, καὶ ἀλλήλων καὶ ἄλλων. τίνων μὲν οὖν ἡ γεννητικὴ τε καὶ αὐξητικὴ δέονται, εἴρηται, τίνων δ' ἡ θρεπτικὴ, νῦν εἰρήσεται. Δοκῶ γάρ μοι δείξιν τὰ περὶ τὴν [φυσικὴν] τῆς τροφῆς οἰκονομίαν ὄργανά τε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν διὰ ταύτην γεγονότα. ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἐνέργεια ταύτης τῆς δυνάμεως ἐξομοίωσίς ἐστιν, ὁμοιοῦσθαι δὲ καὶ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα πᾶσι τοῖς οὖσιν ἀδύνατον, εἰ μὴ τινα ἔχοι κοινωνίαν ἤδη καὶ συγγένειαν ἐν ταῖς ποιότησι, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν οὐκ ἐκ πάντων ἐδεσμάτων πᾶν ζῶον τρέφεσθαι πέφυκεν, ἔπειτα δ' οὐδ' ἐξ ὧν οἶόν τ' ἐστὶν οὐδ' ἐκ τούτων παραχρῆμα, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνάγκην πλειόνων ὀργάνων ἀλλοιωτικῶν τῆς τροφῆς ἕκαστον || τῶν ζώων χρῆζει. ^[15]

2 21 ἴνα μὲν γὰρ τὸ ξανθὸν ἐρυθρὸν γένηται καὶ τὸ ἐρυθρὸν ξανθόν, ἀπλῆς καὶ μιᾶς δεῖται τῆς ἀλλοιώσεως· ἴνα δὲ τὸ λευκὸν μέλαν καὶ τὸ μέλαν λευκόν, ἀπασῶν τῶν μεταξύ. καὶ τοίνυν καὶ τὸ μαλακώτατον οὐκ ἂν ἀθρόως σκληρότατον καὶ τὸ σκληρότατον οὐκ ἂν ἀθρόως μαλακώτατον γένοιτο, ὥσπερ οὐδὲ τὸ δυσωδέστατον εὐωδέστατον οὐδ' ἔμπαλιν τὸ εὐωδέστατον δυσωδέστατον ἐξαίφνης γένοιτ' ἄν. πῶς οὖν ἐξ αἵματος ὅστουν ἂν ποτε γένοιτο μὴ παχυνθέντος γε πρότερον ἐπὶ πλείστον αὐτοῦ καὶ λευκανθέντος ἢ πῶς ἐξ ἄρτου τὸ αἶμα μὴ κατὰ βραχὺ μὲν ἀποθεμένου τὴν λευκότητα, κατὰ βραχὺ δὲ λαμβάνοντος τὴν ἐρυθρότητα; σάρκα μὲν γὰρ ἐξ αἵματος γενέσθαι ῥᾶστον· εἰ γὰρ εἰς τοσοῦτον αὐτὸ παχύνειεν ἡ φύσις, ὡς σύστασιν τινα σχεῖν καὶ μηκέτ' εἶναι ῥυτόν, ἢ πρώτη καὶ νεοπαγῆς οὕτως ἂν εἴη σάρξ· ὅστουν δ' ἴνα γένηται, πολλοῦ μὲν δεῖται χρόνου, πολλῆς δ' ἐργασίας καὶ μεταβολῆς τῷ αἵματι. ὅτι δὲ καὶ τῷ ἄρτῳ καὶ πολὺ μᾶλλον θριδα||κίνη καὶ τεύτλῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις παμπόλλης δεῖται τῆς ἀλλοιώσεως εἰς αἷματος γένεσιν, οὐδὲ τοῦτ' ἄδηλον. ^[15]

2 22 ἔν μὲν δὴ τοῦτ' αἴτιον τοῦ πολλὰ γενέσθαι τὰ περὶ τὴν τῆς τροφῆς ἀλλοίωσιν ὄργανα. δευτέρον δ' ἡ τῶν περιττωμάτων φύσις. ὡς γὰρ ὑπὸ βοτανῶν οὐδ' ὅλως δυνάμεθα τρέφεσθαι, καίτοι τῶν βοσκημάτων τρεφομένων, οὕτως ὑπὸ ῥαφανίδος τρεφόμεθα μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τῶν κρεῶν. τούτων μὲν γὰρ ὀλίγου δεῖν ὅλων ἡ φύσις ἡμῶν κρατεῖ καὶ μεταβάλλει καὶ ἀλλοιοῖ καὶ χρηστὸν ἐξ αὐτῶν αἶμα συνίστησιν· ἐν δὲ τῇ ῥαφανίδι τὸ μὲν οἰκεῖόν τε καὶ μεταβληθῆναι δυνάμενον, μόγις καὶ τοῦτο καὶ σὺν πολλῇ τῇ κατεργασίᾳ, παντάπασιν ἐλάχιστον· ὅλη δ' ὀλίγου δεῖν ἐστὶ περιττωματικὴ καὶ διεξέρχεται τὰ τῆς πέψεως ὄργανα, βραχείος ἐξ αὐτῆς εἰς τὰς φλέβας ἀναληφθέντος αἵματος καὶ οὐδὲ τούτου τελέως χρηστοῦ. δευτέρας οὖν αὐθις ἐδέξησε διακρίσεως τῇ φύσει τῶν ἐν ταῖς φλεψὶ περιττωμάτων. καὶ χρειὰ καὶ τούτοις ὁδῶν τέ τινων ἐτέρων ἐπὶ τὰς ἐκ||κρίσεις αὐτὰ παραγουσῶν, ὡς μὴ λυμαίνοιτο τοῖς χρηστοῖς, ὑποδοχῶν τέ τινων οἶον δεξαμενῶν, ἐν αἷς ὅταν εἰς ἱκανὸν [ἀθροιζόμενον] πλῆθος ἀφίκηται, τηνικαῦτ' ἐκκριθήσεται. ^[15]

2 23 δευτέρον δὴ σοι καὶ τοῦτο τὸ γένος τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων ἐξεύρηται τοῖς περιττώμασι τῆς τροφῆς ἀνακείμενον. ἄλλο δὲ τρίτον ὑπὲρ τοῦ πάντη φέρεσθαι, καθάπερ τινὲς ὁδοὶ πολλαὶ διὰ τοῦ σώματος ὅλου κατατετμημέναι. μία μὲν γὰρ εἴσοδος ἢ διὰ τοῦ στόματος ἅπασι τοῖς σιτίοις, οὐχ ἔν δὲ τὸ τρεφόμενον ἀλλὰ πάμπολλά τε καὶ πάμπου διεστῶτα. μὴ τοίνυν θαύμαζε τὸ πλῆθος τῶν ὀργάνων, ὅσα θρέψεως ἔνεκεν ἡ φύσις ἐδημιούργησε. τὰ μὲν γὰρ ἀλλοιοῦντα προπαρασκευάζει τὴν ἐπιτήδειον ἐκάστῳ μορίῳ τροφήν, τὰ δὲ διακρίνει τὰ περιττώματα, τὰ δὲ παραπέμπει, τὰ δ' ὑποδέχεται, τὰ δ' ἐκκρίνει, τὰ δ' ὁδοὶ τῆς πάντη φορᾶς εἰσι τῶν χρηστῶν χυμῶν, ὥστ', εἴπερ βούλει τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως ἀπάσας ἐκμαθεῖν, ὑπὲρ ἐκάστου τούτων ἂν εἴη σοι τῶν ὀργάνων ἐπισκεπτέον. ἀρχὴ δ' αὐτῶν τῆς διδασκαλίας, ὅσα || τοῦ τέλους ἐγγὺς ἔργα τε τῆς φύσεώς ἐστι καὶ μόρια καὶ δυνάμεις αὐτῶν. ^[15]

2 24

Αὐτοῦ δὲ δὴ πάλιν ἀναμνηστέον ἡμῖν τοῦ τέλους, οὐπὲρ ἔνεκα τοσαῦτά τε καὶ τοιαῦτα τῇ φύσει δεδημιούργηται μόρια. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τοῦ πράγματος, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται, θρέψις· ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος ὁμοίωσις τοῦ τρέφοντος τῷ τρεφομένῳ. ἵνα δ' αὕτη γένηται, προηγήσασθαι χρή πρόσφυσιν, ἵνα δ' ἐκείνη, πρόσθεσιν. ἐπειδὴν γὰρ ἐκπέση τῶν ἀγγείων ὁ μέλλων θρέψειν ὅτιοῦν τῶν τοῦ ζῶου μορίων χυμός, εἰς ἅπαν αὐτὸ διασπείρεται πρῶτον, ἔπειτα προστίθεται ἅπεια προσφύεται καὶ τελέως ὁμοιοῦται. δηλοῦσι δ' αἱ καλούμεναι λεῦκαι τὴν διαφορὰν ὁμοιώσεώς τε καὶ προσφύσεως, ὥσπερ τὸ γένος ἐκείνο τῶν ὑδέρων, ὅτινες ὀνομάζουσιν ἀνὰ σάρκα, διορίζει σαφῶς πρόσθεσιν προσφύσεως. οὐ γὰρ ἐνδεία δήπου τῆς ἐπιρρεούσης ὑγρότητος, ὡς ἔναι τῶν ἀτροφιῶν τε καὶ φθίσεων, ἢ τοῦ τοιούτου γένεσις ὑδέρου || συντελεῖται. ^[15]

- 2 25 φαίνεται γὰρ ἱκανῶς [αὐτοῖς] ἢ τε σὰρξ ὑγρὰ καὶ διάβροχος ἕκαστόν τε τῶν στερεῶν τοῦ σώματος μορίων ὡσαύτως διακείμενον. ἀλλὰ πρόσθεσις μὲν τις γίγνεται τῆς ἐπιφερομένης τροφῆς, ἅτε δ' ὑδατωδεστέρας οὔσης ἔτι καὶ μὴ πάνυ τι κεχυμωμένης μηδὲ τὸ γλίσχρον ἐκείνο καὶ κολλῶδες, ὃ δὴ τῆς ἐμφύτου θερμασίας οἰκονομία προσγίγνεται, κεκτημένης ἢ πρόσφυσιν ἀδύνατός ἐστιν ἐπιτελεῖσθαι πλήθει λεπτῆς ὑγρότητος ἀπέπτου διαρρεούσης τε καὶ ῥαδίως ὀλισθαίνουσιν ἀπὸ τῶν στερεῶν τοῦ σώματος μορίων τῆς τροφῆς. ἐν δὲ ταῖς λεύκαις πρόσφυσιν μὲν τις γίγνεται τῆς τροφῆς, οὐ μὴν ἐξομοίωσίς γε. καὶ δῆλον ἐν τῷδε τὸ μικρῷ πρόσθεν ῥηθὲν ὡς ὀρθῶς ἐλέγετο τὸ δεῖν πρόσθεσιν μὲν πρῶτον, ἐφεξῆς δὲ πρόσφυσιν, ἔπειτ' ἐξομοίωσιν γενέσθαι τῷ μέλλοντι τρέφεσθαι. κυρίως μὲν οὖν τὸ τρέφον ἤδη τροφή, τὸ δ' οἶον μὲν τροφή, οὐπω δὲ τρέφον, ὅποιόν ἐστι τὸ προσφυόμενον ἢ προστιθέμενον, τροφή μὲν οὐ κυρίως, ὁμωνύμως δὲ τροφή· τὸ δ' ἐν ταῖς φλεβῖν ἔτι περιεχόμενον || καὶ τούτου μᾶλλον ἔτι τὸ κατὰ τὴν γαστέρα τῷ μέλλειν ποτὲ θρέψειν, εἰ καλῶς κατεργασθείη, κέκληται τροφή. ^[15]
- 2 26 κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τῶν ἐδεσμάτων ἕκαστον τροφήν ὀνομάζομεν οὔτε τῷ τρέφειν ἤδη τὸ ζῶον οὔτε τῷ τοιοῦτον ὑπάρχειν οἶον τὸ τρέφον, ἀλλὰ τῷ δύνασθαι τε καὶ μέλλειν τρέφειν, εἰ καλῶς κατεργασθείη. τοῦτο γὰρ ἦν καὶ τὸ πρὸς Ἱπποκράτους λεγόμενον· 'τροφή δὲ τὸ τρέφον, τροφή καὶ τὸ οἶον τροφή καὶ τὸ μέλλον'. τὸ μὲν γὰρ ὁμοιοῦμενον ἤδη τροφήν ὠνόμασε, τὸ δ' οἶον μὲν ἐκείνο προστιθέμενον ἢ προσφυόμενον οἶον τροφήν· τὸ δ' ἄλλο πᾶν, ὅσον ἐν τῇ γαστρὶ καὶ ταῖς φλεβῖν περιέχεται, μέλλον. Ὅτι μὲν οὖν ἀναγκαῖον ὁμοίωσιν τιν' εἶναι τοῦ τρέφοντος τῷ τρεφομένῳ τὴν θρέψιν, ἄντικρυς δῆλον. οὐ μὴν ὑπάρχουσάν γε ταύτην τὴν ὁμοίωσιν, ἀλλὰ φαινομένην μόνον εἶναί φασιν οἱ μήτε τεχνικὴν οἰόμενοι τὴν φύσιν εἶναι μήτε προνοητικὴν τοῦ ζῶου μήθ' ὅλως τινὰς οἰκείας ἔχειν δυνάμεις, αἷς χρωμένῃ τὰ μὲν ἄλλοιοι, τὰ δ' ἔλκει, || τὰ δ' ἐκκρίνει. ^[15]
- 2 27 καὶ αὗται δύο γεγόνασιν αἰρέσεις κατὰ γένος ἐν ἱατρικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ τῶν ἀποφνημαμένων τι περὶ φύσεως ἀνδρῶν, ὅσοι γ' αὐτῶν γινώσκουσιν, ὃ τι λέγουσι, καὶ τὴν ἀκολουθίαν ὧν ὑπέθεντο θεωροῦσι θ' ἅμα καὶ διαφυλάττουσιν. ὅσοι δὲ μὴδ' αὐτὸ τοῦτο συνιᾶσιν, ἀλλ' ἀπλῶς, ὃ τι ἂν ἐπὶ γλῶτταν ἔλθῃ, ληροῦσιν, ἐν οὐδετέρᾳ τῶν αἰρέσεων ἀκριβῶς καταμένοντες, οὐδὲ μεμνησθαι τῶν τοιούτων προσήκει. τίνες οὖν αἱ δύο αἰρέσεις αὗται καὶ τίς ἡ τῶν ἐν αὐταῖς ὑποθέσεων ἀκολουθία; τὴν ὑποβεβλημένην οὐσίαν γενέσει καὶ φθορᾷ πᾶσαν ἠνωμένην θ' ἅμα καὶ ἄλλοιοῦσθαι δυναμένην ὑπέθετο θάτερον γένος τῆς αἰρέσεως, ἀμετάβλητον δὲ καὶ ἀναλλοίωτον καὶ κατατετμημένην εἰς λεπτὰ καὶ κεναῖς ταῖς μεταξὺ χώραις διειλημμένην ἢ λοιπή. καὶ τοίνυν ὅσοι γε τῆς ἀκολουθίας τῶν ὑποθέσεων αἰσθάνονται, κατὰ μὲν τὴν δευτέραν αἵρεσιν οὔτε φύσεως οὔτε ψυχῆς ἰδίαν τινὰ νομίζουσιν οὐσίαν ἢ δύναμιν ὑπάρχειν, || ἀλλ' ἐν τῇ ποιᾷ συνόδῳ τῶν πρώτων ἐκείνων σωμάτων τῶν ἀπαθῶν ἀποτελεῖσθαι. ^[15]
- 2 28 κατὰ δὲ τὴν προτέραν εἰρημένην αἵρεσιν οὐχ ὑστέρα τῶν σωμάτων ἢ φύσις, ἀλλὰ πολὺ προτέρα τε καὶ πρεσβυτέρα. καὶ τοίνυν κατὰ μὲν τούτους αὕτη τὰ σώματα τῶν τε φυτῶν καὶ

τῶν ζώων συνίστησι δυνάμεις τινὰς ἔχουσα τὰς μὲν ἐλκτικές θ' ἅμα καὶ ὁμοιωτικές τῶν οἰκείων, τὰς δ' ἀποκριτικές τῶν ἀλλοτρίων, καὶ τεχνικῶς ἅπαντα διαπλάττει τε γεννῶσα καὶ προνοεῖται τῶν γεννωμένων ἐτέραις αὐθὶς τισὶ δυνάμεσι, στερκτικῇ μὲν τινὶ καὶ προνοητικῇ τῶν ἐγγόνων, κοινωνικῇ δὲ καὶ φιλικῇ τῶν ὁμογενῶν. κατὰ δ' αὖ τοὺς ἐτέρους οὔτε τούτων οὐδὲν ὑπάρχει ταῖς φύσεσιν οὔτ' ἔννοιά τις ἐστὶ τῇ ψυχῇ σύμφυτος ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἀκολουθίας οὐ μάχης, οὐ διαιρέσεως οὐ συνθέσεως, οὐ δικαίων οὐκ ἀδίκων, οὐ καλῶν οὐκ αἰσχυρῶν, ἀλλ' ἐξ αἰσθήσεως τε καὶ δι' αἰσθήσεως ἅπαντα τὰ τοιαῦθ' ἡμῖν ἐγγίγνεσθαι φασι καὶ φαντασίαις τισὶ καὶ μνήμαις οἰακίζεσθαι τὰ ζῶα. ἔνιοι || δ' αὐτῶν καὶ ῥητῶς ἀπεφάναντο μηδεμίαν εἶναι τῆς ψυχῆς δύναμιν, ἣ λογιζόμεθα, ἀλλ' ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἄγεσθαι παθῶν ἡμᾶς καθάπερ βοσκήματα πρὸς μηδὲν ἀνανεῦσαι μηδ' ἀντειπεῖν δυναμένους. ^[15]

2 29 καθ' οὓς δηλονότι καὶ ἀνδρεία καὶ φρόνησις καὶ σωφροσύνη καὶ ἐγκράτεια λῆρός ἐστι μακρὸς καὶ φιλοῦμεν οὔτ' ἀλλήλους οὔτε τὰ ἔγγονα καὶ τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἡμῶν μέλει. καταφρονοῦσι δὲ καὶ τῶν ὄνειράτων καὶ τῶν οἰωνῶν καὶ τῶν συμβόλων καὶ πάσης ἀστρολογίας, ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν ἰδίᾳ δι' ἐτέρων γραμμάτων ἐπὶ πλέον ἐσκεψάμεθα περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου τοῦ ἱατροῦ σκοπούμενοι δογμάτων. ἔνεστι δὲ τοῖς βουλομένοις κἀκείνοις μὲν ὁμιλῆσαι τοῖς λόγοις καὶ νῦν δ' ἤδη σκοπεῖν, ὥσπερ τινῶν δυοῖν ὁδῶν ἡμῖν προκειμένων, ὁποτέραν βέλτιόν ἐστι τρέπεσθαι. Ἰπποκράτης μὲν γὰρ τὴν προτέραν ῥηθεῖσαν ἐτράπετο, καθ' ἣν ἦνται μὲν ἡ οὐσία καὶ ἀλλοιοῦται καὶ σύμπνουν ὅλον ἐστὶ καὶ σύρρουν τὸ σῶμα καὶ ἡ φύσις ἅπαντα τεχνικῶς καὶ δικαίως πράττει δυνάμεις ἔχουσα, καθ' ἃς ἕκαστον τῶν μορίων ἔλκει μὲν || ἐφ' ἑαυτὸ τὸν οἰκεῖον ἑαυτῷ χυμὸν, ἔλξαν δὲ προσφύει τε παντὶ μέρει τῶν ἐν αὐτῷ καὶ τελέως ἐξομοιοῖ, τὸ δὲ μὴ κρατηθὲν ἐν τούτῳ μηδὲ τὴν παντελῆ δυνηθὲν ἀλλοίωσιν τε καὶ ὁμοιότητα τοῦ τρεφομένου καταδέξασθαι δι' ἐτέρας αὖ τινος ἐκκριτικῆς δυνάμεως ἀποτρίβεται. ^[5]

2 30 Μαθεῖν δ' ἔνεστιν οὐ μόνον ἐξ ὧν οἱ τάναντία τιθέμενοι διαφέρονται τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις, εἰς ὅσον ὀρθότητός τε καὶ ἀληθείας ἤκει τὰ Ἰπποκράτους δόγματα, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν κατὰ μέρος ἐν τῇ φυσικῇ θεωρίᾳ ζητουμένων τῶν τ' ἄλλων ἀπάντων καὶ τῶν ἐν τοῖς ζώοις ἐνεργειῶν. ὅσοι γὰρ οὐδεμίαν οὐδενὶ μορίῳ νομίζουσιν ὑπάρχειν ἐλκτικὴν τῆς οἰκείας ποιότητος δύναμιν, ἀναγκάζονται πολλάκις ἐναντία λέγειν τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις, ὥσπερ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ ἱατρὸς ἐπὶ τῶν νεφρῶν ἐποίησεν, οὓς οὐ μόνον Ἰπποκράτης ἢ Διοκλῆς ἢ Ἐρασίστρατος ἢ Πραξαγόρας ἢ τις ἄλλος ἱατρὸς ἄριστος ὄργανα διακριτικὰ τῶν οὔρων πεπιστεύκασιν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ οἱ || μάγειροι σχεδὸν ἅπαντες ἴσασιν, ὁσημέραι θεώμενοι τὴν τε θέσιν αὐτῶν καὶ τὸν ἀφ' ἑκατέρου πόρον εἰς τὴν κύστιν ἐμβάλλοντα, τὸν οὔρητῆρα καλούμενον, ἐξ αὐτῆς τῆς κατασκευῆς ἀναλογιζόμενοι τὴν τε χρεῖαν αὐτῶν καὶ τὴν δύναμιν. ^[5]

2 31 καὶ πρό γε τῶν μαγείρων ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ δυσουροῦντες πολλάκις καὶ παντάπασιν ἰσχυροῦντες, ὅταν ἀλγῶσι μὲν τὰ κατὰ τὰς ψόας, ψαμμώδη δ' ἐξουρῶσιν, νεφριτικούς ὀνομάζουσι σφᾶς αὐτούς. Ἀσκληπιάδην δ' οἶμαι μηδὲ λίθον οὔρηθέντα ποτὲ θεάσασθαι πρὸς τῶν οὕτω πασχόντων μηδ' ὥς προηγήσατο κατὰ τὴν μεταξὺ τῶν νεφρῶν καὶ τῆς κύστεως χώραν ὁδύνη τις ὀξεῖα διερχομένου τοῦ λίθου τὸν οὔρητῆρα μηδ' ὥς οὔρηθέντος αὐτοῦ τὰ τε τῆς ὁδύνης καὶ τὰ τῆς ἰσχυρίας ἐπαύσατο παραχρήμα. πῶς οὖν εἰς τὴν κύστιν τῷ λόγῳ παράγει τὸ οὔρον, ἄξιον ἀκοῦσαι καὶ θαυμάσαι τάνδρὸς τὴν σοφίαν, ὃς καταλιπὼν οὕτως εὐρείας ὁδοὺς ἐναργῶς φαινομένης ἀφανεῖς καὶ στενάς καὶ παντάπασιν ἀναισθήτους || ὑπέθετο. ^[15]

2 32 βούλεται γὰρ εἰς ἀτμοὺς ἀναλυόμενον τὸ πινόμενον ὑγρὸν εἰς τὴν κύστιν διαδίδοσθαι κἄπειτ' ἐξ ἐκείνων αὐθὶς ἀλλήλοις συνιόντων οὕτως ἀπολαμβάνειν αὐτὸ τὴν ἀρχαίαν ἰδέαν καὶ γίγνεσθαι πάλιν ὑγρὸν ἐξ ἀτμῶν ἀτεχνῶς ὥς περὶ σπογγίᾳς τινος ἢ ἐρίου [περὶ] τῆς κύστεως

διανοούμενος, ἀλλ' οὐ σώματος ἀκριβῶς πυκνοῦ καὶ στεγανοῦ δύο χιτῶνας ἰσχυροτάτους κεκτημένου, δι' ὧν εἴπερ διέρχεσθαι φήσομεν τοὺς ἀτμούς, τί δή ποτ' οὐχὶ διὰ τοῦ περιτοναίου καὶ τῶν φρενῶν διελθόντες ἐνέπλησαν ὕδατος τό τ' ἐπιγάστριον ἅπαν καὶ τὸν θώρακα; ἀλλὰ παχύτερος, φησὶν, ἐστὶ δηλαδὴ καὶ στεγανώτερος ὁ περιτόναιος χιτῶν τῆς κύστεως καὶ διὰ τοῦτ' ἐκεῖνος μὲν ἀποστέγει τοὺς ἀτμούς, ἡ δὲ κύστις παραδέχεται. ἀλλ' εἴπερ ἀνατετμήκει ποτέ, τάχ' ἂν ἠπίστατο τὸν μὲν ἔξωθεν χιτῶνα τῆς κύστεως ἀπὸ τοῦ περιτοναίου πεφυκότα τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ φύσιν ἔχειν, τὸν δ' ἔνδοθεν τὸν αὐτῆς τῆς κύστεως ἴδιον πλέον ἢ διπλάσιον ἐκείνου τὸ πάχος ὑπάρχειν. ^[15]

2 33 ἀλλ' ἴσως οὕτε τὸ || πάχος οὐθ' ἡ λεπτότης τῶν χιτῶνων, ἀλλ' ἡ θέσις τῆς κύστεως αἰτία τοῦ φέρεσθαι τοὺς ἀτμούς εἰς αὐτήν. καὶ μὴν εἰ καὶ διὰ τᾶλλα πάντα πιθανὸν ἦν αὐτοὺς ἐνταυθοῖ συναθροίζεσθαι, τό γε τῆς θέσεως μόνης αὐταρκες κωλύσαι. κάτω μὲν γὰρ ἡ κύστις κεῖται, τοῖς δ' ἀτμοῖς σύμφυτος ἡ πρὸς τὸ μετέωρον φορά, ὥστε πολὺ πρότερον ἂν ἔπλησαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν θώρακα τε καὶ τὸν πνεύμονα, πρὶν ἐπὶ τὴν κύστιν ἀφικέσθαι. καίτοι τί θέσεως κύστεως καὶ περιτοναίου καὶ θώρακος μνημονεύω; διεκπεσόντες γὰρ δήπου τοὺς τε τῆς κοιλίας καὶ τῶν ἐντέρων χιτῶνας οἱ ἀτμοὶ κατὰ τὴν μεταξὺ χώραν αὐτῶν τε τούτων καὶ τοῦ περιτοναίου συναθροισθήσονται καὶ ὑγρὸν ἐνταυθοῖ γενήσονται, ὥσπερ καὶ τοῖς ὕδρικοις ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ τὸ πλεῖστον ἀθροίζεται τοῦ ὕδατος, ἢ πάντως αὐτοὺς χρὴ φέρεσθαι πρόσω διὰ πάντων τῶν ὅπως οὖν ὁμιλούντων καὶ μηδέποθ' ἴστασθαι. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο τις ὑπόθοιτο, διεκπεσόντες ἂν οὕτως οὐ τὸ περιτόναιον μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιγάστριον, εἰς τὸ περιέχον σκεδασθεῖεν ἢ πάντως ἂν ὑπὸ τῷ δέρματι || συναθροισθεῖεν. ^[20]

2 34 ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτ' ἀντιλέγειν οἱ νῦν Ἀσκληπιάδαιοι πειρῶνται, καίτοι πρὸς ἀπάντων ἀεὶ τῶν παρατυγχανόντων αὐτοῖς, ὅταν περὶ τούτων ἐρίζωσι, καταγελῶμενοι. οὕτως ἄρα δυσασπότητον τι κακόν ἐστιν ἡ περὶ τὰς αἰρέσεις φιλοτιμία καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ψώρας ἀπάσης δυσιατότερον. τῶν γοῦν καθ' ἡμᾶς τις σοφιστῶν τά τ' ἄλλα καὶ περὶ τοὺς ἐριστικούς λόγους ἱκανῶς συγκεκροτημένος καὶ δεινὸς εἰπεῖν, εἴπερ τις ἄλλος, ἀφικόμενος ἐμοὶ ποθ' ὑπὲρ τούτων εἰς λόγους, τοσοῦτον ἀπέδει τοῦ δυσωπεῖσθαι πρὸς τινος τῶν εἰρημένων, ὥστε καὶ θαυμάζειν ἔφασκεν ἐμοῦ τὰ σαφῶς φαινόμενα λόγοις ληρώδεσιν ἀνατρέπειν ἐπιχειροῦντος. ἐναργῶς γὰρ ὁσήμερα θεωρεῖσθαι τὰς κύστεϊς ἀπάσας, εἴ τις αὐτὰς ἐμπλήσειεν ὕδατος ἢ ἀέρος, εἴτα δῆσας τὸν τράχηλον πιέζοι πανταχόθεν, οὐδαμόθεν μεθιείσας οὐδέν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἅπαν ἐντὸς ἐαυτῶν στεγούσας. καίτοι γ' εἴπερ ἦσαν τινες ἐκ τῶν νεφρῶν εἰς αὐτὰς ἦκοντες αἰσθητοὶ καὶ μεγάλοι πόροι, πάντως ἂν, ἔφη, δι' ἐκείνων, ὥσπερ εἰσῆι τὸ || ὑγρὸν εἰς αὐτάς, οὕτω καὶ θλιβόντων ἐξεκρίνετο. ^[20]

2 35 ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτ' εἰπὼν ἐξαίφνης ἀπταίστω καὶ σαφεῖ τῷ στόματι τελευτῶν ἀναπηδήσας ἀπῆι καταλιπὼν ἡμᾶς ὥς οὐδὲ πιθανῆς τινος ἀντιλογίας εὐπορῆσαι δυναμένους. οὕτως οὐ μόνον ὑγιὲς οὐδὲν ἴσασιν οἱ ταῖς αἰρέσεσι δουλεύοντες, ἀλλ' οὐδὲ μαθεῖν ὑπομένουσι. δέον γὰρ ἀκοῦσαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν εἰσιέναι μὲν δύναται διὰ τῶν οὐρητῆρων εἰς τὴν κύστιν τὸ ὑγρὸν, ἐξιέναι δ' αὐθις ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν οὐκέθ' οἶόν τε, καὶ θαυμάσαι τὴν τέχνην τῆς φύσεως, οὔτε μαθεῖν ἐθέλουσι καὶ λοιδοροῦνται προσέτι μάτην ὑπ' αὐτῆς ἄλλα τε πολλὰ καὶ τοὺς νεφροὺς γεγονέναι φάσκοντες. εἰσὶ δ' οἱ καὶ δειχθῆναι παρόντων αὐτῶν τοὺς ἀπὸ τῶν νεφρῶν εἰς τὴν κύστιν ἐμφομένους οὐρητῆρας ὑπομείναντες ἐτόλμησαν εἰπεῖν οἱ μὲν, ὅτι μάτην καὶ οὗτοι γεγόνασιν, οἱ δ', ὅτι σπερματικοὶ τινὲς εἰσι πόροι καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὸν τράχηλον αὐτῆς, οὐκ εἰς τὸ κῦτος ἐμφύονται. δείξαντες οὖν ἡμεῖς αὐτοῖς τοὺς ὡς ἀληθῶς σπερματικούς πόρους κατωτέρω τῶν οὐρητῆρων || ἐμβάλλοντας εἰς τὸν τράχηλον, νῦν γοῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον, ὠήθημεν ἀπάξειν τε τῶν ψευδῶς ὑπειλημμένων ἐπὶ τε τὰναντία μεταστήσειν αὐτίκα. ^[15]

2 36

οἱ δὲ καὶ πρὸς τοῦτ' ἀντιλέγειν ἐτόλμων οὐδὲν εἶναι θαυμαστὸν εἰπόντες, ἐν ἐκείνοις μὲν ὡς ἂν στεγανωτέροις οὖσιν ἐπὶ πλεον ὑπομένειν τὸ σπέρμα, κατὰ δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν νεφρῶν ὡς ἂν ἱκανῶς ἀνευρυσμένους ἐκρεῖν διὰ ταχέων. ἡμεῖς οὖν ἠναγκάσθημεν αὐτοῖς τοῦ λοιποῦ δεικνύειν εἰσρέον τῇ κύστει διὰ τῶν οὐρητήρων τὸ οὔρον ἐναργῶς ἐπὶ ζῶντος ἔτι τοῦ ζώου, μόγις ἂν οὕτω ποτὲ τὴν φλυαρίαν αὐτῶν ἐπισχῇσιν ἐλπίζοντες. ὁ δὲ τρόπος τῆς δείξεως ἐστὶ τοιόσδε. διελεῖν χρὴ τὸ πρὸ τῶν οὐρητήρων περιτόναιον, εἴτα βρόχοις αὐτοὺς ἐκλαβεῖν κᾶπειτ' ἐπιδῆσαντας ἑᾶσαι τὸ ζῶον· οὐ γὰρ ἂν οὐρήσειεν ἔτι. μετὰ δὲ ταῦτα λύειν μὲν τοὺς ἔξωθεν δεσμούς, δεικνύναι δὲ κενὴν μὲν τὴν κύστιν, μεστοὺς δ' ἱκανῶς καὶ διατεταμένους τοὺς οὐρητήρας καὶ κινδυνεύοντας ῥαγῆναι κᾶπειτα τοὺς βρόχους αὐτῶν ἀφελόντας ἐναργῶς ὁρᾶν ἤδη πληρουμένην οὔρου τὴν κύστιν. ^[20]

2 37 ἐπὶ δὲ τούτῳ || φανέντι, πρὶν οὐρῆσαι τὸ ζῶον, βρόχον αὐτοῦ περιβαλεῖν χρὴ τῷ αἰδοίῳ κᾶπειτα θλίβειν πανταχόθεν τὴν κύστιν. οὐδὲ γὰρ ἂν οὐδὲν ἔτι διὰ τῶν οὐρητήρων ἐπανέλθοι [ποτὲ] πρὸς τοὺς νεφρούς. κἂν τούτῳ δῆλον γίγνεται τὸ μὴ μόνον ἐπὶ τεθνεώτος ἀλλὰ καὶ περιόντος ἔτι τοῦ ζώου κωλύεσθαι μεταλαμβάνειν αὐθις ἐκ τῆς κύστεως τοὺς οὐρητήρας τὸ οὔρον. ἐπὶ τούτοις ὀφθεῖσιν ἐπιτρέπειν ἤδη τὸ ζῶον οὐρεῖν λύοντας αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῷ αἰδοίῳ βρόχον, εἴτ' αὐθις ἐπιβαλεῖν μὲν θατέρῳ τῶν οὐρητήρων, ἑᾶσαι δὲ τὸν ἕτερον εἰς τὴν κύστιν συρρεῖν καὶ τινα διαλιπόντας χρόνον ἐπιδεικνύειν ἤδη, πῶς ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν ὁ δεδεμένος μεστός καὶ διατεταμένος κατὰ τὰ πρὸς τῶν νεφρῶν μέρη φαίνεται, ὁ δ' ἕτερος ὁ λευμένος αὐτὸς μὲν χαλαρός ἐστὶ, πεπλήρωκε δ' οὔρου τὴν κύστιν. εἴτ' αὐθις διατεμεῖν πρῶτον μὲν τὸν πλήρη καὶ δεῖξαι, πῶς ἐξακοντίζεται τὸ οὔρον ἐξ αὐτοῦ, καθάπερ ἐν ταῖς φλεβοτομίαις τὸ αἷμα, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸν ἕτερον αὐθις διατεμεῖν κᾶπειτ' ἐπιδῆσαι τὸ ζῶον ἔξωθεν, ἀμφοτέρω διηρημένων, || εἴθ' ὅταν ἱκανῶς ἔχειν δοκῇ, λύσαι τὸν δεσμόν. ^[15]

2 38 εὐρεθήσεται γὰρ ἡ μὲν κύστις κενή, πλήρες δ' οὔρου τὸ μεταξὺ τῶν ἐντέρων τε καὶ τοῦ περιτοναίου χωρίον ἅπαν, ὡς ἂν εἰ καὶ ὑδερικὸν ἦν τὸ ζῶον. ταῦτ' οὖν εἴ τις αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν βουληθεῖ βασανίζειν ἐπὶ ζώου, μεγάλως μοι δοκεῖ καταγνώσεσθαι τῆς Ἀσκληπιάδου προπετείας. εἰ δὲ δὴ καὶ τὴν αἰτίαν μάθοι, δι' ἣν οὐδὲν ἐκ τῆς κύστεως εἰς τοὺς οὐρητήρας ἀντεκρεῖ, πεισθῆναι ἂν μοι δοκεῖ καὶ διὰ τοῦδε τὴν εἰς τὰ ζῶα πρόνοιάν τε καὶ τέχνην τῆς φύσεως. Ἰπποκράτης μὲν οὖν ὣν ἴσμεν ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων πρῶτος ἀπάντων, ὡς ἂν καὶ πρῶτος [ἄκριβώς] ἐπιγνοὺς τὰ τῆς φύσεως ἔργα, θαυμάζει τε καὶ διὰ παντὸς αὐτὴν ὑμνεῖ δικαίαν ὀνομάζων καὶ μόνην ἔξαρκεῖν εἰς ἅπαντα τοῖς ζώοις φησίν, αὐτὴν ἐξ αὐτῆς ἀδιδάκτως πράττουσαν ἅπαντα τὰ δέοντα· τοιαύτην δ' οὔσαν αὐτὴν εὐθέως καὶ δυνάμεις ὑπέλαβεν ἔχειν ἐλκτικὴν μὲν τῶν οἰκείων, ἀποκριτικὴν δὲ τῶν ἀλλοτρίων καὶ τρέφειν τε καὶ αὔξειν αὐτὴν τὰ ζῶα καὶ κρίνειν τὰ νοσήματα· καὶ διὰ τοῦτ' ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν σύμπνοιάν τε μίαν εἶναί φησι καὶ σύρροιν καὶ πάντα συμπαθέα. ^[15]

2 39 κατὰ δὲ τὸν Ἀσκληπιάδην οὐδὲν οὐδενὶ συμπαθές ἐστὶ φύσει, διηρημένης τε καὶ κατατεθραυσμένης εἰς ἄναρμα στοιχεῖα καὶ ληρώδεις ὄγκους ἀπάσης τῆς οὐσίας, ἐξ ἀνάγκης οὖν ἄλλα τε μυρία τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις ἐναντίως ἀπεφήνατο καὶ τῆς φύσεως ἡγνόησε τὴν τε τῶν οἰκείων ἐπισπαστικὴν δύναμιν καὶ τὴν τῶν ἀλλοτρίων ἀποκριτικὴν. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ἐξαιματώσεως τε καὶ ἀναδόσεως ἐξεῦρέ τινα ψυχρὰν ἀδολεσχίαν· εἰς δὲ τὴν τῶν περιττωμάτων κάθαρσιν οὐδὲν ὅλως εὐρὼν εἰπεῖν οὐκ ὤκνησεν ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς φαινομένοις, ἐπὶ μὲν τῆς τῶν οὔρων διακρίσεως ἀποστερήσας μὲν τῶν τε νεφρῶν καὶ τῶν οὐρητήρων τὴν ἐνέργειαν, ἀδήλους δὲ τινὰς πόρους εἰς τὴν κύστιν ὑποθέμενος· τοῦτο γὰρ ἦν δηλαδὴ μέγα καὶ σεμνὸν ἀπιστήσαντα τοῖς φαινομένοις πιστεῦσαι τοῖς ἀδήλοις· ἐπὶ || δὲ τῆς ξανθῆς χολῆς ἔτι μείζον αὐτῷ καὶ νεανικώτερόν ἐστι τὸ τόλμημα· γεννᾶσθαι γὰρ αὐτὴν ἐν τοῖς χοληδόχοις ἀγγείοις, οὐ διακρίνεσθαι λέγει. ^[15]

- 2 40 πῶς οὖν τοῖς ἰκτερικοῖς ἅμ' ἄμφω συμπίπτει, τὰ μὲν διαχωρήματα μηδὲν ὅλως ἐν αὐτοῖς ἔχοντα χολῆς, ἀνάπλεων δ' αὐτοῖς γιγνόμενον ὅλον τὸ σῶμα; ληρεῖν πάλιν ἐνταῦθ' ἀναγκάζεται τοῖς ἐπὶ τῶν οὖρων εἰρημένοις παραπλησίως. ληρεῖ δ' οὐδὲν ἦττον καὶ περὶ τῆς μελαίνης χολῆς καὶ τοῦ σπληνὸς οὔτε τί ποθ' ὕφ' Ἱπποκράτους εἴρηται συνιεῖς ἀντιλέγειν τ' ἐπιχειρῶν οἷς οὐκ οἶδεν ἐμπλήκτω τινὶ καὶ μανικῶ στόματι. τί δὴ τὸ κέρδος ἐκ τῶν τοιούτων δογμάτων εἰς τὰς θεραπείας ἐκτῆσατο; μήτε νεφριτικόν τι νόσημα δύνασθαι θεραπεῦσαι μήτ' ἰκτερικὸν μήτε μελαγχολικόν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις οὐχ Ἱπποκράτει μόνον ὁμολογουμένου τοῦ καθαίρειν τῶν φαρμάκων ἔνια μὲν τὴν ξανθὴν χολήν, ἔνια δὲ τὴν μέλαιναν, ἄλλα δέ τινα φλέγμα καὶ τινα τὸ λεπτόν καὶ ὕδατῶδες περίττωμα, μηδὲ περὶ τούτων συγχωρεῖν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν [γε] τῶν φαρμάκων γίγνεσθαι λέγειν τοιοῦτον ἕκαστον τῶν κενουμένων, ὥσπερ ὑπὸ τῶν χολη||δόχων πόρων τὴν χολήν· καὶ μηδὲν διαφέρειν κατὰ τὸν θαυμαστὸν Ἀσκληπιάδην ἢ ὕδραγωγὸν διδόναι τοῖς ὕδριώσιν ἢ χολαγωγὸν φάρμακον· ἅπαντα γὰρ ὁμοίως κενοῦν καὶ συντήκειν τὸ σῶμα καὶ τὸ σύντηγμα τοιόνδε τι φαίνεσθαι ποιεῖν, μὴ πρότερον ὑπάρχον τοιοῦτον. ^[5]
- 2 41 ἄρ' οὖν οὐ μαίνεσθαι νομιστέον αὐτὸν ἢ παντάπασιν ἄπειρον εἶναι τῶν ἔργων τῆς τέχνης; τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὥς εἰ μὲν φλέγματος ἀγωγὸν δοθεῖν φάρμακον τοῖς ἰκτεριώσιν, οὐκ ἂν οὐδὲ τέτταρας κυάθους καθαρθεῖεν· οὕτω δ' οὐδ' εἰ τῶν ὕδραγωγῶν τι· χολαγωγῶ δὲ φαρμάκῳ πλεῖστον μὲν ἐκκενοῦται χολῆς, αὐτίκα δὲ καθαρὸς τοῖς οὕτω καθαρθεῖσιν ὁ χρῶς γίγνεται. πολλοὺς γοῦν ἡμεῖς μετὰ τὸ θεραπεῦσαι τὴν ἐν τῷ ἥπατι διάθεσιν ἅπαξ καθήραντες ἀπηλλάξαμεν τοῦ παθήματος. οὐ μὴν οὐδ' εἰ φλέγματος ἀγωγῶ καθαίροις φαρμάκῳ, πλεόν ἂν τι διαπράξαιτο. καὶ ταῦτ' οὐχ Ἱπποκράτης μὲν οὕτως οἶδε γιγνόμενα, τοῖς δ' ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας μόνης ὁρμωμένοις ἐτέρως ἔγνωσται, ἀλλὰ κάκει||νοις ὡσαύτως καὶ πᾶσιν ἰατροῖς, οἷς μέλει τῶν ἔργων τῆς τέχνης, οὕτω δοκεῖ πλὴν Ἀσκληπιάδου. ^[15]
- 2 42 προδοσίαν γὰρ εἶναι νενόμικε τῶν στοιχείων ὧν ὑπέθετο τὴν ἀληθῆ περὶ τῶν τοιούτων ὁμολογίαν. εἰ γὰρ ὅλως εὐρεθείη τι φάρμακον ἐλκτικὸν τοῦδὲ τινος τοῦ χυμοῦ μόνου, κίνδυνος κρατεῖν δηλαδὴ τῷ λόγῳ τὸ ἐν ἐκάστῳ τῶν σωμάτων εἶναι τινα δύναμιν ἐπισπαστικὴν τῆς οἰκείας ποιότητος. διὰ τοῦτο κνήκον μὲν καὶ κόκκον τὸν κνίδιον καὶ ἵποφαές οὐχ ἔλκειν ἐκ τοῦ σώματος ἀλλὰ ποιεῖν τὸ φλέγμα φησίν· ἄνθος δὲ χαλκοῦ καὶ λεπίδα καὶ αὐτὸν τὸν κεκαυμένον χαλκὸν καὶ χαμαῖδρυν καὶ χαμαιλέοντα εἰς ὕδωρ ἀναλύειν τὸ σῶμα καὶ τοὺς ὕδερικους ὑπὸ τούτων οὐ καθαιρομένους ὀνίνασθαι ἀλλὰ κενουμένους συναυξόντων δηλαδὴ τὸ πάθος. εἰ γὰρ οὐ κenoὶ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς σώμασιν ὕδατῶδες ὑγρὸν ἀλλ' αὐτὸ γεννᾷ, τῷ νοσήματι προστιμωρεῖται. καὶ μὲν γε καὶ ἡ σκαμμωνία πρὸς τῷ μὴ κενοῦν ἐκ τοῦ σώματος τῶν ἰκτερικῶν τὴν χολήν ἔτι καὶ τὸ χρηστὸν αἶμα χολήν ἐργαζομένη || καὶ συντήκουσα τὸ σῶμα καὶ τηλικαῦτα κακὰ δρῶσα καὶ τὸ πάθος ἐπαύξουσα κατὰ γε τὸν Ἀσκληπιάδου λόγον ὅμως ἐναργῶς ὁρᾶται πολλοὺς ὠφελοῦσα. ^[20]
- 2 43 ναί, φησίν, ὀνίνανται μὲν, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ τῷ λόγῳ τῆς κενώσεως. καὶ μὴν εἰ φλέγματος ἀγωγὸν αὐτοῖς δοίης φάρμακον, οὐκ ὀνήσονται. καὶ τοῦθ' οὕτως ἐναργές ἐστιν, ὥστε καὶ οἱ ἀπὸ μόνης τῆς ἐμπειρίας ὁρμώμενοι γινώσκουσιν αὐτό. καίτοι τούτοις γε τοῖς ἀνδράσιν αὐτὸ δὴ τοῦτ' ἔστι φιλοσόφημα, τὸ μηδενὶ λόγῳ πιστεύειν ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις. ἐκεῖνοι μὲν οὖν σωφρονοῦσιν· Ἀσκληπιάδης δὲ παραπαίει ταῖς αἰσθήσεσιν ἡμᾶς ἀπιστεῖν κελεύων, ἔνθα τὸ φαινόμενον ἀνατρέπει σαφῶς αὐτοῦ τὰς ὑποθέσεις. καίτοι μακρῶ γ' ἦν ἄμεινον οὐχ ὁμόσε χωρεῖν τοῖς φαινομένοις ἀλλ' ἐκείνοις ἀναθέσθαι τὸ πᾶν. ἄρ' οὖν ταῦτα μόνον ἐναργῶς μάχεται τοῖς Ἀσκληπιάδου δόγμασιν ἢ καὶ τὸ θέρους μὲν πλείονα κενοῦσθαι τὴν ξανθὴν χολήν ὑπὸ τῶν αὐτῶν φαρμάκων, χειμῶνος δὲ τὸ φλέγμα, καὶ νεανίσκῳ μὲν

πλείονα τὴν χολήν, πρεσβύτερη δὲ τὸ φλέγμα; φαίνεται || γὰρ ἕκαστον ἔλκειν τὴν οὖσαν, οὐκ αὐτὸ γεννᾷ τὴν οὐκ οὖσαν. ^[15]

2 44 εἰ γοῦν ἐθελήσαις νεανίσκῳ τινὶ τῶν ἰσχνῶν καὶ θερμῶν ὥρᾳ θέρους μήτ' ἀργῶς βεβιωκότι μήτ' ἐν πλησμονῇ φλέγματος ἀγωγὸν δοῦναι φάρμακον, ὀλίγιστον μὲν καὶ μετὰ βίας πολλῆς ἐκκενώσεις τοῦ χυμοῦ, βλάψεις δ' ἐσχάτως τὸν ἄνθρωπον· ἔμπαλιν δ' εἰ χολαγωγὸν δοίης, καὶ πάμπολυ κενώσεις καὶ βλάψεις οὐδέν. ἄρ' ἀπιστοῦμεν ἔτι τῷ μὴ οὐχ ἕκαστον τῶν φαρμάκων ἐπάγεσθαι τὸν οἰκεῖον ἑαυτῷ χυμόν; ἴσως φήσουσιν οἱ ἀπ' Ἀσκληπιάδου, μᾶλλον δ' οὐκ ἴσως, ἀλλὰ πάντως ἀπιστεῖν ἐροῦσιν, ἵνα μὴ προδῶσι τὰ φίλτατα. Πάλιν οὖν καὶ ἡμεῖς ἐφ' ἐτέραν μεταβῶμεν ἀδολεσχίαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπουσιν οἱ σοφισταὶ τῶν ἀξίων τι ζητημάτων προχειρίζεσθαι καίτοι παμπόλλων ὑπαρχόντων, ἀλλὰ κατατρίβειν ἀναγκάζουσι τὸν χρόνον εἰς τὴν τῶν σοφισμάτων, ὧν προβάλλουσι, λύσιν. τίς οὖν ἡ ἀδολεσχία; ἡ ἔνδοξος αὕτη καὶ πολυθρύλητος λίθος ἡ τὸν σίδηρον || ἐπισπωμένη. ^[15]

2 45 τάχα γὰρ ἂν αὕτη ποτὲ τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐπισπάσαιτο πιστεύειν εἶναί τινας ἐν ἐκάστῳ τῶν σωμάτων ἑλκτικὰς τῶν οἰκείων ποιότητων δυνάμεις. Ἐπίκουρος μὲν οὖν καίτοι παραπλησίους Ἀσκληπιάδῃ στοιχείοις πρὸς τὴν φυσιολογίαν χρώμενος ὅμως ὁμολογεῖ, πρὸς μὲν τῆς ἡρακλείας λίθου τὸν σίδηρον ἔλκεσθαι, πρὸς δὲ τῶν ἡλέκτρων τὰ κυρήβια καὶ πειράται γε καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδιδόναι τοῦ φαινομένου. τὰς γὰρ ἀπορρεούσας ἀτόμους ἀπὸ τῆς λίθου ταῖς ἀπορρεούσαις ἀπὸ τοῦ σιδήρου τοῖς σχήμασιν οἰκείας εἶναί φησιν, ὥστε περιπλέκεσθαι ῥαδίως. προσκρουούσας οὖν αὐτὰς τοῖς συγκρίμασιν ἑκατέρους τῆς τε λίθου καὶ τοῦ σιδήρου κάππειτ' εἰς τὸ μέσον ἀποπαλλομένας οὕτως ἀλλήλαις τε περιπλέκεσθαι καὶ συνεπισπᾶσθαι τὸν σίδηρον. τὸ μὲν οὖν τῶν ὑποθέσεων εἰς τὴν αἰτιολογίαν ἀπίθανον ἄντικρυς δῆλον, ὅμως δ' οὖν ὁμολογεῖ τὴν ὀλκήν. καὶ οὕτω γε καὶ κατὰ τὰ σώματα τῶν ζώων φησὶ γίνεσθαι τὰς τ' ἀναδόσεις καὶ τὰς διακρίσεις τῶν περιττωμάτων καὶ τὰς τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἐνεργείας. Ἀσκληπιάδης δὲ τό τε τῆς εἰρημένης αἰτίας ἀπίθανον || ὑπιδόμενος καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἐφ' οἷς ὑπέθετο στοιχείοις ἐξευρίσκων πιθανὴν ἐπὶ τὸ μὴδ' ὅλως ἔλκεσθαι λέγειν ὑπὸ μηδενὸς μηδὲν ἀναισχυντήσας ἐτράπετο, δέον, εἰ μὴθ' οἷς Ἐπίκουρος εἶπεν ἡρέσκετο μήτ' ἄλλα βελτίῳ λέγειν εἶχεν, ἀποστῆναι τῶν ὑποθέσεων καὶ τὴν τε φύσιν εἰπεῖν τεχνικὴν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων ἐνούμενην τε πρὸς ἑαυτὴν ἀεὶ καὶ ἀλλοιουμένην ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς μορίων εἰς ἄλληλα δρώντων τε καὶ πασχόντων. ^[5]

2 46 εἰ γὰρ ταῦθ' ὑπέθετο, χαλεπὸν οὐδὲν ἦν τὴν τεχνικὴν ἐκείνην φύσιν ὁμολογεῖν δυνάμεις ἔχειν ἐπισπαστικὴν μὲν τῶν οἰκείων, ἀποκριτικὴν δὲ τῶν ἀλλοτρίων. οὐ γὰρ δι' ἄλλο τί γ' ἦν αὐτῇ τὸ τεχνικῇ τ' εἶναι καὶ τοῦ ζώου διασωστικῇ καὶ τῶν νοσημάτων κριτικῇ παρὰ τὸ προσίεσθαι μὲν καὶ φυλάττειν τὸ οἰκεῖον, ἀποκρίνειν δὲ τὸ ἀλλότριον. ἀλλ' Ἀσκληπιάδης κἀνταῦθα τὸ μὲν ἀκόλουθον ταῖς ἀρχαῖς αἷς ὑπέθετο συνεῖδεν, οὐ μὴν τὴν γε πρὸς τὸ φαινόμενον ἐναργῶς ἡδέσθη μάχην, ἀλλ' ὁμόσε || χωρεῖ καὶ περὶ τούτου πᾶσιν οὐκ ἰατροῖς μόνον ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις οὔτε κρίσιν εἶναί τινα λέγων οὔθ' ἡμέραν κρίσιμον οὔθ' ὅλως οὐδὲν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ζώου πραγματεύεσθαι τὴν φύσιν. ^[15]

2 47 ἀεὶ γὰρ τὸ μὲν ἀκόλουθον φυλάττειν βούλεται, τὸ δ' ἐναργῶς φαινόμενον ἀνατρέπειν ἔμπαλιν Ἐπικούρῳ. τιθεὶς γὰρ ἐκεῖνος ἀεὶ τὸ φαινόμενον αἰτίαν αὐτοῦ ψυχρὰν ἀποδίδωσι. τὰ γὰρ ἀποπαλλόμενα σμικρὰ σώματα τῆς ἡρακλείας λίθου τοιοῦτοις ἐτέροις περιπλέκεσθαι μορίοις τοῦ σιδήρου κάππειτα διὰ τῆς περιπλοκῆς ταύτης μηδαμοῦ φαινομένης ἐπισπᾶσθαι βαρεῖαν οὕτως οὐσίαν οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν τις πεισθεῖη. καὶ γὰρ εἰ τοῦτο συγχωρήσομεν, τό γε τῷ σιδήρῳ πάλιν ἕτερον προστεθέν τι συνάπτεσθαι τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὐκέτι προσίεται. τί γὰρ ἐροῦμεν; ἢ δηλαδὴ τῶν ἀπορρεόντων τῆς λίθου μορίων ἔνια μὲν προσκρούσαντα τῷ σιδήρῳ πάλιν ἀποπάλλεσθαι καὶ ταῦτα μὲν εἶναι, δι' ὧν κρεμάννυσθαι συμβαίνει τὸν σίδηρον, τὰ δ' εἰς αὐτὸν

εἰσδυόμενα διὰ τῶν || κενῶν πόρων διεξέρχεσθαι τάχιστα κάπναια τῷ παρακειμένῳ σιδήρῳ προσκρούοντα μήτ' ἐκεῖνον διαδύναι δύνασθαι, καίτοι τόν γε πρῶτον διαδύντα, παλινδρομοῦντα δ' αὐθις ἐπὶ τὸν πρότερον ἐτέρας αὐθις ἐργάζεσθαι ταῖς προτέραις ὁμοίας περιπλοκάς; ἐναργῶς γὰρ ἐνταῦθα τὸ ληρῶδες τῆς αἰτίας ἐλέγχεται. ^[5]

2 48 γραφεῖα γοῦν οἷδ' αὖ ποτε σιδηρᾷ πέντε κατὰ τὸ συνεχὲς ἀλλήλοις συναφθέντα, τοῦ πρώτου μὲν μόνου τῆς λίθου ψάυσαντος, ἐξ ἐκείνου δ' εἰς τᾶλλα τῆς δυνάμεως διαδοθείσης· καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὥς, εἰ μὲν τῷ κάτω τοῦ γραφείου πέρατι προσάγοις ἕτερον, ἔχεται τε καὶ συνάπτεται καὶ κρέμαται τὸ προσενεχθέν· εἰ δ' ἄλλῳ τινὶ μέρει τῶν πλαγίων προσθείης, οὐ συνάπτεται. πάντῃ γὰρ ὁμοίως ἢ τῆς λίθου διαδίδεται δύναμις, εἰ μόνον ἄψαιτο κατὰ τι τοῦ πρώτου γραφείου. καὶ μέντοι καὶ τούτου πάλιν εἰς τὸ δεύτερον ὅλον ἢ δύναμις ἅμα νοήματι διαρρεῖ καὶ ἐκείνου πάλιν εἰς τὸ τρίτον ὅλον. εἰ δὴ νοήσας σμικρὰν τινα λίθον ἡρακλείαν ἐν οἴκῳ τινὶ κρεμαμένην, εἴτ' ἐν κύκλῳ ψάυνοντα ἀμύπολλα σιδήρια καὶ ἐκείνων πάλιν ἕτερα καὶ ἐκείνων ἄλλα καὶ τοῦτ' ἄχρι πλείονος, ἅπαντα || δήπου πίμπλασθαι δεῖ τὰ σιδήρια τῶν ἀπορρεόντων τῆς λίθου σωμάτων. ^[20]

2 49 καὶ κινδυνεύει διαφορηθῆναι τὸ σμικρὸν ἐκεῖνο λιθίδιον εἰς τὰς ἀπορροὰς διαλυθέν. καίτοι, καὶ εἰ μὴδὲν παρακείοιτ' αὐτῷ σιδήριον, εἰς τὸν ἀέρα σκεδάννυται, μάλιστα· εἰ καὶ θερμὸς ὑπάρχοι. ναί, φησί, σμικρὰ γὰρ αὐτὰ χρή πάντῃ νοεῖν, ὥστε τῶν ἐμφερομένων τῷ ἀέρι ψηγμάτων τούτων δὴ τῶν σμικροτάτων ἐκείνων ἕνια μυριοστὸν εἶναι μέρος. εἴτ' ἐξ οὗτω σμικρῶν τολμᾶτε λέγειν κρεμάννυσθαι βάρη τηλικαῦτα σιδήρου; εἰ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν μυριοστὸν ἔστι μέρος τῶν ἐν τῷ ἀέρι φερομένων ψηγμάτων, πηλίκον χρή νοῆσαι τὸ πέρας αὐτῶν τὸ ἀγκιστροειδές, ὃ περιπλέκεται πρὸς ἄλληλα; πάντως γὰρ δήπου τοῦτο σμικροτάτον ἔστιν ὅλου τοῦ ψήγματος. εἴτα μικρὸν μικρῷ, κινούμενον κινουμένῳ περιπλακὲν οὐκ εὐθὺς ἀποπάλλεται. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλ' ἅττα πάντως αὐτοῖς, τὰ μὲν ἄνωθεν, τὰ δὲ κάτωθεν, καὶ τὰ μὲν ἔμπροσθεν, τὰ δ' ὀπίσθεν, τὰ δ' ἐκ τῶν δεξιῶν, τὰ δ' ἐκ τῶν ἀριστερῶν || ἐκρηγνύμενα σείει τε καὶ βράττει καὶ μένειν οὐκ ἔα. ^[15]

2 50 καὶ μέντοι καὶ πολλὰ χρή νοεῖν ἐξ ἀνάγκης ἕκαστον ἐκείνων τῶν σμικρῶν σωμάτων ἔχειν ἀγκιστρῶδη πέρατα. δι' ἐνὸς μὲν γὰρ ἀλλήλοις συνάπτεται, δι' ἐτέρου δ' ἐνὸς τοῦ μὲν ὑπερκειμένου τῇ λίθῳ, τοῦ δ' ὑποκειμένου τῷ σιδήρῳ. εἰ γὰρ ἄνω μὲν ἐξαφθείη τῆς λίθου, κάτω δὲ τῷ σιδήρῳ μὴ συμπλακείη, πλέον οὐδέν. ὥστε τοῦ μὲν ὑπερκειμένου τὸ ἄνω μέρος ἐκκρέμασθαι χρή τῆς λίθου, τοῦ δ' ὑποκειμένου τῷ κάτω πέρατι συνῆφθαι τὸν σίδηρον. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν πλαγίων ἀλλήλοις περιπλέκεται, πάντως που κἀνταῦθα ἔχει τὰ ἀγκιστρα. καὶ μέμνησέ μοι πρὸ πάντων, ὅπως ὄντα σμικρὰ τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας ἀποφύσεις ἔχει. καὶ τούτου μᾶλλον ἔτι [μέμνησο], πῶς, ἵνα τὸ δεύτερον σιδήριον συναφθῇ τῷ πρώτῳ καὶ τῷ δευτέρῳ τὸ τρίτον καὶ ἐκείνῳ τὸ τέταρτον, ἅμα μὲν διεξέρχεσθαι χρή τοὺς πόρους ταυτὶ τὰ σμικρὰ καὶ ληρῶδη ψήγματα, ἅμα δ' ἀποπάλλεσθαι τοῦ μετ' αὐτὸ || τεταγμένου, καίτοι κατὰ πᾶν ὁμοίῳ τὴν φύσιν ὑπάρχοντος. ^[15]

2 51 οὐδὲ γὰρ ἢ τοιαύτη πάλιν ὑπόθεσις ἄτολμος, ἀλλ', εἰ χρή τάληθές εἰπεῖν, μακρῷ τῶν ἔμπροσθεν ἀναισχυνοτέρῳ, πέντε σιδηρίων ὁμοίων ἀλλήλοις ἐφεξῆς τεταγμένων διὰ τοῦ πρώτου διαδύμενα ῥαδίως τῆς λίθου τὰ μόρια κατὰ τὸ δεύτερον ἀποπάλλεσθαι καὶ μὴ διὰ τούτου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐτοίμως διεξέρχεσθαι. καὶ μὴν ἐκατέρως ἄτοπον. εἰ μὲν γὰρ ἀποπάλλεται, πῶς εἰς τὸ τρίτον ὡκέως διεξέρχεται; εἰ δ' οὐκ ἀποπάλλεται, πῶς κρεμάννυται τὸ δεύτερον ἐκ τοῦ πρώτου; τὴν γὰρ ἀπόπαλιν αὐτὸς ὑπέθετο δημιουργὸν τῆς ὀλκῆς. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, εἰς ἀδολεσχίαν ἀναγκαῖον ἐμπίπτειν, ἐπειδὴν τις τοιούτοις ἀνδράσι διαλέγεται. σύντομον οὖν τινα καὶ κεφαλαιώδη λόγον εἰπὼν ἀπαλλάττεσθαι βούλομαι. τοῖς [γὰρ] Ἀσκληπιάδου γράμμασιν εἴ τις ἐπιμελῶς ὁμιλήσειε, τὴν τε πρὸς τὰς ἀρχὰς ἀκολουθίαν τῶν

τοιούτων δογμάτων ἀκριβῶς ἂν ἐκμάθοι καὶ τὴν πρὸς τὰ φαινόμενα μάχην. ὁ μὲν οὖν Ἐπίκουρος τὰ φαινόμενα φυλάττειν βουλόμενος ἀσχημονεῖ || φιλοτιμούμενος ἐπιδεικνύειν αὐτὰ ταῖς ἀρχαῖς ὁμολογοῦντα· ὁ δ' Ἀσκληπιάδης τὸ μὲν ἀκόλουθον ταῖς ἀρχαῖς φυλάττει, τοῦ φαινομένου δ' οὐδὲν αὐτῷ μέλει. ^[15]

2 52 ὅστις οὖν βούλεται τὴν ἀτοπίαν ἐξελέγχειν τῶν ὑποθέσεων, εἰ μὲν πρὸς Ἀσκληπιάδην ὁ λόγος αὐτῷ γίγνοιτο, τῆς πρὸς τὸ φαινόμενον ὑπομιμνησκέτω μάχης· εἰ δὲ πρὸς Ἐπίκουρον, τῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς διαφωνίας. αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν αἰρέσεις αἱ τῶν ὁμοίων ἀρχῶν ἐχόμεναι τελέως ἀπέσβησαν, αὗται δ' ἔτι μόναι διαρκοῦσιν οὐκ ἀγεννῶς. καίτοι τὰ μὲν Ἀσκληπιάδου Μηνόδοτος ὁ ἐμπειρικός ἀφύκτως ἐξελέγχει, τὴν τε πρὸς τὰ φαινόμενα μάχην ὑπομιμνήσκων αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα· τὰ δ' Ἐπικούρου πάλιν ὁ Ἀσκληπιάδης ἐχόμενος αἰεὶ τῆς ἀκολουθίας, ἧς ἐκεῖνος οὐ πάνυ τι φαίνεται φροντίζων. ἀλλ' οἱ νῦν ἄνθρωποι, πρὶν καὶ ταύτας ἐκμαθεῖν τὰς αἰρέσεις καὶ τὰς ἄλλας τὰς βελτίους κᾶπειτα χρόνῳ πολλῷ κρῖναί τε καὶ βασανίσαι τὸ καθ' ἐκάστην αὐτῶν ἀληθές τε καὶ ψεῦδος, οἱ μὲν ἰατροὺς ἑαυτούς, οἱ δὲ φιλοσόφους ὀνομάζουσι μηδὲν εἰδότες. ^[15]

2 53 || οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν ἐπίσης τοῖς ἀληθεῖσι τὰ ψευδῇ τετιμῆσθαι. ὅτῳ γὰρ ἂν ἕκαστος πρώτῳ περιτύχῃ διδασκάλῳ, τοιοῦτος ἐγένετο, μὴ περιμείνας μηδὲν ἔτι παρ' ἄλλου μαθεῖν. ἔνιοι δ' αὐτῶν, εἰ καὶ πλείοσιν ἐντύχοιεν, ἀλλ' οὕτω γ' εἰσὶν ἀσύνητοί τε καὶ βραδεῖς τὴν διάνοιαν, ὥστε καὶ γεγηρακότες οὕπῳ συνιᾷσιν ἀκολουθίαν λόγου. πάλαι δὲ τοὺς τοιούτους ἐπὶ τὰς βαναύσους ἀπέλυον τέχνας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς ὃ τι τελευτήσει θεὸς οἶδεν. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ, καίτοι φεύγοντες ἀντιλέγειν τοῖς ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρχαῖς εὐθὺς ἐσφαλμένοις, ὅμως ἠναγκάσθημεν ὑπ' αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς ἀκολουθίας εἰπεῖν τινα καὶ διαλεχθῆναι πρὸς αὐτούς, ἔτι καὶ τοῦτο προσθήσομεν τοῖς εἰρημένοις, ὥς οὐ μόνον τὰ καθαίροντα φάρμακα πέφυκεν ἐπισπᾶσθαι τὰς οἰκείας ποιότητος ἀλλὰ καὶ τὰ τοὺς σκόλοπας ἀνάγοντα καὶ τὰς τῶν βελῶν ἀκίδας εἰς πολὺ βάθος σαρκὸς ἐμπεπαρμένους ἐνίοτε. καὶ μέντοι καὶ ὅσα τοὺς ἰοὺς τῶν θηρίων ἢ τοὺς ἐμπεφαρμαγμένους τοῖς βέλεσιν ἀνέλκει, καὶ ταῦτα τὴν αὐτὴν ταῖς ἡρακλείαις λίθοις ἐπὶ|| δείκνυται δύναμιν. ^[20]

2 54 ἔγωγ' οὖν οἶδά ποτε καταπεπαρμένον ἐν ποδὶ νεανίσκου σκόλοπα τοῖς μὲν δακτύλοις ἔλκουσιν ἡμῖν βιαίως οὐκ ἀκολουθήσαντα, φαρμάκου δ' ἐπιτεθέντος ἀλύπως τε καὶ διὰ ταχέων ἀνελθόντα. καίτοι καὶ πρὸς τοῦτό τινες ἀντιλέγουσι φάσκοντες, ὅταν ἡ φλεγμονὴ λυθῇ τοῦ μέρους, αὐτόματον ἐξιέναι τὸν σκόλοπα πρὸς οὐδενὸς ἀνελκόμενον. ἀλλ' οὗτοί γε πρῶτον μὲν ἀγνοεῖν ἐοίκασιν, ὥς ἄλλα μὲν ἐστὶ φλεγμονῆς, ἄλλα δὲ τῶν οὕτω καταπεπαρμένων ἐλκτικὰ φάρμακα· καίτοι γ' εἴπερ ἀφλεγμάντων γενομένων ἐξεκρίνετο τὰ παρὰ φύσιν, ὅσα φλεγμονῆς ἐστὶ λυτικά, ταῦτ' εὐθὺς ἂν ἦν κακείνων ἐλκτικά· δεύτερον δ', ὃ καὶ μᾶλλον ἂν τις θαυμάσειεν, ὥς οὐ μόνον ἄλλα μὲν τοὺς σκόλοπας, ἄλλα δὲ τοὺς ἰοὺς ἐξάγει φάρμακα, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν τοὺς ἰοὺς ἐλκόντων τὰ μὲν τὸν τῆς ἐχίδνης, τὰ δὲ τὸν τῆς τρυγόνος, τὰ δ' ἄλλου τινὸς ἐπισπᾶται καὶ σαφῶς ἔστιν ἰδεῖν τοῖς φαρμάκοις ἐπικειμένους αὐτούς. ἐνταῦθ' οὖν [πάλιν] Ἐπίκουρον μὲν ἐπαινεῖν χρὴ τῆς πρὸς || τὸ φαινόμενον αἰδοῦς, μέμφεσθαι δὲ τὸν λόγον τῆς αἰτίας. ^[15]

2 55 ὃν γὰρ ἡμεῖς ἔλκοντες τοῖς δακτύλοις οὐκ ἀνηγάγομεν σκόλοπα, τοῦτον ὑπὸ τῶν σμικρῶν ἐκεῖνων ἀνέλκεσθαι ψηγμάτων, πῶς οὐ παντάπασιν ἄτοπον εἶναι χρὴ νομίζειν; ἄρ' οὖν ἤδη πεπείσμεθα τῶν ὄντων ἐκάστῳ δυνάμιν τιν' ὑπάρχειν, ἢ τὴν οἰκείαν ἔλκει ποιότητα, τὸ μὲν μᾶλλον, τὸ δ' ἥττον; ἢ καὶ τὸ τῶν πυρῶν ἔτι παράδειγμα προχειρισόμεθα τῷ λόγῳ; φανήσονται γὰρ οἶμαι καὶ τῶν γεωργῶν αὐτῶν ἀμαθέστεροι [καὶ ἀνοητότεροι] περὶ τὴν φύσιν οἱ μηδὲν ὅλως ὑπὸ μηδενὸς ἔλκεσθαι συγχωροῦντες· ὥς ἔγωγε πρῶτον μὲν ἀκούσας τὸ γιγνόμενον ἐθαύμασα καὶ αὐτὸς ἡβουλήθην αὐτόπτης αὐτοῦ καταστῆναι. μετὰ ταῦτα δέ, ὥς καὶ τὰ τῆς

πείρας ὡμολόγει, τὴν αἰτίαν σκοπούμενος ἐν παμπόλλῳ χρόνῳ κατὰ πάσας τὰς αἰρέσεις οὐδεμίαν ἄλλην εὑρεῖν οἷός τ' ἦν οὐδ' ἄχρι τοῦ πιθανοῦ προῖοῦσαν ἀλλὰ καταγελάστους τε καὶ σαφῶς ἐξελεγχόμενας τὰς ἄλλας ἀπάσας πλὴν τῆς τὴν ὀλκὴν πρεσβευούσης. ἔστι δὲ τὸ γιγνόμενον τοιόνδε. κατακομίζοντες οἱ παρ' ἡμῖν γεωργοὶ τοὺς || ἐκ τῶν ἀγρῶν πυροὺς εἰς τὴν πόλιν ἐν ἀμάξαις τισίν, ὅταν ὑφελέσθαι βουλευθῶσιν, ὥστε μὴ φωραθῆναι, κεράμι' ἄττα πληρῶσαντες ὕδατος μέσοις αὐτοῖς ἐνιστᾶσιν. ^[20]

- 2 56 ἔλκοντες οὖν ἐκεῖνοι διὰ τοῦ κεραμίου τὸ ὑγρὸν εἰς αὐτοὺς ὄγκον μὲν καὶ βάρος προσκτῶνται, κατάδηλοι δ' οὐ πάνυ γίνονται τοῖς ὁρώσιν, εἰ μὴ τις προπεπυσμένος ἤδη περιεργότερον ἐπισκοποῖτο. καίτοι γ' εἰ βουλευθείης ἐν ἡλίῳ καταθεῖναι πάνυ θερμῷ ταῦτόν ἀγγεῖον, ἐλάχιστον παντελῶς εὐρήσεις τὸ δαπανώμενον ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας. οὕτως ἄρα καὶ τῆς ἡλιακῆς θερμασίας τῆς σφοδρᾶς ἰσχυροτέραν οἱ πυροὶ δύναμιν ἔχουσιν ἔλκειν εἰς ἑαυτοὺς τὴν πλησιάζουσαν ὑγρότητα. λῆρος οὖν ἐνταῦθα μακρὸς ἢ πρὸς τὸ λεπτομερὲς φορὰ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος καὶ μάλισθ' ὅταν ἱκανῶς ᾗ θερμὸς, πολὺ μὲν ὑπάρχοντος ἢ κατὰ τοὺς πυροὺς λεπτομερεστέρου, δεχομένου δ' οὐδὲ τὸ δέκατον μέρος τῆς εἰς ἐκείνους μεταλαμβανομένης ὑγρότητος. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς ἠδολεσχήσαμεν οὐχ ἐκόντες, ἀλλ', ὡς ἡ παροιμία φησί, μαινομένοις ἀναγκασθέντες συμ||μανῆναι, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν οὕρων ἐπανελθόμεν διάκρισιν, ἐν ᾗ τῶν μὲν Ἀσκληπιάδου λήρων ἐπιλαθώμεθα, μετὰ δὲ τῶν πεπεισμένων διηθεῖσθαι τὰ οὖρα διὰ τῶν νεφρῶν, τίς ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας ἐστίν, ἐπισκεψώμεθα· πάντως γὰρ ἢ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τοὺς νεφροὺς φέρεται τὰ οὖρα τοῦτο βέλτιον εἶναι νομίζοντα, καθάπερ ἡμεῖς, ὁπόταν εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπίωμεν· ἢ, εἰ τοῦτ' ἀδύνατον, ἕτερόν τι χρὴ τῆς φορᾶς αὐτῶν ἐξευρεῖν αἴτιον. ^[5]

- 2 57 τί δὴ τοῦτ' ἔστιν; εἰ γὰρ μὴ τοῖς νεφροῖς δώσομέν τινα δύναμιν ἐλκτικὴν τῆς τοιαύτης ποιότητος, ὡς Ἱπποκράτης ἐνόμιζεν, οὐδὲν ἕτερον ἐξευρήσομεν. ὅτι μὲν γὰρ ἦτοι τούτους ἔλκειν αὐτὸ προσῆκεν ἢ τὰς φλέβας πέμπειν, εἴπερ γε μὴ ἐξ ἑαυτοῦ φέρεται, παντί που δήλον. ἀλλ' εἰ μὲν αἱ φλέβες περιστελλόμεναι προωθοῖεν, οὐκ ἐκεῖνο μόνον, ἀλλὰ σὺν αὐτῷ καὶ τὸ πᾶν αἷμα τὸ περιεχόμενον ἐν ἑαυταῖς εἰς τοὺς νεφροὺς ἐκθλίψουσιν· εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, ὡς δείξομεν, λείπεται τοὺς νεφροὺς ἔλκειν. πῶς οὖν ἀδύνατον τοῦτο; τῶν νεφρῶν ἡ θέσις ἀντιβαίνει. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γ' ὑπόκεινται τῇ κοίλῃ φλεβί || καθάπερ τοῖς ἐξ ἐγκεφάλου περιττώμασιν ἔν τε τῇ ῥινὶ καὶ κατὰ τὴν ὑπερώαν οἱ τοῖς ἡθμοῖς ὅμοιοι πόροι, ἀλλ' ἐκατέρωθεν αὐτῇ παράκεινται. ^[20]

- 2 58 καὶ μὴν, εἴπερ ὁμοίως τοῖς ἡθμοῖς ὅσον ἂν ᾗ λεπτότερον καὶ τελέως ὀρρῶδες, τοῦτο μὲν ἐτοίμως διαπέμπουσι, τὸ δὲ παχύτερον ἀποστέγουσιν, ἅπαν ἐπ' αὐτοὺς ἰέναι χρὴ τὸ αἷμα τὸ περιεχόμενον ἐν τῇ κοίλῃ φλεβί, καθάπερ εἰς τοὺς τρυγητοὺς ὁ πᾶς οἶνος ἐμβάλλεται. καὶ μὲν γε καὶ τὸ τοῦ γάλακτος τοῦ τυρουμένου παράδειγμα σαφῶς ἄν, ὃ βούλομαι λέγειν, ἐνδείξαιτο. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πᾶν ἐμβληθὲν εἰς τοὺς ταλάρους οὐ πᾶν διηθεῖται, ἀλλ' ὅσον μὲν ἂν ᾗ λεπτότερον τῆς εὐρύτητος τῶν πλοκάμων, εἰς τὸ κάταντες φέρεται καὶ τοῦτο μὲν ὀρρὸς ἐπονομάζεται· τὸ λοιπὸν δὲ τὸ παχὺ τὸ μέλλον ἔσεσθαι τυρός, ὡς ἂν οὐ παραδεχομένων αὐτὸ τῶν ἐν τοῖς ταλάροις πόρων, οὐ διεκπίπτει κάτω. καὶ τοῖνυν, εἴπερ οὕτω μέλλει διηθεῖσθαι τῶν νεφρῶν ὁ τοῦ αἵματος ὀρρός, ἅπαν ἐπ' αὐτοὺς ἡκεῖν χρὴ τὸ αἷμα καὶ μὴ τὸ μὲν ναί, τὸ δ' οὐ.

^[15]

- 2 59 || πῶς οὖν ἔχει τὸ φαινόμενον ἐκ τῆς ἀνατομῆς; τὸ μὲν ἕτερον μέρος τῆς κοίλης ἄνω πρὸς τὴν καρδίαν ἀναφέρεται, τὸ λοιπὸν δ' ἐπιβαίνει τῇ ῥάχει καθ' ὅλης αὐτῆς ἐκτεινόμενον ἄχρι τῶν σκελῶν, ὥστε τὸ μὲν ἕτερον οὐδ' ἐγγὺς ἀφικνεῖται τῶν νεφρῶν, τὸ λοιπὸν δὲ πλησιάζει μὲν, οὐ μὴν εἰς αὐτοὺς γε καταφύεται. ἐχρῆν δ', εἴπερ ἔμελλεν ὡς δι' ἡθμῶν αὐτῶν καθαρθῆσεσθαι τὸ αἷμα, πᾶν ἐμπίπτειν εἰς αὐτοὺς κάπειτα κάτω μὲν φέρεσθαι τὸ λεπτόν, ἴσχεσθαι δ' ἄνω τὸ παχύ.

νυνὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει· πλάγιοι γὰρ ἐκατέρωθεν τῆς κοίλης φλεβὸς οἱ νεφροὶ κεῖνται. οὐκ οὖν ὡς ἡθμοὶ διηθοῦσι, πεμπούσης μὲν ἐκείνης, αὐτοὶ δ' οὐδεμίαν εἰσφερόμενοι δύναμιν, ἀλλ' ἔλκουσι δηλονότι· τοῦτο γὰρ ἔτι λείπεται. πῶς οὖν ἔλκουσιν; εἰ μὲν, ὡς Ἐπίκουρος οἶται τὰς ὀλκὰς ἀπάσας γίγνεσθαι κατὰ τὰς τῶν ἀτόμων ἀποπάσεις τε καὶ περιπλοκάς, ἄμεινον ἦν ὄντως εἰπεῖν αὐτοὺς μὴδ' ἔλκειν ὅλως· πολὺ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν ἐπὶ τῆς ἡρακλείας λίθου μικρῷ πρόσθεν εἰρη||μένων ὁ λόγος ἐξεταζόμενος εὐρεθείη γελοιότερος· ἀλλ' ὡς Ἱπποκράτης ἠβούλετο. ^[15]

2 60 λεχθήσεται δὲ σαφέστερον ἐπὶ προήκοντι τῷ λόγῳ. νυνὶ γὰρ οὐ τοῦτο πρόκειται διδάσκειν, ἀλλ' ὡς οὐτ' ἄλλο τι δυνατόν εἰπεῖν αἴτιον εἶναι τῆς τῶν οὖρων διακρίσεως πλην τῆς ὀλκῆς τῶν νεφρῶν οὐθ' οὕτω γίγνεσθαι τὴν ὀλκὴν, ὡς οἱ μηδεμίαν οἰκείαν διδόντες τῇ φύσει δύναμιν οἶονται γίγνεσθαι. τούτου γὰρ ὁμολογηθέντος, ὡς ἔστιν ὅλως τις ἐν τοῖς ὑπὸ φύσεως διοικουμένοις δύναμις ἐλκτική, ληρώδης νομίζοιτ' ἂν ὁ περὶ ἀναδόσεως τροφῆς ἄλλο τι λέγειν ἐπιχειρῶν. Ἐρασίστρατος δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐτέραις μὲν τισὶ δόξαις εὐήθεσιν ἀντεῖπε διὰ μακρῶν, ὑπερέβη δὲ τελέως τὴν Ἱπποκράτους, οὐδ' ἄχρι τοῦ μνημονεῦσαι μόνον αὐτῆς, ὡς ἐν τοῖς περὶ καταπόσεως ἐποίησεν, ἀξιώσας. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἄχρι τοσούτου φαίνεται μνημονεύων, ὡς τοῦνομ' εἰπεῖν τῆς ὀλκῆς μόνον ὧδέ πως γράφων· ὀλκὴ μὲν οὖν τῆς κοιλίας οὐδεμία φαίνεται εἶναι· περὶ δὲ τῆς || ἀναδόσεως τὸν λόγον ποιούμενος οὐδ' ἄχρι συλλαβῆς μιᾶς ἐμνημόνευσε τῆς Ἱπποκρατείου δόξης. ^[15]

2 61 καίτοι γ' ἐπήρκεσεν ἂν ἡμῖν, εἰ καὶ τοῦτ' ἔγραψε μόνον, ὡς Ἱπποκράτης εἰπὼν 'σάρκες ὀλκοὶ καὶ ἐκ κοιλίας καὶ ἔξωθεν' ψεύδεται· οὔτε γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας οὐτ' ἔξωθεν ἔλκειν δύνανται. εἰ δὲ καὶ ὅτι μήτρας αἰτιώμενος ἄρρωστον ἀυχένα κακῶς εἶπεν 'οὐ γὰρ δύναται αὐτέης ὁ στόμαχος εἰρύσαι τὴν γονήν' ἢ εἰ καὶ τι τοιοῦτον ἄλλο γράφειν ὁ Ἐρασίστρατος ἠξίωσε, τότε ἂν καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτὸν ἀπολογούμενοι εἴπομεν· ὦ γενναῖε, μὴ ῥητορικῶς ἡμῶν κατάτρεχε χωρὶς ἀποδείξεως, ἀλλ' εἰπέ τινα κατηγορίαν τοῦ δόγματος, ἵν' ἢ πεισθῶμέν σοι ὡς καλῶς ἐξελέγχοντι τὸν παλαιὸν λόγον ἢ μεταπείσωμεν ὡς ἀγνοοῦντα. καίτοι τί λέγω ῥητορικῶς; μὴ γάρ, ἐπειδὴ τινες τῶν ῥητόρων, ἃ μάλιστα ἀδυνατοῦσι διαλύεσθαι, ταῦτα διαγελάσαντες οὐδ' ἐπιχειροῦσιν ἀντιλέγειν, ἤδη που τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἠγώμεθ' εἶναι τὸ ῥητορικῶς· τὸ γὰρ διὰ λόγου πιθανοῦ ἐστὶ τὸ || ῥητορικῶς, τὸ δ' ἄνευ λόγου βωμολοχικόν, οὐ ῥητορικόν. ^[15]

2 62 οὐκ οὖν οὔτε ῥητορικῶς οὔτε διαλεκτικῶς ἀντεῖπεν ὁ Ἐρασίστρατος ἐν τῷ περὶ τῆς καταπόσεως λόγῳ. τί γάρ φησιν; ὀλκὴ μὲν οὖν τῆς κοιλίας οὐδεμία φαίνεται εἶναι· πάλιν οὖν αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἀντιμαρτυρῶν ὁ αὐτὸς λόγος ἀντιπαραβαλλέσθω· περιστολὴ μὲν οὖν τοῦ στομάχου οὐδεμία φαίνεται εἶναι. καὶ πῶς οὐ φαίνεται; τάχ' ἂν ἴσως εἴποι τις τῶν ἀπ' αὐτοῦ· τὸ γὰρ αἰεὶ τῶν ἄνωθεν αὐτοῦ μερῶν συστελλομένων διαστελλέσθαι τὰ κάτω πῶς οὐκ ἔστι τῆς περιστολῆς ἐνδεικτικόν; αὐθις οὖν ἡμεῖς, καὶ πῶς οὐ φαίνεται, φήσομεν, ἢ τῆς κοιλίας ὀλκῆς; τὸ γὰρ αἰεὶ τῶν κάτωθεν μερῶν τοῦ στομάχου διαστελλομένων συστελλέσθαι τὰ ἄνω πῶς οὐκ ἔστι τῆς ὀλκῆς ἐνδεικτικόν; εἰ δὲ σωφρονήσειέ ποτε καὶ γνοίῃ τὸ φαινόμενον τοῦτο μηδὲν μᾶλλον τῆς ἐτέρας τῶν δοξῶν ὑπάρχειν ἐνδεικτικὸν ἀλλ' ἀμφοτέρων εἶναι κοινόν, οὕτως ἂν ἤδη δείξαιμεν αὐτῷ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν τῆς τοῦ ἀληθοῦς εὐρέσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς κοιλίας αὐθις. ἢ δὲ τῆς τροφῆς ἀνάδοσις οὐδὲν δεῖται || τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας ἅπαξ γε τῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως ἐπὶ τῶν νεφρῶν ὁμολογημένης, ἦν καίτοι πάνυ σαφῶς ἀληθὴ γινώσκων ὑπάρχειν ὁ Ἐρασίστρατος οὐτ' ἐμνημόνευσεν οὐτ' ἀντεῖπεν οὐθ' ὅλως ἀπεφήνατο, τίν' ἔχει δόξαν ὑπὲρ τῆς τῶν οὖρων διακρίσεως. ^[5]

2 63 ἢ διὰ τί προειπὼν εὐθὺς κατ' ἀρχὰς τῶν καθ' ὅλου λόγων, ὡς ὑπὲρ τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ἐρεῖ, πρῶτον τίνες τ' εἰσὶ καὶ πῶς γίνονται καὶ διὰ τίνων τόπων, ἐπὶ τῆς τῶν οὖρων διακρίσεως, ὅτι μὲν διὰ νεφρῶν, ἀπεφήνατο, τὸ δ' ὅπως γίγνεται παρέλιπε; μάτην οὖν ἡμᾶς καὶ

περὶ τῆς πέψεως ἐδίδαξεν, ὅπως γίγνεται, καὶ περὶ τῆς τοῦ χολώδους περιττώματος διακρίσεως κατατρίβει. ἥρκει γὰρ εἰπεῖν κάνταῦθα τὰ μόρια, δι' ὧν γίγνεται, τὸ δ' ὅπως παραλιπεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκείνων εἶχε λέγειν, οὐ μόνον δι' ὧν ὀργάνων ἀλλὰ καὶ καθ' ὄντινα γίγνεται τρόπον, ὥσπερ οἶμαι καὶ περὶ τῆς ἀναδόσεως· οὐ γὰρ ἥρκεσεν εἰπεῖν αὐτῷ μόνον, ὅτι διὰ φλεβῶν, ἀλλὰ καὶ πῶς ἐπεξηλθεν, ὅτι τῇ πρὸς || τὸ κενούμενον ἀκολουθία· περὶ δὲ τῶν οὕρων τῆς διακρίσεως, ὅτι μὲν διὰ νεφρῶν γίγνεται, γράφει, τὸ δ' ὅπως οὐκέτι προστίθῃσιν. ^[15]

2 64 οὐδὲ γὰρ οἶμαι τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία ἦν εἰπεῖν· οὕτω γὰρ ἂν οὐδεὶς ὑπ' ἰσχυρίας ἀπέθανεν οὐδέποτε μὴ δυναμένου πλείονος ἐπιρρυῆναί ποτε παρὰ τὸ κενούμενον· ἄλλης γὰρ αἰτίας μηδεμιᾶς προστεθείσης, ἀλλὰ μόνης τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας ποδηγούσης τὸ συνεχές, οὐκ ἐγχωρεῖ πλέον ἐπιρρυῆναί ποτε τοῦ κενουμένου. ἀλλ' οὐδ' ἄλλην τινὰ προσθεῖναι πιθανὴν αἰτίαν εἶχεν, ὥς ἐπὶ τῆς ἀναδόσεως τὴν ἐκθλιψιν τῆς γαστροῦ. ἀλλ' αὕτη γ' ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν κοίλην αἵματος ἀπωλώλει τελέως, οὐ τῷ μήκει μόνον τῆς ἀποστάσεως ἐκλυθεῖσα, ἀλλὰ καὶ τῷ τὴν καρδίαν ὑπερκειμένην ἐξαρπάξιν αὐτῆς σφοδρῶς καθ' ἐκάστην διαστολὴν οὐκ ὀλίγον αἷμα. μόνη δὴ τις ἔτι καὶ πάντων ἔρημος ἀπελείπετο τῶν σοφισμάτων ἐν τοῖς κάτω τῆς κοίλης ἢ πρὸς || τὸ κενούμενον ἀκολουθία, διὰ τε τοὺς ἐπὶ ταῖς ἰσχυρίαις ἀποθνήσκοντας ἀπολωλεκυῖα τὴν πιθανότητα καὶ διὰ τὴν τῶν νεφρῶν θέσιν οὐδὲν ἦττον. ^[15]

2 65 εἰ μὲν γὰρ ἅπαν ἐπ' αὐτοὺς ἐφέρετο τὸ αἷμα, δεόντως ἂν τις ἅπαν ἔφασκεν αὐτὸ καθαίρεσθαι. νυνὶ δέ, οὐ γὰρ ὅλον ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτοῦ μέρος, ὅσον αἰ μέχρι νεφρῶν δέχονται φλέβες, ἐπ' αὐτοὺς ἔρχεται, μόνον ἐκεῖνο καθαρθήσεται. καὶ τὸ μὲν ὀρρώδες αὐτοῦ καὶ λεπτὸν οἶον δι' ἡθμῶν τινων τῶν νεφρῶν διαδύσεται· τὸ δ' αἱματῶδες τε καὶ παχὺ κατὰ τὰς φλέβας ὑπομένον ἐμποδῶν στήσεται τῷ κατόπιν ἐπιρρέοντι. παλινδρομεῖν οὖν αὐτὸ πρότερον ἐπὶ τὴν κοίλην ἀναγκαῖον καὶ κενὰς οὕτως ἐργάζεσθαι τὰς ἐπὶ τοὺς νεφροὺς ἰούσας φλέβας, αἱ δεύτερον οὐκέτι παρακομιοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς ἀκάθαρτον αἷμα· κατειληφότος γὰρ αὐτὰς τοῦ προτέρου πάροδος οὐδεμία λέλειπται. τίς οὖν ἡμῖν ἢ δύναμις ἀπάξει πάλιν ὀπίσω τῶν νεφρῶν τὸ καθαρὸν αἷμα; τίς δὲ τοῦτο μὲν διαδεξαμένη κελεύσει πάλιν πρὸς τὸ κάτω μέρος ἵεναι τῆς κοίλης, ἐτέρῳ δ' ἄνωθεν ἐπιφερομένῳ προστάξει, πρὶν || ἐπὶ τοὺς νεφροὺς ἀπελθεῖν, μὴ φέρεσθαι κάτω; ταῦτ' οὖν ἅπαντα συνιδὼν ὁ Ἑρασίστρατος ἀποριῶν μεστὰ καὶ μίαν μόνην δόξαν εὔπορον εὐρὼν ἐν ἅπασιν τὴν τῆς ὀλκῆς, οὗτ' ἀπορεῖσθαι βουλόμενος οὔτε τὴν [πρὸς] Ἱπποκράτους ἐθέλων λέγειν ἄμεινον ὑπέλαβε σιωπητέον εἶναι περὶ τοῦ τρόπου τῆς διακρίσεως. ^[5]

2 66 ἀλλ' εἰ κακείνος ἐσίγησεν, ἡμεῖς οὐ σιωπήσομεν· ἴσμεν γάρ, ὥς οὐκ ἐνδέχεται παρελθόντα τὴν Ἱπποκράτειον δόξαν, εἶθ' ἕτερόν τι περὶ νεφρῶν ἐνεργείας εἰπόντα μὴ οὐ καταγέλαστον εἶναι παντάπασιν. διὰ τοῦτ' Ἑρασίστρατος μὲν ἐσιώπησεν, Ἀσκληπιάδης δ' ἐψεύσατο παραπλησίως οἰκέταις λάλοις μὲν τὰ πρόσθεν τοῦ βίου καὶ πολλὰ πολλάκις ἐγκλήματα διαλυσαμένοις ὑπὸ περιττῆς πανουργίας, ἐπ' αὐτοφώρῳ δέ ποτε κατειλημμένοις, εἴτ' οὐδὲν ἐξευρίσκουσι σόφισμα κάπειτ' ἐνταῦθα τοῦ μὲν αἰδημονεστέρου σιωπῶντος, οἶον ἀποπληξία τινὶ κατειλημμένου, τοῦ δ' ἀναισχυνοτέρου κρύπτοντος μὲν ἔθ' ὑπὸ μάλης τὸ ζητούμενον, ἐξομνυμένου δὲ καὶ μηδ' ἐωρακέναι πώποτε φάσκοντος. οὕτω γὰρ τοι καὶ ὁ Ἀσκληπιάδης || ἐπιλειπόντων αὐτὸν τῶν τῆς πανουργίας σοφισμάτων καὶ μήτε τῆς πρὸς τὸ λεπτομερές φορᾶς ἐχούσης ἔτι χώραν ἐνταυθοῖ ληρεῖσθαι μήθ' ὥς ὑπὸ τῶν νεφρῶν γεννᾶται τοῦτ' ἐπὶ τὸ περίττωμα, καθάπερ ὑπὸ τῶν ἐν ἥπατι πόρων ἢ χολῇ, δυνατὸν ὃν εἰπόντα μὴ οὐ μέγιστον ὀφλεῖν γέλωτα, ἐξόμνυται τε καὶ ψεύδεται φανερώς, οὐ διήκειν λέγων ἐπὶ τοὺς νεφροὺς τὸ οὔρον ἀλλ' ἀτμοειδῶς εὐθὺς ἐκ τῶν κατὰ τὴν κοίλην μερῶν εἰς τὴν κύστιν ἀθροίζεσθαι. ^[5]

2 67 οὗτοι μὲν οὖν τοῖς ἐπ' αὐτοφώρῳ κατειλημμένοις οἰκέταις ὁμοίως ἐκπλαγέντες ὁ μὲν ἐσιώπησεν, ὁ δ' ἀναισχύντως ψεύδεται. τῶν δὲ νεωτέρων ὅσοι τοῖς τούτων ὀνόμασιν ἑαυτοὺς

ἐσέμνυναν Ἑρασιστρατεῖους τε καὶ Ἀσκληπιαδεῖους ἐπονομάσαντες, ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ βελτίστου Μενάνδρου κατὰ τὰς κωμωδίας εἰσαγομένοις οἰκέταις, Δάοις τέ τισι καὶ Γέταις, οὐδὲν ἡγουμένοις σφίσι πεπραῖσθαι γενναῖον, εἰ μὴ τρὶς ἑξαπατήσειαν τὸν δεσπότην, οὕτω καὶ αὐτοὶ κατὰ πολλὴν σχολὴν ἀναίσχυντα σοφίσματα συνέθεσαν, οἱ μὲν, ἵνα μὴδ' ὅλως ἐξελεγχθεῖη ποτ' || Ἀσκληπιάδης ψευδόμενος, οἱ δ', ἵνα κακῶς εἴπωσιν, ἃ καλῶς ἐσιώπησεν Ἑρασίστρατος. ^[20]

2 68 ἀλλὰ τῶν μὲν Ἀσκληπιαδεῖων ἄλλις. οἱ δ' Ἑρασιστράτειοι λέγειν ἐπιχειροῦντες, ὅπως οἱ νεφροὶ διηθοῦσι τὸ οὔρον, ἅπαντα δρῶσί τε καὶ πάσχουσι καὶ παντοῖοι γίνονται πιθανὸν ἐξευρεῖν τι ζητοῦντες αἴτιον ὀλκῆς μὴ δεόμενον. οἱ μὲν δὴ πλησίον Ἑρασιστράτου τοῖς χρόνοις γενόμενοι τὰ μὲν ἄνω τῶν νεφρῶν μόρια καθαρὸν αἷμα λαμβάνειν φασί, τῷ δὲ βάρος ἔχειν τὸ ὑδατῶδες περίττωμα βρῖθαι τε καὶ ὑπορρεῖν κάτω διηθούμενον δ' ἐνταῦθα κατὰ τοὺς νεφροὺς αὐτοὺς χρηστὸν οὕτω γενόμενον ἅπασιν τοῖς κάτω τῶν νεφρῶν ἐπιπέμπεσθαι τὸ αἷμα. καὶ μέχρι γέ τινος εὐδοκίμησεν ἥδε ἡ δόξα καὶ ἤκμασε καὶ ἀληθῆς ἐνομίσθη χρόνῳ δ' ὕστερον καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑρασιστρατεῖσις ὑποπτος ἐφάνη καὶ τελευτῶντες ἀπέστησαν αὐτῆς. αἰτεῖσθαι γὰρ ἐδόκουν δύο ταῦτα μήτε συγχωρούμενα πρὸς τινος ἀλλ' οὐδ' ἀποδειχθῆναι δυνάμενα, πρῶτον μὲν τὸ βάρος τῆς ὀρρώδους ὑγρότητος ἐν τῇ κοίλῃ || [πρώτῃ] φλεβί γεννώμενον, ὥσπερ οὐκ ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχον, ὅπότε ἐκ τῆς κοιλίας εἰς ἥπαρ ἀνεφέρετο. ^[15]

2 69 τί δὴ οὖν οὐκ εὐθὺς ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὑπέρρει κάτω; πῶς δ' ἂν τῷ δόξειεν εὐλόγως εἰρησθαι συντελεῖν εἰς τὴν ἀνάδοσιν ἡ ὑδατῶδης ὑγρότης, εἴπερ οὕτως ἐστὶ βαρεῖα; δεύτερον δ' ἄτοπον, ὅτι καὶ κάτω συγχωρηθῇ φέρεσθαι πᾶσα καὶ μὴ κατ' ἄλλο χωρίον ἢ τὴν κοίλην φλέβα, τίνα τρόπον εἰς τοὺς νεφροὺς ἐμπεσεῖται, χαλεπὸν, μᾶλλον δ' ἀδύνατον εἰπεῖν, μήτ' ἐν τοῖς κάτω μέρεσι κειμένων αὐτῶν τῆς φλεβὸς ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων μήτ' ἐμφυομένης εἰς αὐτοὺς τῆς κοιλίας ἀλλ' ἀπόφυσιν τίνα μόνον εἰς ἑκάτερον πεμπούσης, ὥσπερ καὶ εἰς τᾶλλα πάντα μόρια. τίς οὖν ἡ διαδεξαμένη ταύτην δόξα καταγνωσθεῖσαν; ἐμοὶ μὲν ἡλιθιωτέρα μακρῶ φαίνεται τῆς προτέρας. ἤκμασε δ' οὖν καὶ αὕτη ποτέ. φασὶ γάρ, εἰ κατὰ τῆς γῆς ἐκχυθεῖη μεμιγμένον ἔλαιον ὕδατι, διάφορον ἑκάτερον ὁδὸν βαδιεῖσθαι καὶ ρύησεσθαι τὸ μὲν τῇδε, τὸ δὲ τῇδε. θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν εἶναι φασιν, εἰ τὸ μὲν ὑδατῶδες ὑγρὸν εἰς τοὺς νεφροὺς ῥεῖ, τὸ δ' αἷμα διὰ τῆς κοιλίας φέρεται κάτω. ^[20]

2 70 κατέγνωσται οὖν ἤδη καὶ ἥδε ἡ δόξα. διὰ τί γὰρ ἀπὸ τῆς κοιλίας μυρίων ἐκπεφυκυῖων φλεβῶν αἷμα μὲν εἰς τὰς ἄλλας ἀπάσας, ἡ δ' ὀρρώδης ὑγρότης εἰς τὰς ἐπὶ τοὺς νεφροὺς φερομένας ἐκτρέπεται; τοῦτ' αὐτὸ τὸ ζητούμενον οὐκ εἰρήκασιν, ἀλλὰ τὸ γινόμενον εἰπόντες μόνον οἴονται τὴν αἰτίαν ἀποδεδωκέναι. πάλιν οὖν, τὸ τρίτον τῷ σωτῇρι, τὴν χειρίστην ἀπασῶν δόξαν ἐξευρημένην [δὲ] νῦν ὑπὸ Λύκου τοῦ Μακεδόνο, εὐδοκιμοῦσαν δὲ διὰ τὸ καινὸν ἤδη λέγωμεν. ἀπεφάνητο γὰρ δὴ ὁ Λύκος οὗτος, ὥσπερ ἐξ ἀδύτου τινὸς χρησμὸν ἀποφθεγγόμενος, περίττωμα τῆς τῶν νεφρῶν θρέψεως εἶναι τὸ οὔρον. ὅτι μὲν οὖν αὐτὸ τὸ πινόμενον ἅπαν οὔρον γίνεταί, πλην εἴ τι μετὰ τῶν διαχωρημάτων ὑπῆλθεν ἢ εἰς ἰδρῶτας ἀπεχώρησεν ἢ εἰς τὴν ἄδηλον διαπνοήν, ἐναργῶς ἐνδείκνυται τὸ πλῆθος τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν οὐρουμένων. ἐν χειμῶνι δὲ μάλιστα μαθεῖν ἔστιν ἐπὶ τῶν ἀργούντων μὲν, κωθωνιζομένων δέ, καὶ μάλιστ' εἰ λεπτός ὁ οἶνος εἴη καὶ πόριμος. ^[15]

2 71 οὔρουσι || γὰρ οὗτοι διὰ ταχέων ὀλίγου δεῖν, ὅσον περ καὶ πίνουσιν. ὅτι δὲ καὶ ὁ Ἑρασίστρατος οὕτως ἐγίνωσκεν, οἱ τὸ πρῶτον ἀνεγνωκότες αὐτοῦ σύγγραμμα τῶν καθόλου λόγων ἐπίστανται. ὥσθ' ὁ Λύκος οὗτ' ἀληθῆς φαίνεται λέγων οὗτ' Ἑρασιστράτεια, δῆλον δ' ὡς οὐδ' Ἀσκληπιάδεια, πολὺ δὲ μᾶλλον οὐδ' Ἱπποκράτεια. λευκῶ τοίνυν κατὰ τὴν παροιμίαν ἔοικε κόρακι μήτ' αὐτοῖς τοῖς κόραξιν ἀναμιχθῆναι δυναμένῳ διὰ τὴν χροάν μήτε ταῖς περιστρεαῖς διὰ τὸ μέγεθος, ἀλλ' οὕτι που τούτου γ' ἔνεκα παροπτέος ἴσως γάρ τι λέγει θαυμαστὸν, ὃ μηδεὶς

τῶν ἔμπροσθεν ἔγνω. τὸ μὲν οὖν ἅπαντα τὰ τρεφόμενα μόρια ποιεῖν τι περίττωμα συγχωρούμενον, τὸ δὲ τοὺς νεφροὺς μόνους, οὕτω σμικρὰ σώματα, χόας ὅλους τέτταρας ἢ καὶ πλείους ἴσχειν ἐνίστε περιττώματος οὐθ' ὁμολογούμενον οὔτε λόγον ἔχον· τὸ γὰρ ἐκάστου τῶν μειζόνων σπλάγχχνων περίττωμα πλεῖον ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. οἷον αὐτίκα τὸ τοῦ πνεύμονος, εἴπερ ἀνάλογον τῷ μεγέθει τοῦ σπλάγχχνου γίγνεται, πολλαπλάσιον ἔσται δῆπου τοῦ κατὰ τοὺς νεφρούς, ὥσθ' ὅλος μὲν ὁ θώραξ ἐμπλησθήσεται, πνιγῆσεται δ' αὐτίκα τὸ ζῶον. ^[15]

2 72 ἀλλ' εἰ ἴσον φήσει τις γίνεσθαι τὸ καθ' ἕκαστον τῶν ἄλλων μορίων περίττωμα, διὰ ποίων κύστεων ἐκκρίνεται; εἰ γὰρ οἱ νεφροὶ τοῖς κωθωνιζομένοις τρεῖς ἢ τέτταρας ἐνίστε χόας ποιοῦσι περιττώματος, ἐκάστου τῶν ἄλλων σπλάγχχνων πολλῷ πλείους ἔσονται καὶ πίθου τινὸς οὕτω μεγίστου δεήσει τοῦ δεχομένου τὰ πάντων περιττώματα. καίτοι πολλάκις, ὅσον ἔπιε τις, ὀλίγου δεῖν οὖρησεν ἅπαν, ὥς ἂν ἐπὶ τοὺς νεφροὺς φερομένου τοῦ πόματος ἅπαντος. ἔοικεν οὖν ὁ τὸ τρίτον ἐξαπατῶν οὗτος οὐδὲν ἀνύειν ἀλλ' εὐθὺς γεγονέναι κατάφωρος καὶ μένειν ἔτι τὸ ἐξ ἀρχῆς ἄπορον Ἑρασιστράτῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν πλὴν Ἰπποκράτους. διατρίβω δ' ἐκὼν ἐν τῷ τόπῳ σαφῶς εἰδώς, ὅτι μηδὲν εἰπεῖν ἔχει μηδεὶς ἄλλος περὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἐνεργείας, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ τῶν μαγεύων ἀμαθεστέρους φαίνεσθαι μηδ' ὅτι διηγεῖται δι' αὐτῶν τὸ οὖρον ὁμολογοῦντας ἢ || τοῦτο συγχωρήσαντας μηδὲν ἔτ' ἔχειν εἰπεῖν ἕτερον αἴτιον τῆς διακρίσεως πλὴν τῆς ὁλκῆς. ^[15]

2 73 ἀλλ' εἰ μὴ τῶν οὖρων ἢ φορὰ τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία γίνεταί, δηλον, ὥς οὐδ' ἢ τοῦ αἵματος οὐδ' ἢ τῆς χολῆς ἢ εἴπερ ἐκείνων καὶ τούτου· πάντα γὰρ ὡσαύτως ἀναγκαῖον ἐπιτελεῖσθαι καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἑρασίστρατον. εἰρήσεται δ' ἐπὶ πλεόν ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῷ μετὰ ταῦτα γράμματι. || BIBAIION ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ^[8]

2 74 (τ) Ὅτι μὲν οὖν ἀναγκαῖόν ἐστιν οὐκ Ἑρασιστράτῳ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὅσοι μέλλουσι περὶ διακρίσεως οὖρων ἐρεῖν τι χρηστόν, ὁμολογήσαι δύναμιν τιν' ὑπάρχειν τοῖς νεφροῖς ἔλκουσαν εἰς ἑαυτοὺς ποιότητα τοιαύτην, οἷα ἐν τοῖς οὖροις ἐστί, διὰ τοῦ πρόσθεν ἐπιδέδεικται γράμματος, ἀναμιμνησκόντων ἅμ' αὐτῷ καὶ τοῦθ' ἡμῶν, ὥς οὐκ ἄλλως μὲν εἰς τὴν κύστιν φέρεται τὰ οὖρα διὰ τῶν νεφρῶν, ἄλλως δ' εἰς ἅπαντα τοῦ ζώου τὰ μόρια τὸ αἷμα, κατ' ἄλλον δὲ τινα τρόπον ἢ ξανθὴ χολὴ διακρίνεται. δειχθείσης γὰρ ἐναργῶς ἐφ' ἐνὸς || οὐτινοσοῦν ὄργάνου τῆς ἐλκτικῆς τε καὶ ἐπισπαστικῆς ὀνομαζομένης δυνάμεως οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν ἐπὶ τὰ λοιπὰ μεταφέρειν αὐτήν· οὐ γὰρ δὴ τοῖς μὲν νεφροῖς ἢ φύσιν ἔδωκε τινα τοιαύτην δύναμιν, οὐχὶ δὲ γε καὶ τοῖς τὸ χολῶδες ὑγρὸν ἔλκουσιν ἀγγείοις οὐδὲ τούτοις μὲν, οὐκέτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων μορίων ἐκάστῳ. ^[5]

2 75 καὶ μὴν εἰ τοῦτ' ἀληθές ἐστι, θαυμάζειν χρὴ τοῦ Ἑρασιστράτου ψευδεῖς οὕτω λόγους ὑπὲρ ἀναδόσεως τροφῆς εἰπόντος, ὥς μηδ' Ἀσκληπιάδην λαθεῖν. καίτοι γ' οἶεται παντὸς μᾶλλον ἀληθές ὑπάρχειν, ὥς, εἴπερ ἐκ τῶν φλεβῶν ἀπορρέοι τι, δυοῖν θάτερον ἢ κενὸς ἔσται τόπος ἀθρόως ἢ τὸ συνεχές ἐπιρρυήσεται τὴν βάσιν ἀναπληροῦν τοῦ κενουμένου. ἀλλ' ὃ γ' Ἀσκληπιάδης οὐ δυοῖν θάτερόν φησιν, ἀλλὰ τριῶν ἐν τι χρῆναι λέγειν ἐπὶ τοῖς κενουμένοις ἀγγείοις ἔπεσθαι ἢ κενὸν ἀθρόως τόπον ἢ τὸ συνεχές ἀκολουθήσειν ἢ συσταλήσεσθαι τὸ ἀγγεῖον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν καλάμων καὶ τῶν αὐλίσκων τῶν εἰς τὸ ὕδωρ καθιεμένων ἀληθές εἰπεῖν, ὅτι κενουμένου τοῦ περιεχομένου κατὰ τὴν || εὐρυχωρίαν αὐτῶν ἄερος ἢ κενὸς ἀθρόως ἔσται τόπος ἢ ἀκολουθήσει τὸ συνεχές· ἐπὶ δὲ τῶν φλεβῶν οὐκέτ' ἐγχωρεῖ, δυναμένου δὴ τοῦ χιτῶνος αὐτῶν εἰς ἑαυτὸν συνιζάνειν καὶ διὰ τοῦτο καταπίπτειν εἰς τὴν ἐντὸς εὐρυχωρίαν. ^[5]

2 76 οὕτω μὲν δὴ ψευδὴς ἢ περὶ τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας οὐκ ἀπόδειξις μὰ Δί' εἵποισι' ἂν ἀλλ' ὑπόθεσις Ἑρασιστράτειος. καθ' ἕτερον δ' αὖ τρόπον, εἰ καὶ ἀληθὴς εἴη, περιττή, τῆς μὲν κοιλίας ἐνθλίβειν ταῖς φλεψὶ δυναμένης, ὥς αὐτὸς ὑπέθετο, τῶν φλεβῶν δ' αὖ περιστέλλεσθαι

τῷ ἐνυπάρχοντι καὶ προωθεῖν αὐτό. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ πλῆθος οὐκ ἂν ἐν τῷ σώματι γένοιτο, τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίᾳ μόνη τῆς ἀναδόσεως ἐπιτελουμένης. εἰ μὲν οὖν ἡ τῆς γαστρὸς ἐνθλιψις ἐκλύεται προϋῶσα καὶ μέχρι παντὸς ἀδυνατός ἐστιν ἐξικνεῖσθαι καὶ διὰ τοῦτ' ἄλλης τινὸς δεῖ μηχανῆς εἰς τὴν πάντη φορὰν τοῦ αἵματος, ἀναγκαία μὲν ἡ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία προσεξεύρηται· πλῆθος δ' ἐν οὐδενὶ τῶν μεθ' ἧπαρ ἔσται || μορίων, ἢ, εἴπερ ἄρα, περὶ τὴν καρδίαν τε καὶ τὸν πνεύμονα. ^[15]

2 77 μόνη γὰρ αὕτη τῶν μεθ' ἧπαρ εἰς τὴν δεξιὰν αὐτῆς κοιλίαν ἔλκει τὴν τροφήν, εἴτα διὰ τῆς φλεβὸς τῆς ἀρτηριώδους ἐκπέμπει τῷ πνεύμονι· τῶν γὰρ ἄλλων οὐδὲν οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἑρασίστρατος ἐκ καρδίας βούλεται τρέφεσθαι διὰ τὴν τῶν ὑμένων ἐπίφυσιν. εἰ δέ γ', ἵνα πλῆθος γένηται, φυλάζομεν ἄχρι παντὸς τὴν ῥώμην τῆς κατὰ τὴν κοιλίαν ἐνθλίψεως, οὐδὲν ἔτι δεόμεθα τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας, μάλιστ' εἰ καὶ τὴν τῶν φλεβῶν συνυποθούμεθα περιστολήν, ὥς αὖ καὶ τοῦτ' αὐτῷ πάλιν ἀρέσκει τῷ Ἑρασιστράτῳ. Ἀναμνηστὴς οὖν αὐθις αὐτόν, κἂν μὴ βούληται, τῶν νεφρῶν καὶ λεκτέον, ὥς ἔλεγχος [εἰσὶν] οὗτοι φανερώτατος ἀπάντων τῶν ἀποχωρούντων τῆς ὀλκῆς· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν οὗτ' εἶπε πιθανόν, ἀλλ' οὐδ' ἐξευρεῖν εἶχε κατ' οὐδένα τρόπον, ὥς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ἕτερον αἴτιον οὕρων διακρίσεως, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ μαίνεσθαι δοκεῖν, εἰ φήσαιμεν ἀτμοεῖ|| δῶς εἰς τὴν κύστιν ἰέναι τὸ οὔρον ἢ ἀσχημονεῖν τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας μνημονεύοντας, ληρώδους μὲν οὔσης κάπὶ τοῦ αἵματος, ἀδυνάτου δὲ καὶ ἡλιθίου παντάπασιν ἐπὶ τῶν οὔρων. ^[15]

2 78 Ἐν μὲν δὴ τοῦτο σφάλμα τῶν ἀποστάντων τῆς ὀλκῆς· ἕτερον δὲ τὸ περὶ τῆς κατὰ τὴν ξανθὴν χολὴν διακρίσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖ παραρρέοντος τοῦ αἵματος τὰ στόματα τῶν χοληδόχων ἀγγείων ἀκριβῶς διακριθῆσεται τὸ χολῶδες περίττωμα. καὶ μὴ διακρινέσθω, φασίν, ἀλλὰ συναναφερέσθω τῷ αἵματι πάντη τοῦ σώματος. ἀλλ', ὧ σοφώτατοι, προνοητικὴν τοῦ ζώου καὶ τεχνικὴν αὐτὸς ὁ Ἑρασίστρατος ὑπέθετο τὴν φύσιν. ἀλλὰ καὶ τὸ χολῶδες ὑγρὸν ἄχρηστον εἶναι παντάπασι τοῖς ζώοις ἔφασκεν. οὐ συμβαίνει δ' ἀλλήλοις ἄμφω ταῦτα. πῶς γὰρ ἂν ἔτι προνοεῖσθαι τοῦ ζώου δόξειεν ἐπιτρέπουσα συναναφερέσθαι τῷ αἵματι μοχθηρὸν οὕτω χυμόν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν σμικρά· τὸ δὲ μέγιστον καὶ σαφέστατον πάλιν ἐνταῦθ' ἀμάρτημα καὶ δὴ φράσω. εἴπερ γὰρ δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ ὅτι παχύτερον μὲν ἐστὶ τὸ αἶμα, λεπτοτέρα δ' ἡ || ξανθὴ χολὴ καὶ τὰ μὲν τῶν φλεβῶν εὐρύτερα στόματα, τὰ δὲ τῶν χοληδόχων ἀγγείων στενότερα, διὰ τοῦθ' ἡ μὲν χολὴ τοῖς στενότεροις ἀγγείοις τε καὶ στόμασιν ἐναρμόττει, τὸ δ' αἶμα τοῖς εὐρυτέροις, δηλόν, ὥς καὶ τὸ ὑδατῶδες τοῦτο καὶ ὀρρώδες περίττωμα τοσούτῳ πρότερον εἰσρυσθῆσεται τοῖς χοληδόχοις ἀγγείοις, ὥς λεπτότερόν ἐστι τῆς χολῆς. ^[5]

2 79 πῶς οὖν οὐκ εἰσρεῖ; ὅτι παχύτερόν ἐστι νῆ Δία τὸ οὔρον τῆς χολῆς· τοῦτο γὰρ ἐτόλμησέ τις εἰπεῖν τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑρασιστρατείων ἀποστὰς δηλονότι τῶν αἰσθήσεων, αἷς ἐπίστευσεν ἐπὶ τῆς χολῆς καὶ τοῦ αἵματος. εἴτε γὰρ ὅτι μᾶλλον ἡ χολὴ τοῦ αἵματος ῥεῖ, διὰ τοῦτο λεπτοτέραν αὐτὴν ἡμῖν ἐστὶ νομιστέον, εἴθ' ὅτι δι' ὀθόνης ἢ ῥάκους ἢ τινος ἡθμοῦ ῥᾶον διεξέρχεται καὶ ταύτης τὸ ὀρρώδες περίττωμα, κατὰ ταῦτα τὰ γνωρίσματα παχυτέρα τῆς ὑδατώδους ὑγρότητος καὶ αὕτη γενήσεται. πάλιν γὰρ οὐδ' ἐνταῦθα λόγος οὐδεὶς ἐστίν, ὃς ἀποδείξει λεπτοτέραν τὴν χολὴν τῶν ὀρρωδῶν περιττωμάτων. ἀλλ' ὅταν τις ἀναισχυντῇ περιπλέκων τε καὶ μήπω καταπεπτωκέναι συγχωρῶν, || ὁμοῖος ἔσται τοῖς ἰδιώταις τῶν παλαιστών, οἱ καταβληθέντες ὑπὸ τῶν παλαιστρικῶν καὶ κατὰ τῆς γῆς ὑπτιοὶ κείμενοι τοσούτου δέουσι τὸ πτώμα γνωρίζειν, ὥστε καὶ κρατοῦσι τῶν ἀυχένων αὐτοὺς τοὺς καταβαλόντας οὐκ ἑώντες ἀπαλλάττεσθαι, κὰν τοῦτ' νικᾷν ὑπολαμβάνουσι. ^[5]

2 80 Λῆρος οὖν μακρὸς ἅπασα πόρων ὑπόθεσις εἰς φυσικὴν ἐνέργειαν. εἰ μὴ γὰρ δύναμεις τις σύμφυτος ἐκάστω τῶν ὀργάνων ὑπὸ τῆς φύσεως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δοθείη, διαρκεῖν οὐ δυνήσεται τὰ ζῶα, μὴ ὅτι τοσοῦτον ἀριθμὸν ἐτῶν ἀλλ' οὐδ' ἡμερῶν ὀλιγίστων· ἀνεπιτρόπευτα γὰρ

έασαντες αὐτὰ καὶ τέχνης καὶ προνοίας ἔρημα μόναίς ταῖς τῶν ὑλῶν οἰακίζόμενα ῥοπαῖς, οὐδαμοῦ δυνάμεως οὐδεμιᾶς τῆς μὲν ἐλκούσης τὸ προσῆκον ἑαυτῇ, τῆς δ' ἀπωθούσης τὸ ἀλλότριον, τῆς δ' ἀλλοιούσης τε καὶ προσφουούσης τὸ θρέψον, οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ ἂν εἴημεν καταγέλαστοι περὶ τε τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν διαλεγόμενοι καὶ πολὺ μᾶλλον ἔτι περὶ τῶν ψυχικῶν καὶ || συμπάσης γε τῆς ζωῆς. ^[15]

2 81 οὐδὲ γὰρ ζῆν οὐδὲ διαμένειν οὐδενὶ τῶν ζῶων οὐδ' εἰς ἐλάχιστον χρόνον ἔσται δυνατόν, εἰ τοσαῦτα κεκτημένον ἐν ἑαυτῷ μόρια καὶ οὕτω διαφέροντα μήθ' ἐλκτικῇ τῶν οἰκείων χρήσεται δυνάμει μήτ' ἀποκριτικῇ τῶν ἀλλοτρίων μήτ' ἀλλοιωτικῇ τῶν θρεψόντων. καὶ μὴν εἰ ταύτας ἔχοιμεν, οὐδὲν ἔτι πόρων μικρῶν ἢ μεγάλων ἐξ ὑποθέσεως ἀναποδείκτου λαμβανομένων εἰς οὖρου καὶ χολῆς διάκρισιν δεόμεθα καὶ τινος ἐπικαίρου θέσεως, ἐν ᾧ μόνῳ σωφρονεῖν ἔοικεν ὁ Ἑρασίστρατος ἅπαντα καλῶς τεθῆναί τε καὶ διαπλάσθῃναι τὰ μόρια τοῦ σώματος ὑπὸ τῆς φύσεως οἰόμενος. ἀλλ' εἰ παρακολουθήσειεν ἑαυτῷ φύσιν ὀνομάζοντι τεχνικὴν, εὐθύς μὲν ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα καλῶς διαπλάσασάν τε καὶ διαθεῖσαν τοῦ ζώου τὰ μόρια, μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν, ὥς οὐδὲν ἔλειπεν, ἔτι προαγαγοῦσαν εἰς φῶς αὐτὸ σὺν τισὶ δυνάμεσιν, ὧν ἄνευ ζῆν οὐκ ἡδύνατο, καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ βραχὺ προσανξήσασαν ἄχρι τοῦ πρέποντος μεγέθους, οὐκ οἶδα πῶς ὑπομένει πόρων σμικρότησιν || ἢ μεγέθεσιν ἢ τισὶν ἄλλαις οὕτω ληρώδεσιν ὑποθέσει φυσικὰς ἐνεργείας ἐπιτρέπειν. ^[15]

2 82 ἡ γὰρ διαπλάττουσα τὰ μόρια φύσις ἐκείνη καὶ κατὰ βραχὺ προσαύξουσα πάντως δήπου δι' ὅλων αὐτῶν ἐκτέταται· καὶ γὰρ ὅλα δι' ὅλων οὐκ ἔξωθεν μόνον αὐτὰ διαπλάττει τε καὶ τρέφει καὶ προσαύξει. Πραξιτέλης μὲν γὰρ ἢ Φειδίας ἢ τις ἄλλος ἀγαλματοποιὸς ἔξωθεν μόνον ἐκόσμου τὰς ὕλας, καθὰ καὶ ψαύειν αὐτῶν ἡδύνατο, τὸ βάθος δ' ἀκόσμητον καὶ ἀργὸν καὶ ἄτεχνον καὶ ἀπρονόητον ἀπέλιπον, ὥς ἂν μὴ δυνάμενοι κατελθεῖν εἰς αὐτὸ καὶ καταδῦναι καὶ θιγεῖν ἀπάντων τῆς ὕλης τῶν μερῶν. ἡ φύσις δ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅσπου μέρος ἅπαν ὅσπου ἀποτελεῖ, τὸ δὲ σαρκοῦ σάρκα, τὸ δὲ πιμελῆς πιμελὴν καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον· οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἄψανστον αὐτῇ μέρος οὐδ' ἀνεξέργαστον οὐδ' ἀκόσμητον. ἀλλὰ τὸν μὲν κηρὸν ὁ Φειδίας οὐκ ἡδύνατο ποιεῖν ἐλέφαντα καὶ χρυσόν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν χρυσὸν κηρὸν ἕκαστον γὰρ αὐτῶν μένον, οἷον ἦν ἐξ ἀρχῆς, ἔξωθεν μόνον ἡμφιεσμένον εἰδὸς τι καὶ σχῆμα τεχνικόν, ἄγαλμα τέλειον || γέγονεν. ^[15]

2 83 ἡ φύσις δ' οὐδεμιᾶς ἔτι φυλάττει τῶν ὑλῶν τὴν ἀρχαίαν ἰδέαν· αἷμα γὰρ ἂν ἦν οὕτως ἅπαντα τοῦ ζώου τὰ μόρια, τὸ παρὰ τῆς κυούσης ἐπιρρέον τῷ σπέρματι, δίκην κηροῦ τινος ὕλη μία καὶ μονοειδὴς ὑποβεβλημένη τῷ τεχνίτῃ. γίνεταί δ' ἐξ αὐτῆς οὐδὲν τῶν τοῦ ζώου μορίων οὐτ' ἐρυθρὸν οὕτως οὐθ' ὑγρόν. ὅσπου γὰρ καὶ ἀρτηρία καὶ φλεψὶ καὶ νεῦρον καὶ χόνδρος καὶ πιμελὴ καὶ ἀδὴν καὶ ὕμην καὶ μυελὸς ἄναιμα μὲν, ἐξ αἵματος δὲ γέγονε. τίνος [δ'] ἀλλοιώσαντος [αὐτὸ] καὶ τίνος πῆξαντος καὶ τίνος διαπλάσαντος ἐδεόμην ἂν μοι τὸν Ἑρασίστρατον αὐτὸν ἀποκρίνασθαι. πάντως γὰρ ἂν εἶπεν ἥτοι τὴν φύσιν ἢ τὸ σπέρμα, ταῦτόν μὲν λέγων καθ' ἑκάτερον, διαφόροις δ' ἐπινοίαις ἐρμηνεύων· ὃ γὰρ ἦν πρότερον σπέρμα, τοῦθ', ὅταν ἄρξηται φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῶον, φύσις τις γίνεταί. καθάπερ γὰρ ὁ Φειδίας εἶχε μὲν τὰς δυνάμεις τῆς τέχνης καὶ πρὶν ψαύειν τῆς ὕλης, ἐνήργει δ' αὐταῖς περὶ τὴν ὕλην—ἅπασα γὰρ δύναμις ἀργεῖ ἀποροῦσα τῆς οἰκείας ὕλης—, οὕτω καὶ τὸ σπέρμα τὰς μὲν || δυνάμεις οἴκοθεν ἐκέκτητο, τὰς δ' ἐνεργείας οὐκ ἐκ τῆς ὕλης ἔλαβεν, ἀλλὰ περὶ τὴν ὕλην ἐπεδείξατο. ^[20]

2 84 καὶ μὴν εἰ πολλῷ μὲν ἐπικλύζοιτο τῷ αἵματι τὸ σπέρμα, διαφθείροιτ' ἂν· εἰ δ' ὅλως ἀποροίη παντάπασιν ἀργοῦν, οὐκ ἂν γένοιτο φύσις. ἴν' οὖν μήτε φθείρηται καὶ γίγνηται φύσις ἀντὶ σπέρματος, ὀλίγον ἐπιρρεῖν ἀναγκαῖον αὐτῷ τοῦ αἵματος, μᾶλλον δ' οὐκ ὀλίγον λέγειν χρή, ἀλλὰ σύμμετρον τῷ πλήθει τοῦ σπέρματος. τίς οὖν ὁ μετρῶν αὐτοῦ τὸ ποσὸν τῆς ἐπιρροῆς; τίς

ὁ κωλύων ἰέναι πλέον; τίς ὁ προτρέπων, ἵν' ἐνδεέστερον μὴ ἦ; τίνα ζητήσομεν ἐνταῦθα τρίτον ἐπιστάτην τοῦ ζώου τῆς γενέσεως, ὃς χορηγήσει τῷ σπέρματι τὸ σύμμετρον αἷμα; τί ἂν εἶπεν Ἑρασίστρατος, εἰ ζῶν ταῦτ' ἠρωτήθη; τὸ σπέρμα αὐτὸ δηλονότι· τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ τεχνίτης ὁ ἀναλογῶν τῷ Φειδίᾳ, τὸ δ' αἷμα τῷ κηρῷ προσέοικεν. οὐκ οὖν πρέπει τὸν κηρὸν αὐτὸν ἑαυτῷ τὸ μέτρον ἐξευρίσκειν, ἀλλὰ τὸν Φειδίαν. ἔλξει δὴ τοσοῦτον αἵματος ὁ τεχνίτης εἰς ἑαυτόν, ὅποσου δεῖται. ^[15]

2 85 ἀλλ' ἐν||ταῦθα χρὴ προσέχειν ἤδη τὸν νοῦν καὶ σκοπεῖν, μή πως λάθωμεν τῷ σπέρματι λογισμὸν τινα καὶ νοῦν χαρισάμενοι· οὕτω γὰρ ἂν οὔτε σπέρμα ποιήσαιμεν οὔτε φύσιν ἀλλ' ἤδη ζῶον αὐτό. καὶ μὴν εἰ φυλάξομεν ἀμφοτέρω, τὴν θ' ὁλκὴν τοῦ συμμέτρου καὶ τὸ χωρὶς λογισμοῦ, δύναμιν τινα, καθάπερ ἡ λίθος ἐλκτικὴν εἶχε τοῦ σιδήρου, καὶ τῷ σπέρματι φήσομεν ὑπάρχειν αἵματος ἐπισπαστικὴν. ἠναγκάσθημεν οὖν πάλιν κἀνταῦθα, καθάπερ ἤδη πολλάκις ἔμπροσθεν, ἐλκτικὴν τινα δύναμιν ὁμολογῆσαι κατὰ τὸ σπέρμα. τί δ' ἦν τὸ σπέρμα; ἡ ἀρχὴ τοῦ ζώου δηλονότι ἡ δραστικὴ· ἡ γὰρ ὑλικὴ τὸ καταμήνιον ἐστίν. εἴτ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς πρώτη ταύτῃ τῇ δυνάμει χρωμένης, ἵνα γένηται τῶν ὑπ' αὐτῆς τι δεδημιουργημένων, ἅμοιρον εἶναι τῆς οἰκείας δυνάμεως οὐκ ἐνδέχεται. πῶς οὖν Ἑρασίστρατος αὐτὴν οὐκ οἶδεν, εἰ δὴ πρώτη μὲν αὕτη τοῦ σπέρματος ἐνέργεια τὸ σύμμετρον αἷματος ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτό; σύμμετρον δ' ἂν εἴη τὸ λεπτόν οὔτω καὶ ἀτμῶδες, ὥστ' εὐθύς εἰς πᾶν μόνιον ἐλκόμενον τοῦ σπέρματος δροσοειδῶς μηδαμοῦ τὴν || ἑαυτοῦ παρεμφαίνειν ἰδέαν. ^[20]

2 86 οὕτω γὰρ αὐτοῦ καὶ κρατήσῃ ῥαδίως τὸ σπέρμα καὶ ταχέως ἐξομοιώσῃ καὶ τροφήν ἑαυτῷ ποιήσεται ἅπειτ' οἶμαι δευτέρον ἐπισπᾶσεται καὶ τρίτον, ὡς ὄγκον ἑαυτῷ καὶ πληθος ἀξιόλογον ἐργάσασθαι τραφέντι. καὶ μὴν ἤδη καὶ ἡ ἀλλοιωτικὴ δύναμις ἐξεύρηται μὴδ' αὐτὴ πρὸς Ἑρασιστράτου γεγραμμένη. τρίτη δ' ἂν ἡ διαπλαστικὴ φανείη, καθ' ἣν πρῶτον μὲν οἶον ἐπίπαγόν τινα λεπτόν ὑμένα περιτίθῃσιν ἑαυτῷ τὸ σπέρμα, τὸν ὑφ' Ἱποκράτους ἐπὶ τῆς ἐκταίας γονῆς, ἣν ἐκπεσεῖν ἔλεγε τῆς μουσουργοῦ, τῷ τῶν ὠν εἰκασθέντα χιτῶνι· μετὰ δὲ τοῦτον ἤδη καὶ τᾶλλ', ὅσα πρὸς ἐκείνου λέγεται διὰ τοῦ περὶ φύσιος παιδίου συγγράμματος. ἀλλ' εἰ τῶν διαπλασθέντων ἕκαστον οὕτω μείνειε σμικρόν, ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο, τί ἂν εἴη πλέον; αὐξάνεσθαι τοίνυν αὐτὰ χρὴ. πῶς οὖν αὐξηθήσεται; πάντῃ διατεινόμενα θ' ἅμα καὶ τρεφόμενα. καί μοι τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων ἐπὶ τῆς κύστεως, ἣν οἱ παῖδες ἐμφυσῶντες ἔτριβον, ἀναμνησθεὶς μαθήσῃ μᾶλλον || κακὰ τῶν νῦν ῥηθησομένων. ^[15]

2 87 ἐννόησον γὰρ δὴ τὴν καρδίαν οὕτω μὲν μικρὰν εἶναι κατ' ἀρχάς, ὡς κέγχρου μὴδὲν διαφέρειν ἢ, εἰ βούλει, κυάμου, καὶ ζήτησον, ὅπως ἂν ἄλλως αὕτη γένοιτο μεγάλη χωρὶς τοῦ πάντῃ διατεινόμενῃ τρέφεσθαι δι' ὅλης αὐτῆς, ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν ἐδείκνυτο τὸ σπέρμα τρεφόμενον. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτ' Ἑρασίστρατος οἶδεν ὁ τὴν τέχνην τῆς φύσεως ὑμῶν, ἀλλ' οὕτως αὐξάνεσθαι τὰ ζῶα νομίζει καθάπερ τινὰ κρησέραν ἢ σειρὰν ἢ σάκκον ἢ τάλαρον, ὧν ἐκάστῳ κατὰ τὸ πέρας ἐπιπλεκομένων ὁμοίων ἐτέρων τοῖς ἐξ ἀρχῆς αὐτὰ συντιθεῖσιν ἢ πρόσθεσις γίγνεται. ἀλλὰ τοῦτό γ' οὐκ αὐξησίς ἐστιν ἀλλὰ γένεσις, ὧ σοφώτατε· γίγνεται γὰρ ὁ θύλακος ἔτι καὶ ὁ σάκκος καὶ θοιμάτιον καὶ ἡ οἰκία καὶ τὸ πλοῖον καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὅταν μὴδέπω τὸ προσῆκον εἶδος, οὗ χάριν ὑπὸ τοῦ τεχνίτου δημιουργεῖται, συμπεπληρωμένον ᾗ. πότ' οὖν αὐξάνεται; ὅταν ἤδη τέλειος ὦν ὁ τάλαρος, ὡς ἔχειν πυθμένα τέ τινα καὶ στόμα καὶ οἶον γαστέρα καὶ τὰ τούτων μεταξύ, μείζων ἅπασιν τούτοις γένηται. καὶ πῶς || ἔσται τοῦτο; φήσῃ τις. ^[20]

2 88 πῶς δ' ἄλλως ἢ εἰ ζῶον ἐξαίφνης ἢ φυτὸν ὁ τάλαρος ἡμῖν γένοιτο; μόνων γὰρ τῶν ζώντων ἢ αὐξησις. σὺ δ' ἴσως οἶε τὴν οἰκίαν οἰκοδομουμένην αὐξάνεσθαι καὶ τὸν τάλαρον πλεκόμενον καὶ θοιμάτιον ὑφαινόμενον. ἀλλ' οὐχ ὧδ' ἔχει· τοῦ μὲν γὰρ ἤδη συμπεπληρωμένου κατὰ τὸ εἶδος ἢ αὐξησις, τοῦ δ' ἔτι γιγνομένου ἢ εἰς τὸ εἶδος ὁδὸς οὐκ αὐξησις ἀλλὰ γένεσις ὀνομάζεται· αὐξάνεται μὲν γὰρ τὸ ὄν, γίγνεται δὲ τὸ οὐκ ὄν. Καὶ ταῦτ' Ἑρασίστρατος οὐκ οἶδεν,

ὃν οὐδὲν λανθάνει, εἴπερ ὅλως ἀληθεύουσιν οἱ ἀπ' αὐτοῦ φάσκοντες ὠμιληκέναι τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφοις αὐτόν. ἄχρι μὲν οὖν τοῦ τὴν φύσιν ὑμνεῖν ὡς τεχνικὴν καὶ γὰρ γνωρίζω τὰ τοῦ περιπάτου δόγματα, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν οὐδ' ἐγγύς. εἰ γὰρ τις ὀμιλήσειε τοῖς Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου γράμμασι, τῆς Ἱπποκράτους ἂν αὐτὰ δόξειε φυσιολογίας ὑπομνήματα συγκεῖσθαι, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν || καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν εἰς ἄλληλα δρῶντα καὶ πάσχοντα καὶ τούτων αὐτῶν δραστικώτατον μὲν τὸ θερμὸν, δευτέρον δὲ τῇ δυνάμει τὸ ψυχρὸν Ἱπποκράτους ταῦτα σύμπαντα πρῶτου, δευτέρου δ' Ἀριστοτέλους εἰπόντος.

[5]

- 2 89 τρέφεσθαι δὲ δι' ὅλων αὐτῶν τὰ τρεφόμενα καὶ κεράννυσθαι δι' ὅλων τὰ κεραννύμενα καὶ ἀλλοιοῦσθαι δι' ὅλων τὰ ἀλλοιούμενα, καὶ ταῦθ' Ἱπποκράτειά θ' ἅμα καὶ Ἀριστοτέλεια. καὶ τὴν πέψιν ἀλλοιώσιν τιν' ὑπάρχειν καὶ μεταβολὴν τοῦ τρέφοντος εἰς τὴν οἰκείαν τοῦ τρεφομένου ποιότητα, τὴν δ' ἐξαιμάτωσιν ἀλλοιώσιν εἶναι καὶ τὴν θρέψιν ὡσαύτως καὶ τὴν αὔξιν ἐκ τῆς πάντῃ διατάσεως [τοῦ σώματος] καὶ θρέψεως γίνεσθαι, τὴν δ' ἀλλοιώσιν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ μάλιστα συντελεῖσθαι καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν πέψιν καὶ τὴν θρέψιν καὶ τὴν τῶν χυμῶν ἀπάντων γένεσιν, ἥδη δὲ καὶ τοῖς περιττώμασι τὰς ποιότητας ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἐγγίγνεσθαι, ταῦτα σύμπαντα καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα πολλὰ τὰ τε τῶν προειρημένων δυνάμεων καὶ τὰ || τῶν νοσημάτων τῆς γενέσεως καὶ τὰ τῶν ἰαμάτων τῆς εὐρέσεως Ἱπποκράτης μὲν πρῶτος ἀπάντων ὧν ἴσμεν ὀρθῶς εἶπεν, Ἀριστοτέλης δὲ δευτέρως ὀρθῶς ἐξηγήσατο. [15]
- 2 90 καὶ μὴν εἰ ταῦτα σύμπαντα τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου δοκεῖ, καθάπερ οὖν δοκεῖ, μηδὲν δ' αὐτῶν ἀρέσκει τῷ Ἐρασιστράτῳ, τί ποτε βούλεται τοῖς Ἐρασιστρατείοις ἢ πρὸς τοὺς φιλοσόφους ἐκείνους τοῦ τῆς αἰρέσεως αὐτῶν ἡγεμόνος ὀμιλία; θαυμάζουσι μὲν γὰρ αὐτόν ὡς θεὸν καὶ πάντ' ἀληθεύειν νομίζουσιν. εἰ δ' οὕτως ἔχει ταῦτα, πάμπλου δήπου τῆς ἀληθείας ἐσφάλαται χρὴ νομίζειν τοὺς ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφους, οἷς μηδὲν ὧν Ἐρασίστρατος ὑπελάμβανεν ἀρέσκει. καὶ μὴν ὥσπερ τιν' εὐγένειαν αὐτῷ τῆς φυσιολογίας τὴν πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους συνουσίαν ἐκπορίζουσι. πάλιν οὖν ἀναστρέψωμεν τὸν λόγον ἐτέρως ἢ ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν ἐτύχομεν εἰπόντες. εἴπερ γὰρ οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου καλῶς ἐφυσιολόγησαν, οὐδὲν ἂν εἴη ληρωδέστερον Ἐρασιστράτου καὶ δίδωμι τοῖς Ἐρασιστρατείοις αὐτοῖς τὴν αἴρεσιν· ἢ γὰρ τὸν πρότερον λόγον ἢ τοῦτον || προσήσονται. [15]
- 2 91 λέγει δ' ὁ μὲν πρότερος οὐδὲν ὀρθῶς ἐγνωκέναι περὶ φύσεως τοὺς περιπατητικούς, ὁ δὲ δευτέρως Ἐρασίστρατον. ἐμὸν μὲν οὖν ὑπομνήσαι τῶν δογμάτων τὴν μάχην, ἐκείνων δ' ἢ αἴρεσις. ἀλλ' οὐκ ἂν ἀποσταῖεν τοῦ θαυμάζειν Ἐρασίστρατον· οὐκοῦν σιωπάτωσαν περὶ τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων. παμπόλλων γὰρ ὄντων δογμάτων φυσικῶν περὶ τε γένεσιν καὶ φθορὰν τῶν ζώων καὶ ὑγίειαν καὶ νόσους καὶ τὰς θεραπείας αὐτῶν ἐν μόνον εὐρεθήσεται ταῦτόν Ἐρασιστράτῳ κάκεῖνοις τοῖς ἀνδράσι, τό τινος ἔνεκα πάντα ποιεῖν τὴν φύσιν καὶ μάτην μηδέν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο μέχρι λόγου κοινόν, ἔργῳ δὲ μυριάκις Ἐρασίστρατος αὐτὸ διαφθείρει μάτην μὲν γὰρ ὁ σπλὴν ἐγένετο, μάτην δὲ τὸ ἐπίπλοον, μάτην δ' αἱ εἰς τοὺς νεφροὺς ἀρτηρίαι καταφυόμεναι, σχεδὸν ἀπασῶν τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας ἀποβλαστάνουσιν οὔσαι μέγιστα, μάτην δ' ἄλλα μυρία κατὰ γε τὸν Ἐρασιστράτειον λόγον· ἅπερ εἰ μὲν οὐδ' ὅλως γιγνώσκει, βραχεῖ μαγεῖρου σοφώτερός ἐστιν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς, εἰ δ' εἰδὼς οὐ λέγει τὴν χρεῖαν αὐτῶν, οἶται || δηλονότι παραπλησίως τῷ σπληνὶ μάτην αὐτὰ γεγενῆναι. [20]
- 2 92 καίτοι τί ταῦτ' ἐπεξέρχομαι τῆς περὶ χρεῖας μορίων πραγματείας ὄντα μελλούσης ἡμῖν ἰδίᾳ περαίνεισθαι; πάλιν οὖν ἀναλάβωμεν τὸν αὐτὸν λόγον εἰπόντες τέ τι βραχὺ πρὸς τοὺς Ἐρασιστρατεῖους ἔτι τῶν ἐφεξῆς ἐχώμεθα. δοκοῦσι γὰρ μοι μηδὲν ἀνεγνωκέναι τῶν Ἀριστοτέλους οὗτοι συγγραμμάτων, ἀλλ' ἄλλων ἀκούοντες, ὡς δεινὸς ἦν περὶ φύσιν ὁ

ἄνθρωπος καὶ ὡς οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς κατ' ἴχνη τῆς ἐκείνου φυσιολογίας βαδίζουσιν, εἴθ' εὐρόντες ἔν τι τῶν περιφερομένων δογμάτων κοινὸν αὐτῷ πρὸς Ἑρασίστρατον ἀναπλάσαι τινὰ συνουσίαν αὐτοῦ πρὸς ἐκείνους τοὺς ἄνδρας. ἀλλ' ὅτι μὲν τῆς Ἀριστοτέλους φυσιολογίας οὐδὲν Ἑρασιστράτῳ μέτεστιν, ὁ κατάλογος τῶν προειρημένων ἐνδείκνυται δογμάτων, ἃ πρῶτου μὲν Ἱπποκράτους ἦν, δευτέρου δ' Ἀριστοτέλους, τρίτων δὲ τῶν Στωϊκῶν, ἐνὸς μόνου μετατιθεμένου τοῦ τὰς ποιότητος εἶναι σώματα. τάχα δ' ἂν τῆς λογικῆς ἔνεκα θεωρίας ὠμιληκέναι φαίεν τὸν Ἑρασίστρατον τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφοις οὐκ εἰδότες, ὡς ἐκεῖνοι μὲν ψευδείς καὶ ἀπεράντους οὐκ ἔγραψαν λόγους, τὰ δ' Ἑρασιστράτεια βιβλία παμπόλλους ἔχει τοιοῦτους. ^[15]

2 93 τάχ' ἂν οὖν ἤδη τις θαυμάζοι καὶ διαποροίη, τί παθὼν ὁ Ἑρασίστρατος εἰς τοσοῦτον τῶν Ἱπποκράτους δογμάτων ἀπετράπετο καὶ διὰ τί τῶν ἐν ἥπατι πόρων τῶν χοληδόχων, ἄλλος γὰρ ἤδη νεφρῶν, ἀφελόμενος τὴν ἐλκτικὴν δύναμιν ἐπίκαιρον αἰτιᾶται θέσιν καὶ στομάτων στενότητα καὶ χώραν τινὰ κοινήν, εἰς ἣν παράγουσι μὲν αἱ ἀπὸ τῶν πυλῶν τὸ ἀκάθαρτον αἷμα, μεταλαμβάνουσι δὲ πρότεροι μὲν οἱ πόροι τὴν χολήν, δεύτεραι δ' αἱ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς τὸ καθαρὸν αἷμα. πρὸς γὰρ τῷ μηδὲν ἂν βλαβῆναι τὴν ὀλκὴν εἰπὼν ἄλλων μυρίων ἔμμελλεν ἀμφισβητουμένων ἀπαλλάξεσθαι λόγων. Ὡς νῦν γε πόλεμος οὐ σμικρὸς ἐστὶ τοῖς Ἑρασιστρατείοις οὐ πρὸς τοὺς ἄλλους μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἔχουσιν, ὅπως ἐξηγήσωνται τὴν ἐκ τοῦ πρῶτου τῶν καθόλου λόγων λέξιν, ἐν ἣ φησιν· εἰς τὸ || αὐτὸ δ' ἀνεστομωμένων ἐτέρων δύο ἀγγείων τῶν τ' ἐπὶ τὴν χοληδόχον τεινόντων καὶ τῶν ἐπὶ τὴν κοίλην φλέβα συμβαίνει τῆς ἀναφερομένης ἐκ τῆς κοιλίας τροφῆς τὰ ἐναρμόζοντα ἐκατέρους τῶν στομάτων εἰς ἑκάτερα τῶν ἀγγείων μεταλαμβάνεσθαι καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τὴν χοληδόχον φέρεσθαι, τὰ δ' ἐπὶ τὴν κοίλην φλέβα περαιοῦσθαι. ^[5]

2 94 τὸ γὰρ εἰς τὸ αὐτὸ ἀνεστομωμένων, ὃ κατ' ἀρχὰς τῆς λέξεως γέγραπται, τί ποτε χρὴ νοῆσαι, χαλεπὸν εἶπεῖν. ἦτοι γὰρ οὕτως εἰς ταῦτόν, ὥστε τῷ τῆς ἐν τοῖς σιμοῖς φλεβὸς πέρατι συνάπτειν δύο ἕτερα πέρατα, τό τ' ἐν τοῖς κυρτοῖς καὶ τὸ τοῦ χοληδόχου πόρου, ἢ, εἰ μὴ οὕτω, χώραν τινὰ κοινήν ἐπινοῆσαι χρὴ τῶν τριῶν ἀγγείων οἷον δεξαμενὴν τινα, πληρουμένην μὲν ὑπὸ τῆς κάτω φλεβός, ἐκκενουμένην δ' εἰς τε τοὺς χοληδόχους πόρους καὶ τὰς τῆς κοίλης ἀποσχίδας· καθ' ἑκατέραν δὲ τῶν ἐξηγήσεων ἄτοπα πολλά, περὶ ὧν εἰ πάντων λέγοιμι, λάθοιμ' ἂν ἑμαυτὸν ἐξηγήσεις Ἑρασιστράτου γράφων, οὐχ, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς προϋθέμην, περαιῶν. κοινὸν δ' ἀμφοτέραις ταῖς ἐξηγήσεσιν ἄτοπον τὸ μὴ || καθαίρεσθαι πᾶν τὸ αἷμα. ^[15]

2 95 χρὴ γὰρ ὡς εἰς ἡθμόν τινα τὸ χοληδόχον ἀγγεῖον ἐμπίπτειν αὐτό, οὐ παρέρχεσθαι καὶ παραρρεῖν ὡκέως εἰς τὸ μείζον στόμα τῇ ῥύμῃ τῆς ἀναδόσεως φερόμενον. ἄρ' οὖν ἐν τούτοις μόνον ἀπορίαις ἀφύκτοις ὁ Ἑρασιστράτου λόγος ἐνέχεται μὴ βουληθέντος χρῆσασθαι ταῖς ἐλκτικαῖς δυνάμεσιν εἰς μηδὲν, ἢ σφοδρότατα μὲν ἐν τούτοις καὶ σαφῶς οὕτως, ὡς ἂν μηδὲ παῖδα λαθεῖν; Εἰ δ' ἐπισκοποῖτό τις ἐπιμελῶς, οὐδ' ὁ περὶ θρέψεως αὐτοῦ λόγος, ὃν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν καθόλου λόγων διεξέρχεται, τὰς αὐτὰς ἀπορίας ἐκφεύγει. τῇ γὰρ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίᾳ συγχωρηθέντος ἐνὸς λήμματος, ὡς πρόσθεν ἐδείκνυμεν, ἐπέραινε τι περὶ φλεβῶν μόνων καὶ τοῦ κατ' αὐτὰς αἵματος. ἐκρέοντος γὰρ τινος κατὰ τὰ στόματ' αὐτῶν καὶ διαφορουμένου καὶ μήτ' ἀθρόως τόπου κενοῦ δυναμένου γενέσθαι μήτε τῶν φλεβῶν συμπεσεῖν, τοῦτο γὰρ ἦν τὸ παραλειπόμενον, ἀναγκαῖον ἦν ἔπεσθαι τὸ συνεχὲς ἀναπληροῦν τοῦ κενουμένου τὴν βάσιν. ^[15]

2 96 αἱ μὲν δὴ φλέβες ἡμῖν οὕτω θρέψονται τοῦ περιεχομένου κατ' αὐτὰς αἵματος ἀπολαύουσαι· τὰ δὲ νεῦρα πῶς; οὐ γὰρ δὴ κἂν τούτοις ἐστὶν αἷμα. πρόχειρον μὲν γὰρ ἦν εἶπεῖν, ἔλκοντα παρὰ τῶν φλεβῶν· ἀλλ' οὐ βούλεται. τί ποτ' οὖν κἂνταῦθα ἐπιτεχνᾶται; φλέβας ἔχειν ἐν ἑαυτῷ καὶ ἀρτηρίας τὸ νεῦρον ὥσπερ τινὰ σειρὰν ἐκ τριῶν ἱμάντων διαφερόντων τῇ φύσει πεπλεγμένην.

ὥρθη γὰρ ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἐκφεύξεσθαι τῷ λόγῳ τὴν ὀλκὴν· οὐ γὰρ ἂν ἔτι δεήσεσθαι τὸ νεῦρον ἐν ἑαυτῷ περιέχον αἵματος ἀγγεῖον ἐπιρρύτου τινὸς ἕξωθεν ἐκ τῆς παρακειμένης φλεβὸς τῆς ἀληθινῆς αἵματος ἐτέρου, ἀλλ' ἱκανὸν αὐτῷ πρὸς τὴν θρέψιν ἔσεσθαι τὸ κατεψευσμένον ἀγγεῖον ἐκεῖνο τὸ λόγῳ θεωρητόν. ἀλλὰ κἀνταῦθα πάλιν αὐτὸν ὁμοία τις ἀπορία διεδέξατο. τουτὶ γὰρ τὸ σμικρὸν ἀγγεῖον ἑαυτὸ μὲν θρέψει, τὸ παρακείμενον μέντοι νεῦρον ἐκεῖνο τὸ ἀπλοῦν ἢ τὴν ἀρτηρίαν οὐχ οἷόν τ' ἔσται τρέφειν ἄνευ τοῦ σύμφυτόν τιν' ὑπάρχειν αὐτοῖς ὀλκὴν τῆς τροφῆς. || τῇ μὲν γὰρ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία πῶς ἂν ἔτι δύναίτο τὴν τροφήν ἐπισπᾶσθαι τὸ ἀπλοῦν νεῦρον, ὥσπερ αἱ φλέβες αἱ σύνθετοι; κοιλότης μὲν γὰρ τίς ἐστιν ἐν αὐτῷ κατ' αὐτόν, ἀλλ' οὐχ αἵματος αὕτη γ' ἀλλὰ πνεύματος ψυχικοῦ μεστή. ^[5]

2 97 δεόμεθα δ' ἡμεῖς οὐκ εἰς τὴν κοιλότητα ταύτην εἰσάγειν τῷ λόγῳ τὴν τροφήν ἀλλ' εἰς τὸ περιέχον αὐτὴν ἀγγεῖον, εἴτ' οὖν τρέφεσθαι μόνον εἴτε καὶ αὔξεσθαι δέοιτο. πῶς οὖν εἰσάξομεν; οὕτω γὰρ ἐστὶ σμικρὸν ἐκεῖνο τὸ ἀπλοῦν ἀγγεῖον καὶ μέντοι καὶ τῶν ἄλλων ἐκάτερον, ὥστ', εἰ τῇ λεπτοτάτῃ βελόνῃ νύξιάς τι μέρος, ἅμα διαιρήσεις τὰ τρία. τόπος οὖν αἰσθητὸς ἀθρόως κενὸς οὐκ ἂν ποτ' ἐν αὐτῷ γένοιτο· λόγῳ δὲ θεωρητὸς τόπος κενούμενος οὐκ ἦν ἀναγκαστικὸς τῆς τοῦ συνεχοῦς ἀκολουθίας. ἡβουλόμην δ' αὖ πάλιν μοι κἀνταῦθα τὸν Ἑρασίστρατον αὐτὸν ἀποκρίνασθαι περὶ τοῦ στοιχειώδους ἐκείνου νεύρου τοῦ σμικροῦ, πότερον ἔν τι καὶ συνεχὲς ἀκριβῶς ἐστὶν ἢ ἐκ πολλῶν καὶ σμικρῶν σωμάτων, ὧν Ἐπίκουρος καὶ Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος ὑπέθεντο, σύγ||κεῖται. ^[15]

2 98 καὶ γὰρ καὶ περὶ τούτου τοὺς Ἑρασιστρατεῖους ὁρῶ διαφερομένους. οἱ μὲν γὰρ ἔν τι καὶ συνεχὲς αὐτὸ νομίζουσιν ἢ οὐκ ἂν ἀπλοῦν εἰρησθαι πρὸς αὐτοῦ φασι· τινὲς δὲ καὶ τοῦτο διαλύειν εἰς ἕτερα στοιχειώδη τολμῶσιν. ἀλλ' εἰ μὲν ἔν τι καὶ συνεχὲς ἐστὶ, τὸ κενούμενον ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἄδηλον ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ὀνομαζομένην διαπνοὴν οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ καταλείψει χώραν κενήν. οὕτω γὰρ οὐχ ἔν ἀλλὰ πολλὰ γενήσεται, διειργόμενα δήπου ταῖς κεναῖς χώραις. εἰ δ' ἐκ πολλῶν σύγκειται, τῇ κηπαίᾳ κατὰ τὴν παροιμίαν πρὸς Ἀσκληπιάδην ἀπεχωρήσαμεν ἄναρμά τινα στοιχεῖα τιθέμενοι. πάλιν οὖν ἄτεχνος ἡμῖν ἢ φύσις λεγέσθω· τοῖς γὰρ τοιούτοις στοιχείοις ἐξ ἀνάγκης τοῦθ' ἔπεται. διὸ δὴ μοι καὶ δοκοῦσιν ἀμαθῶς πάνυ τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα στοιχεῖα τῶν ἀπλῶν ἀγγείων εἰσάγειν διάλυσιν ἔνιοι τῶν Ἑρασιστρατεῖων. ἐμοὶ γοῦν οὐδὲν διαφέρει. καθ' ἐκατέρους γὰρ ἄτοπος ὁ τῆς θρέψεως ἔσται λόγος, ἐκείνοις τοῖς ἀπλοῖς ἀγγείοις τοῖς σμικροῖς τοῖς συντιθεῖσι τὰ μεγάλα || τε καὶ αἰσθητὰ νεῦρα κατὰ μὲν τοὺς συνεχῇ φυλάττοντας αὐτὰ μὴ δυναμένης γενέσθαι τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας, ὅτι μὴδὲν ἐν τῷ συνεχεῖ γίγνεται κενόν, κἀν ἀπορρή τι· συνέρχεται γὰρ πρὸς ἄλληλα τὰ καταλειπόμενα μόρια, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὁράται, καὶ πάλιν ἐν γίγνεται πάντα τὴν χώραν τοῦ διαφορηθέντος αὐτὰ καταλαμβάνοντα· κατὰ δὲ τοὺς ἐτέρους, ὅτι τῶν στοιχείων ἐκείνων οὐδὲν δεῖται τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας. ^[10]

2 99 ἐπὶ γὰρ τῶν αἰσθητῶν μόνων, οὐκ ἐπὶ τῶν λόγῳ θεωρητῶν ἔχει δύναμιν, ὡς αὐτὸς ὁ Ἑρασίστρατος ὁμολογεῖ διαρρήδην, οὐ περὶ τοῦ τοιούτου κενοῦ φάσκων ἐκάστοτε ποιεῖσθαι τὸν λόγον, ὃ κατὰ βραχὺ παρέσπαρται τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ περὶ τοῦ σαφοῦς καὶ αἰσθητοῦ καὶ ἀθρόου καὶ μεγάλου καὶ ἐναργοῦς καὶ ὅπως ἂν ἄλλως ὀνομάζειν ἐθέλης. Ἑρασίστρατος μὲν γὰρ αὐτὸς αἰσθητὸν ἀθρόως οὐ φησι δύνασθαι γενέσθαι κενόν· ἐγὼ δ' ἐκ περιουσίας εὐπορήσας ὀνομάτων ταῦτὸν δηλοῦν ἔν γε τῷ νῦν προκειμένῳ λόγῳ δυναμένων καὶ τᾶλλα προσέθηκα. Κάλλιον οὖν μοι δοκεῖ καὶ || ἡμᾶς τι συνεισενέγκασθαι τοῖς Ἑρασιστρατεῖοις, ἐπειδὴ κατὰ τοῦτο γεγόναμεν, καὶ συμβουλευσάμενοι τοῖς τὸ πρῶτον ἐκεῖνο καὶ ἀπλοῦν ὑπ' Ἑρασιστράτου καλούμενον ἀγγεῖον εἰς ἕτερ' ἄττα σώματα στοιχειώδη διαλύουσιν ἀποστηναι τῆς ὑπολήψεως, ὡς πρὸς τῷ μὴδὲν ἔχειν πλέον ἔτι καὶ διαφερομένοις Ἑρασιστράτῳ. ^[5]

ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν ἔχει πλεόν, ἐπιδέδεικται σαφῶς· οὐδὲ γὰρ ἡδυνήθη διαφυγεῖν τὴν περὶ τῆς θρέψεως ἀπορίαν ἢ ὑπόθεσις· ὅτι δ' οὐδ' Ἑρασιστράτῳ σύμφωνός ἐστιν, ὃ ἐκεῖνος ἀπλοῦν καὶ πρῶτον ὀνομάζει, σύνθετον ἀποφαίνουσα καὶ τὴν τῆς φύσεως τέχνην ἀναιρουσα, πρόδηλον καὶ τοῦτ' εἶναί μοι δοκεῖ. εἰ μὴ γὰρ κὰν τοῖς ἀπλοῖς τούτοις ἔνωσιν τινα τῆς οὐσίας ἀπολείψομεν, ἀλλ' εἰς ἄναρμα καὶ ἀμέριστα καταβησόμεθα στοιχεῖα, παντάπασιν ἀναιρήσομεν τῆς φύσεως τὴν τέχνην, ὥσπερ καὶ πάντες οἱ ἐκ ταύτης ὀρμώμενοι τῆς ὑποθέσεως ἰατροὶ καὶ φιλόσοφοι. δευτέρα γὰρ τῶν τοῦ ζώου μορίων κατὰ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν ἢ φύσιν, οὐ πρώτη γίγνεται. ^[15]

2 101 διαπλάττειν δὲ || καὶ δημιουργεῖν οὐ τοῦ δευτέρου γεγονότος, ἀλλὰ τοῦ προϋπάρχοντός ἐστιν· ὥστ' ἀναγκαῖόν ἐστιν εὐθὺς ἐκ σπερμάτων ὑποθέσθαι τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως, αἷς διαπλάττει τε καὶ αὐξάνει καὶ τρέφει τὸ ζῶον· ἀλλ' ἐκείνων [ἔκαστον] τῶν σωμάτων τῶν ἀνάρμων καὶ ἀμερῶν οὐδὲν ἐν ἑαυτῷ διαπλαστικὴν ἔχει δύναμιν ἢ αὐξητικὴν ἢ θρεπτικὴν ἢ ὅλως τεχνικὴν· ἀπαθὲς γὰρ καὶ ἀμετάβλητον ὑπόκειται. τῶν δ' εἰρημένων οὐδὲν ἄνευ μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως καὶ τῆς δι' ὅλων κράσεως γίγνεται, καθάπερ καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἐνδειξάμεθα. καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνάγκην οὐκ ἔχοντες, ὅπως τὰ ἀκόλουθα τοῖς στοιχείοις, οἷς ὑπέθεντο, φυλάττειν, οἱ ἀπὸ τῶν τοιούτων αἰρέσεων ἅπαντες ἄτεχνον ἠναγκάσθησαν ἀποφύνασθαι τὴν φύσιν. καίτοι ταῦτά γ' οὐ παρ' ἡμῶν ἐχρῆν μανθάνειν τοὺς Ἑρασιστρατεῖους, ἀλλὰ παρ' αὐτῶν τῶν φιλοσόφων, οἷς μάλιστα δοκεῖ πρῶτον ἐπισκοπεῖσθαι τὰ στοιχεῖα τῶν ὄντων ἀπάντων. οὐκ οὖν οὐδ' Ἑρασίστρατον ἂν τις ὀρθῶς ἄχρι τοσαύτης ἀμαθίας νομίζοι προήκειν, ὥς μηδὲ ταύτην γνωρίσαι δυνηθῆναι τὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἅμα μὲν ὑποθέσθαι τεχνικὴν τὴν φύσιν, ἅμα δ' εἰς ἀπαθὴ καὶ ἄναρμα καὶ ἀμετάβλητα στοιχεῖα καταθραῦσαι τὴν οὐσίαν. ^[20]

2 102 καὶ μὴν εἰ δώσει τιν' ἐν τοῖς στοιχείοις ἀλλοιώσιν τε καὶ μεταβολὴν καὶ ἔνωσιν καὶ συνέχειαν, ἐν ἀσύνθετον αὐτῷ τὸ ἀπλοῦν ἀγγεῖον ἐκεῖνο, καθάπερ καὶ αὐτὸς ὀνομάζει, γενήσεται. ἀλλ' ἢ μὲν ἀπλῇ φλὲψ ἐξ αὐτῆς τραφήσεται, τὸ νεῦρον δὲ καὶ ἡ ἀρτηρία παρὰ τῆς φλεβός. πῶς καὶ τίνα τρόπον; ἐν τούτῳ γὰρ δὴ καὶ πρόσθεν γενόμενοι τῷ λόγῳ τῆς τῶν Ἑρασιστρατεῖων διαφωνίας ἐμνημονεύσαμεν, ἐπεδείξαμεν δὲ καὶ καθ' ἑκατέρους μὲν ἄπορον εἶναι τὴν τῶν ἀπλῶν ἐκείνων ἀγγείων θρέψιν, ἀλλὰ καὶ κρῖναι τὴν μάχην αὐτῶν οὐκ ὠκνήσαμεν καὶ τιμῆσαι τὸν Ἑρασίστρατον εἰς τὴν βελτίονα μεταστήσαντες αἵρεσιν. Αὐθις οὖν ἐπὶ τὴν ἐν ἀπλοῦν ἠνωμένον ἑαυτῷ πάντῃ τὸ στοιχειῶδες ἐκεῖνο νεῦρον ὑποτιθεμένην αἵρεσιν ὁ λόγος μεταβάς ἐπισκοπεῖσθω, πῶς τραφήσεται· τὸ γὰρ εὐρεθὲν ἐνταῦθα κοινὸν ἂν ἦδη καὶ τῆς Ἱπποκράτους αἰρέσεως γένοιτο. κάλλιον δ' ἂν μοι δοκῶ τὸ ζητούμενον ἐπὶ τῶν νενοσηκότων καὶ σφόδρα καταλελεπτυσμένων βασιανισθῆναι. ^[20]

2 103 πάντα γὰρ τούτοις ἐναργῶς φαίνεται τὰ μόρια τοῦ σώματος ἄτροφα καὶ λεπτὰ καὶ πολλῆς προσθήκης τε καὶ ἀναθρέψεως δεόμενα. καὶ τοίνυν καὶ τὸ νεῦρον τοῦτο τὸ αἰσθητόν, ἐφ' οὗπερ ἐξ ἀρχῆς ἐποιησάμην τὸν λόγον, ἰσχνὸν μὲν ἱκανῶς γέγονε, δεῖται δὲ θρέψεως. ἔχει δ' ἐν ἑαυτῷ μέρη πάμπολλα μὲν ἐκεῖνα τὰ πρῶτα καὶ ἀόρατα νεῦρα τὰ σμικρὰ καὶ τινὰς ἀρτηρίας ἀπλᾶς ὀλίγας καὶ φλέβας ὁμοίως, ἅπαντ' οὖν αὐτοῦ τὰ νεῦρα τὰ στοιχειώδη καταλελέπτυνται δηλονότι καὶ αὐτὰ ἢ, εἰ μὴδ' ἐκεῖνα, οὐδὲ τὸ ὅλον. καὶ τοίνυν καὶ θρέψεως οὐ τὸ μὲν ὅλον δεῖται νεῦρον, ἕκαστον δ' ἐκείνων οὐ δεῖται. καὶ μὴν εἰ δεῖται μὲν ἀναθρέψεως, οὐδὲν δ' ἢ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία βοηθεῖν αὐτοῖς δύναται διὰ τε τὰς ἔμπροσθεν εἰρημένας ἀπορίας καὶ διὰ τὴν ὑπόγειον ἰσχνότητα, καθάπερ δείξω, ζητητέον ἡμῖν ἐστὶν ἑτέραν αἰτίαν θρέψεως. πῶς οὖν ἢ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία τρέφειν ἀδύνατός ἐστι τὸν οὕτω διακείμενον; ὅτι τοσοῦτον ἀκολουθεῖν || ἀναγκάζει τῶν συνεχῶν, ὅσον ἀπορρεῖ. ^[15]

2 104 τοῦτο δ' ἐπὶ μὲν τῶν εὐεκτούντων ἱκανόν ἐστιν εἰς τὴν θρέψιν, ἴσα γὰρ ἐπ' αὐτῶν εἶναι χρὴ τοῖς ἀπορρέουσι τὰ προστιθέμενα· ἐπὶ δὲ τῶν ἐσχάτως ἰσχνῶν καὶ πολλῆς ἀναθρέψεως

δεομένων εἰ μὴ πολλαπλάσιον εἶη τὸ προστιθέμενον τοῦ κενουμένου, τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔξιν ἀναλαβεῖν οὐκ ἂν ποτε δύναιτο. δῆλον οὖν, ὡς ἔλκειν αὐτὰ δεήσει τοσοῦτω πλείον, ὅσω καὶ δεῖται πλείονος. Ἐρασίστρατος δὲ κἀνταῦθα πρότερον ποιήσας τὸ δεύτερον οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ αἰσθάνεται. διότι γάρ, φησί, πολλὴ πρόσθεσις εἰς ἀνάθρεψιν γίνεται τοῖς νενοσηκόσι, διὰ τοῦτο καὶ ἡ πρὸς ταύτην ἀκολουθία πολλή. πῶς δ' ἂν πολλὴ πρόσθεσις γένοιτο μὴ προηγουμένης ἀναδόσεως δαψιλοῦς; εἰ δὲ τὴν διὰ τῶν φλεβῶν φορὰν τῆς τροφῆς ἀνάδοσιν καλεῖ, τὴν δ' εἰς ἕκαστον τῶν ἀπλῶν καὶ ἀοράτων ἐκείνων νεύρων καὶ ἀρτηριῶν μετάληψιν οὐκ ἀνάδοσιν ἀλλὰ διάδοσιν, ὡς τινες ὀνομάζουν ἡξίωσαν, εἴτα || τὴν διὰ τῶν φλεβῶν μόνῃ τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίᾳ φησὶ γίνεσθαι, τὴν εἰς τὰ λόγῳ θεωρητὰ μετάληψιν ἡμῖν ἐξηγησάσθω· ὅτι μὲν γὰρ οὐκέτ' ἐπὶ τούτων ἡ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία λέγεσθαι δύναται καὶ μάλιστ' ἐπὶ τῶν ἐσχάτως ἰσχνῶν, ἀποδέδεικται. ^[5]

2 105 τί δέ φησιν ἐπ' αὐτῶν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν καθόλου λόγων ὁ Ἐρασίστρατος, ἄξιον ἐπακοῦσαι τῆς λέξεως· 'τοῖς δ' ἐσχάτοις τε καὶ ἀπλοῖς, λεπτοῖς τε καὶ στενοῖς οὔσιν, ἐκ τῶν παρακειμένων ἀγγείων ἡ πρόσθεσις συμβαίνει εἰς τὰ κενώματα τῶν ἀπενεχθέντων κατὰ τὰ πλάγια τῶν ἀγγείων ἐλκομένης τῆς τροφῆς καὶ καταχωριζομένης'. ἐκ ταύτης τῆς λέξεως πρῶτον μὲν τὸ κατὰ τὰ πλάγια προσίεμαί τε καὶ ἀποδέχομαι· κατὰ μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ στόμα τὸ ἀπλοῦν νεῦρον οὐκ ἂν δύναίτο δεχόμενον τὴν τροφήν οὕτως εἰς ὅλον ἑαυτὸ διανέμειν· ἀνάκειται γὰρ ἐκεῖνο τῷ ψυχικῷ πνεύματι· κατὰ δὲ τὸ πλάγιον ἐκ τῆς παρακειμένης φλεβὸς τῆς ἀπλῆς ἐγχωρεῖ λαβεῖν αὐτό. δεύτερον δ' ἀποδέχομαι τῶν ἐκ τῆς Ἐρασιστράτου λέξεως ὀνομάτων τὸ γεγραμμένον ἐφεξῆς τῷ κατὰ τὰ πλάγια. ^[20]

2 106 || τί γάρ φησι; 'κατὰ τὰ πλάγια τῶν ἀγγείων ἐλκομένης τῆς τροφῆς'. ὅτι μὲν οὖν ἔλκεται, καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν, ὅτι δ' οὐ τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίᾳ, δέδεικται πρόσθεν. Ἐξεύρωμεν οὖν κοινῇ, πῶς ἔλκεται. πῶς δ' ἄλλως ἢ ὡς ὁ σίδηρος ὑπὸ τῆς ἡρακλείας λίθου δύναμιν ἐχούσης ἐλκτικὴν τοιαύτης ποιότητος; ἀλλ' εἰ τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς ἀναδόσεως ἡ τῆς κοιλίας ἔνθλιψις παρέχεται, τὴν δὲ μετὰ ταῦτα φορὰν ἅπασαν αἷ τε φλέβες περιστελλόμεναι καὶ προωθοῦσαι καὶ τῶν τρεφομένων ἕκαστον ἐπισπώμενον εἰς ἑαυτό, τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας ἀποστάντες, ὡς οὐ πρεπούσης ἀνδρὶ τεχνικὴν ὑποθεμένῳ τὴν φύσιν, οὕτως ἂν ἤδη καὶ τὴν ἀντιλογίαν εἶημεν πεφευγότες τὴν Ἀσκληπιάδου μὴ δυνάμενοί γε λύειν αὐτήν. τὸ γὰρ εἰς τὴν ἀπόδειξιν παραλαμβανόμενον λῆμμα τὸ διεζευγμένον οὐκ ἐκ δυοῖν ἀλλ' ἐκ τριῶν ἐστὶ κατὰ γε τὴν ἀλήθειαν διεζευγμένον. εἰ μὲν οὖν ὡς ἐκ δυοῖν αὐτῷ χρη|| σαίμεθα, ψεῦδος ἔσται τι τῶν εἰς τὴν ἀπόδειξιν παρειλημμένων· εἰ δ' ὡς ἐκ τριῶν, ἀπέραντος ὁ λόγος γενήσεται. ^[15]

2 107 Καὶ ταῦτ' οὐκ ἐχρῆν ἀγνοεῖν τὸν Ἐρασίστρατον, εἴπερ κἀν ὄναρ ποτὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου συνέτυχεν, ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὰ περὶ τῆς γενέσεως τῶν χυμῶν, ὑπὲρ ὧν οὐδὲν ἔχων εἶπεῖν [ἄλλο] οὐδὲ μέχρι τοῦ μετρίου πιθανὸν οἶται παρακρούεσθαι σκηπτόμενος, ὡς οὐδὲ χρήσιμος ὅλως ἐστὶν ἡ τῶν τοιούτων ἐπίσκεψις. εἴτ' ὧ πρὸς θεῶν, ὅπως μὲν τὰ σιτία κατὰ τὴν γαστέρα πέττεται χρήσιμον ἐπίστασθαι, πῶς δ' ἐν ταῖς φλεψὶν ἡ χολὴ γίγνεται, περιττόν; καὶ τῆς κενώσεως ἄρα φροντιστέον αὐτῆς μόνης, ἀμελητέον δὲ τῆς γενέσεως; ὥσπερ οὐκ ἄμεινον ὑπάρχον μακρῷ τὸ κωλύειν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς γεννᾶσθαι πλείονα τοῦ πράγματ' ἔχειν ἐκκενοῦντας. θαυμαστὸν δὲ καὶ τὸ διαπορεῖν, εἴτ' ἐν τῷ σώματι τὴν γένεσιν αὐτῆς ὑποθετέον εἴτ' εὐθύς ἔξωθεν ἐν τοῖς σιτίοις περιέχεσθαι φατέον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτο καλῶς ἠπόρηται, τί οὐχὶ καὶ περὶ τοῦ αἵματος ἐπισκεψόμεθα, πότερον ἐν τῷ σώματι || λαμβάνει τὴν γένεσιν ἢ τοῖς σιτίοις παρέσπαρται, καθάπερ οἱ τὰς ὁμοιομερείας ὑποτιθέμενοί φασι; καὶ μὴν πολλῷ γ' ἦν χρησιμώτερον ζητεῖσθαι, ποῖα τῶν σιτίων ὁμολογεῖ τῇ τῆς αἱματώσεως ἐνεργείᾳ καὶ ποῖα

διαφέρεται, τοῦ ζητεῖν, τίνα μὲν τῇ τῆς γαστρὸς ἐνεργείᾳ νικᾶται ῥαδίως, τίνα δ' ἀντιβαίνει καὶ μάχεται. ^[5]

2 108 τούτων μὲν γὰρ ἡ ἔκλεξις εἰς πέψιν μόνην, ἐκείνων δ' εἰς αἵματος χρηστοῦ διαφέρει γένεσιν. οὐδὲ γὰρ ἴσον ἐστὶν ἢ μὴ καλῶς ἐν τῇ γαστρὶ χυλωθῆναι τὴν τροφήν ἢ μὴ χρηστὸν αἷμα γεννηθῆναι. πῶς δ' οὐκ αἰδεῖται τὰς μὲν τῆς πέψεως ἀποτυχίας διαιρούμενος, ὥς πολλάκις εἰσὶ καὶ κατὰ πολλὰς γίνονται προφάσεις, ὑπὲρ δὲ τῶν τῆς αἱματώσεως σφαλμάτων οὐδ' ἄχρι ῥήματος ἐνὸς οὐδ' ἄχρι συλλαβῆς μιᾶς φθελγόμενος; καὶ μὴν εὐρίσκεται γὰρ καὶ παχὺ καὶ λεπτόν ἐν ταῖς φλεψὶν αἷμα καὶ τοῖς μὲν ἐρυθρότερον, τοῖς δὲ ξανθότερον, τοῖς δὲ μελάντερον, τοῖς δὲ φλεγματοδέστερον. εἰ δ' ὅτι καὶ δυσῶδες οὐχ ἓνα τρόπον ἀλλ' ἐν πολλαῖς πάνυ διαφοραῖς ἀρρήτοις μὲν λόγῳ, σαφεστάταις δ' αἰσθήσεσι φαίνεται γινόμενον, εἰδείη τις, οὐκ ἂν οἶμαι μετρίως ἔτι καταγνώσεσθαι τῆς Ἑρασιστράτου ῥαθυμίας αὐτὸν οὕτω γ' ἀναγκαίαν εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης θεωρίαν παραλιπόντος· ἐναργῆ γὰρ δὴ καὶ τὰ περὶ τῶν ὑδέρων ἀμαρτήματα τῇ ῥαθυμίᾳ ταύτῃ κατὰ λόγον ἠκολουθηκότα. ^[5]

2 109 τό τε γὰρ τῇ στενοχωρίᾳ τῶν ὁδῶν κωλύεσθαι νομίζειν πρόσω τοῦ ἥπατος ἰέναι τὸ αἷμα καὶ μηδέποτε ἂν ἄλλως ὕδρον δύνασθαι συστήναι πῶς οὐκ ἐσχάτην ἐνδείκνυται ῥαθυμίαν; τό τε μὴ διὰ τὸν σπλῆνα μηδὲ δι' ἄλλο τι μόριον, ἀλλ' αἰεὶ διὰ τὸν ἐν τῷ ἥπατι σκίρρον ὕδρον οἶεσθαι γίνεσθαι τελέως ἀργοῦ τὴν διάνοιαν ἀνθρώπου καὶ μηδενὶ τῶν ὁσημέραι γιγνομένων παρακολουθοῦντος. ἐπὶ μὲν γὰρ χρονίαις αἱμορροΐσιν ἐπισχεθείσαις ἢ διὰ κένωσιν ἄμετρον εἰς ψῦξιν ἐσχάτην ἀγαγούσαις τὸν ἄνθρωπον οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δις ἀλλὰ πολλάκις ἤδη τεθεάμεθα συστάντας ὑδέρους, ὥσπερ γὰρ καὶ γυναῖξιν ἢ τε τῆς ἐφ' ἐκάστῳ μηνὶ καθάρσεως ἀπώλεια παντελὴς καὶ ἄμετρος κένωσις, ὅταν αἱμορραγῇσιν ποθ' αἰ μῆτραι σφοδρῶς, ἐπεκαλέσαντο πολὺν ὕδρον καὶ τισιν αὐτῶν καὶ ὁ γυναικεῖος ὀνομαζόμενος ῥοῦς εἰς τοῦτ' ἐτελεύτησε τὸ πάθος, ἵνα τοὺς ἀπὸ τῶν κενεῶνων ἀρχομένους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἐπικαίρων μορίων ὑδέρους παραλίπω, σαφῶς μὲν καὶ αὐτοὺς ἐξελέγχοντας τὴν Ἑρασιστράτειον ὑπόληψιν, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐναργῶς ὥς οἱ διὰ κατάψυξιν σφοδρὰν τῆς ὅλης ἕξεως ἀποτελούμενοι. ^[5]

2 110 πρώτη γὰρ αὕτη γενέσεως ὑδέρων αἰτία διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς αἱματώσεως γιγνομένην τρόπον ὁμοιότατον ταῖς ἐπὶ τῇ τῶν σιτίων ἀπειψίᾳ διαρροίαις. οὐ μὴν ἐσκίρρωται γὰρ κατὰ τοὺς τοιοῦτους ὑδέρους οὐδ' ἄλλο τι σπλάγχνον οὐδὲ τὸ ἥπαρ. ἀλλ' Ἑρασίστρατος ὁ σοφὸς ὑπεριδὼν καὶ καταφρονήσας, ὧν οὐθ' Ἱπποκράτης οὔτε Διοκλῆς οὔτε Πραξαγόρας οὔτε Φιλιστίων ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀρίστων φιλοσόφων οὐδεὶς κατεφρόνησεν οὔτε Πλάτων οὔτ' Ἀριστοτέλης οὔτε Θεόφραστος, ὅλας ἐνεργείας ὑπερβαίνει καθάπερ τι σμικρὸν καὶ τὸ τυχὸν τῆς τέχνης παραλιπὼν μέρος οὐδ' ἀντειπεῖν ἀξιώσας, εἴτ' ὀρθῶς εἴτε καὶ μὴ ἢ σύμπαντες οὗτοι θερμῷ καὶ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ καὶ ὑγρῷ, τοῖς μὲν ὡς δρῶσι, τοῖς δ' ὡς πάσχουσι, τὰ κατὰ τὸ σῶμα τῶν ζώων ἀπάντων διοικεῖσθαι φασὶ καὶ ὡς τὸ θερμὸν ἐν αὐτοῖς εἴς τε τὰς ἄλλας ἐνεργείας καὶ μάλιστα εἰς τὴν τῶν χυμῶν γένεσιν τὸ πλεῖστον δύναται. ^[5]

2 111 ἀλλὰ τὸ μὲν μὴ πείθεσθαι τοσοῦτοις τε καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι καὶ πλεον αὐτῶν οἶεσθαι τι γινώσκειν ἀνεμέσητον, τὸ δὲ μὴτ' ἀντιλογίας ἀξιῶσαι μήτε μνήμης οὕτως ἐνδοξὸν δόγμα θαυμαστήν τινα τὴν ὑπεροψίαν ἐνδείκνυται. καὶ μὴν σμικρότατός ἐστι τὴν γνώμην καὶ ταπεινὸς ἐσχάτως ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀντιλογίαις ἐν μὲν τοῖς περὶ τῆς πέψεως λόγοις τοῖς σήπεσθαι τὰ σιτία νομίζουσι φιλοτίμως ἀντιλέγων, ἐν δὲ τοῖς περὶ τῆς ἀναδόσεως τοῖς διὰ τὴν παράθεσιν τῶν ἀρτηριῶν ἀναδίδοσθαι τὸ διὰ τῶν φλεβῶν αἷμα νομίζουσιν, ἐν δὲ τοῖς περὶ τῆς ἀναπνοῆς τοῖς περιωθεῖσθαι τὸν ἀέρα φάσκουσιν. οὐκ ὥκνησε δ' οὐδὲ τοῖς ἀτμοειδῶς εἰς τὴν κύστιν ἰέναι τὰ οὖρα νομίζουσιν ἀντειπεῖν οὐδὲ τοῖς εἰς ἢ τὸν πνεῦμονα φέρεσθαι τὸ ποτόν.

[15]

2 112

οὕτως ἐν ἅπασιν τὰς χειρίστας ἐπιλεγόμενος δόξας ἀγάλλεται διατρίβων ἐπὶ πλεον ἐν ταῖς ἀντιλογίαις· ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ αἵματος γενέσεως οὐδὲν ἀτιμότερας οὔσης τῆς ἐν τῇ γαστρὶ χυλώσεως τῶν σιτίων οὐτ' ἀντειπεῖν τι τῶν πρεσβυτέρων ἠξίωσεν οὐτ' αὐτὸς εἰσηγήσασθαι τιν' ἑτέραν γνώμην ἐτόλμησεν, ὁ περὶ πασῶν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ἐν ἀρχῇ τῶν καθόλου λόγων ὑποσχόμενος ἐρεῖν, ὅπως τε γίνονται καὶ δι' ὧντινων τοῦ ζώου μορίων. ἢ τῆς μὲν πέττειν τὰ σιτία πεφυκυίας δυνάμεως ἀρρωστούσης ἀπεπτῆσει τὸ ζῶον, τῆς δ' αἱματούσης τὰ πεφθέντα οὐδὲν ἔσται πάθημα τὸ παράπαν, ἀλλ' ἀδαμαντίνη τις ἡμῖν αὕτη μόνη καὶ ἀπαθὴς ἐστίν; ἢ ἄλλο τι τῆς ἀρρωστίας αὐτῆς ἔκγονον ὑπάρξει καὶ οὐχ ὕδρος; δῆλος οὖν ἐναργῶς ἐστὶν ὁ Ἐρασίστρατος ἐξ ὧν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις οὐδὲ ταῖς φαυλοτάταις δόξαις ἀντιλέγειν ὥκνησεν, ἐνταυθοῖ δ' οὐτ' ἀντειπεῖν τοῖς πρόσθεν οὐτ' αὐτὸς εἰπεῖν τι καινὸν ἐτόλμησε, τὸ σφάλμα τῆς ἑαυτοῦ γνωρίζων αἰρέσεως. τί γὰρ ἂν καὶ λέγειν ἔσχεν ὑπὲρ αἵματος || ἄνθρωπος εἰς μηδὲν τῷ συμφύτῳ θερμῷ χρώμενος; τί δὲ περὶ ξανθῆς χολῆς ἢ μελαίνης ἢ φλέγματος; ὅτι νῆ Δία δυνατόν ἐστιν ἀναμειγμένην τοῖς σιτίοις εὐθὺς ἔξωθεν παραγίγνεσθαι τὴν χολήν. ^[20]

2 113 λέγει γοῦν ὧδέ πως αὐτοῖς ὀνόμασι· 'πότερον δ' ἐν τῇ περὶ τὴν κοιλίαν κατεργασίᾳ τῆς τροφῆς γεννᾶται τοιαύτη ὑγρασία ἢ μεμειγμένη τοῖς ἔξωθεν προσφερομένοις παραγίγνεται, οὐδὲν χρησίμον πρὸς ἱατρικὴν ἐπεσκέφθαι'. καὶ μὴν, ὦ γενναιότατε, καὶ κενοῦσθαι χρῆναι φάσκεις ἐκ τοῦ ζώου τὸν χυμὸν τοῦτον καὶ μεγάλως λυπεῖν, εἰ μὴ κενωθεῖ. πῶς οὖν οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ χρηστὸν ὑπολαμβάνων γίγνεσθαι τολμᾷς ἄχρηστον λέγειν εἰς ἱατρικὴν εἶναι τὴν περὶ τῆς γενέσεως αὐτοῦ σκέψιν; ὑποκείσθω γὰρ ἐν μὲν τοῖς σιτίοις περιέχεσθαι, μὴ διακρίνεσθαι δ' ἀκριβῶς ἐν ἥπατι· ταῦτα γὰρ ἀμφοτέρω νομίζεις εἶναι δυνατόν. καὶ μὴν οὐ σμικρὸν ἐνταῦθα τὸ διαφέρον ἢ ἐλαχίστην ἢ παμπόλλην χολήν ἐν ἑαυτοῖς περιέχοντα προσάρασθαι σιτία. τὰ μὲν γὰρ ἀκίνδυνα [πάντη], τὰ δὲ παμπόλλην περιέχοντα τῷ μὴ δύνασθαι πᾶσαν αὐτὴν ἐν || ἥπατι καθαρθῆναι καλῶς αἷτια καταστήσεται τῶν τ' ἄλλων παθῶν, ὧν αὐτὸς ὁ Ἐρασίστρατος ἐπὶ πλήθει χολῆς γίγνεσθαι φησι, καὶ τῶν ἱκτέρων οὐχ ἥκιστα. ^[15]

2 114 πῶς οὖν οὐκ ἀναγκαιότατον ἱατρῷ γινώσκειν, πρῶτον μὲν, ὡς ἐν τοῖς σιτίοις αὐτοῖς ἔξωθεν ἢ χολῇ περιέχεται, δεύτερον δ', ὡς τὸ μὲν τεῦτλον, εἰ τύχοι, παμπόλλην, ὁ δ' ἄρτος ἐλαχίστην καὶ τὸ μὲν ἔλαιον πλείστην, ὁ δ' οἶνος ὀλιγίστην ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων ἄνισον τῷ πλήθει περιέχει τὴν χολήν; πῶς γὰρ οὐκ ἂν εἴη γελοῖότατος, ὅς ἂν ἐκὼν αἰρήται τὰ πλείονα χολήν ἐν ἑαυτοῖς περιέχοντα πρὸ τῶν ἐναντίων; τί δ' εἰ μὴ περιέχεται μὲν ἐν τοῖς σιτίοις ἢ χολῇ, γίγνεται δ' ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν; ἢ οὐχὶ καὶ κατὰ τοῦτο χρησίμον ἐπίστασθαι, τί μὲν καταστάσει σώματος ἔπεται πλείων αὐτῆς ἢ γένεσις, τί μὲν δ' ἐλάττων; ἄλλοιοῦν γὰρ δήπου καὶ μεταβάλλειν οἷοί τ' ἐσμὲν καὶ τρέπειν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀεὶ τὰς μοχθηρὰς καταστάσεις τοῦ σώματος. ἀλλ' εἰ μὴ γινώσκοιμεν, καθότι μοχθηραὶ καὶ ὅπη τῆς δεούσης ἐξίστανται, πῶς ἂν αὐτὰς ἐπανάγειν οἷοί τ' εἴημεν ἐπὶ τὸ || κρεῖττον; οὐκ οὐν ἄχρηστόν ἐστιν εἰς τὰς ἰάσεις, ὡς Ἐρασίστρατός φησιν, ἐπίστασθαι τάληθές αὐτὸ περὶ γενέσεως χολῆς. ^[20]

2 115 οὐ μὴν οὐδ' ἀδύνατον οὐδ' ἀσαφὲς ἐξευρεῖν, ὅτι μὴ τῷ πλείστην ἐν ἑαυτῷ περιέχειν τὸ μέλι τὴν ξανθὴν χολήν ἀλλ' ἐν τῷ σώματι μεταβαλλόμενον εἰς αὐτὴν ἀλλοιοῦται τε καὶ τρέπεται. πικρὸν τε γὰρ ἂν ἦν γευομένοις, εἰ χολήν ἔξωθεν εὐθὺς ἐν ἑαυτῷ περιεῖχεν ἅπασί τ' ἂν ὡσαύτως τοῖς ἀνθρώποις ἴσον αὐτῆς ἐγέννα τὸ πλῆθος. ἀλλ' οὐχ ὧδ' ἔχει τάληθές. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἀκμάζουσιν καὶ μάλιστ' εἰ φύσει θερμότεροι καὶ βίον εἶεν βιοῦντες ταλαίπωρον, ἅπαν εἰς ξανθὴν χολήν μεταβάλλει τὸ μέλι· τοῖς γέρουσι δ' ἱκανῶς ἐστὶν ἐπιτήδειον, ὡς ἂν οὐκ εἰς χολήν ἀλλ' εἰς αἷμα τὴν ἀλλοίωσιν ἐν ἐκείνοις λαμβάνον. Ἐρασίστρατος δὲ πρὸς τῷ μηδὲν τούτων γινώσκειν οὐδὲ περὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ λόγου σωφρονεῖ, πότερον ἐν τοῖς σιτίοις ἢ χολῇ περιέχεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ κατὰ τὴν ἐν τῇ κοιλίᾳ κατεργασίαν ἐγένετο, μηδὲν εἶναι χρησίμον εἰς ἱατρικὴν ἐπεσκέφθαι λέγων. ^[15]

- 2 116 ἐχρῆν || γὰρ δήπου προσθεῖναι τι καὶ περὶ τῆς ἐν ἥπατι καὶ φλεψὶ γενέσεως αὐτῆς, ἐν τοῖσδε τοῖς ὀργάνοις γεννᾶσθαι τὴν χολὴν ἅμα τῷ αἵματι τῶν παλαιῶν ἱατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἀποφηναμένων. ἀλλὰ τοῖς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς σφαλεῖσι καὶ διαμαρτάνουσι τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ τοιαῦτά τε ληρεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ προσέτι τῶν χρησιμωτάτων εἰς τὴν τέχνην παραλιπεῖν τὴν ζήτησιν. ἡδέως δ' ἂν ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγωνὶς ἡρόμην τοὺς ὁμιλῆσαι φάσκοντας αὐτὸν ἐπὶ πλεῖστον τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφοις, εἰ γινώσκουσιν, ὅσα περὶ τοῦ κεκραῖσθαι τὰ σώμαθ' ἡμῶν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ πρὸς Ἀριστοτέλους εἴρηται τε καὶ ἀποδέδεικται, καὶ ὡς τὸ θερμὸν ἐν αὐτοῖς ἐστὶ τὸ δραστικώτατον καὶ ὡς τῶν ζώων ὅσα μὲν θερμότερα φύσει, ταῦτα πάντως ἔναιμα, τὰ δ' ἐπὶ πλεον ψυχρότερα πάντως ἄναιμα καὶ διὰ τοῦτο τοῦ χειμῶνος ἀργὰ καὶ ἀκίνητα κεῖται φωλεύοντα δίκην νεκρῶν. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τῆς χροιάς τοῦ αἵματος οὐκ Ἀριστοτέλει μόνον, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνι. καὶ ἡμεῖς νῦν, ὅπερ ἤδη καὶ πρόσθεν εἶπον, || οὐ τὰ καλῶς ἀποδεδειγμένα τοῖς παλαιοῖς λέγειν προϋθέμεθα, μήτε τῇ γνώμῃ μήτε τῇ λέξει τοὺς ἄνδρας ἐκείνους ὑπερβαλέσθαι δυνάμενοι· τὰ δ' ἤτοι χωρὶς ἀποδείξεως ὡς ἐναργῆ πρὸς αὐτῶν εἰρημένα διὰ τὸ μηδ' ὑπονοῆσαι μοχθηροὺς οὕτως ἔσεσθαι τινὰς σοφιστάς, οἳ καταφρονήσουσι τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας, ἢ καὶ παραλελειμμένα τελέως ὑπ' ἐκείνων ἀξιοῦμεν εὐρίσκειν τε καὶ ἀποδεικνύειν. ^[5]
- 2 117 περὶ δὲ τῆς τῶν χυμῶν γενέσεως οὐκ οἶδ', εἰ ἔχει τις ἕτερον προσθεῖναι σοφώτερον ὢν Ἴπποκράτης εἶπε καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πραξαγόρας καὶ Φιλότιμος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν παλαιῶν. ἀποδέδεικται γὰρ ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν ἀλλοιουμένης τῆς τροφῆς ἐν ταῖς φλεψὶν ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμασίας αἷμα μὲν ὑπὸ τῆς συμμετρίας τῆς κατ' αὐτήν, οἳ δ' ἄλλοι χυμοὶ διὰ τὰς ἀμετρίας γιγνόμενοι· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πάνθ' ὁμολογεῖ τὰ φαινόμενα. καὶ γὰρ τῶν ἐδεσμάτων ὅσα μὲν ἐστὶ θερμότερα φύσει, χολωδέστερα, τὰ δὲ ψυχρότερα φλεγματικώτερα· καὶ τῶν ἡλικιῶν ὡσαύτως χολωδέστερ||ραι μὲν αἱ θερμότεραι φύσει, φλεγματωδέστεραι δ' αἱ ψυχρότεραι· καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων δὲ καὶ τῶν χωρῶν καὶ τῶν ὥρων καὶ πολὺ δὴ πρότερον ἔτι τῶν φύσεων αὐτῶν αἱ μὲν ψυχρότεραι φλεγματωδέστεραι, χολωδέστεραι δ' αἱ θερμότεραι· καὶ νοσημάτων τὰ μὲν ψυχρὰ τοῦ φλέγματος ἔκγονα, τὰ δὲ θερμὰ τῆς ξανθῆς χολῆς· καὶ ὅλως οὐδὲν ἔστιν εὐρεῖν τῶν πάντων, ὃ μὴ τούτῳ τῷ λόγῳ μαρτυρεῖ. ^[5]
- 2 118 πῶς δ' οὐ μέλλει; διὰ γὰρ τὴν ἐκ τῶν τεττάρων ποιὰν κρᾶσιν ἐκάστου τῶν μορίων ὡδί πως ἐνεργοῦντος ἀνάγκη πᾶσα καὶ διὰ τὴν βλάβην αὐτῶν ἢ διαφθεῖρεσθαι τελέως ἢ ἐμποδίζεσθαι γε τὴν ἐνέργειαν καὶ οὕτω νοσεῖν τὸ ζῶον ἢ ὅλον ἢ κατὰ τὰ μέρη. καὶ τὰ πρῶτά γε καὶ γενικώτατα νοσήματα τέτταρα τὸν ἀριθμὸν ὑπάρχει θερμότητι καὶ ψυχρότητι καὶ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι διαφέροντα. τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἐρασίστρατος ὁμολογεῖ καίτοι μὴ βουλόμενος. ὅταν γὰρ ἐν τοῖς πυρετοῖς χεῖρους τῶν σιτίων τὰς πέψεις γίγνεσθαι λέγῃ, μὴ διότι τῆς ἐμφύτου || θερμασίας ἢ συμμετρίας διέφθαρται, καθάπερ οἱ πρόσθεν ὑπελάμβανον, ἀλλ' ὅτι περιστέλλεσθαι καὶ τρίβειν ἢ γαστήρ οὐχ ὁμοίως δύναται βεβλαμμένη τὴν ἐνέργειαν, ἐρέσθαι δίκαιον αὐτόν, ὑπὸ τίνος ἢ τῆς γαστρὸς ἐνέργεια βέβλαπται. ^[5]
- 2 119 γενομένου γάρ, εἰ τύχοι, βουβῶνος ἐπὶ προσπταίσματι, πρὶν μὲν πυρέξαι τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἂν χεῖρον ἢ γαστήρ πέψειεν· οὐ γὰρ ἱκανὸν ἦν οὐδέτερον αὐτῶν οὔθ' ὁ βουβῶν οὔτε τὸ ἔλκος ἐμποδίσαι τι καὶ βλάψαι τὴν ἐνέργειαν τῆς κοιλίας· εἰ δὲ πυρέξειεν, εὐθύς μὲν αἱ πέψεις γίνονται χεῖρους, εὐθύς δὲ καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς γαστρὸς βεβλάφθαι φαμὲν ὀρθῶς λέγοντες. ἀλλ' ὑπὸ τίνος ἐβλάβη, προσθεῖναι χρὴ τῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ ἔλκος οὐχ οἷόν τ' ἦν αὐτὴν βλάπτειν, ὥσπερ οὐδ' ὁ βουβῶν· ἢ γὰρ ἂν ἔβλαψε καὶ πρὸ τοῦ πυρετοῦ. εἰ δὲ μὴ ταῦτα, δηλον, ὡς ἢ τῆς θερμασίας πλεονεξία. δύο γὰρ ταῦτα προσεγένετο τῷ βουβῶνι, ἢ τῆς κατὰ τὰς ἀρτηρίας τε καὶ τὴν καρδίαν κινήσεως ἀλλοίωσις καὶ ἢ τῆς κατὰ φύσιν θερμασίας πλεονεξία. ἀλλ' ἢ μὲν τῆς κινήσεως ἀλλοίωσις οὐ μόνον οὐδὲν βλάψει τὴν ἐνέργειαν τῆς γαστρὸς, ἀλλὰ

καὶ προσωφελήσει κατ' ἐκεῖνα τῶν ζώων, ἐν οἷς εἰς τὴν πέψιν ὑπέθετο πλεῖστον δύνασθαι τὸ διὰ τῶν ἀρτηριῶν εἰς τὴν κοιλίαν ἐμπίπτον πνεῦμα. ^[20]

2 120 διὰ λοιπὴν οὖν ἔτι καὶ μόνην τὴν ἄμετρον θερμασίαν ἢ βλάβη τῆς ἐνεργείας τῇ γαστρί. τὸ μὲν γὰρ πνεῦμα σφοδρότερόν τε καὶ συνεχέστερον καὶ πλέον ἐμπίπτει νῦν ἢ πρότερον. ὥστε ταύτη μὲν μᾶλλον πέψει τὰ διὰ τὸ πνεῦμα καλῶς πέττοντα ζῶα, διὰ λοιπὴν δ' ἔτι τὴν παρὰ φύσιν θερμασίαν ἀπεπτήσει. τὸ γὰρ καὶ τῷ πνεύματι φάναι τιν' ὑπάρχειν ἰδιότητα, καθ' ἣν πέττει, κἄπειτα ταύτην πυρεττόντων διαφθείρεσθαι καθ' ἕτερον τρόπον ἐστὶν ὁμολογῆσαι τὸ ἄτοπον. ἐρωτηθέντες γὰρ αὖθις, ὑπὸ τίνος ἡλλοιώθη τὸ πνεῦμα, μόνην ἔξουσιν ἀποκρίνεσθαι τὴν παρὰ φύσιν θερμασίαν καὶ μάλιστ' ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν κοιλίαν· οὐδὲ γὰρ πλησιάζει κατ' οὐδὲν τοῦτο τῷ βουβῶνι. Καίτοι τί τῶν ζώων ἐκείνων, ἐν οἷς ἢ τοῦ πνεύματος ἰδιότης μέγα δύναται, μνημονεύω, παρὸν ἐπ' ἀνθρώποις, ἐν οἷς ἢ οὐδὲν ἢ παντάπασιν ἀμυ||δρόν τι καὶ μικρὸν ὠφελεῖ, ποιεῖσθαι τὸν λόγον; ἀλλ' ὅτι μὲν ἐν τοῖς πυρετοῖς οὗτοι κακῶς πέττουσιν, ὁμολογεῖ καὶ αὐτὸς καὶ τὴν γ' αἰτίαν προστιθεὶς βεβλάφθαι φησὶ τῆς γαστροῦ τὴν ἐνέργειαν. ^[5]

2 121 οὐ μὴν ἄλλην γέ τινα πρόφασιν τῆς βλάβης εἰπεῖν ἔχει πλὴν τῆς παρὰ φύσιν θερμασίας. ἀλλ' εἰ βλάπτει τὴν ἐνέργειαν ἢ παρὰ φύσιν θερμασία μὴ κατὰ τι συμβεβηκός, ἀλλὰ διὰ τὴν αὐτῆς οὐσίαν τε καὶ δύναμιν, ἐκ τῶν πρώτων ἂν εἴη νοσημάτων· καὶ μὴν οὐκ ἐνδέχεται τῶν πρώτων μὲν εἶναι νοσημάτων τὴν ἄμετρίαν τῆς θερμασίας, τὴν δ' ἐνέργειαν ὑπὸ τῆς εὐκρασίας μὴ γίνεσθαι. οὐδὲ γὰρ δι' ἄλλο τι δυνατόν γίνεσθαι τὴν δυσκρασίαν αἰτίαν τῶν πρώτων νοσημάτων ἀλλ' ἢ διὰ τὴν εὐκρασίαν διαφθειρομένην. τῷ γὰρ ὑπὸ ταύτης γίνεσθαι τὰς ἐνεργείας ἀνάγκη καὶ τὰς πρώτας αὐτῶν βλάβας διαφθειρομένης γίνεσθαι. ὅτι μὲν οὖν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἑρασίστρατον ἢ εὐκρασία τοῦ θερμοῦ τῶν ἐνεργειῶν αἰτία, τοῖς θεωρεῖν τὸ ἀκόλουθον δυναμένοις ἱκανῶς ἀποδεδείχθαι νομίζω. τούτου δ' ὑπάρχοντος ἡμῖν οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν || ἐφ' ἐκάστης ἐνεργείας τῇ μὲν εὐκρασίᾳ τὸ βέλτιον ἔπεσθαι λέγειν, τῇ δὲ δυσκρασίᾳ τὰ χεῖρω. ^[20]

2 122 καὶ τοίνυν εἴπερ ταῦθ' οὕτως ἔχει, τὸ μὲν αἷμα τῆς συμμέτρου θερμασίας, τὴν δὲ ξανθὴν χολὴν τῆς ἀμέτρου νομιστέον ὑπάρχειν ἔγγονον. οὕτω γὰρ καὶ ἡμῖν ἔν τε ταῖς θερμαῖς ἡλικίαις καὶ τοῖς θερμοῖς χωρίοις καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους ταῖς θερμαῖς καὶ ταῖς θερμαῖς καταστάσεσιν, ὡσαύτως δὲ καὶ ταῖς θερμαῖς κράσεσι τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τε καὶ τοῖς διαιτήμασι καὶ τοῖς νοσήμασι τοῖς θερμοῖς εὐλόγως ἢ ξανθὴ χολὴ πλείστη φαίνεται γιγνομένη. τὸ δ' ἀπορεῖν, εἴτ' ἐν τοῖς σώμασι τῶν ἀνθρώπων ὁ χυμὸς οὗτος ἔχει τὴν γένεσιν εἴτ' ἐν τοῖς σιτίοις περιέχεται, μὴδ' ὅτι τοῖς ὑγιαίνουσιν ἀμέμπτως, ὅταν ἀσιτήσωσι παρὰ τὸ ἔθος ὑπὸ τίνος περιστάσεως πραγμάτων ἀναγκασθέντες, [ἐφ' ὧν] πικρὸν μὲν τὸ στόμα γίνεταί, χολώδης δὲ τὰ οὖρα, δάκνεται δ' ἢ γαστήρ, ἐωρακότος ἐστὶν ἀλλ' ὥσπερ ἐξαίφνης νῦν εἰς τὸν κόσμον ἐληλυθότος καὶ μήπω τὰ κατ' αὐτὸν φαινόμενα γινώσκοντος. ἐπεὶ τίς οὐκ οἶδεν, ὥς ἕκαστον τῶν ἐψομένων ἐπὶ πλέον ἀλυκώτερον μὲν τὸ πρῶτον, ὕστερον || δὲ πικρότερον γίνεταί; κἂν εἰ τὸ μέλι βουληθείης αὐτὸ τὸ πάντων γλυκύτατον ἐπὶ πλεῖστον ἔψειν, ἀποδείξεις καὶ τοῦτο πικρότατον· ὃ γὰρ τοῖς ἄλλοις, ὅσα μὴ φύσει θερμά, παρὰ τῆς ἐψήσεως ἐγγίγνεται, τοῦτ' ἐκ φύσεως ὑπάρχει τῷ μέλιτι. ^[5]

2 123 διὰ τοῦτ' οὖν ἐψόμενον οὐ γίνεταί γλυκύτερον· ὅσον γὰρ ἐχρῆν εἶναι θερμότητος εἰς γένεσιν γλυκύτητος, ἀκριβῶς αὐτῷ τοῦτο πᾶν οἴκοθεν ὑπάρχει. ὃ τοίνυν ἔξωθεν τοῖς ἐλλιπῶς θερμοῖς ἦν ὠφέλιμον, τοῦτ' ἐκείνῳ βλάβη τε καὶ ἄμετρία γίνεταί καὶ διὰ τοῦτο θάττον τῶν ἄλλων ἐψόμενον ἀποδείκνυται πικρόν. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς θερμοῖς φύσει καὶ τοῖς ἀκμάζουσιν εἰς χολὴν ἐτοιμῶς μεταβάλλεται. θερμῷ γὰρ θερμὸν πλησιάζον εἰς ἄμετρίαν κράσεως ἐτοιμῶς ἐξίσταται καὶ φθάνει χολὴ γιγνώμενον, οὐχ αἷμα. δεῖται τοίνυν ψυχρᾶς μὲν κράσεως ἀνθρώπου, ψυχρᾶς δ' ἡλικίας, ἵν' εἰς αἵματος ἄγῃται φύσιν. οὐκ οὖν ἀπο τρόπου συνεβούλευσεν

Ἴπποκράτης τοῖς φύσει πικροχόλοις μὴ προσφέρειν τὸ μέλι, ὥς ἂν θερμότερας || δηλονότι κράσεως ὑπάρχουσιν. ^[15]

2 124 οὕτω δὲ καὶ τοῖς νοσήμασι τοῖς πικροχόλοις πολέμιον εἶναι τὸ μέλι καὶ τῇ τῶν γερόντων ἡλικίᾳ φίλιον οὐχ Ἴπποκράτης μόνον ἀλλὰ καὶ πάντες ἰατροὶ λέγουσιν, οἱ μὲν ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ τὴν δύναμιν ἐνδειξαμένης εὐρόντες, οἱ δ' ἐκ τῆς πείρας μόνης. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἰατροῖς ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα τετήρηται γιγνόμενον, ἀλλὰ χρηστὸν μὲν γέροντι, νέῳ δ' οὐ χρηστόν, καὶ τῷ μὲν φύσει πικροχόλῳ βλαβερόν, ὠφέλιμον δὲ τῷ φλεγματώδει· καὶ τῶν νοσημάτων ὡσαύτως τοῖς μὲν πικροχόλοις ἐχθρόν, τοῖς δὲ φλεγματώδεσι φίλιον· ἐνὶ δὲ λόγῳ τοῖς μὲν θερμοῖς σώμασιν ἢ διὰ φύσιν ἢ διὰ νόσον ἢ δι' ἡλικίαν ἢ δι' ὥραν ἢ διὰ χώραν ἢ δι' ἐπιτήδευμα χολῆς γεννητικόν, αἵματος δὲ τοῖς ἐναντίοις, καὶ μὴν οὐκ ἐνδέχεται ταῦτόν ἔδεσμα τοῖς μὲν χολὴν γεννᾶν, τοῖς δ' αἷμα μὴ οὐκ ἐν τῷ σώματι τῆς γενέσεως αὐτῶν ἐπιτελουμένης. εἰ γὰρ δὴ οἴκοθέν γε καὶ παρ' ἑαυτοῦ τῶν ἐδεσμάτων ἕκαστον ἔχον καὶ οὐκ ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασι || μεταβαλλόμενον ἐγέννα τὴν χολήν, ἐν ἅπασιν ἂν ὁμοίως αὐτὴν τοῖς σώμασιν ἐγέννα καὶ τὸ μὲν πικρὸν ἔξω γευομένοις ἦν ἂν οἶμαι χολῆς ποιητικόν, εἰ δέ τι γλυκὺ καὶ χρηστόν, οὐκ ἂν οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἐξ αὐτοῦ χολῆς ἐγεννᾶτο. ^[5]

2 125 καὶ μὴν οὐ τὸ μέλι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν γλυκέων τοῖς προειρημένοις σώμασι τοῖς δι' ὅτι οὖν τῶν εἰρημένων θερμοῖς οὖσιν εἰς χολὴν ἐτοιμῶς ἐξίσταται. καίτοι ταῦτ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξηνέχθη ἐπεὶ οὐ προελόμενος ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς τοῦ λόγου τῆς ἀκολουθίας ἀναγκασθεὶς. εἴρηται δ' ἐπὶ πλεῖστον ὑπὲρ αὐτῶν Ἀριστοτέλει τε καὶ Πραξαγόρᾳ τὴν Ἴπποκράτους καὶ Πλάτωνος γνώμην ὁρθῶς ἐξηγησαμένοις. Μὴ τοίνυν ὥς ἀποδείξεις ὑφ' ἡμῶν εἰρησθαι νομίζειν τὰ τοιαῦτα μᾶλλον ἢ περὶ τῆς τῶν ἄλλως γινωσκόντων ἀναισθησίας ἐνδείξεις, οἱ μὲν δὲ τὰ πρὸς ἀπάντων ὁμολογούμενα καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν φαινόμενα γινώσκουσιν· τὰς δ' ἀποδείξεις αὐτῶν τὰς κατ' ἐπιστήμην ἐξ ἐκείνων χρή λαμβάνειν τῶν ἀρχῶν, ὧν ἤδη καὶ πρόσθεν || εἵπομεν, ὥς τὸ δρᾶν καὶ πάσχειν εἰς ἄλληλα τοῖς σώμασιν ὑπάρχει κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν. ^[15]

2 126 καὶ εἴτε φλέβας εἴθ' ἦπαρ εἴτ' ἀρτηρίας εἴτε καρδίαν εἴτε κοιλίαν εἴτ' ἄλλο τι μόριον ἐνεργεῖν τις φήσειεν ἡντινοῦν ἐνέργειαν, ἀφύκτοις ἀνάγκαις ἀναγκασθήσεται διὰ τὴν ἐκ τῶν τεττάρων ποιὰν κρᾶσιν ὁμολογεῖν τὴν ἐνέργειαν ὑπάρχειν αὐτῷ. διὰ τί γὰρ ἡ γαστήρ περιστέλλεται τοῖς σιτίοις, διὰ τί δ' αἱ φλέβες αἷμα γεννῶσι, παρὰ τῶν Ἑρασιστρατειῶν ἐδεόμην ἀκοῦσαι. τὸ γὰρ ὅτι περιστέλλεται μόνον αὐτὸ καθ' ἑαυτοῦ γινώσκειν οὐδέπω χρηστόν, εἰ μὴ καὶ τὴν αἰτίαν εἰδείμεν· οὕτω γὰρ ἂν οἶμαι καὶ τὰ σφάλματα θεραπεύσαιμεν. οὐ μέλει, φασίν, ἡμῖν οὐδὲ πολυπραγμονοῦμεν ἔτι τὰς τοιαύτας αἰτίας· ὑπὲρ ἰατρὸν γάρ εἰσι καὶ τῷ φυσικῷ προσήκουσι. πότερον οὖν οὐδ' ἀντερεῖτε τῷ φάσκοντι τὴν μὲν εὐκρασίαν τὴν κατὰ φύσιν αἰτίαν εἶναι τῆς ἐνεργείας ἐκάστῳ τῶν ὀργάνων, τὴν δ' αὖ δυσκρασίαν νόσον τ' ἥδη καλεῖσθαι καὶ πάντως ὑπ' αὐτῆς βλάπτεσθαι τὴν ἐνέργειαν; ἢ πεισθήσεσθε ταῖς τῶν παλαιῶν ἀποδείξεσιν; ἢ τρίτον τι καὶ μέσον ἐκατέρου τούτων πράξετε μήθ' ὥς ἀληθεῖς τοῖς λόγοις ἐξ ἀνάγκης πειθόμενοι μήτ' ἀντιλέγοντες ὥς ψευδέσιν, ἀλλ' ἀπορητικοὶ τινες ἐξαίφνης καὶ Πυρρώνειοι γενήσεσθε; καὶ μὴν εἰ τοῦτο δράσετε, τὴν ἐμπειρίαν ἀναγκαῖον ὑμῖν προστήσασθαι. ^[5]

2 127 τῷ γὰρ ἂν ἔτι τρόπῳ καὶ τῶν ἱαμάτων εὐποροίητε τὴν οὐσίαν ἐκάστου τῶν νοσημάτων ἀγνοοῦντες; τί οὖν οὐκ ἐξ ἀρχῆς ἐμπειρικοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐκαλέσατε; τί δὲ πράγμαθ' ἡμῖν παρέχετε φυσικὰς ἐνεργείας ἐπαγγελλόμενοι ζητεῖν ἰάσεως ἔνεκεν; εἰ γὰρ ἀδύνατος ἡ γαστήρ ἐστὶ τινὶ περιστέλλεσθαι καὶ τρίβειν, πῶς αὐτὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανάξομεν ἀγνοοῦντες τὴν αἰτίαν τῆς ἀδυναμίας; ἐγὼ μὲν φημι τὴν μὲν ὑπερθερμασμένην ἐμψυκτέον ἡμῖν εἶναι, τὴν δ' ἐψυγμένην θερμαντέον· οὕτω δὲ καὶ τὴν ἐξηρασμένην ὑγραντέον, τὴν δ' ὑγρασμένην ξηραντέον. ἀλλὰ καὶ || κατὰ συζυγίαν, εἰ θερμότερα τοῦ κατὰ φύσιν ἅμα καὶ ξηροτέρα τύχοι

γεγεννημένη, κεφάλαιον εἶναι τῆς ἰάσεως ἐμψύχειν θ' ἅμα καὶ ὑγραίνειν· εἰ δ' αὖ ψυχροτέρα τε καὶ ὑγροτέρα, θερμαίνειν τε καὶ ξηραίνειν ἀπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως· οἱ δ' ἀπ' Ἑρασιστράτου τίποτε καὶ πράξουσιν οὐδ' ὅλως ζητεῖν τῶν ἐνεργειῶν τὰς αἰτίας ὁμολογοῦντες; ὁ γάρ τοι καρπὸς τῆς περὶ τῶν ἐνεργειῶν ζητήσεως οὗτός ἐστι, τὸ τὰς αἰτίας τῶν δυσκρασιῶν εἰδότα εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανάγειν αὐτάς, ὡς αὐτὸ γε [τοῦτο] μόνον τὸ γινῶναι τὴν ἐκάστου τῶν ὀργάνων ἐνέργειαν ἣτις ἐστὶν οὕτω χρηστὸν εἰς τὰς ἰάσεις. ^[10]

2 128 Ἑρασίστρατος δέ μοι δοκεῖ καὶ αὐτὸ τοῦτ' ἀγνοεῖν, ὥς, ἣτις ἂν ἐν τῷ σώματι διάθεσις βλάβη τὴν ἐνέργειαν μὴ κατὰ τι συμβεβηκὸς ἀλλὰ πρῶτως τε καὶ καθ' ἑαυτήν, αὕτη τὸ νόσημά ἐστιν αὐτό. πῶς οὖν ἔτι διαγνωστικός τε καὶ ἰατικός ἔσται τῶν νοσημάτων ἀγνοῶν ὅλως αὐτὰ τίνα τ' ἐστὶ καὶ πόσα καὶ ποῖα; κατὰ μὲν δὴ τὴν γαστέρα τό γε τοσοῦτον Ἑρασίστρατος ἠξίωσε ζητεῖσθαι τὸ πῶς πέττεται τὰ σιτία· || τὸ δ' ἦτις πρώτη τε καὶ ἀρχηγὸς αἰτία τούτου, πῶς οὐκ ἐπεσκέψατο; κατὰ δὲ τὰς φλέβας καὶ τὸ αἷμα καὶ αὐτὸ τὸ πῶς παρέλιπεν. ^[15]

2 129 ἀλλ' οὐθ' Ἱπποκράτης οὐτ' ἄλλος τις ὧν ὀλίγῳ πρόσθεν ἐμνημόνευσα φιλοσόφων ἢ ἱατρῶν ἄξιον ᾧ εἶναι παραλιπεῖν· ἀλλὰ τὴν κατὰ φύσιν ἐν ἐκάστῳ ζῳῷ θερμασίαν εὐκρατόν τε καὶ μετρίως ὑγρὰν οὖσαν αἵματος εἶναί φασι γεννητικὴν καὶ δι' αὐτό γε τοῦτο καὶ τὸ αἷμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν εἶναί φασι τῇ δυνάμει χυμὸν, ὥσπερ τὴν ξανθὴν χολὴν θερμὴν καὶ ξηρὰν εἶναι, εἰ καὶ ὅτι μάλισθ' ὑγρὰ φαίνεται. διαφέρειν γὰρ αὐτοῖς δοκεῖ τὸ κατὰ φαντασίαν ὑγρὸν τοῦ κατὰ δύναμιν. ἢ τίς οὐκ οἶδεν, ὥς ἄλμη μὲν καὶ θάλαττα ταριχεύει τὰ κρέα καὶ ἄσηπτα διαφυλάττει, τὸ δ' ἄλλο πᾶν ὕδωρ τὸ πότιμον ἐτοίμως διαφθείρει τε καὶ σήπει; τίς δ' οὐκ οἶδεν, ὥς ξανθῆς χολῆς ἐν τῇ γαστρὶ περιεχομένης πολλῆς ἀπαύστῳ δίψει συνεχόμεθα καὶ ὡς ἐμέσαντες αὐτὴν εὐθύς ἄδιψοι γιγνώμεθα μᾶλλον ἢ εἰ ἀμύμονι ποτὸν προσηράμεθα; || θερμὸς οὖν εὐλόγως ὁ χυμὸς οὗτος εἴρηται καὶ ξηρὸς κατὰ δύναμιν, ὥσπερ γε καὶ τὸ φλέγμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν. ^[15]

2 130 ἐναργεῖς γὰρ καὶ περὶ τούτου πίστεις Ἱπποκράτει τε καὶ τοῖς ἄλλοις εἴρηνται παλαιοῖς. Πρόδικος δ' ἐν τῷ περὶ φύσεως ἀνθρώπου γράμματι τὸ συγκεκαυμένον καὶ οἶον ὑπερωπτημένον ἐν τοῖς χυμοῖς ὀνομάζων φλέγμα παρὰ τὸ πεφλέχθαι τῇ λέξει μὲν ἐτέρως χρῆται, φυλάττει μέντοι τὸ πρᾶγμα κατὰ ταῦτο τοῖς ἄλλοις. τὴν δ' ἐν τοῖς ὀνόμασι τάνδρος τούτου καινοτομίαν ἱκανῶς ἐνδείκνυται καὶ Πλάτων. ἀλλὰ τοῦτο γε τὸ πρὸς ἀπάντων ἀνθρώπων ὀνομαζόμενον φλέγμα τὸ λευκὸν τὴν χροάν, ὃ βλένναν ὀνομάζει Πρόδικος, ὁ ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς χυμὸς ἐστὶν οὗτος καὶ πλεῖστος τοῖς τε γέρουσι καὶ τοῖς ὀπωσδήποτε ψυγεῖσιν ἀθροίζεται καὶ οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος ἂν ἄλλο τι ἢ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν εἴποι ἂν αὐτόν. ἄρ' οὖν θερμὸς μὲν τίς ἐστὶ καὶ ὑγρὸς χυμὸς καὶ θερμὸς καὶ ξηρὸς ἕτερος καὶ ὑγρὸς καὶ ψυχρὸς ἄλλος, οὐδεὶς δ' ἐστὶ ψυχρὸς καὶ ξηρὸς τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἢ τετάρτη συζυγία τῶν κράσεων || ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις ὑπάρχουσα μόνοις τοῖς χυμοῖς οὐχ ὑπάρχει; καὶ μὴν ἢ γε μέλαινα χολὴ τοιοῦτός ἐστι χυμὸς, ὃν οἱ σωφρονοῦντες ἱατροὶ καὶ φιλόσοφοι πλεονεκτεῖν ἔφασαν τῶν μὲν ὠρῶν τοῦ ἔτους ἐν φθινοπώρῳ μάλιστα, τῶν δ' ἡλικιῶν ἐν ταῖς μετὰ τὴν ἀκμὴν. ^[5]

2 131 οὕτω δὲ καὶ διαιτήματα καὶ χωρία καὶ καταστάσεις καὶ νόσους τινὰς ψυχρὰς καὶ ξηρὰς εἶναί φασιν· οὐ γὰρ δὴ χολὴν ἐν ταύτῃ μόνῃ τῇ συζυγίᾳ τὴν φύσιν εἶναι νομίζουσιν ἀλλ' ὥσπερ τὰς ἄλλας τρεῖς οὕτω καὶ τήνδε διὰ πάντων ἐκτετάσθαι. ἡυξάμενη οὖν κἀνταῦθ' ἐρωτῆσαι δύνασθαι τὸν Ἑρασίστρατον, εἰ μὴδὲν ὄργανον ἢ τεχνικὴ φύσις ἐδημιούργησε καθαρτικὸν τοῦ τοιούτου χυμοῦ, ἀλλὰ τῶν μὲν οὕρων ἄρα τῆς διακρίσεως ἐστὶν ὄργανα δύο καὶ τῆς ξανθῆς χολῆς ἕτερον οὐ σμικρόν, ὃ δὲ τούτων κακοθεότερος χυμὸς ἀλᾶται διὰ παντός ἐν ταῖς φλεψὶν ἀναμειγμένος τῷ αἵματι. καίτοι 'δυσεντερὴ', φησί που Ἱπποκράτης, ἣν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξεται, θανάσιμον', οὐ μὴν ἢ γ' ἀπὸ τῆς ξανθῆς χολῆς ἀρχομένη πάντως ὀλέθριος, ἀλλ' οἱ πλείους ἐξ αὐτῆς διασφύζονται. ^[15]

- 2 132 τοσοῦτῳ κακοηθεστέρα τε καὶ δριμυτέρα τὴν δύναμιν ἢ μέλαινα χολὴ τῆς ξανθῆς ἐστίν. ἄρ' οὖν οὔτε τῶν ἄλλων ἀνέγνω τι τῶν τοῦ Ἱπποκράτους γραμμάτων ὁ Ἑρασίστρατος οὐδὲν οὔτε τὸ περὶ φύσεως ἀνθρώπου βιβλίον, ἴν' οὕτως ἀργῶς παρέλθοι τὴν περὶ τῶν χυμῶν ἐπίσκεψιν, ἢ γινώσκει μὲν, ἐκὼν δὲ παραλείπει καλλίστην τῆς τέχνης θεωρίαν; ἐχρῆν οὖν αὐτὸν μὴδὲ περὶ τοῦ σπληνὸς εἰρηκέναι τι μὴδ' ἀσχημονεῖν ὑπὸ τῆς τεχνικῆς φύσεως ὄργανον τηλικούτου μάτην ἡγούμενον κατεσκευάσθαι. καὶ μὴν οὐχ Ἱπποκράτης μόνον ἢ Πλάτων, οὐδὲν τι χεῖρους Ἑρασιστράτου περὶ φύσιν ἄνδρες, ἐν τι τῶν καθαιρόντων τὸ αἷμα καὶ τοῦτ' εἶναί φασι τὸ σπλάγχνον, ἀλλὰ καὶ μυρίοι σὺν αὐτοῖς ἄλλοι τῶν παλαιῶν ἱατρῶν τε καὶ φιλοσόφων, ὧν ἀπάντων προσποιησάμενος ὑπερφρονεῖν ὁ γενναῖος Ἑρασίστρατος οὗτ' ἀντεῖπεν οὔθ' ὅλως τῆς δόξης αὐτῶν ἐμνημόνευσε. καὶ μὴν ὅσοις γε τὸ σῶμα θάλλει, τούτοις ὁ σπλὴν φθίνει, φησὶν Ἱπποκράτης, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς || ἐμπειρίας ὁρμώμενοι πάντες ὁμολογοῦσιν ἱατροί. ^[20]
- 2 133 καὶ ὅσοις γ' αὖ μέγας καὶ ὕπουλος αὐξάνεται, τούτοις καταφθείρει τε καὶ κακόχυμα τὰ σώματα τίθησιν, ὥς καὶ τοῦτο πάλιν οὐχ Ἱπποκράτης μόνον ἀλλὰ καὶ Πλάτων ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ὁμολογοῦσιν ἱατροί. καὶ οἱ ἀπὸ σπληνὸς δὲ κακοπραγοῦντος ἵκτεροι μελάντεροι καὶ τῶν ἐλκῶν αἰ οὐλαὶ μέλαιναι. καθόλου γάρ, ὅταν ἐνδεέστερον ἢ προσῆκεν εἰς ἑαυτὸν ἔλκη τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν, ἀκάθαρτον μὲν τὸ αἷμα, κακόχρουν δὲ τὸ πᾶν γίγνεται σῶμα. πότε δ' ἐνδεέστερον ἔλκει; ἢ δῆλον ὅτι κακῶς διακείμενος; ὥσπερ οὖν τοῖς νεφροῖς ἐνεργείας οὔσης ἔλκειν τὰ οὔρα κακῶς ἔλκειν ὑπάρχει κακοπραγοῦσιν, οὕτω καὶ τῷ σπληνὶ ποιότητος μελαγχολικῆς ἐλκτικὴν ἐν ἑαυτῷ δύναμιν ἔχοντι σύμφυτον ἀρρωστήσαντί ποτε ταύτην ἀναγκαῖον ἔλκειν κακῶς κὰν τῷδε παχύτερον ἤδη καὶ μελάντερον γίνεσθαι τὸ αἷμα. ταῦτ' οὖν ἅπαντα πρὸς τε τὰς διαγνώσεις τῶν νοσημάτων καὶ τὰς ἰάσεις μεγίστην παρεχόμενα χρεῖαν || ὑπερεπήδησε τελέως ὁ Ἑρασίστρατος καὶ καταφρονεῖν προσεποιήσατο τηλικούτων ἀνδρῶν ὁ μὴδὲ τῶν τυχόντων καταφρονῶν ἀλλ' αἰεὶ φιλοτίμως ἀντιλέγων ταῖς ἡλιθιωτάταις δόξαις. ^[15]
- 2 134 ὦ καὶ δῆλον, ὥς οὐδὲν ἔχων οὗτ' ἀντεῖπειν τοῖς πρεσβυτέροις ὑπὲρ ὧν ἀπεφάναντο περὶ σπληνὸς ἐνεργείας τε καὶ χρεῖας οὗτ' αὐτὸς ἐξευρίσκων τι καινὸν εἰς τὸ μὴδὲν ὅλως εἰπεῖν ἀφίκετο. ἀλλ' ἡμεῖς γε πρῶτον μὲν ἐκ τῶν αἰτίων, οἷς ἅπαντα διοικεῖται τὰ κατὰ τὰς φύσεις, τοῦ θερμοῦ λέγω καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, δεύτερον δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἐναργῶς φαινομένων κατὰ τὸ σῶμα ψυχρὸν καὶ ξηρὸν εἶναί τινα χρῆναι χυμὸν ἀπεδείξαμεν. ἐξῆς δ', ὅτι καὶ μελαγχολικὸς οὗτος ὑπάρχει καὶ τὸ καθαῖρον αὐτὸν σπλάγχνον ὁ σπλὴν ἐστίν, διὰ βραχέων ὥς ἐνὶ μάλιστα τῶν τοῖς παλαιοῖς ἀποδεδειγμένων ἀναμνήσαντες ἐπὶ τὸ λεῖπον ἔτι τοῖς παροῦσι λόγοις ἀφιστόμεθα. τί δ' ἂν εἴη λείπον ἄλλο γ' ἢ ἐξηγήσασθαι σαφῶς, οἷόν τι βούλονται τε || καὶ ἀποδεικνύουσι περὶ τὴν τῶν χυμῶν γένεσιν οἱ παλαιοὶ συμβαίνειν. ^[15]
- 2 135 ἐναργέστερον δ' ἂν γνωσθεῖη διὰ παραδείγματος. οἶνον δὴ μοι νόει γλεύκινον οὐ πρὸ πολλοῦ τῶν σταφυλῶν ἐκτεθλιμμένον ζέοντά τε καὶ ἀλλοιούμενον ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῷ θερμασίας ἔπειτα κατὰ τὴν αὐτοῦ μεταβολὴν δύο γεννώμενα περιττώματα τὸ μὲν κουφότερόν τε καὶ ἁερωδέστερον, τὸ δὲ βαρύτερόν τε καὶ γεωδέστερον, ὧν τὸ μὲν ἄνθος, οἶμαι, τὸ δὲ τρύγα καλοῦσι. τούτων τῷ μὲν ἐτέρῳ τὴν ξανθὴν χολήν, τῷ δ' ἐτέρῳ τὴν μέλαιναν εἰκάζων οὐκ ἂν ἀμάρτοις, οὐ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἰδέαν τῶν χυμῶν τούτων ἐν τῷ κατὰ φύσιν διοικεῖσθαι τὸ ζῶον, οἷαν καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντος ἐπιφαίνονται πολλάκις. ἢ μὲν γὰρ ξανθὴ λεκιθώδης γίγνεται· καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οὕτως αὐτήν, ὅτι ταῖς τῶν ὠν λεκίθοις ὁμοιοῦται κατὰ τε χροάν καὶ πάχος. ἢ δ' αὖ μέλαινα κακοηθεστέρα μὲν πολὺ καὶ αὕτη τῆς κατὰ φύσιν ὄνομα δ' οὐδὲν ἴδιον κεῖται τῷ τοιούτῳ χυμῷ, πλὴν εἴ πού τινες ἢ ξυστικὸν ἢ ὀξώδη κεκλήκασιν αὐτόν, ὅτι καὶ δριμύς ὁμοίως ὄξει γίγνεται καὶ || ξύει γε τὸ σῶμα τοῦ ζώου καὶ τὴν γῆν, εἰ κατ' αὐτῆς

ἐκχυθείη, καί τινα μετὰ πομφολύγων οἶον ζύμωσίν τε καὶ ζέσιν ἐργάζεται, σηπεδόνας ἐπικτήτου προσελθούσης ἐκείνῳ τῷ κατὰ φύσιν ἔχοντι χυμῷ τῷ μέλανι. ^[5]

2 136 καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν παλαιῶν ἱατρῶν αὐτὸ μὲν τὸ κατὰ φύσιν ἔχον τοῦ τοιοῦτου χυμοῦ καὶ διαχωροῦν κάτω καὶ πολλάκις ἐπιπολάζον ἄνω μέλανα καλεῖν χυμόν, οὐ μέλαιναν χολήν, τὸ δ' ἐκ συγκαύσεώς τινος καὶ σηπεδόνας εἰς τὴν ὀξεῖαν μεθιστάμενον ποιότητα μέλαιναν ὀνομάζειν χολήν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὀνομάτων οὐ χρὴ διαφέρεισθαι, τὸ δ' ἀληθές ὥδ' ἔχον εἰδέναι. κατὰ τὴν τοῦ αἵματος γένεσιν ὅσον ἂν ἱκανῶς παχὺ καὶ γεῶδες ἐκ τῆς τῶν σιτίων φύσεως ἐμφερόμενον τῇ τροφῇ μὴ δέξηται καλῶς τὴν ἐκ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἀλλοιώσιν, ὁ σπλὴν εἰς ἑαυτὸν ἔλκει τοῦτο. τὸ δ' ὀπτηθέν, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ συγκαυθὲν τῆς τροφῆς, εἴη δ' ἂν τοῦτο τὸ θερμότατον ἐν αὐτῇ καὶ γλυκύτατον, οἶον τό τε μέλι καὶ ἡ πιμελή, ξανθὴ γενόμενον χολὴ διὰ τῶν χοληδόχων ὀνομαζομένων ἀγγείων ἐκκαθαίρεται. ^[20]

2 137 || λεπτόν δ' ἐστὶ τοῦτο καὶ ὑγρόν καὶ ῥυτὸν οὐχ ὥσπερ ὅταν ὀπτηθὲν ἐσχάτως ξανθὸν καὶ πυρῶδες καὶ παχὺ γένηται ταῖς τῶν ὠν ὁμοίον λεκίθοις. τοῦτο μὲν γὰρ ἤδη παρὰ φύσιν· θάτερον δὲ τὸ πρότερον εἰρημένον κατὰ φύσιν ἐστίν· ὥσπερ γε καὶ τοῦ μέλανος χυμοῦ τὸ μὲν μήπω τὴν οἶον ζέσιν τε καὶ ζύμωσιν τῆς γῆς ἐργαζόμενον κατὰ φύσιν ἐστὶ, τὸ δ' εἰς τοιαύτην μεθιστάμενον ἰδέαν τε καὶ δύναμιν ἤδη παρὰ φύσιν, ὡς ἂν τὴν ἐκ τῆς συγκαύσεως τοῦ παρὰ φύσιν θερμοῦ προσειληφὸς δριμύτητα καὶ οἶον τέφρα τις ἤδη γεγονός. ὥδέ πως καὶ ἡ κεκαυμένη τρυξ τῆς ἀκαύστου διήνεγκε. θερμόν γάρ τι χρῆμα αὕτη γ' ἱκανῶς ἐστίν, ὥστε καίειν τε καὶ τήκειν καὶ διαφθείρειν τὴν σάρκα. τῇ δ' ἐτέρᾳ τῇ μήπω κεκαυμένη τοὺς ἱατροὺς ἔστιν εὐρεῖν χρωμένους εἰς ὅσαπερ καὶ τῇ γῇ τῇ καλουμένην κεραμίτιδι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσα ξηραίνειν θ' ἅμα καὶ ψύχειν πέφυκεν. εἰς τὴν τῆς οὕτω συγκαυθείσης μελαίνης χολῆς ἰδέαν καὶ ἡ λεκιθώδης ἐκείνη μεθίσταται πολλάκις, ὅταν καὶ αὐτὴ ποθ' οἶον ὀπτηθεῖσα τύχη πυρῶδει θερμασίᾳ. τὰ δ' ἄλλα || τῶν χολῶν εἶδη σύμπαντα τὰ μὲν ἐκ τῆς τῶν εἰρημένων κράσεως γίγνεται, τὰ δ' οἶον ὁδοὶ τινές εἰσι τῆς τούτων γενέσεώς τε καὶ εἰς ἄλληλα μεταβολῆς. ^[20]

2 138 διαφέρουσι δὲ τῷ τὰς μὲν ἀκράτους εἶναι καὶ μόνας, τὰ δ' οἶον ὀρροῖς τισιν ἐξυγρασμένας. ἀλλ' οἱ μὲν ὀρροὶ τῶν χυμῶν ἅπαντες περιττώματα καὶ καθαρὸν αὐτῶν εἶναι δεῖται τοῦ ζώου τὸ σῶμα. τῶν δ' εἰρημένων χυμῶν ἐστὶ τις χρεια τῇ φύσει καὶ τοῦ παχέος καὶ τοῦ λεπτοῦ καὶ καθαίρεται πρὸς τε τοῦ σπληνὸς καὶ τῆς ἐπὶ τῷ ἥπατι κύστεως τὸ αἷμα καὶ ἀποτίθεται τοσοῦτόν τε καὶ τοιοῦτον ἐκατέρου μέρος, ὅσον καὶ οἶον, εἴπερ εἰς ὅλον ἠνέχθη τοῦ ζώου τὸ σῶμα, βλάβην ἂν τιν' εἰργάσατο. τὸ γὰρ ἱκανῶς παχὺ καὶ γεῶδες καὶ τελέως διαπεφευγὸς τὴν ἐν τῷ ἥπατι μεταβολὴν ὁ σπλὴν εἰς ἑαυτὸν ἔλκει· τὸ δ' ἄλλο τὸ μετρίως παχὺ σὺν τῷ κατειργάσθαι πάντη φέρεται. δεῖται γὰρ ἐν πολλοῖς τοῦ ζώου μορίοις παχύτης τινος τὸ αἷμα καθάπερ οἶμα καὶ τῶν || ἐμφερομένων ἰνῶν. ^[15]

2 139 καὶ εἴρηται μὲν καὶ Πλάτωνι περὶ τῆς χρείας αὐτῶν, εἰρήσεται δὲ καὶ ἡμῖν ἐν ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν, ἐν οἷς ἂν τὰς χρείας τῶν μορίων διερχώμεθα· δεῖται δ' οὐχ ἥκιστα καὶ τοῦ ξανθοῦ χυμοῦ τοῦ μήπω πυρῶδους ἐσχάτως γεγεννημένου τὸ αἷμα καὶ τίς αὐτῷ καὶ ἡ παρὰ τοῦδε χρεια, δι' ἐκείνων εἰρήσεται. φλέγματος δ' οὐδὲν ἐποίησεν ἡ φύσις ὄργανον καθαρτικόν, ὅτι ψυχρόν καὶ ὑγρόν ἐστι καὶ οἶον ἡμίπεπτός τις τροφή. δεῖται τοίνυν οὐ κενουῖσθαι τὸ τοιοῦτον ἀλλ' ἐν τῷ σώματι μένον ἀλλοιοῦσθαι. τὸ δ' ἐξ ἐγκεφάλου καταρρέον περίττωμα τάχα μὲν ἂν οὐδὲ φλέγμα τις ὀρθῶς ἀλλὰ βλένναν τε καὶ κόρυζαν, ὥσπερ οὖν καὶ ὀνομάζεται, καλοῖη. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ὅτι γε τῆς τούτου κενώσεως ὀρθῶς ἡ φύσις προύνοήσατο, καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ χρείας μορίων εἰρήσεται. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὸ κατὰ τε τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα συνιστάμενον φλέγμα ὅπως ἂν ἐκκενωθῇ καὶ αὐτὸ τάχιστα τε καὶ κάλλιστα, τὸ παρεσκευασμένον τῇ φύσει μηχανήμα δι' ἐκείνων εἰρήσεται καὶ αὐτὸ τῶν ὑπομνημάτων. ^[15]

2 140

ὅσον οὖν ἐμφέρεται ταῖς φλεψὶ φλέγμα χρήσιμον ὑπάρχον τοῖς ζώοις, οὐδεμιᾶς δεῖται κενώσεως. προσέχειν δὲ χρή κανταῦθα τὸν νοῦν καὶ γινώσκειν, ὥσπερ τῶν χολῶν ἑκατέρας τὸ μὲν τι χρήσιμόν ἐστι καὶ κατὰ φύσιν τοῖς ζώοις, τὸ δ' ἄχρηστόν τε καὶ παρὰ φύσιν, οὕτω καὶ τοῦ φλέγματος, ὅσον μὲν ἂν ᾗ γλυκύ, χρηστὸν εἶναι τοῦτο τῷ ζῳῷ καὶ κατὰ φύσιν, ὅσον δ' ὀξύ καὶ ἀλμυρὸν ἐγένετο, τὸ μὲν ὀξύ τελέως ἡπεπτῆσθαι, τὸ δ' ἀλμυρὸν διασεσῆφθαι. τελείαν δ' ἀπεψίαν φλέγματος ἀκούειν χρή τὴν τῆς δευτέρας πέψεως δηλονότι τῆς ἐν φλεψίν· οὐ γὰρ δὴ τῆς γε πρώτης τῆς κατὰ τὴν κοιλίαν· ἢ οὐδ' ἂν ἐγεγένητο τὴν ἀρχὴν χυμός, εἰ καὶ ταύτην διεπεφεύγει. Ταῦτ' ἀρκεῖν μοι δοκεῖ περὶ γενέσεώς τε καὶ διαφθορᾶς χυμῶν ὑπομνήματ' εἶναι τῶν Ἱπποκράτει τε καὶ Πλάτῳ καὶ Ἀριστοτέλει καὶ Πραξαγόρᾳ καὶ Διοκλεῖ καὶ πολλοῖς ἄλλοις τῶν παλαιῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ ἐδίκαιώσα πάντα μεταφέρειν εἰς τόνδε τὸν λόγον τὰ τελέως ἐκείνοις γεγραμμένα. τοσοῦτον δὲ μόνον ὑπὲρ ἐκάστου εἶπον, ὅσον ἐξορμήσει τε τοὺς || ἐντυγχάνοντας, εἰ μὴ παντάπασιν εἶεν σκαιοί, τοῖς τῶν παλαιῶν ὁμιλῆσαι γράμμασι καὶ τὴν εἰς τὸ ῥᾶον αὐτοῖς συνεῖναι βοήθειαν παρέξει. ^[20]

2 141 γέγραπται δέ που καὶ δι' ἑτέρου λόγου περὶ τῶν κατὰ Πραξαγόραν τὸν Νικάρχου χυμῶν. εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα δέκα ποιεῖ χωρὶς τοῦ αἵματος, ἐνδέκατος γὰρ ἂν εἴη χυμὸς αὐτὸ τὸ αἷμα, τῆς Ἱπποκράτους οὐκ ἀποχωρεῖ διδασκαλίας. ἀλλ' εἰς εἶδη τινὰ καὶ διαφορὰς τέμνει τοὺς ὑπ' ἐκείνου πρώτου πάντων ἅμα ταῖς οἰκείαις ἀποδείξεσιν εἰρημένους χυμούς. ἐπαινεῖν μὲν οὖν χρή τοὺς τ' ἐξηγησαμένους τὰ καλῶς εἰρημένα καὶ τοὺς εἴ τι παραλέλειπται προστιθέντας· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν αὐτὸν ἄρξασθαι τε καὶ τελειῶσαι· μέμφεσθαι δὲ τοὺς οὕτως ἀταλαιπώρους, ὡς μηδὲν ὑπομένειν μαθεῖν τῶν ὀρθῶς εἰρημένων, καὶ τοὺς εἰς τοσοῦτον φιλοτίμους, ὥστ' ἐπιθυμία νεωτέρων δογμάτων ἀεὶ πανουργεῖν τι καὶ σοφίζεσθαι, τὰ μὲν ἐκόντας παραλιπόντας, ὥσπερ Ἑρασίστρατος ἐπὶ τῶν χυμῶν ἐποίησε, τὰ δὲ πα||νούργως ἀντιλέγοντας, ὥσπερ αὐτός θ' οὗτος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν νεωτέρων. ^[15]

2 142 ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἐνταυθοῖ τελευτάτω, τὸ δ' ὑπόλοιπον ἅπαν ἐν τῷ τρίτῳ προσθήσω. BIBAIION TPITON. ^[4]

2 143 (τ) Ὅτι μὲν οὖν ἡ θρέψις ἀλλοιουμένου τε καὶ ὁμοιουμένου γίνεται τοῦ τρέφοντος τῷ τρεφομένῳ καὶ ὡς ἐν ἐκάστῳ τῶν τοῦ ζῳοῦ μορίων ἐστὶ τις δύναμις, ἣν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ἀλλοιωτικὴν μὲν κατὰ γένος, ὁμοιωτικὴν δὲ καὶ θρεπτικὴν κατ' εἶδος ὀνομάζομεν, ἐν τῷ πρόσθεν δεδήλωται λόγῳ. τὴν δ' εὐπορίαν τῆς ὕλης, ἣν τροφὴν ἑαυτῷ ποιεῖται τὸ τρεφόμενον, ἐξ ἑτέρας τινὸς ἔχειν ἐδείκνυτο δυνάμεως ἐπισπᾶσθαι πεφυκυίας τὸν οἰκεῖον χυμόν, εἶναι δ' οἰκεῖον ἐκάστῳ τῶν μορίων χυμόν, ὃς ἂν || ἐπιτήδειος εἰς τὴν ἐξομοίωσιν ᾗ, καὶ τὴν ἔλκουσαν αὐτὸν δύναμιν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ἐλκτικὴν τέ τινα καὶ ἐπισπαστικὴν ὀνομάζεσθαι. ^[5]

2 144 δέδεικται δὲ καί, ὡς πρὸ μὲν τῆς ὁμοιώσεως ἡ πρόσφυσις ἐστίν, ἐκείνης δ' ἔμπροσθεν ἡ πρόσθεσις γίνεταί, τέλος, ὡς ἂν εἴποι τις, οὕσα τῆς κατὰ τὴν ἐπισπαστικὴν δύναμιν ἐνεργείας. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ παράγεσθαι τὴν τροφὴν ἐκ τῶν φλεβῶν εἰς ἕκαστον τῶν μορίων τῆς ἐλκτικῆς ἐνεργούσης γίνεταί δυνάμεως, τὸ δ' ἤδη παρῆχθαι τε καὶ προστίθεσθαι τῷ μορίῳ τὸ τέλος ἐστὶν αὐτό, δι' ὃ καὶ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἐδεήθημεν· ἵνα γὰρ προστεθῇ, διὰ τοῦθ' ἔλκεται. χρόνου δ' ἐντεῦθεν ἤδη πλείονος εἰς τὴν θρέψιν τοῦ ζῳοῦ δεῖ ἔλθῃναι μὲν γὰρ καὶ διὰ ταχέων τι δύναται, προσφῦναι δὲ καὶ ἀλλοιωθῆναι καὶ τελέως ὁμοιωθῆναι τῷ τρεφομένῳ καὶ μέρος αὐτοῦ γενέσθαι παραχρῆμα μὲν οὐχ οἷόν τε, χρόνῳ δ' ἂν πλείονι συμβαίνοι καλῶς. ἀλλ' εἰ μὴ μένοι κατὰ τὸ μέρος ὁ προστεθείς οὗτος χυμός, εἰς ἕτερον δέ τι μεθίσταται καὶ παραρρέοι διὰ παντὸς ἀμείβων τε καὶ ὑπαλλάττων τὰ χωρία, κατ' οὐδὲν αὐτῶν || οὔτε πρόσφυσις οὔτ' ἐξομοίωσις ἔσται. ^[20]

2 145

δεῖ δὲ κἀνταῦθ' αὖτις τῇ φύσει δυνάμεως ἐτέρας εἰς πολυχρόνιον μονὴν τοῦ προστεθέντος τῷ μορίῳ χυμοῦ καὶ ταύτης οὐκ ἔξωθ' ἐν ποθεν ἐπιρρεοῦσης ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ θρεψομένῳ κατωκισμένης, ἣν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας πάλιν οἱ πρὸ ἡμῶν ἠναγκάσθησαν ὀνομάσαι καθεκτικὴν. ὁ μὲν δὲ λόγος ἤδη σαφῶς ἐνεδείξατο τὴν ἀνάγκην τῆς γενέσεως τῆς τοιαύτης δυνάμεως καὶ ὅστις ἀκολουθίας σύνεσιν ἔχει, πέπεισται βεβαίως ἐξ ὧν εἵπομεν, ὡς ὑποκειμένου τε καὶ προαποδεδειγμένου τοῦ τεχνικῆν εἶναι τὴν φύσιν καὶ τοῦ ζώου κηδεμονικὴν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτῇ καὶ τὴν τοιαύτην δύναμιν. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τοῦτ' ἰδίᾳ μόνῳ τῷ γένει τῆς ἀποδείξεως εἰθισμένοι χρῆσθαι, προστιθέντες δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐναργῶς φαινομένων ἀναγκαζούσας τε καὶ βιαζόμενας πίστεις ἐπὶ τὰς τοιαύτας καὶ νῦν ἀφιζόμεθα καὶ δείξομεν ἐπὶ μὲν τινῶν μορίων τοῦ σώματος οὕτως ἐναργῇ τὴν καθεκτικὴν δύναμιν, ὡς αὐταῖς ταῖς αἰσθήσεσι || διαγιγνώσκεισθαι τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τινῶν ἥττον μὲν ἐναργῶς ταῖς αἰσθήσεσι, λόγῳ δὲ κἀνταῦθα φωραθῆναι δυναμένην. ^[15]

2 146 ἀρξώμεθ' οὖν τῆς διδασκαλίας ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τέως πρῶτον μεθόδῳ τινὶ προχειρίσασθαι μὲν ἅττα τοῦ σώματος, ἐφ' ὧν ἀκριβῶς ἔστι βασανίσαι τε καὶ ζητῆσαι τὴν καθεκτικὴν δύναμιν ὅποια ποτ' ἐστίν. ἄρ' οὖν ἄμεινον ἂν τις ἐτέρωθεν ἢ ἀπὸ τῶν μεγίστων τε καὶ κοιλοτάτων ὀργάνων ὑπάρξαιτο τῆς ζητήσεως; ἐμοὶ μὲν οὖν οὐκ ἂν δοκεῖ βέλτιον. ἐναργεῖς γοῦν εἰκὸς ἐπὶ τούτων φανῆναι τὰς ἐνεργείας διὰ τὸ μέγεθος· ὡς τὰ γε σμικρὰ τάχ' ἂν, εἰ καὶ σφοδρὰν ἔχει τὴν τοιαύτην δύναμιν, ἀλλ' οὐκ αἰσθήσει γ' ἐτοίμην διαγιγνώσκεισθαι τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς. ἀλλ' ἔστιν ἐν τοῖς μάλιστα κοιλότατα καὶ μέγιστα τῶν τοῦ ζώου μορίων ἢ τε γαστήρ καὶ <αἱ> μῆτραί τε καὶ ὑστέραι καλούμεναι. τί οὖν κωλύει ταῦτα πρῶτα προχειρισμένους ἐπισκέψασθαι τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, ὅσαι μὲν καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς δῆλαι, τὴν ἐξέτασιν ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ποιούμενους, ὅσαι δ' ἀμυδρότεροι, τὰ παραπλήσια διαιροῦντας ἀνθρώπῳ ζῶα, || οὐχ ὡς οὐκ ἂν ἱκανῶς τό γε καθόλου περὶ τῆς ζητουμένης δυνάμεως καὶ τῶν ἀνομοίων ἐνδείξομένων, ἀλλ' ὡς ἴν' ἅμα τῷ κοινῷ καὶ τὸ ἴδιον ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐγνωκότες εἴς τε τὰς διαγνώσεις τῶν νοσημάτων καὶ τὰς ἰάσεις [αὐτῶν] εὐπορώτεροι γιγνώμεθα. ^[5]

2 147 περὶ μὲν οὖν ἀμφοτέρων τῶν ὀργάνων ἅμα λέγειν ἀδύνατον, ἐν μέρει δ' ὑπὲρ ἑκατέρου ποιησόμεθα τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ σαφέστερον ἐνδείξασθαι δυναμένου τὴν καθεκτικὴν δύναμιν ἀρξάμενοι. κατέχει μὲν γὰρ καὶ ἡ γαστήρ τὰ σιτία, μέχρι περ ἂν ἐκπέσῃ, κατέχουσι δὲ καὶ αἱ μῆτραι τὸ ἔμβρυον, ἔστ' ἂν τελειώσωσιν· ἀλλὰ πολλαπλάσιός ἐστιν ὁ τῆς τῶν ἐμβρύων τελειώσεως χρόνος τῆς τῶν σιτίων πέψεως. Εἰκὸς οὖν καὶ τὴν δύναμιν ἐναργέστερον ἐν ταῖς μῆτραις φωράσκειν ἡμᾶς τὴν καθεκτικὴν, ὅσῳ καὶ πολυχρονιωτέραν τῆς γαστρός τὴν ἐνέργειαν κέκτηται. μῆσιν γὰρ ἑννέα πού ταῖς πλείεσταις τῶν γυναικῶν ἐν αὐταῖς τελειοῦται τὰ κυήματα, μεμυκυῖαι μὲν ἅπαντι τῷ αὐχένι, περιεχούσαις δὲ πανταχόθεν αὐτὰ σὺν τῷ χορίῳ. ^[15]

2 148 || καὶ πέρας γε τῆς τοῦ στόματος μύσεως καὶ τῆς τοῦ κυομένου κατὰ τὰς μήτρας μονῆς ἢ χρεῖα τῆς ἐνεργείας ἐστίν· οὐ γὰρ ὡς ἔτυχεν οὐδ' ἀλόγως ἱκανὰς περιστέλλεσθαι καὶ κατέχειν τὸ ἔμβρυον ἢ φύσις ἀπειργάσατο τὰς ὑστέρας, ἀλλ' ἴν' εἰς τὸ πρέπον ἀφίκεται μέγεθος τὸ κυούμενον. ὅταν οὖν, οὗ χάριν ἐνήργουν τῇ καθεκτικῇ δυνάμει, συμπεπληρωμένον ἦ, ταύτην μὲν ἀνέπαυσάν τε καὶ εἰς ἡρεμίαν ἐπανήγαγον, ἂντ' αὐτῆς δ' ἐτέρα χρῶνται τῇ τέως ἡσυχάζουσῃ, τῇ προωστικῇ. ἦν δ' ἄρα καὶ τῆς ἐκείνης ἡσυχίας ὅρος ἢ χρεῖα καὶ τῆς γ' ἐνεργείας ὡσαύτως ἢ χρεῖα· καλούσης μὲν γὰρ αὐτῆς ἐνεργεῖ, μὴ καλούσης δ' ἡσυχάζει. καὶ χρὴ πάλιν κἀνταῦθα καταμαθεῖν τῆς φύσεως τὴν τέχνην, ὡς οὐ μόνον ἐνεργειῶν χρησίμων δυνάμεις ἐνέθηκεν ἐκάστῳ τῶν ὀργάνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν ἡσυχιῶν τε καὶ κινήσεων καιροῦ προῦνοήσατο. καλῶς μὲν γὰρ ἀπάντων γιγνομένων τῶν κατὰ τὴν κύησιν ἢ ἀποκριτικὴ δύναμις ἡσυχάζει τελῶς ὥσπερ οὐκ οὔσα, κακοπραγίας δὲ τινος γενομένης ἢ περὶ τὸ χορίον ἢ περὶ τινὰ τῶν ἄλλων || ὑμένων ἢ περὶ τὸ κυούμενον αὐτὸ καὶ τῆς τελειώσεως αὐτοῦ

παντάπασιν ἀπογνωσθείσης οὐκέτ' ἀναμένουσι τὸν ἐννεάμηνον αἱ μήτραι χρόνον, ἀλλ' ἡ μὲν καθεκτική δύναμις αὐτίκα δὴ πέπαυται καὶ παραχωρεῖ κινεῖσθαι τῇ πρότερον ἀργούσῃ, πρᾶττει δ' ἤδη τι καὶ πραγματεύεται χρηστὸν ἢ ἀποκριτική τε καὶ προωστική· καὶ γὰρ οὖν καὶ ταύτην οὕτως ἐκάλεσαν ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῇ τὰ ὀνόματα θέμενοι καθάπερ καὶ ταῖς ἄλλαις. ^[5]

2 149 καὶ πως ὁ λόγος ἔοικεν ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀποδείξιν ἅμα· καὶ γάρ τοι καὶ διαδεχομένας αὐτὰς ἀλλήλας καὶ παραχωροῦσαν αἰεὶ τὴν ἑτέραν τῇ λοιπῇ, καθότι ἂν ἡ χρεῖα κελεύη, καὶ τὴν διδασκαλίαν κοινὴν οὐκ ἀπεικός ἐστι δέχεσθαι. τῆς μὲν οὖν καθεκτικῆς δυνάμεως ἔργον περιστεῖλαι τὰς μήτρας τῷ κυουμένῳ πανταχόθεν, ὥστ' εὐλόγως ἀπτομέναις μὲν ταῖς μαιευτρίαις τὸ στόμα μεμυκὸς αὐτῶν φαίνεται, ταῖς κυούσαις δ' αὐταῖς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας καὶ μάλιστα κατ' αὐτὴν ἐκείνην, ἐν ἧπερ ἂν ἡ τῆς γονῆς σύλληψις γένηται, κινουμένων τε καὶ συντρεχουσῶν εἰς ἑαυτὰς τῶν ὑστερῶν αἴσθησις γίνεται καὶ ἦν ἄμφω ταῦτα συμβῇ, μῦσαι μὲν τὸ στόμα χωρὶς φλεγμονῆς ἢ τινος ἄλλου παθήματος, αἴσθησιν δὲ τῆς κατὰ τὰς μήτρας κινήσεως ἀκολουθεῖν, πρὸς αὐτὰς ἤδη τὸ σπέρμα τὸ παρὰ τὰνδρὸς εἰληφέναι τε καὶ κατέχειν αἱ γυναῖκες νομίζουσι. ^[5]

2 150 ταῦτα δ' οὐχ ἡμεῖς νῦν ἀναπλάττομεν ἡμῖν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκ μακρᾶς πείρας δοκιμασθέντα πᾶσι γέγραπται σχεδόν τι τοῖς περὶ τούτων πραγματευσαμένοις. Ἡρόφιλος μὲν γε καὶ ὥς οὐδὲ πυρῆνα μήλης ἂν δέχοιτο τῶν μητρῶν τὸ στόμα, πρὶν ἀποκυεῖν τὴν γυναῖκα, καὶ ὥς οὐδὲ τοῦλάχιστον ἔτι διέστηκεν, ἦν ὑπάρξῃται κύειν, καὶ ὥς ἐπὶ πλέον ἀναστομοῦνται κατὰ τὰς τῶν ἐπιμηνίων φοράς, οὐκ ὥκνησε γράφειν· συνομολογοῦσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ περὶ τούτων πραγματευσάμενοι καὶ πρώτος γ' ἀπάντων ἱατρῶν τε καὶ φιλοσόφων Ἱπποκράτης ἀπεφήνατο μύειν τὸ στόμα τῶν ὑστερῶν ἔν τε ταῖς κυήσεσι καὶ ταῖς φλεγμοναῖς, ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς κυήσεσιν οὐκ ἐξιστάμενον τῆς φύσεως, ἐν δὲ ταῖς φλεγμοναῖς σκληρὸν γιγνόμενον. ἐπὶ δὲ γε τῆς ἐναντίας τῆς ἐκκριτικῆς ἀνοίγνυται μὲν τὸ στόμα, προέρχεται δ' ὁ πυθμὴν || ἅπας ὅσον οἶόν τ' ἐγγυτάτω τοῦ στόματος ἀπωθούμενος ἔξω τὸ ἔμβρυον, ἅμα δ' αὐτῷ καὶ τὰ συνεχῆ μέρη τὰ οἶον πλευρὰ τοῦ παντὸς ὀργάνου συνεπιλαμβανόμενα τοῦ ἔργου θλίβει τε καὶ προωθεῖ πᾶν ἔξω τὸ ἔμβρυον. ^[5]

2 151 καὶ πολλαῖς τῶν γυναικῶν ὠδίνες βίαιοι τὰς μήτρας ὅλας ἐκπεσεῖν ἠνάγκασαν ἀμέτρως χρησαμέναις τῇ τοιαύτῃ δυνάμει, παραπλησίον τινὸς γιγνομένου τῷ πολλάκις ἐν πάλαις τισὶ καὶ φιλονεικίαις συμβαίνοντι, ὅταν ἀνατρέψαι τε καὶ καταβαλεῖν ἑτέρους σπεύδοντες αὐτοὶ συγκαταπέσωμεν. οὕτω γὰρ καὶ αἱ μήτραι τὸ ἔμβρυον ὠθοῦσαι συνεξέπεσον ἐνίστε καὶ μάλισθ', ὅταν οἱ πρὸς τὴν ράχιν αὐτῶν σύνδεσμοι χαλαροὶ φύσει τυγχάνωσιν ὄντες. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο θαυμαστόν τι τῆς φύσεως σόφισμα, τὸ ζῶντος μὲν τοῦ κυήματος ἀκριβῶς πάνυ μεμυκέναι τὸ στόμα τῶν μητρῶν, ἀποθανόντος δὲ παραχρῆμα διανοίγεσθαι τοσοῦτον, ὅσον εἰς τὴν ἔξοδον αὐτοῦ διαφέρει. καὶ μέντοι καὶ αἱ μαῖαι τὰς τικτούσας οὐκ εὐθὺς ἀνιστᾶσιν οὐδ' ἐπὶ τὸν δίφρον καθίζουσιν, ἀλλ' ἄπτονται πρότερον ἀνοίγομένου τοῦ στόματος || κατὰ βραχὺ καὶ πρῶτον μὲν, ὥστε τὸν μικρὸν δάκτυλον καθιέναι, διεστηκέναι φασίν, ἔπειτ' ἤδη καὶ μεῖζον καὶ κατὰ βραχὺ δὴ πυνθανομένοις ἡμῖν ἀποκρίνονται τὸ μέγεθος τῆς διαστάσεως ἐπαυξανόμενον. ^[5]

2 152 ὅταν δ' ἱκανὸν ἦ πρὸς τὴν τοῦ κυουμένου δίοδον, ἀνιστᾶσιν αὐτὰς καὶ καθίζουσι καὶ προθυμεῖσθαι κελεύουσιν ἀπώσασθαι τὸ παιδίον. ἔστι δ' ἤδη τοῦτο τὸ ἔργον, ὃ παρ' ἑαυτῶν αἱ κύουσαι προστιθέασιν, οὐκέτι τῶν ὑστερῶν, ἀλλὰ τῶν κατ' ἐπιγαστρίον μυῶν, οἱ πρὸς τὴν ἀποπάτησίν τε καὶ τὴν οὕρησιν ἡμῖν συνεργοῦσιν. οὕτω μὲν ἐπὶ τῶν μητρῶν ἐναργῶς αἱ δύο φαίνονται δυνάμεις, ἐπὶ δὲ τῆς γαστρὸς ὧδε. πρῶτον μὲν τοῖς κλύδωσιν, οἱ δὴ καὶ πεπίστευνται τοῖς ἱατροῖς ἀρρώστου κοιλίας εἶναι συμπτώματα καὶ κατὰ λόγον πεπίστευνται ἐνίστε μὲν γὰρ ἐλάχιστα προσενηνεγμένων οὐ γίνονται περιστελλομένης ἀκριβῶς αὐτοῖς τῆς γαστρὸς καὶ

σφιγγούσης πανταχόθεν, ένίοτε δέ μεστή μὲν ἡ γαστήρ ἐστίν, οἱ κλύδωνες δ' ὡς ἐπὶ κενῆς ἐξακούονται. ^[15]

2 153 κατὰ φύσιν μὲν γὰρ ἔχουσα καὶ χρωμένη καλῶς τῇ περισταλτικῇ δυνάμει, κἂν ὀλίγον ἦ τὸ περιεχόμενον, ἅπαν αὐτὸ περιλαμβάνουσα χώραν οὐδεμίαν ἀπολείπει κενήν, ἄρρωστοῦσα δέ, καθότι ἂν ἀδυνατήσῃ περιλαβεῖν ἀκριβῶς, ένταῦθ' εὐρυχωρίαν τιν' ἐργαζομένη συγχωρεῖ τοῖς περιεχομένοις ὕγροις κατὰ τὰς τῶν σχημάτων μεταλλαγὰς ἄλλοτ' ἀλλαχόσε μεταρρέουσι κλύδωνας ἀποτελεῖν. εὐλόγως οὖν, ὅτι μὴδὲ πέψουσιν ἱκανῶς, οἱ ἐν τῷδε τῷ συμπτώματι γενόμενοι προσδοκῶσιν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται πέψαι καλῶς ἄρρωστον γαστέρα. τοῖς τοιοῦτοις δέ καὶ μέχρι πλείονος ἐν αὐτῇ φαίνεται παραμένον τὸ βάρος, ὡς ἂν καὶ βραδύτερον πέττουσι. καὶ μὴν θαυμάσειεν ἂν τις ἐπ' αὐτῶν τούτων μάλιστα τὸ πολυχρόνιον τῆς ἐν τῇ γαστρὶ διατριβῆς οὐ τῶν σιτίων μόνον ἀλλὰ καὶ τοῦ πόματος· οὐ γάρ, ὅπερ ἂν οἰηθεῖται, ὡς τὸ τῆς γαστρὸς στόμα τὸ κάτω στενὸν ἱκανῶς ὑπάρχον οὐδὲν παρήσι πρὶν ἀκριβῶς λειωθῆναι, τοῦτ' αἴτιον ὄντως ἐστὶ. πολλὰ γοῦν πολλάκις ὀπωρῶν ὅστ' αὖ μέγιστα καταπίνουσι || ἀμύπηλοι καὶ τις δακτύλιον χρυσοῦν ἐν τῷ στόματι φυλάττων ἄκων κατέπιε καὶ ἄλλος τις νόμισμα καὶ ἄλλος ἄλλο τι σκληρὸν καὶ δυσκατέργαστον, ἀλλ' ὅμως ἅπαντες οὗτοι ῥαδίως ἀπεπάτησαν, ἃ κατέπιον, οὐδενὸς αὐτοῖς ἀκολουθήσαντος συμπτώματος. ^[5]

2 154 εἰ δέ γ' ἡ στενότης τοῦ πόρου τῆς γαστρὸς αἰτία τοῦ μένειν ἐπὶ πλέον ἦν τοῖς ἀτρίπτοις σιτίοις, οὐδὲν ἂν τούτων ποτὲ διεχώρησεν. ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ πόματ' αὐτοῖς ἐν τῇ γαστρὶ παραμένειν ἐπὶ πλεῖστον ἱκανὸν ἀπάγειν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ πόρου τῆς στενότητος· ὅπως γάρ, εἴπερ ἦν ἐν τῷ κεχυλῶσθαι τὸ θᾶπτον ὑπίνειναι, τὰ τε ῥοφήματ' ἂν οὕτω καὶ τὸ γάλα καὶ ὁ τῆς πτισάνης χυλὸς αὐτίκα διεξῆει πᾶσιν. ἀλλ' οὐχ ὧδ' ἔχει· τοῖς μὲν γὰρ ἀσθενέσιν ἐπὶ πλεῖστον ἐμπλεῖ ταῦτα καὶ κλύδωνας ἐργάζεται παραμένοντα καὶ θλίβει καὶ βαρύνει τὴν γαστέρα, τοῖς δ' ἰσχυροῖς οὐ μόνον τούτων οὐδὲν συμβαίνει, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλῆθος ἄρτων καὶ κρεῶν ὑποχωρεῖ ταχέως. οὐ μόνον δ' ἐκ τοῦ περιτετάσθαι τὴν γαστέρα καὶ βαρύνεσθαι || καὶ μεταρρεῖν ἄλλοτ' εἰς ἄλλα μέρη μετὰ κλύδωνος τὸ παραμένειν ἐπὶ πλέον ἐν αὐτῇ πάντως τοῖς οὕτως ἔχουσι τεκμήραιτ' ἂν τις ἀλλὰ κακὰ τῶν ἐμέτων· ἔνιοι γὰρ οὐ μετὰ τρεῖς ὥρας ἢ τέτταρας ἀλλὰ νυκτῶν ἤδη μέσων παμπόλλου μετὰ χρόνου διελθόντος ἐπὶ ταῖς προσφοραῖς ἀνήμεσαν ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ ἐδηδεσμένα. ^[5]

2 155 καὶ μὲν δὴ καὶ ζῶον ὅτιοῦν ἐμπλήσας ὕγρᾳ τροφῇ, ὥπερ ἡμεῖς πολλάκις ἐπὶ συῶν ἐπειράθημεν ἐξ ἀλεύρων μεθ' ὕδατος οἷον κυκεῶνά τινα δόντες αὐτοῖς, ἔπειτα μετὰ τρεῖς πού καὶ τέτταρας ὥρας ἀνατεμόντες, εἰ οὕτω καὶ σὺ πράξεις, εὐρήσεις ἔτι κατὰ τὴν γαστέρα τὰ ἐδηδεσμένα· πέρας γὰρ αὐτοῖς ἐστὶ τῆς ένταῦθα μονῆς οὐχ ἡ χύλωσις, ἦν καὶ ἐκτὸς ἔτι ὄντων μηχανήσασθαι δυνατόν ἐστίν, ἀλλ' ἡ πέψις, ἕτερόν τι τῆς χυλώσεως οὖσα, καθάπερ αἱμάτωσις τε καὶ θρέψις. ὡς γὰρ κάκεῖνα δέδεικται ποιότητων μεταβολῇ γιγνόμενα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ἐν τῇ γαστρὶ πέψις τῶν σιτίων εἰς τὴν οἰκείαν ἐστὶ τῷ τρεφομένῳ ποιότητα || μεταβολὴ καὶ ὅταν γε πεφθῇ τελέως, ἀνοίγνυται μὲν τῆνικαῦτα τὸ κάτω στόμα, διεκπίπτει δ' αὐτοῦ τὰ σιτία ῥαδίως, εἰ καὶ πλῆθος τι μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντα τύχοι λίθων ἢ ὀστέων ἢ γιγάρτων ἢ τινος ἄλλου χυλωθῆναι μὴ δυναμένου. ^[5]

2 156 καὶ σοι τοῦτ' ἔνεστιν ἐπὶ ζῶου θεάσασθαι στοχασαμένῳ τὸν καιρὸν τῆς κάτω διεξόδου. καὶ μὲν γε καὶ εἰ σφαλεῖς ποτὲ τοῦ καιροῦ καὶ μὴδὲν μήπω κάτω παρέρχοιτο πεττομένων ἔτι κατὰ τὴν γαστέρα τῶν σιτίων, οὐδ' οὕτως ἄκαρπος ἡ ἀνατομὴ σοι γενήσεται· θεάσῃ γὰρ ἐπ' αὐτῶν, ὅπερ ὀλίγῳ πρόσθεν ἐλέγομεν, ἀκριβῶς μὲν μεμυκότα τὸν πυλωρόν, ἅπασαν δὲ τὴν γαστέρα περιεσταλμένην τοῖς σιτίοις τρόπον ὁμοιότατον, οἷόν περ καὶ αἱ μήτραι τοῖς κυουμένοις. οὐ γὰρ ἔστιν οὐδέποτε κενὴν εὐρεῖν χώραν οὔτε κατὰ τὰς ὑστέρας οὔτε κατὰ τὴν κοιλίαν οὔτε κατὰ τὰς κύστεις ἀμφοτέρας οὔτε κατὰ τὴν χοληδόχον ὀνομαζομένην οὔτε τὴν ἐτέραν· ἀλλ' εἴτ'

ὀλίγον εἶη τὸ περιεχόμενον ἐν αὐταῖς εἴτε πολὺ, μεστὰ καὶ πλήρεις αὐτῶν αἱ κοιλίαι φαίνονται περιστελλομένων ἀεὶ τῶν χιτῶνων τοῖς περιεχομένοις, ὅταν γε κατὰ φύσιν ἔχη τὸ ζῶον. ^[20]

- 2 157 || Ἐρασίστρατος δ' οὐκ οἶδ' ὅπως τὴν περιστολὴν τῆς γαστρὸς ἀπάντων αἰτίαν ἀποφαίνει καὶ τῆς λειώσεως τῶν σιτίων καὶ τῆς τῶν περιττωμάτων ὑποχωρήσεως καὶ τῆς τῶν κεχυλωμένων ἀναδόσεως. ἐγὼ μὲν γὰρ μυριάκις ἐπὶ ζῶντος ἔτι τοῦ ζώου διελὼν τὸ περιτόναιον εὗρον ἀεὶ τὰ μὲν ἔντερα πάντα περιστελλόμενα τοῖς ἐνυπάρχουσιν, τὴν κοιλίαν δ' οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἐπὶ μὲν ταῖς ἐδωδαῖς ἄνωθεν τε καὶ κάτωθεν αὐτὰ καὶ πανταχόθεν ἀκριβῶς περιειληφυῖαν ἀκίνητον, ὥς δοκεῖν ἠνῶσθαι καὶ περιπεφυκέναι τοῖς σιτίοις· ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὸν πυλωρὸν εὕρισκον ἀεὶ μεμυκότα καὶ κεκλεισμένον ἀκριβῶς ὥσπερ τὸ τῶν ὑστερῶν στόμα ταῖς ἐγκύμοσιν· ἐπὶ μέντοι ταῖς πέψει συμπεπληρωμέναις ἀνέωκτο μὲν ὁ πυλωρός, ἡ γαστήρ δὲ περισταλτικῶς ἐκινεῖτο παραπλησίως τοῖς ἐντέροις. Ἄπαντ' οὖν ἀλλήλοις ὁμολογεῖ ταῦτα καὶ τῇ γαστρὶ καὶ ταῖς ὑστέραις καὶ ταῖς κύστεσιν εἶναι τινὰς ἐμφύτους δυνάμεις καθεκτικὰς μὲν τῶν οἰκείων ποιότητων, || ἀποκριτικὰς δὲ τῶν ἀλλοτρίων. ^[15]
- 2 158 ὅτι μὲν γὰρ ἔλκει τὴν χολὴν εἰς αὐτὴν ἢ ἐπὶ τῷ ἥπατι κύστις, ἔμπροσθεν δέδεικται, ὅτι δὲ καὶ ἀποκρίνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς τὴν γαστέρα, καὶ τοῦτ' ἐναργῶς φαίνεται. καὶ μὴν εἰ διεδέχετο τὴν ἐλκτικὴν δύναμιν ἢ ἐκκριτικὴ καὶ μὴ μέση τις ἀμφοῖν ἦν ἡ καθεκτικὴ, διὰ παντὸς ἔχρην ἀνατεμνομένων τῶν ζώων ἴσον πλῆθος χολῆς εὐρίσκεσθαι κατὰ τὴν κύστιν· οὐ μὴν εὐρίσκεται γέ. ποτὲ μὲν γὰρ πληρεστάτη, ποτὲ δὲ κενωτάτη, ποτὲ δὲ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ διαφορὰς ἔχουσα θεωρεῖται, καθάπερ καὶ ἡ ἑτέρα κύστις ἢ τὸ οὔρον ὑποδεχομένη. ταύτης μὲν γε καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς αἰσθανόμεθα, πρὶν ἀνιαθῆναι τῷ πλήθει βαρυνθεῖσαν ἢ τῇ δριμύτητι δηχθεῖσαν, ἀθροισμοῦς ἔτι τὸ οὔρον, ὥς οὔσης τινὸς κἀνταῦθα δυνάμεως καθεκτικῆς. οὕτω δὲ καὶ ἡ γαστήρ ὑπὸ δριμύτητος πολλάκις δηχθεῖσα πρωϊαίτερον τοῦ δέοντος ἄπεπτον ἔτι τὴν τροφήν ἀποτρίβεται. αὐθις δ' ἂν ποτε τῷ πλήθει βαρυνθεῖσα ἢ καὶ κατ' ἄμφω συνελθόντα κακῶς διατεθεῖσα διαρροαῖς ἐάλω. καὶ μὲν γε καὶ οἱ ἔμετοι, τῷ πλήθει βαρυνθείσης || αὐτῆς ἢ τὴν ποιότητα τῶν ἐν αὐτῇ σιτίων τε καὶ περιττωμάτων μὴ φερούσης, ἀνάλογόν τι ταῖς διαρροαῖς πάθημα τῆς ἄνω γαστρὸς ἐστίν. ^[15]
- 2 159 ὅταν μὲν γὰρ ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν αὐτῆς ἢ τοιαύτη γένηται διάθεσις, ἐρρωμένων τῶν κατὰ τὸν στόμαχον, εἰς διαρροίας ἐτελεύτησεν, ὅταν δ' ἐν τοῖς κατὰ τὸ στόμα, τῶν ἄλλων εὐρωστούντων, εἰς ἐμέτους. Ἐνεστὶ δὲ καὶ τοῦτο πολλάκις ἐναργῶς ἰδεῖν ἐπὶ τῶν ἀποσίτων· ἀναγκαζόμενοι γὰρ ἐσθίειν οὔτε καταπίνειν εὐσθενοῦσιν οὔτ', εἰ καὶ βιάσαιντο, κατέχουσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἀνεμοῦσι. καὶ οἱ ἄλλως δὲ τῶν ἐδεσμάτων πρὸς ὅτιον δυσχεραίνοντες βιασθέντες ἐνίστε προσάρασθαι ταχέως ἐξεμοῦσιν ἢ, εἰ κατάσχοιεν βιασάμενοι, ναυτιώδεις τ' εἰσὶ καὶ τῆς γαστρὸς ὑπτίας αἰσθάνονται καὶ σπενδούσης ἀποθέσθαι τὸ λυποῦν. οὕτως ἐξ ἀπάντων τῶν φαινομένων, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐρρέθη, μαρτυρεῖται τὸ δεῖν ὑπάρχειν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις σχεδὸν ἅπασιν ἔφεσιν μὲν τινὰ καὶ οἷον ὄρεξιν τῆς οἰκείας ποιότητος, ἀποστροφὴν δὲ τινὰ || καὶ οἷον μῖσός τι τῆς ἀλλοτρίας. ^[15]
- 2 160 ἀλλ' ἐφίεμενα μὲν ἔλκειν εὐλογον, ἀποστρεφόμενα δ' ἐκκρίνειν. καὶ τούτων πάλιν ἢ θ' ἐλκτικὴ δύναμις ἀποδείκνυται καθ' ἅπαν ὑπάρχουσα καὶ ἡ προωστικὴ. ἀλλ' εἴπερ ἔφεσις τέ τις ἐστὶ καὶ ἔλξις, εἴη ἂν τις καὶ ἀπόλαυσις· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων ἔλκει τι δι' αὐτὸ τὸ ἔλκειν, ἀλλ' ἴν' ἀπολαύσῃ τοῦ διὰ τῆς ὀλκῆς εὐπορηθέντος. καὶ μὴν ἀπολαύειν οὐ δύναται μὴ κατασχόν. κἀν τούτῳ πάλιν ἡ καθεκτικὴ δύναμις ἀποδείκνυται τὴν γένεσιν ἀναγκαίαν ἔχουσα· σαφῶς γὰρ ἐφίεται μὲν τῶν οἰκείων ποιότητων ἢ γαστῆρ, ἀποστρέφεται δὲ τὰς ἀλλοτρίας. ἀλλ' εἴπερ ἐφίεται τε καὶ ἔλκει καὶ ἀπολαύει κατέχουσα καὶ περιστελλομένη, εἴη ἂν τι καὶ πέρας αὐτῇ τῆς ἀπολαύσεως κἀπὶ τῷδ' ὁ καιρὸς ἤδη τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως ἐνεργούσης. Ἀλλ' εἰ καὶ κατέχει

καὶ ἀπολαύει, καταχρῆται πρὸς ὃ πέφυκε. πέφυκε δὲ τοῦ προσήκοντος ἑαυτῇ || κατὰ ποιότητα καὶ οἰκείου μεταλαμβάνειν· ὥσθ' ἔλκει τῶν σιτίων ὅσον χρηστότατον ἀτμωδῶς τε καὶ κατὰ βραχὺ καὶ τοῦτο τοῖς ἑαυτῆς χιτῶσιν ἐναποτίθεται τε καὶ προστίθῃσιν. ^[15]

2 161 ὅταν δ' ἰκανῶς ἐμπλησθῇ, καθάπερ ἄχθος τι τὴν λοιπὴν ἀποτίθεται τροφὴν ἐσχηκυῖαν τι χρηστὸν ἤδη καὶ αὐτὴν ἐκ τῆς πρὸς τὴν γαστέρα κοινωνίας· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται δύο σώματα δρᾶν καὶ πάσχειν ἐπιτήδεια συνελθόντα μὴ οὐκ ἦτοι πάσχειν θ' ἅμα καὶ δρᾶν ἢ θάτερον μὲν δρᾶν, θάτερον δὲ πάσχειν. ἐὰν μὲν γὰρ ἰσάζῃ ταῖς δυνάμεσιν, ἐξ ἴσου δράσει τε καὶ πείσεται, ἂν δ' ὑπερέχῃ πολὺ καὶ κρατῇ θάτερον, ἐνεργήσει περὶ τὸ πάσχον· ὥστε δράσει μέγα μὲν τι καὶ αἰσθητόν, αὐτὸ δ' ἦτοι σμικρόν τι καὶ οὐκ αἰσθητόν ἢ παντάπασιν οὐδὲν πείσεται. ἀλλ' ἐν τούτῳ δὴ καὶ μάλιστα διήνεγκε φαρμάκου δηλητηρίου τροφή· τὸ μὲν γὰρ κρατεῖ τῆς ἐν τῷ σώματι δυνάμεως, ἡ δὲ κρατεῖται. οὐκ οὖν ἐνδέχεται τροφὴν μὲν εἶναι τι τῷ ζῳῷ προσήκουσαν, οὐ μὴν καὶ κρατεῖσθαι γ' ὁμοίως πρὸς τῶν || ἐν τῷ ζῳῷ ποιότητων· τὸ κρατεῖσθαι δ' ἦν ἀλλοιοῦσθαι. ^[15]

2 162 ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν ἰσχυρότερα ταῖς δυνάμεσιν ἐστὶ μόρια, τὰ δ' ἀσθενέστερα, κρατήσῃ μὲν πάντα τῆς οἰκείας τῷ ζῳῷ τροφῆς, οὐχ ὁμοίως δὲ πάντα· κρατήσῃ δ' ἄρα καὶ ἡ γαστήρ καὶ ἀλλοιώσῃ μὲν τὴν τροφὴν, οὐ μὴν ὁμοίως ἥπατι καὶ φλεψὶ καὶ ἀρτηρίαις καὶ καρδίᾳ. πόσον οὖν ἐστίν, ὃ ἀλλοιοῖ, καὶ δὴ θεασώμεθα· πλεόν μὲν ἢ κατὰ τὸ στόμα, μείον δ' ἢ κατὰ τὸ ἥπαρ τε καὶ τὰς φλέβας. αὕτη μὲν γὰρ ἡ ἀλλοίωσις εἰς αἵματος οὐσίαν ἄγει τὴν τροφὴν, ἡ δ' ἐν τῷ στόματι μεθίστησι μὲν αὐτὴν ἐναργῶς εἰς ἕτερον εἶδος, οὐ μὴν εἰς τέλος γε μετακοσμεῖ. μάθοις δ' ἂν ἐπὶ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ταῖς διαστάσεσι τῶν ὁδόντων σιτίων καὶ καταμεινάντων δι' ὅλης νυκτός· οὔτε γὰρ ἄρτος ἀκριβῶς ὁ ἄρτος οὔτε κρέας ἐστὶ τὸ κρέας, ἀλλ' ὄζει μὲν τοιοῦτον, οἷόν περ καὶ τοῦ ζώου τὸ στόμα, διαλέλνται δὲ καὶ διατέτῃ καὶ τὰς ἐν τῷ ζῳῷ τῆς σαρκὸς ἀπομέμακται ποιότητος. ἔνεστι δέ σοι θεάσασθαι τὸ μέγεθος τῆς ἐν τῷ στόματι || τῶν σιτίων ἀλλοιώσεως, εἰ πυροὺς μασησάμενος ἐπιθείης ἀπέπτοις δοθιῇσιν· ὄψει γὰρ αὐτοὺς τάχιστα μεταβάλλοντάς τε καὶ συμπέττοντας, οὐδὲν τοιοῦτον, ὅταν ὕδατι φυραθῶσιν, ἐργάσασθαι δυναμένους. ^[5]

2 163 καὶ μὴ θαυμάσης· τὸ γάρ τοι φλέγμα τουτὶ τὸ κατὰ τὸ στόμα καὶ λειχήνων ἐστὶν ἄκος καὶ σκορπίους ἀναιρεῖ παραχρῆμα καὶ πολλὰ τῶν ἰοβόλων θηρίων τὰ μὲν εὐθέως ἀποκτείνει, τὰ δ' ἐς ὕστερον· ἅπαντα γοῦν βλάπτει μεγάλως, ἀλλὰ τὰ μεμασημένα σιτία πρῶτον μὲν τούτῳ τῷ φλέγματι βέβρεκταί τε καὶ πεφύραται, δεύτερον δὲ καὶ τῷ χρωτὶ τοῦ στόματος ἅπαντα πεπλησίακεν, ὥστε πλείονα μεταβολὴν εἴληφε τῶν ἐν ταῖς κεναῖς χώραις τῶν ὁδόντων ἐσφηνωμένων. ἀλλ' ὅσον τὰ μεμασημένα τούτων ἐπὶ πλεόν ἡλλοίωται, τοσοῦτον ἐκείνων τὰ καταποθέντα. μὴ γὰρ οὐδὲ παραβλητὸν ἢ τὸ τῆς ὑπερβολῆς, εἰ τὸ κατὰ τὴν κοιλίαν ἐννοήσῃμεν φλέγμα καὶ χολὴν καὶ πνεῦμα καὶ θερμασίαν καὶ ὅλην τὴν οὐσίαν τῆς γαστρός. εἰ δὲ καὶ συνεπινοήσῃς αὐτῇ τὰ παρακείμενα || σπλάγχνα καθάπερ τινὶ λέβητι μεγάλῳ πυρὸς ἐστίας πολλὰς, ἐκ δεξιῶν μὲν τὸ ἥπαρ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ τὸν σπλῆνα, τὴν καρδίαν δ' ἐκ τῶν ἄνω, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ τὰς φρένας αἰωρουμένας τε καὶ διὰ παντὸς κινουμένας, ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις σκέπον τὸ ἐπίπλοον, ἐξαίσιόν τινα πεισθήσῃ τὴν ἀλλοίωσιν γίνεσθαι τῶν εἰς τὴν γαστέρα καταποθέντων σιτίων. ^[5]

2 164 πῶς δ' ἂν ἡδύνατο ῥαδίως αἵματοῦσθαι μὴ προπαρασκευασθέντα τῇ τοιαύτῃ μεταβολῇ; δέδεικται γὰρ οὖν καὶ πρόσθεν, ὡς οὐδὲν εἰς τὴν ἐναντίαν ἀθρόως μεθίσταται ποιότητα. πῶς οὖν ὁ ἄρτος αἷμα γίγνεται, πῶς δὲ τὸ τεῦτλον ἢ ὁ κύαμος ἢ τι τῶν ἄλλων, εἰ μὴ πρότερόν τιν' ἐτέραν ἀλλοίωσιν ἐδέξατο; πῶς δ' ἡ κόπρος [εὐθύς] ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις ἀθρόως γεννηθήσεται; τί γὰρ ἐν τούτοις σφοδρότερον εἰς ἀλλοίωσιν ἐστὶ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα; πότερα τῶν χιτῶνων τὸ πλῆθος ἢ τῶν γειτνιώντων σπλάγχνων ἢ περιθήεις ἢ τῆς μονῆς ὁ

χρόνος ἢ σύμφυτός τις ἐν τοῖς ὀργάνοις θερμασία; καὶ μὴν κατ' οὐδὲν τούτων πλεονεκτεῖ τὰ ἔντερα τῆς γαστρός. τί ποτ' οὖν ἐν μὲν τῇ γαστρὶ νυκτὸς || ὅλης πολλάκις μέιναντα τὸν ἄρτον ἔτι φυλάττεσθαι βούλονται τὰς ἀρχαίας διασώζοντα ποιότητας, ἐπειδὰν δ' ἅπαζ ἐμπέσῃ τοῖς ἐντέροις, εὐθὺς γίγνεσθαι κόπρον; εἰ μὲν γὰρ ὁ τοσοῦτος χρόνος ἀδύνατος ἀλλοιοῦν, οὐδ' ὁ βραχὺς ἰκανός; εἰ δ' οὗτος αὐτάρκης, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον ὁ μακρός; ἄρ' οὖν ἀλλοιοῦται μὲν ἡ τροφή κατὰ τὴν κοιλίαν, ἄλλην δέ τιν' ἀλλοίωσιν καὶ οὐχ οἶαν ἐκ τῆς φύσεως ἴσχει τοῦ μεταβάλλοντος ὀργάνου; ἢ ταύτην μὲν, οὐ μὴν τὴν γ' οἰκείαν τῷ τοῦ ζώου σώματι; μακρῷ τοῦτ' ἀδυνατώτερόν ἐστι. ^[10]

- 2 165 καὶ μὴν οὐκ ἄλλο γ' ἦν ἡ πέψις ἢ ἀλλοιώσις εἰς τὴν οἰκείαν τοῦ τρεφομένου ποιότητα. εἴπερ οὖν ἡ πέψις τοῦτ' ἔστι καὶ ἡ τροφή κατὰ τὴν γαστέρα δέδεικται δεχομένη ποιότητα τῷ μέλλοντι πρὸς αὐτῆς θρῆψεσθαι ζῶν προσήκουσαν, ἰκανῶς ἀποδέδεικται τὸ πέττεσθαι κατὰ τὴν γαστέρα τὴν τροφήν. καὶ γελοῖος μὲν Ἀσκληπιάδης οὔτ' ἐν ταῖς ἐρυγαῖς λέγων ἐμφαίνεσθαι ποτε τὴν ποιότητα τῶν πεφθέντων σιτίων οὔτ' ἐν τοῖς ἐμέτοις οὔτ' ἐν ταῖς ἀνα||τομαῖς· αὐτὸ γὰρ δὴ τὸ τοῦ σώματος ἐξόζειν αὐτὰ τῆς κοιλίας ἐστὶ τὸ πεπέφθαι. ^[15]
- 2 166 ὁ δ' οὕτως ἐστὶν εὐήθης, ὥστ', ἐπειδὴ τῶν παλαιῶν ἀκούει λεγόντων ἐπὶ τὸ χρηστὸν ἐν τῇ γαστρὶ μεταβάλλειν τὰ σιτία, δοκιμάζει ζητεῖν οὐ τὸ κατὰ δύναμιν ἀλλὰ τὸ κατὰ γεῦσιν χρηστὸν, ὥσπερ ἡ τοῦ μήλου μηλωδεστέρου—χρὴ γὰρ οὕτως αὐτῷ διαλέγεσθαι—γιγνομένου κατὰ τὴν κοιλίαν ἢ τοῦ μέλιτος μελιτωδεστέρου. πολὺ δ' εὐηθέστερός ἐστι καὶ γελοιότερος ὁ Ἑρασίστρατος ἢ μὴ νοῶν, ὅπως εἴρηται πρὸς τῶν παλαιῶν ἡ πέψις ἐψήσει παραπλήσιος ὑπάρχειν, ἢ ἐκὼν σοφιζόμενος ἑαυτόν. ἐψήσει μὲν οὖν, φησὶν, οὕτως ἐλαφρὰν ἔχουσαν θερμασίαν οὐκ εἰκὸς εἶναι παραπλησίαν τὴν πέψιν, ὥσπερ ἡ τὴν Αἴτνην δέον ὑποθεῖναι τῇ γαστρὶ ἢ ἄλλως αὐτῆς ἀλλοιώσαι τὰ σιτία μὴ δυναμένης ἢ δυναμένης μὲν ἀλλοιοῦν, οὐ κατὰ τὴν ἔμφυτον δὲ θερμασίαν, ὑγρὰν οὖσαν δηλονότι καὶ διὰ τοῦθ' ἔψειν οὐκ ὀπταῖν εἰρημένην. ἐχρῆν δ' αὐτόν, εἴπερ περὶ πραγμάτων ἀντιλέγειν ἐβούλετο, πειραθῆναι δεῖξαι μάλιστα μὲν καὶ || πρῶτον, ὥς οὐδὲ μεταβάλλει τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἀλλοιοῦται κατὰ ποιότητα πρὸς τῆς γαστρός τὰ σιτία, δεύτερον δ', εἴπερ μὴ οἶός τ' ἦν τοῦτο πιστώσασθαι, τὸ τὴν ἀλλοίωσιν αὐτῶν ἄχρηστον εἶναι τῷ ζῶν· εἰ δὲ μὴδὲ τοῦτ' εἶχε διαβάλλειν, ἐξελέγξει τὴν περὶ τὰς δραστικὰς ἀρχὰς ὑπόληψιν καὶ δεῖξαι τὰς ἐνεργείας ἐν τοῖς μορίοις οὐ διὰ τὴν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ποιὰν κρᾶσιν ὑπάρχειν ἀλλὰ δι' ἄλλο τι· εἰ δὲ μὴδὲ τοῦτ' ἐτόλμα διαβάλλειν, ἀλλ' ὅτι γε μὴ τὸ θερμόν ἐστιν ἐν τοῖς ὑπὸ φύσεως διοικουμένοις τὸ τῶν ἄλλων δραστικώτατον. ^[10]
- 2 167 ἢ εἰ μήτε τοῦτο μήτε τῶν ἄλλων τι τῶν ἔμπροσθεν εἶχεν ἀποδεικνύναι, μὴ ληρεῖν ὀνόματι προσπαλαίοντα μάτην, ὥσπερ οὐ σαφῶς Ἀριστοτέλους ἔν τ' ἄλλοις πολλοῖς κὰν τῷ τετάρτῳ τῶν μετεωρολογικῶν ὅπως ἡ πέψις ἐψήσει παραπλήσιος εἶναι λέγεται, καὶ ὅτι μὴ πρῶτως μὴδὲ κυρίως ὀνομαζόντων, εἰρηκότος. ἀλλ', ὥς ἥδη λέλεκται πολλάκις, ἀρχὴ τούτων ἀπάντων ἐστὶ μία τὸ περὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ διασκέψασθαι, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐποίησεν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἀπο||δείξας ἀπάσας τὰς κατὰ τὰ σώματα μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις ὑπὸ τούτων γίγνεσθαι. ^[20]
- 2 168 ἀλλ' Ἑρασίστρατος οὔτε τούτοις οὔτ' ἄλλῳ τινὶ τῶν προειρημένων ἀντειπὼν ἐπὶ τοῦνομα μόνον ἐτράπετο τῆς ἐψήσεως. Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς πέψεως, εἰ καὶ τᾶλλα πάντα παρέλιπε, τὸ γοῦν ὅτι διαφέρει τῆς ἐκτὸς ἐψήσεως ἢ ἐν τοῖς ζώοις πέψις, ἐπειράθη δεικνύναι, περὶ δὲ τῆς καταπόσεως οὐδ' ἄχρι τοσοῦτου. τί γὰρ φησιν; 'ὄλκῃ μὲν οὖν τῆς κοιλίας οὐδεμία φαίνεται εἶναι'. καὶ μὴν δύο χιτῶνας ἡ γαστήρ ἔχει πάντως ἔνεκά του γεγονότας καὶ διήκουσιν οὗτοι μέχρι τοῦ στόματος, ὁ μὲν ἔνδον, οἷός ἐστι κατὰ τὴν γαστέρα, τοιοῦτος διαμένων, ὁ δ' ἕτερος ἐπὶ τὸ σαρκωδέστερον ἐν τῷ στομάχῳ τρεπόμενος. ὅτι μὲν οὖν ἐναντίας ἀλλήλαις τὰς ἐπιβολὰς τῶν ἰνῶν ἔχουσιν οἱ χιτῶνες οὗτοι, τὸ φαινόμενον αὐτὸ μαρτυρεῖ. τίνος δ' ἔνεκα

τοιούτοι γεγόνασιν, Ἐρασίστρατος μὲν οὐδ' ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, ἡμεῖς δ' ἐροῦμεν. ὁ μὲν ἔνδον εὐθείας ἔχει τὰς ἵνας, ὀλκῆς γὰρ ἕνεκα γέλλογονεν· ὁ δ' ἔξωθεν ἐγκαρσίας ὑπὲρ τοῦ κατὰ κύκλον περιστέλλεσθαι· ἐκάστω γὰρ τῶν κινουμένων ὀργάνων ἐν τοῖς σώμασι κατὰ τὰς τῶν ἰνῶν θέσεις αἱ κινήσεις εἰσίν. ^[15]

2 169 ἐπ' αὐτῶν δὲ πρῶτον τῶν μυῶν, εἰ βούλει, βασάνισον τὸν λόγον, ἐφ' ὧν καὶ αἱ ἵνες ἐναργέσταται καὶ αἱ κινήσεις αὐτῶν ὀρῶνται διὰ σφοδρότητα. μετὰ δὲ τοὺς μῦς ἐπὶ τὰ φυσικὰ τῶν ὀργάνων ἴθι καὶ πάντ' ὄψει κατὰ τὰς ἵνας κινούμενα καὶ διὰ τοῦθ' ἐκάστω μὲν τῶν ἐντέρων στρογγύλαι καθ' ἐκάτερον τῶν χιτώνων αἱ ἵνές εἰσι· περιστέλλονται γὰρ μόνον, ἔλκουσι δ' οὐδέν. ἡ γαστήρ δὲ τῶν ἰνῶν τὰς μὲν εὐθείας ἔχει χάριν ὀλκῆς, τὰς δ' ἐγκαρσίας ἕνεκα περιστολῆς· ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς μυσὶν ἐκάστης τῶν ἰνῶν τεινομένης τε καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐλκομένης αἱ κινήσεις γίνονται, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον κὰν τῇ γαστρί· τῶν μὲν οὖν ἐγκαρσίων ἰνῶν τεινομένων ἔλαττον ἀνάγκη γίγνεσθαι τὸ εὖρος τῆς περιεχομένης ὑπ' αὐτῶν κοιλότητος, τῶν δ' εὐθειῶν ἐλκομένων τε καὶ εἰς ἑαυτὰς συναγομένων οὐκ ἐνδέχεται μὴ οὐ συναιρεῖσθαι τὸ μῆκος. ^[15]

2 170 ἀλλὰ μὴν || ἐναργῶς γε φαίνεται καταπινόντων συναιρούμενον καὶ τοσοῦτον ὁ λάρυγξ ἀνατρέχων, ὅσον ὁ στόμαχος κατασπᾶται, καὶ ὅταν γε συμπληρωθείσης τῆς ἐν τῷ καταπίνειν ἐνεργείας ἀφεθῇ τῆς τάσεως ὁ στόμαχος, ἐναργῶς πάλιν φαίνεται καταφερόμενος ὁ λάρυγξ· ὁ γὰρ ἔνδον χιτῶν τῆς γαστρὸς ὁ τὰς εὐθείας ἵνας ἔχων ὁ καὶ τὸν στόμαχον ὑπαλείφων καὶ τὸ στόμα τοῖς ἐντὸς μέρεσιν ἐπεκτείνεται τοῦ λάρυγγος, ὥστ' οὐκ ἐνδέχεται κατασπώμενον αὐτὸν ὑπὸ τῆς κοιλίας μὴ οὐ συνεπισπᾶσθαι καὶ τὸν λάρυγγα. ὅτι δ' αἱ περιφερεῖς ἵνες, αἷς περιστέλλεται τὰ τ' ἄλλα μόρια καὶ ἡ γαστήρ, οὐ συναιροῦσι τὸ μῆκος, ἀλλὰ συστελλοῦσι καὶ στενοῦσι τὴν εὐρύτητα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἔστιν ὁμολογούμενον Ἐρασιστράτου· περιστέλλεσθαι γὰρ φησι τοῖς σιτίοις τὴν γαστέρα κατὰ τὸν τῆς πέψεως ἅπαντα χρόνον. ἀλλ' εἰ περιστέλλεται μὲν, οὐδὲν δὲ τοῦ μήκους ἀφαιρεῖται τῆς κοιλίας, οὐκ ἔστι τῆς περισταλτικῆς κινήσεως ἴδιον τὸ κατασπᾶν κάτω τὸν στόμαχον. ὅπερ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἐρασίστρατος εἶπε, τοῦτο μόνον αὐτὸ συμβήσεται τὸ τῶν ἄνω συστελ||λομένων διαστελλεσθαι τὰ κάτω. ^[20]

2 171 τοῦτο δ' ὅτι, κὰν εἰς νεκροῦ τὸν στόμαχον ὕδατος ἐγχέης, φαίνεται γιγνόμενον, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. ταῖς γὰρ τῶν ὑλῶν διὰ στενοῦ σώματος ὁδοιπορίαις ἀκόλουθόν ἐστι τὸ σύμπτωμα· θαυμαστὸν γὰρ, εἰ διερχομένου τινὸς αὐτὸν ὄγκου μὴ διασταλήσεται. οὐκοῦν τὸ μὲν τῶν ἄνω συστελλομένων διαστελλεσθαι τὰ κάτω κοινόν ἐστι καὶ τοῖς νεκροῖς σώμασι, δι' ὧν ὁπωσοῦν τι διεξέρχεται, καὶ τοῖς ζῶσιν, εἴτε περιστέλλοιτο τοῖς διερχομένοις εἴθ' ἔλκοιτο· τὸ δὲ τῆς τοῦ μήκους συναιρέσεως ἴδιον τῶν τὰς εὐθείας ἵνας ἐχόντων ὀργάνων, ἵν' ἐπισπᾶσονται τι. ἀλλὰ μὴν ἐδείχθη κατασπώμενος ὁ στόμαχος, οὐ γὰρ ἂν εἴλκε τὸν λάρυγγα· δῆλον οὖν, ὡς ἡ γαστήρ ἔλκει τὰ σιτία διὰ τοῦ στομάχου. καὶ ἡ κατὰ τὸν ἔμετον δὲ τῶν ἐμουμένων ἄχρι τοῦ στόματος φορὰ πάντως μὲν που καὶ αὐτὴ τὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων διατεινόμενα μέρη τοῦ στομάχου διεστώτα κέκτῃται, τῶν πρόσω δ' ὅ τι ἂν ἐκάστοτ' ἐπιλαμβάνηται, τοῦτ' ἀρχόμενον διαστελλεται, τὸ δ' || ὅπισθεν καταλείπει δηλονότι συστελλόμενον, ὥσθ' ὁμοίαν εἶναι πάντη τὴν διάθεσιν τοῦ στομάχου κατὰ γε τοῦτο τῇ τῶν καταπινόντων· ἀλλὰ τῆς ὀλκῆς μὴ παρούσης τὸ μῆκος ὅλον ἴσον ἐν τοῖς τοιούτοις συμπτώμασι διαφυλάττεται. ^[5]

2 172 διὰ τοῦτο δὲ καὶ καταπίνειν ῥᾶόν ἐστιν ἡ ἐμεῖν, ὅτι καταπίνεται μὲν ἀμφοῖν τῆς γαστρὸς τῶν χιτώνων ἐνεργούντων, τοῦ μὲν ἐντὸς ἔλκοντος, τοῦ δ' ἐκτὸς περιστελλομένου τε καὶ συνεπωθοῦντος, ἐμεῖται δὲ θατέρου μόνου τοῦ ἔξωθεν ἐνεργοῦντος, οὐδενὸς ἔλκοντος εἰς τὸ στόμα. οὐ γὰρ δὴ ὥσπερ ἡ τῆς γαστρὸς ὄρεξις προηγεῖτο τοῦ καταπίνειν τὰ σιτία, τὸν αὐτὸν τρόπον κὰν τοῖς ἐμέτοις ἐπιθυμεῖ τι τῶν κατὰ τὸ στόμα μορίων τοῦ γιγνομένου παθήματος, ἀλλ' ἄμφω τῆς γαστρὸς αὐτῆς εἰσιν ἐναντίαι διαθέσεις, ὀρεγομένης μὲν καὶ προσιεμένης τὰ

χρήσιμά τε καὶ οἰκεῖα, δυσχεραίνουσης δὲ καὶ ἀποτριβομένης τὰ ἀλλότρια. διὸ καὶ τὸ καταπίνειν αὐτὸ τοῖς μὲν ἱκανῶς ὀρεγομένοις τῶν οἰκείων ἐδεσμάτων τῇ γαστρὶ τάχιστα γίγνεται, σαφῶς ἐλκούσης αὐτὰ καὶ κατασπώσης πρὶν ἢ μασηθῆναι, τοῖς δ' ἤτοι φάρμακόν τι κατ' ἀνάγκη πίνουσιν ἢ σιτίον ἐν χώρᾳ φαρμάκου προσφερομένοις ἀνιαρὰ καὶ μόγις ἢ κατάποσις αὐτῶν ἐπιτελεῖται. ^[20]

2 173 δῆλος οὖν ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημένων ὁ μὲν ἔνδον χιτῶν τῆς γαστρὸς ὁ τὰς εὐθείας ἔχων ἵνας τῆς ἐκ τοῦ στόματος εἰς αὐτὴν ὀλκῆς ἔνεκα γεγονῶς καὶ διὰ τοῦτ' ἐν ταῖς καταπόσεσι μόναις ἐνεργῶν, ὁ δ' ἔξωθεν ὁ τὰς ἐγκαρσίας [ἵνας] ἔχων ἔνεκα μὲν τοῦ περιστέλλεσθαι τοῖς ἐνυπάρχουσι καὶ προωθεῖν αὐτὰ τοιοῦτος ἀποτελεσθεὶς, ἐνεργῶν δ' οὐδὲν ἤττον ἐν τοῖς ἐμέτοις ἢ ταῖς καταπόσεσιν. ἐναργέστατα δὲ μαρτυρεῖ τῷ λεγομένῳ καὶ τὸ κατὰ τὰς χάννας τε καὶ τοὺς συνόδοντας γιγνόμενον· εὐρίσκεται γὰρ ἐνίοτε τούτων ἡ γαστήρ ἐν τῷ στόματι καθάπερ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς περὶ ζῶων ἔγραψεν ἱστορίαις καὶ προστίθησιν γε τὴν αἰτίαν ὑπὸ λαιμαργίας αὐτοῖς τοῦτο συμβαίνειν φάσκων. ἔχει γὰρ ὧδε· κατὰ τὰς σφοδροτέρας ὀρέξεις ἄνω προστρέχει πᾶσι τοῖς ζώοις ἡ γαστήρ, ὥστε τινὲς τοῦ πάθους αἰσθησιν ἐναργῆ σχόντες ἐξέρπειν αὐτοῖς φασὶ τὴν κοιλίαν, ἐνίων δὲ μασωμένων ἔτι καὶ μήπω || καλῶς ἐν τῷ στόματι τὰ σιτία κατεργασαμένων ἐξαρπάζει φανερώς ἀκόντων. ^[15]

2 174 ἐφ' ὧν οὖν ζῶων φύσει λαιμαργῶν ὑπαρχόντων ἢ τ' εὐρυχωρία τοῦ στόματός ἐστι δαψιλῆς ἢ τε τῆς γαστρὸς θέσις ἐγγύς, ὡς ἐπὶ συνόδοντός τε καὶ χάννης, οὐδὲν θαυμαστόν, ὅταν ἱκανῶς πεινάσαντα διώκῃ τι τῶν μικροτέρων ζῶων, εἴτ' ἤδη πλησίον ἢ τοῦ συλλαβεῖν, ἀνατρέχειν ἐπειγούσης τῆς ἐπιθυμίας εἰς τὸ στόμα τὴν γαστέρα. γενέσθαι δ' ἄλλως ἀμήχανον τοῦτο μὴ οὐχ ὥσπερ διὰ χειρὸς τοῦ στομάχου τῆς γαστρὸς ἐπισπωμένης εἰς ἑαυτὴν τὰ σιτία. καθάπερ γὰρ καὶ ἡμεῖς ὑπὸ προθυμίας ἐνίοτε τῇ χειρὶ συνεπεκτείνομεν ὅλους ἡμᾶς αὐτοὺς ἔνεκα τοῦ θᾶττον ἐπιδράξασθαι τοῦ προκειμένου σώματος, οὕτω καὶ ἡ γαστήρ οἷον χειρὶ τῷ στομάχῳ συνεπεκτείνεται. καὶ διὰ τοῦτ' ἐφ' ὧν ζῶων ἅμα τὰ τρία ταυτὶ συνέπεσεν, ἔφεσις τε σφοδρὰ τῆς τροφῆς ὅ τε στόμαχος μικρὸς ἢ τ' εὐρυχωρία τοῦ στόματος δαψιλῆς, ἐπὶ τούτων ὀλίγη ῥοπὴ τῆς ἐπεκτάσεως εἰς τὸ στόμα τὴν κοιλίαν ὅλην ἀναφέρει. ἥρκει μὲν οὖν ἴσως ἀνδρὶ φυσικῶ παρ' αὐτῆς μόνης τῆς κατασκευῆς τῶν ὀργάνων τὴν ἔνδειξιν τῆς ἐνεργείας λαμβάνειν. ^[20]

2 175 οὐ γὰρ δὴ μάτην γ' ἂν ἡ φύσις ἐκ δυοῖν χιτῶνων ἐναντίως ἀλλήλοις ἐχόντων ἀπειργάσατο τὸν οἰσοφάγον, εἰ μὴ καὶ διαφόρως ἐκάτερος αὐτῶν ἐνεργεῖν ἔμελλεν. ἀλλ' ἐπεὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὰ τῆς φύσεως ἔργα διαγιγνώσκειν οἱ περὶ τὸν Ἑρασίστρατόν εἰσιν ἱκανοί, φέρε κακὰ τῆς τῶν ζῶων ἀνατομῆς ἐπιδείξωμεν αὐτοῖς, ὡς ἐκάτερος τῶν χιτῶνων ἐνεργεῖ τὴν εἰρημένην ἐνέργειαν. εἰ δὴ τι λαβὼν ζῶον, εἴτα γυμνώσας αὐτοῦ τὰ περικείμενα τῷ στομάχῳ σώματα χωρὶς τοῦ διατεμεῖν τινα τῶν νεύρων ἢ τῶν ἀρτηριῶν ἢ τῶν φλεβῶν τῶν αὐτόθι τεταγμένων ἐθέλοις ἀπὸ τῆς γένυος ἕως τοῦ θώρακος εὐθείαις τομαῖς διελεῖν τὸν ἔξω χιτῶνα τὸν τὰς ἐγκαρσίας ἵνας ἔχοντα κᾶπειτα τῷ ζῷῳ τροφὴν προσενέγκοις, ὅψαι καταπῖνον αὐτὸ καίτοι τῆς περισταλτικῆς ἐνεργείας ἀπολωλυίας. εἰ δ' αὖ πάλιν ἐφ' ἑτέρου ζώου διατέμοις ἀμφοτέρους τοὺς χιτῶνας τομαῖς ἐγκαρσίαις, θεάσῃ καὶ τοῦτο καταπῖνον οὐκέτ' ἐνεργοῦντος τοῦ ἐντός, ὧ δῆλον, ὅτι καὶ διὰ θατέρου μὲν αὐτῶν καταπίνειν οἷόν τ' ἐστίν, || ἀλλὰ χεῖρον ἢ δι' ἀμφοτέρων. ^[15]

2 176 πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ' ἔστι θεάσασθαι σαφῶς ἐπὶ τῆς εἰρημένης ἀνατομῆς, ὡς ἐν τῷ καταπίνειν ὑποπίμπλαται πνεύματος ὁ στόμαχος τοῦ συγκαταπινομένου τοῖς σιτίοις, ὁ περιστελλομένου μὲν τοῦ ἔξωθεν χιτῶνος ὠθεῖται ῥαδίως εἰς τὴν γαστέρα σὺν τοῖς ἐδέσμασι, μόνου δὲ τοῦ ἔνδον ὑπάρχοντος ἐμποδῶν ἵσταται τῇ φορᾷ τῶν σιτίων διατείνόν τ' αὐτὸν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐμποδίζον. ἀλλ' οὔτε τούτων οὐδὲν Ἑρασίστρατος εἶπεν οὔθ' ὡς ἡ σκολιὰ θέσις τοῦ στομάχου διαβάλλει σαφῶς τὸ δόγμα τῶν νομιζόντων ὑπὸ τῆς ἄνωθεν βολῆς μόνης

ποδηγούμενα μέχρι τῆς γαστρὸς ἵεναί τὰ καταπινόμενα. μόνον δ' ὅτι πολλὰ τῶν μακροτραχήλων ζώων ἐπικεκυφότα καταπίνει, καλῶς εἶπεν. ᾧ δῆλον, ὅτι τὸ φαινόμενον οὐ τὸ πῶς καταπίνομεν ἀποδείκνυσιν, ἀλλὰ τὸ πῶς οὐ καταπίνομεν· ὅτι γὰρ μὴ διὰ μόνης τῆς ἄνωθεν βολῆς, ἐκ τούτου δῆλον· οὐ μὴν εἴθ' ἑλκούσης τῆς κοιλίας εἴτε παράγοντος αὐτὰ τοῦ στομάχου, δῆλον ἤδη πω. ^[15]

2 177 ἀλλ' ἡμεῖς γε || πάντας τοὺς λογισμοὺς εἰπόντες τοὺς τ' ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν ὀργάνων ὀρμωμένους καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων συμπτωμάτων τῶν τε πρὸ τοῦ γυμνωθῆναι τὸν στόμαχον καὶ γυμνωθέντος, ὡς ὀλίγῳ πρόσθεν ἐλέγομεν, ἱκανῶς ἐνεδειξάμεθα τοῦ μὲν ἔλκειν ἔνεκα τὸν ἐντὸς χιτῶνα, τοῦ δ' ἀπωθεῖν τὸν ἐκτὸς γεγονέναι. προϋθέμεθα μὲν οὖν ἀποδείξαι τὴν καθεκτικὴν δύναμιν ἐν ἐκάστῳ τῶν ὀργάνων οὕσαν, ὥσπερ ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ τὴν ἐλκτικὴν τε καὶ προσέτι τὴν ἀλλοιωτικὴν. ὑπὸ δὲ τῆς ἀκολουθίας τοῦ λόγου τὰς τέτταρας ἀπεδείξαμεν ὑπαρχούσας τῇ γαστρὶ, τὴν ἐλκτικὴν μὲν ἐν τῷ καταπίνειν, τὴν καθεκτικὴν δ' ἐν τῷ πέττειν, τὴν ἀπωστικὴν δ' ἐν τοῖς ἐμέτοις καὶ ταῖς τῶν πεπεμμένων σιτίων εἰς τὸ λεπτόν ἔντερον ὑποχωρήσειν, αὐτὴν δὲ τὴν πέψιν ἀλλοιώσιν ὑπάρχειν. Οὐκ οὖν ἔτ' ἀπορήσομεν οὐδὲ περὶ τοῦ σπληνός, εἰ ἔλκει μὲν τὸ οἰκεῖον, ἀποκρίνει δὲ τὸ ἀλλότριον, ἀλλοιοῦν δὲ καὶ κατέχειν, ὅσον ἂν ἐπισπᾶσθαι, πέφυκεν, οὐδὲ περὶ ἥπατος ἢ φλεβὸς ἢ ἀρτηρίας ἢ καρδίας ἢ τῶν || ἄλλων τινός· ἀναγκαῖαι γὰρ ἐδείχθησαν αἱ τέτταρες αὗται δυνάμεις ἅπαντι μορίῳ τῷ μέλλοντι θρέψεσθαι καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὰς ὑπὲρ τῆς εἶναι θρέψεως ἔφαμεν· ὡς γὰρ τὸ τῶν ἀνθρώπων ἀποπάτημα τοῖς κυσὶν ἡδιστον, οὕτω καὶ τὰ τοῦ ἥπατος περιττώματα τὸ μὲν τῷ σπληνί, τὸ δὲ τῇ χοληδόχῳ κύστει, τὸ δὲ τοῖς νεφροῖς οἰκεῖον. ^[5]

2 178 Καὶ λέγειν ἔτι περὶ τῆς τούτων γενέσεως οὐκ ἂν ἐθέλοιμι μεθ' Ἱπποκράτην καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Διοκλέα καὶ Πραξαγόραν καὶ Φιλότιμον· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ περὶ τῶν δυνάμεων εἶπον ἂν, εἴ τις τῶν ἔμπροσθεν ἀκριβῶς ἐξειργάσατο τὸν ὑπὲρ αὐτῶν λόγον. ἐπεὶ δ' οἱ μὲν παλαιοὶ καλῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἀποφηνάμενοι παρέλιπον ἀγωνίσασθαι τῷ λόγῳ, μηδ' ὑπονοήσαντες ἔσεσθαι τινὰς εἰς τοσοῦτον ἀναισχύντους σοφιστάς, ὡς ἀντιλέγειν ἐπιχειρήσαι τοῖς ἐναργέσιν, οἱ νεώτεροι δὲ τὸ μὲν τι νικηθέντες ὑπὸ τῶν σοφισμάτων ἐπίσθησαν αὐτοῖς, τὸ δὲ τι καὶ ἀντιλέγειν ἐπιχειρήσαντες ἀποδεῖν μοι πολὺ τῆς τῶν παλαιῶν ἔδοξαν δυνάμεως, || διὰ τοῦθ', ὡς ἂν ἐκείνων αὐτῶν, εἴπερ ἔτ' ἦν τις, ἀγωνίσασθαι μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς ἀνατρέποντας τῆς τέχνης τὰ κάλλιστα, καὶ αὐτὸς οὕτως ἐπειράθην συνθεῖναι τοὺς λόγους. ^[15]

2 179 ὅτι δ' ἢ οὐδὲν ἢ παντάπασιν ἀνύσω τι σμικρόν, οὐκ ἄγνοῶ· πάμπολλα γὰρ εὐρίσκω τελέως μὲν ἀποδεδειγμένα τοῖς παλαιοῖς, οὕτε δὲ συνετὰ τοῖς πολλοῖς τῶν νῦν δι' ἀμαθίαν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιχειρούμενα γινώσκεσθαι διὰ ῥαθυμίαν, οὕτ', εἰ καὶ γνωσθεῖν τινί, δικαίως ἐξεταζόμενα· χρὴ γὰρ τὸν μέλλοντα γνῶσεσθαι τι τῶν πολλῶν ἄμεινον εὐθύς μὲν καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ πρώτῃ διδασκαλίᾳ πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκεῖν· ἐπειδὴ δὲ γένηται μεираκίον, ἀληθείας τινὰ σχεῖν ἐρωτικὴν μανίαν, ὥσπερ ἐνθουσιῶντα καὶ μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς διαλείπειν σπεύδοντά τε καὶ συντεταμένον ἐκμαθεῖν, ὅσα τοῖς ἐνδοξοτάτοις εἴρηται τῶν παλαιῶν· ἐπειδὴ δ' ἐκμάθη, κρίνειν αὐτὰ καὶ βασανίζειν χρόνῳ παμπόλλῳ καὶ σκοπεῖν, πόσα μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις, πόσα δὲ διαφέρεται, || καὶ οὕτω τὰ μὲν αἰρεῖσθαι, τὰ δ' ἀποστρέφειν. ^[15]

2 180 τῷ μὲν δὴ τοιούτῳ πάνυ σφόδρα χρησίμους ἤλπικα τοὺς ἡμετέρους ἔσεσθαι λόγους· εἶεν δ' ἂν ὀλίγοι παντάπασιν οὗτοι· τοῖς δ' ἄλλοις οὕτω γενήσεται τὸ γράμμα περιττόν, ὡς εἰ καὶ μῦθον ὄνῳ τις λέγοι. Συμπεραντέον οὖν ἡμῖν τὸν λόγον ἔνεκα τῶν τῆς ἀληθείας ἐφιεμένων ὅσα λείπει κατ' αὐτὸν ἔτι προσθεῖσιν. ὡς γὰρ ἡ γαστήρ ἔλκει μὲν ἐναργῶς καὶ κατασπᾷ τὰ σιτία τοῖς σφόδρα πεινώδεσι, πρὶν ἀκριβῶς ἐν τῷ στόματι λειωθῆναι, δυσχεραίνει δὲ καὶ ἀπωθεῖται τοῖς ἀποσίτοις τε καὶ πρὸς ἀνάγκην ἐσθίουσιν, οὕτω καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων ἕκαστον ἀμφοτέρως ἔχει τὰς δυνάμεις, τὴν τε τῶν οἰκείων ἐλκτικὴν καὶ τὴν τῶν ἀλλοτρίων ἀποκριτικὴν. καὶ διὰ

τοῦτο, κὰν ἐξ ἑνὸς ἦ χιτῶνος ὄργανόν τι συνεστώς, ὥσπερ καὶ αἱ κύστεις ἀμφοτέραι καὶ αἱ μήτραι καὶ αἱ φλέβες, ἀμφοτέρα τῶν ἰνῶν ἔχει τὰ γένη, τῶν εὐθειῶν τε καὶ τῶν ἐγκαρσίων. καὶ μὲν γε καὶ τρίτον τι || γένος ἰνῶν ἐστὶ <τῶν> λοξῶν, ἔλαττον πολὺ τῷ πλήθει τῶν προειρημένων δύο γενῶν. ^[15]

2 181 εὐρίσκεται δ' ἐν μὲν τοῖς ἐκ δυοῖν χιτῶνων συνεστηκόσιν ὀργάνοις ἐν θατέρῳ μόνῳ ταῖς εὐθείαις ἰσὶν ἀναμειγμένον, ἐν δὲ τοῖς ἐξ ἑνὸς ἅμα τοῖς ἄλλοις δύο γένεσι. συνεπιλαμβάνουσι δ' αὖται μέγιστον τῇ τῆς καθεκτικῆς ὀνομασθείσης δυνάμεως ἐνεργείᾳ· δεῖται γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πανταχόθεν ἐσφίγχθαι καὶ περιτετάσθαι τοῖς ἐνυπάρχουσι τὸ μόριον, ἢ μὲν γαστήρ ἐν τῷ τῆς πέψεως, αἱ μήτραι δ' ἐν τῷ τῆς κυήσεως χρόνῳ παντί. ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ τῆς φλεβὸς χιτῶν εἷς ὢν ἐκ πολυειδῶν ἰνῶν ἐγένετο καὶ τῶν τῆς ἀρτηρίας ὁ μὲν ἔξωθεν ἐκ τῶν στρογγύλων, ὁ δ' ἔσωθεν ἐκ μὲν τῶν εὐθειῶν πλείστων, ὀλίγων δὲ τινων σὺν αὐταῖς καὶ τῶν λοξῶν, ὥστε τὰς μὲν φλέβας ταῖς μήτραις καὶ ταῖς κύστεσιν ἑοικέναι κατὰ γε τὴν τῶν ἰνῶν σύνθεσιν, εἰ καὶ τῷ πάχει λείπονται, τὰς δ' ἀρτηρίας τῇ γαστρί. μόνον δὲ πάντων ὀργάνων ἐκ δυοῖν θ' ἅμα καὶ ἀμφοτέρων ἐγκαρσίας ἐχόντων τὰς ἵνας ἐγένετο τὰ ἔντερα. τὸ δ' ὅτι βέλτιον ἦν || τῶν τ' ἄλλων ἐκάστῳ τοιούτῳ τὴν φύσιν ὑπάρχειν, οἷόνπερ καὶ νῦν ἐστὶ, τοῖς τ' ἐντέροις ἐκ δυοῖν ὁμοίων χιτῶνων συγκεῖσθαι τῆς περὶ χρεῖας μορίων πραγματείας ἐστίν. ^[15]

2 182 οὐκ οὖν νῦν χρὴ ποθεῖν ἀκούειν περὶ τῶν τοιούτων, ὥσπερ οὐδὲ διὰ τί περὶ τοῦ πλήθους τῶν χιτῶνων ἐκάστου τῶν ὀργάνων διαπεφώνηται τοῖς ἀνατομικοῖς ἀνδράσιν. ὑπὲρ μὲν γὰρ τούτων αὐτάρκως ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀνατομικῆς διαφωνίας εἴρηται περὶ δὲ τοῦ διότι τοιοῦτον ἕκαστον ἐγένετο τῶν ὀργάνων, ἐν τοῖς περὶ χρεῖας μορίων εἰρήσεται. Νυνὶ δ' οὐδέτερον τούτων πρόκειται λέγειν, ἀλλὰ τὰς φυσικὰς δυνάμεις μόνον ἀποδεικνύειν ἐν ἐκάστῳ τῶν ὀργάνων τέτταρας ὑπαρχούσας. ἐπὶ τοῦτ' οὖν πάλιν ἐπανελθόντες ἀναμνήσωμέν τε τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων ἐπιθῶμέν τε κεφαλὴν ἥδη τῷ λόγῳ παντὶ τὸ λεῖπον ἔτι προσθέντες. ἐπειδὴ γὰρ ἕκαστον τῶν ἐν τῷ ζῳῷ μορίων ἔλκειν εἰς ἑαυτὸ τὸν οἰκεῖον [τῇ ποιότητι] χυμὸν ἀποδεδείκται καὶ πρώτη σχεδὸν αὕτη τῶν φυσικῶν ἐστὶ δυνάμεων, ἐφεξῆς || ἐκεῖνον γνωστέον, ὥς οὐ πρότερον ἀποτρίβεται τὴν ἐλχθεῖσαν <τροφὴν> ἥτοι σύμπασαν ἢ καὶ τι περίττωμα αὐτῆς, πρὶν ἂν εἰς ἐναντίαν μεταπέσῃ διάθεσιν ἢ αὐτὸ τὸ ὄργανον ἢ καὶ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ τὰ πλεῖστα. ^[5]

2 183 ἢ μὲν οὖν γαστήρ, ἐπειδὴ μὲν ἱκανῶς ἐμπλησθῇ τῶν σιτίων καὶ τὸ χρηστότατον αὐτῶν εἰς τοὺς ἐαυτῆς χιτῶνας ἐναπόθηται βδάλλουσα, τῆνικαὖτ' ἥδη τὸ λοιπὸν ἀποτρίβεται καθάπερ ἄχθος ἀλλότριον· αἱ κύστεις δ', ἐπειδὴ ἕκαστον τῶν ἐλχθέντων ἢ τῷ πλήθει διατεῖνον ἢ τῇ ποιότητι δάκνον ἀνιαρὸν γένηται· τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ αἱ μήτραι· ἥτοι γάρ, ἐπειδὴ μηκέτι φέρωσι διατεινόμεναι, τὸ λυποῦν ἀποθέσθαι σπεύδουσιν ἢ τῇ ποιότητι δακνόμεναι τῶν ἐκχυθέντων εἰς αὐτὰς ὑγρῶν. ἐκάτερον δὲ τῶν εἰρημένων γίγνεται μὲν καὶ βιαίως ἔστιν ὅτε καὶ ἀμβλώσκουσι τῆνικαὖτα, γίγνεται δ' ὥς τὰ πολλὰ καὶ προσηκόντως, ὅπερ οὐκ ἀμβλώσκειν ἀλλ' ἀποκυῖσκειν τε καὶ τίκτειν ὀνομάζεται. τοῖς μὲν οὖν ἀμβλωθριδίῳις φαρμάκοις ἢ τισιν ἄλλοις παθήμασι διαφθεῖ||ρουσι τὸ ἔμβρυον ἢ τινὰς τῶν ὑμένων αὐτοῦ ῥηγνύουσιν αἱ ἀμβλώσεις ἐπονται, οὕτω δὲ κάπειδαν ἀνιαθῶσί ποθ' αἱ μήτραι κακῶς ἔχουσαι τῇ διατάσει, ταῖς δὲ τῶν ἐμβρύων αὐτῶν κινήσεσι ταῖς σφοδροτάταις οἱ τόκοι, καθάπερ καὶ τοῦθ' Ἰπποκράτει καλῶς εἴρηται. ^[5]

2 184 κοινὸν δ' ἀπασῶν τῶν διαθέσεων ἡ ἀνία καὶ ταύτης αἴτιον τρίτον ἢ ὄγκος περιττὸς ἢ τι βάρος ἢ δῆξις· ὄγκος μὲν, ἐπειδὴ μηκέτι φέρωσι διατεινόμεναι, βάρος δ', ἐπειδὴ ὑπὲρ τὴν ῥώμην αὐτῶν ἢ τὸ περιεχόμενον, δῆξις δ', ἐπειδὴ ἥτοι τὰ πρότερον ἐν τοῖς ὑμέσιν ὑγρὰ στεγόμενα ῥαγέντων αὐτῶν εἰς αὐτὰς ἐκχυθῇ τὰς μήτρας ἢ καὶ σύμπαν ἀποφθαρὲν τὸ κύημα σηπόμενον τε καὶ διαλυόμενον εἰς μοχθηροὺς ἰχώρας οὕτως ἐρεθίζῃ τε καὶ δάκνῃ τὸν χιτῶνα τῶν

ύστερῶν. ἀνάλογον οὖν ἐν ἅπασι τοῖς ὀργάνοις ἕκαστα τῶν τ' ἔργων αὐτῶν τῶν φυσικῶν καὶ μέντοι τῶν παθημάτων τε καὶ νοσημάτων φαίνεται γιγνόμενα, τὰ μὲν ἐναργῶς καὶ σαφῶς οὕτως, ὡς ἀποδείξεως δεῖσθαι μηδέν, τὰ δ' ἦττον μὲν ἐναργῶς, οὐ μὴν ἄγνωστά γε παντάπασι τοῖς || ἐθέλουσι προσέχειν τὸν νοῦν. ^[15]

2 185 ἐπὶ μὲν οὖν τῆς γαστρὸς αἶ τε δῆξις ἐναργεῖς, διότι πλείστης αἰσθήσεως μετέχει, τὰ τ' ἄλλα παθήματα τὰ τε ναυτίαν ἐμποιοῦντα καὶ οἱ καλούμενοι καρδιωγμοὶ σαφῶς ἐνδείκνυνται τὴν ἀποκριτικὴν τε καὶ ἀπωστικὴν τῶν ἀλλοτρίων δύναμιν, οὕτω δὲ κάπὶ τῶν ὑστερῶν τε καὶ τῆς κύστεως τῆς τὸ οὖρον ὑποδεχομένης· ἐναργῶς γὰρ οὖν καὶ αὕτη φαίνεται μέχρι τοσούτου τὸ ὑγρὸν ὑποδεχομένη τε καὶ ἀθροίζουσα, ἄχρις ἂν ἦτοι πρὸς τοῦ πλήθους αὐτοῦ διατεινομένη μηκέτι φέρη τὴν ἀνίαν ἢ πρὸς τῆς ποιότητος δακνομένη· χρονίζον γὰρ ἕκαστον τῶν περιττωμάτων ἐν τῷ σώματι σήπεται δηλονότι, τὸ μὲν ἐλάττονι, τὸ δὲ πλείονι χρόνῳ, καὶ οὕτω δακνῶδές τε καὶ δριμὺ καὶ ἀνιαρὸν τοῖς περιέχουσι γίγνεται. οὐ μὴν ἐπὶ γε τῆς ἐπὶ τῷ ἥπατι κύστεως ὁμοίως ἔχει· ᾧ δὴλον, ὅτι νεύρων ἥκιστα μετέχει. χρή δὲ κἀνταῦθα τὸν γε φυσικὸν ἄνδρα τὸ ἀνάλογον ἐξευρίσκειν. εἰ γὰρ ἔλκειν τε τὸν οἰκτεῖον ἀπεδείχθη χυμὸν, ὡς φαίνεσθαι πολλάκις μεστήν, ἀποκρί||ναι τε τὸν αὐτὸν τοῦτον οὐκ εἰς μακράν, ἀναγκαῖον ἐστὶν αὐτὴν ἢ διὰ τὸ πλήθος βαρυνομένην ἢ τῆς ποιότητος μεταβαλλούσης ἐπὶ τὸ δακνῶδές τε καὶ δριμὺ τῆς ἀποκρίσεως ἐφίεσθαι. ^[15]

2 186 οὐ γὰρ δὴ τὰ μὲν σιτία τὴν ἀρχαίαν ὑπαλλάττει ποιότητα ταχέως οὕτως, ὥστ', ἐπειδὴν ἐμπέσῃ τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις, εὐθὺς εἶναι κόπρον, ἢ χολὴ δ' οὐ πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ οὖρον, ἐπειδὴν ἅπαξ ἐκπέσῃ τῶν φλεβῶν, ἐξαλλάττει τὴν ποιότητα, τάχιστα μεταβάλλοντα καὶ σηπόμενα. καὶ μὴν εἴπερ ἐπὶ τε τῶν κατὰ τὰς ὑστέρας καὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ἔντερα καὶ προσέτι τὴν τὸ οὖρον ὑποδεχομένην κύστιν ἐναργῶς φαίνεται διάτασίς τις ἢ δῆξις ἢ ἄχθος ἐπεγεῖρον ἕκαστον τῶν ὀργάνων εἰς ἀπόκρισιν, οὐδὲν χαλεπὸν κάπὶ τῆς χοληδόχου κύστεως ταῦτο τοῦτ' ἐννοεῖν ἐπὶ τε τῶν ἄλλων ἀπάντων ὀργάνων, ἐξ ὧν δηλονότι καὶ αἱ ἀρτηρίαι καὶ αἱ φλέβες εἰσίν. Οὐ μὴν οὐδὲ τὸ διὰ τοῦ αὐτοῦ πόρου τὴν θ' ὅλκην γίνεσθαι καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἐν διαφέρουσι || χρόνοις οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν ἐξευρεῖν, εἴ γε καὶ τῆς γαστρὸς ὁ στόμαχος οὐ μόνον ἐδέσματα καὶ πόματα παράγων εἰς αὐτήν, ἀλλὰ κἀν ταῖς ναυτίαις τὴν ἐναντίαν ὑπηρεσίαν ὑπηρετῶν ἐναργῶς φαίνεται, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ ἥπατι κύστεως ὁ αὐχὴν εἰς ὧν ἅμα μὲν πληροῖ δι' αὐτοῦ τὴν κύστιν, ἅμα δ' ἐκκενοῖ, καὶ τῶν μητρῶν ὁ στόμαχος ὡσαύτως ὁδὸς ἐστὶν εἴσω μὲν τοῦ σπέρματος, ἔξω δὲ τοῦ κυήματος. ^[5]

2 187 ἀλλὰ κἀνταῦθα πάλιν ἢ μὲν ἐκκριτικὴ δύναμις ἐναργής, οὐ μὴν ὁμοίως γ' αὐτῇ σαφὴς τοῖς πολλοῖς ἢ ἐλκτική· ἀλλ' Ἰπποκράτης μὲν ἀρρώστου μήτρας αἰτιώμενος αὐχένα φησὶ· 'οὐ γὰρ δύναται αὐτέης ὁ στόμαχος εἰρύσαι τὴν γονήν'. Ἐρασίστρατος δὲ καὶ Ἀσκληπιάδης εἰς τοσοῦτον ἤκουσι σοφίας, ὥστ' οὐ μόνον τὴν κοιλίαν καὶ τὰς μήτρας ἀποστεροῦσι τῆς τοιαύτης δυνάμεως ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἥπατι κύστιν ἅμα τοῖς νεφροῖς. καίτοι γ' ὅτι μὴδ' εἶπεῖν δυνατόν ἕτερον αἵτιον ἢ οὕρων ἢ χολῆς διακρίσεως, ἐν τῷ πρώτῳ δέδεικται λόγῳ. καὶ μήτραν οὖν καὶ γαστέρα καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἥπατι κύστιν δι' ἐνὸς καὶ ταύτου στο||μάχου τὴν θ' ὅλκην καὶ τὴν ἀπόκρισιν εὐρίσκοντες ποιούμενας μηκέτι θαυμάζωμεν, εἰ καὶ διὰ τῶν φλεβῶν ἢ φύσις ἐκκρίνει πολλάκις εἰς τὴν γαστέρα περιττώματα. ^[15]

2 188 τούτου δ' ἔτι μᾶλλον οὐ χρή θαυμάζειν, εἰ, δι' ὧν εἰς ἥπαρ ἀνεδόθη φλεβῶν ἐκ γαστρὸς, αὐθις εἰς αὐτὴν ἐξ ἥπατος ἐν ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις ἔλκεσθαι τις δύναται τροφή. τὸ γὰρ τοῖς τοιούτοις ἀπιστεῖν ὁμοίον ἐστὶ δήπου τῷ μηκέτι πιστεύειν μὴδ' ὅτι τὰ καθαίροντα φάρμακα διὰ τῶν αὐτῶν στομάτων ἐξ ὅλου τοῦ σώματος εἰς τὴν γαστέρα τοὺς οἰκτεῖους ἐπισπᾶται χυμούς, δι' ὧν ἔμπροσθεν ἢ ἀνάδοσις ἐγένετο, ἀλλ' ἕτερα μὲν ζητεῖν ἀναδόσεως, ἕτερα δὲ καθάρσεως στόματα. καὶ μὴν εἴπερ ἐν καὶ ταῦτο στόμα διτταῖς ὑπηρετεῖ δυνάμεσιν, ἐν διαφόροις χρόνοις

εἰς τάναντία τὴν ὀλκὴν ποιουμέναις, ἔμπροσθεν μὲν τῇ κατὰ τὸ ἥπαρ, ἐν δὲ τῷ τῆς καθάρσεως καιρῷ τῇ τοῦ φαρμάκου, τί θαυμαστόν ἐστι διττὴν ὑπηρεσίαν τε καὶ χρεῖαν εἶναι ταῖς φλεψὶ ταῖς ἐν τῷ μέσῳ τεταγμέναις ἥπατός τε καὶ τῶν κατὰ τὴν κοιλίαν, ὥσθ', ὁπότε μὲν ἐν τούτοις ἄφθονος εἴη περιεχομένη τροφή, διὰ τῶν εἰρημένων εἰς || ἥπαρ ἀναφέρεσθαι φλεβῶν, ὁπότε δ' εἴη κενὰ καὶ δεόμενα τρέφεσθαι, διὰ τῶν αὐτῶν αὐθις ἐξ ἥπατος ἔλκεσθαι; πᾶν γὰρ ἐκ παντὸς ἔλκειν φαίνεται καὶ παντὶ μεταδιδόναι καὶ μία τις εἶναι σύρροια καὶ σύμπνοια πάντων, καθάπερ καὶ τοῦθ' ὁ θειότατος Ἱπποκράτης εἶπεν. ^[5]

2 189 ἔλκει μὲν οὖν τὸ ἰσχυρότερον, ἐκκενοῦται δὲ τὸ ἀσθενέστερον. ἰσχυρότερον δὲ καὶ ἀσθενέστερον ἕτερον ἑτέρου μόριον ἢ ἀπλῶς καὶ φύσει καὶ κοινῇ πᾶσιν ἐστὶν ἢ ἰδίως τῷδε τι γίγνεται. φύσει μὲν καὶ κοινῇ πᾶσιν ἀνθρώποις θ' ἅμα καὶ ζώοις ἢ μὲν καρδία τοῦ ἥπατος, τὸ δ' ἥπαρ τῶν ἐντέρων τε καὶ τῆς γαστροῦ, αἱ δ' ἀρτηρίαι τῶν φλεβῶν ἐλκύσαι τε τὸ χρησίμον ἑαυταῖς ἀποκρίναί τε τὸ μὴ τοιοῦτον ἰσχυρότεροι. καθ' ἕκαστον δ' ἡμῶν ἰδίως ἐν μὲν τῷδε τῷ καιρῷ τὸ ἥπαρ ἰσχυρότερον ἔλκειν, ἢ γαστήρ δ' ἐν τῷδε. πολλῆς μὲν γὰρ ἐν τῇ κοιλίᾳ περιεχομένης τροφῆς καὶ σφοδρῶς ὀρεγομένου τε καὶ χρήζοντος τοῦ ἥπατος, πάντως ἰσχυρότερον ἔλκει τὸ σπλάγχνον· ἔμπαλιν δὲ τοῦ μὲν ἥπατος ἐμπεπλησμένου τε καὶ δια||τεταμένου, τῆς γαστροῦ δ' ὀρεγομένης καὶ κενῆς ὑπαρχούσης ἢ τῆς ὀλκῆς ἰσχὺς εἰς ἐκείνην μεθίσταται. ^[15]

2 190 ὥς γάρ, εἰ κἂν ταῖς χερσὶ τινα σιτία κατέχοντες ἀλλήλων ἀρπάζοιμεν, εἰ μὲν ὁμοίως εἴημεν δεόμενοι, περιγίγνεσθαι τὸν ἰσχυρότερον εἰκός, εἰ δ' οὗτος μὲν ἐμπεπλησμένος εἴη καὶ διὰ τοῦτ' ἀμελῶς κατέχων τὰ περιττὰ ἢ καὶ τινα μεταδοῦναι ποθῶν, ὁ δ' ἀσθενέστερος ὀρέγοιτο δεινῶς, οὐδὲν ἂν εἴη κώλυμα τοῦ μὴ πάντα λαβεῖν αὐτόν, οὕτω καὶ ἢ γαστήρ ἐκ τοῦ ἥπατος ἐπισπᾶται ῥαδίως, ὅταν αὐτὴ μὲν ἱκανῶς ὀρέγηται τροφῆς, ἐμπεπλησμένον δ' ἢ τὸ σπλάγχνον. καὶ τοῦ γε μὴ πεινῆν ἐνίοτε τὸ ζῶον ἢ περιουσία τῆς ἐν ἥπατι τροφῆς αἰτία· κρεῖττονα γὰρ ἔχουσα καὶ ἐτοιμοτέραν ἢ γαστήρ τροφήν οὐδὲν δεῖται τῆς ἔξωθεν· εἰ δέ γε ποτε δέοιτο μὲν, ἀποροίῃ δέ, πληροῦται περιττωμάτων. ἰχώρες δὲ τινὲς εἰσι ταῦτα χολώδεις τε καὶ φλεγματώδεις καὶ ὀρρώδεις, οὓς μόνους ἐλκούσῃ μεθήσιν αὐτῇ τὸ ἥπαρ, ὅταν ποτὲ καὶ αὐτὴ δέηται τροφῆς. ὥσπερ οὖν ἐξ ἀλλήλων ἔλκει τὰ μόρια || τροφήν, οὕτω καὶ ἀποτίθεται ποτ' εἰς ἀλλήλα τὸ περιττὸν καὶ ὥσπερ ἐλκόντων ἐπλεονέκει τὸ ἰσχυρότερον, οὕτω καὶ ἀποτιθεμένων καὶ τῶν γε καλουμένων ρευμάτων ἢδε ἢ πρόφασις. ^[15]

2 191 ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων ἔχει τινὰ τόνον σύμφυτον, ᾧ διωθεῖται τὸ περιττὸν. ὅταν οὖν ἐν ἐξ αὐτῶν ἀρρωστότερον γένηται κατὰ διή τινα διάθεσιν, ἐξ ἀπάντων εἰς ἐκεῖνο συρρεῖν ἀνάγκη τὰ περιττώματα. τὸ μὲν γὰρ ἰσχυρότατον ἐναποτίθεται τοῖς πλησίον ἅπασιν, ἐκείνων δ' αὖ πάλιν ἕκαστον εἰς ἕτερον ἅττα τῶν ἀσθενεστέρων, εἴτ' αὐθις ἐκείνων ἕκαστον εἰς ἄλλα καὶ τοῦτ' ἐπὶ πλεῖστον γίγνεται, μέχρι περ ἂν ἐξ ἀπάντων ἐλαυνόμενον τὸ περίττωμα καθ' ἓν τι μείνῃ τῶν ἀσθενεστάτων· ἐντεῦθεν γὰρ οὐκέτ' εἰς ἄλλο δύναται μεταρρεῖν, ὥς ἂν μήτε δεχομένου τινὸς αὐτὸ τῶν ἰσχυροτέρων μήτ' ἀπώσασθαι δυναμένου τοῦ πεπονθότος. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν παθῶν τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἰάσεως αὐθις ἡμῶν ἐπιδεικνύντων ἱκανὰ καὶ ἐκείνων ἔσται λαβεῖν μαρτύρια τῶν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ παντὶ || δεδειγμένων ὀρθῶς. ^[15]

2 192 ὁ δ' ἐν τῷ παρόντι δεῖξαι προῦκειτο, πάλιν ἀναλάβωμεν, ὥς οὐδὲν θαυμαστόν ἐξ ἥπατος ἢ κειν τινὰ τροφήν ἐντέροις τε καὶ γαστρὶ διὰ τῶν αὐτῶν φλεβῶν, δι' ὧν ἔμπροσθεν ἐξ ἐκείνων εἰς ἥπαρ ἀνεδίδοτο. καὶ πολλοῖς ἀθρόως τε καὶ τελέως ἀποστᾶσιν ἰσχυρῶν γυμνασίων ἢ τι κῶλον ἀποκοπεῖσιν αἵματος [ἀθρόου] διὰ τῶν ἐντέρων γίγνεται κένωσις ἐκ τινων περιόδων, ὥς που καὶ Ἱπποκράτης ἔλεγεν, οὐδὲν μὲν ἄλλο λυποῦσα, καθαίρουσα δ' ὀξέως τὸ πᾶν σῶμα καὶ τὰς πλησμονὰς ἐκκενοῦσα, διὰ τῶν αὐτῶν δήπου φλεβῶν τῆς [ἔξω] φορᾶς τῶν περιττῶν ἐπιτελουμένης, δι' ὧν ἔμπροσθεν ἢ ἀνάδοσις ἐγίγνετο. πολλάκις δ' ἐν νόσοις ἢ φύσις διὰ μὲν

τῶν αὐτῶν δῆπου φλεβῶν τὸ πᾶν ἐκκαθαίρει ζῶον, οὐ μὴν αἱματώδης γ' ἡ κένωσις αὐτοῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν λυποῦντα γίγνεται χυμὸν. οὕτω δὲ κὰν ταῖς χολέραις ἐκκενοῦται τὸ πᾶν σῶμα διὰ τῶν εἰς ἔντερά τε καὶ γαστέρα καθηκουσῶν φλεβῶν. τὸ δ' οἶσθαι μίαν εἶναι ταῖς ὕλαις φορὰν τελέως ἀγνοοῦντός ἐστι τὰς φυσικὰς || δυνάμεις τὰς τ' ἄλλας καὶ τὴν ἐκκριτικὴν ἐναντίαν οὖσαν τῇ ἐλκτικῇ· ταῖς γὰρ ἐναντίαις δυνάμεσιν ἐναντίας κινήσεις τε καὶ φορὰς τῶν ὑλῶν ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν. ^[15]

2 193 ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων, ὅταν ἐλκύσῃ τὸν οἰκεῖον χυμὸν, ἔπειτα κατάσχη καὶ ἀπολαύσῃ, τὸ περιττὸν ἅπαν ἀποθέσθαι σπεύδει, καθότι μάλιστα δύναται τάχιστα θ' ἅμα καὶ κάλλιστα, κατὰ τὴν τοῦ περιττοῦ ῥοπὴν. ὅθεν ἡ γαστήρ τὰ μὲν ἐπιπολάζοντα τῶν περιττωμάτων ἐμέτοις ἐκκαθαίρει, τὰ δ' ὑφιστάμενα διαρροαῖς. καὶ τό γε ναυτιῶδες γίγνεσθαι τὸ ζῶον τοῦτ' ἔστιν ὁρμῆσαι τὴν γαστέρα κενωθῆναι δι' ἐμέτου. οὕτω δὲ δὴ τι βίαιον καὶ σφοδρὸν ἡ ἐκκριτικὴ δύναμις ἔχει, ὥστ' ἐν τοῖς εἰλεοῖς, ὅταν ἀποκλεισθῇ τελέως ἡ κάτω διέξοδος, ἐμεῖται κόπρος. καίτοι πρὶν διελθεῖν τό τε λεπτὸν ἔντερον ἅπαν καὶ τὴν νῆστιν καὶ τὸν πυλωρὸν καὶ τὴν γαστέρα καὶ τὸν οἰσοφάγον οὐχ οἷόν τε διὰ τοῦ στόματος ἐκπεσεῖν οὐδενὶ τοιούτῳ περιττώματι. τί δὴ θαυμαστόν, εἰ καὶ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας τῆς κατὰ τὸ δέρμα μέχρι τῶν ἐντέρων τε καὶ τῆς γαστρὸς ἀφικνοῖτο τι || μεταλαμβάνόμενον, ὡς καὶ τοῦθ' Ἴπποκράτης ἡμᾶς ἐδίδαξεν, οὐ πνεῦμα μόνον ἢ περίττωμα φάσκων ἀλλὰ καὶ τὴν τροφὴν αὐτὴν ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας αὐθις ἐπὶ τὴν ἀρχήν, ὅθεν ἀννέχθη, καταφέρεσθαι. ^[20]

2 194 ἐλάχισται γὰρ ῥοπαὶ κινήσεων τὴν ἐκκριτικὴν ταύτην οἰακίζουσι δυνάμιν, ὡς ἂν διὰ τῶν ἐγκαρσίων μὲν ἰνῶν γιγνομένην, ὠκύτατα δὲ διαδιδόμενην ἀπὸ τῆς κινήσεως ἀρχῆς ἐπὶ τὰ καταντικρὺ πέρατα. οὐκ οὐκ ἀπεικὸς οὐδ' ἀδύνατον ἀήθει ποτὲ ψύξει τὸ πρὸς τῷ δέρματι μόριον ἐξαίφνης πιληθὲν ἅμα μὲν ἀρρωστότερον αὐτὸ γενόμενον, ἅμα δ' οἷον ἄχθος τι μᾶλλον ἢ παρασκευὴν θρέψεως ἔχον τὴν ἔμπροσθεν ἀλύπως αὐτῷ παρεσπαρμένην ὑγρότητα καὶ διὰ τοῦτ' ἀποθέσθαι σπεῦδον, ἅμα δὲ τῆς ἔξω φορᾶς ἀποκεκλεισμένης τῇ πυκνώσει, πρὸς τὴν λοιπὴν ἐπιστραφεῖν καὶ οὕτω βιασάμενον εἰς τὸ παρακείμενον αὐτῷ μόριον ἀθρόως ἀπώσασθαι τὸ περιττὸν, ἐκεῖνο δ' αὖ πάλιν εἰς τὸ μετ' αὐτό, || καὶ τοῦτο μὴ παύσασθαι γιγνόμενον, ἄχρις ἂν ἡ μετάληψις ἐπὶ τὰ ἐντὸς πέρατα τῶν φλεβῶν τελευτήσῃ. ^[15]

2 195 αἱ μὲν δὲ τοιαῦται κινήσεις θᾶττον ἀποπαύονται, αἱ δ' ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν διερεθιζόντων, ὡς ἐν τε τοῖς καθαίρουσι φαρμάκοις καὶ ταῖς χολέραις ἰσχυρότεραί τε πολὺ καὶ μονιμώτεραι γίνονται καὶ διαμένουσιν, ἔστ' ἂν καὶ ἡ περὶ τοῖς στόμασι τῶν ἀγγείων διάθεσις, ἡ τὸ πλησίον ἔλκουσα, παραμένη. αὕτη μὲν γὰρ τὸ συνεχὲς ἐκκενοῖ μόριον, ἐκεῖνο δ' αὖ τὸ μετ' αὐτό καὶ τοῦτ' οὐ παύεται μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας, ὥστε διαδιδόντων τῶν ἐφεξῆς αἰεὶ μορίων ἐτέρων ἐτέροις τὸ πρῶτον πάθος ὠκύτατα διικνεῖσθαι μέχρι τῶν ἐσχάτων. οὕτως οὖν ἔχει καπὶ τῶν εἰλεῶν. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ φλεγμαῖνον ἔντερον οὔτε τοῦ βάρους οὔτε τῆς δριμύτητος ἀνέχεται τῶν περιττωμάτων καὶ διὰ τοῦτ' ἐκκρίνειν αὐτὰ σπεύδει καὶ ἀπωθεῖσθαι πορρωτάτω. κωλυόμενον δὲ κάτω ποιεῖσθαι τὴν δίωσιν, ὅταν ἐνταυθοῖ ποτε τὸ σφοδρότατον ἢ τῆς φλεγμονῆς, εἰς τὰ πλησιάζοντα τῶν ὑπερκειμένων ἐντέρων ἀπωθεῖται. καὶ οὕτως ἤδη κατὰ || τὸ συνεχὲς τὴν ῥοπὴν τῆς ἐκκριτικῆς δυνάμεως ἄνω ποιησαμένης ἄχρι τοῦ στόματος ἐπανερχεται τὰ περιττώματα. ^[20]

2 196 ταῦτα μὲν οὖν δὴ κὰν τοῖς τῶν νοσημάτων λογισμοῖς ἐπὶ πλέον εἰρήσεται. τὸ δ' ἐκ παντὸς εἰς πᾶν φέρεσθαι τι καὶ μεταλαμβάνεσθαι καὶ μίαν ἀπάντων εἶναι σύμπνοιάν τε καὶ σύρροϊαν, ὡς Ἴπποκράτης ἔλεγεν, ἥδη μοι δοκῶ δεδεῖχθαι σαφῶς καὶ μηκέτ' ἂν τινα, μηδ' εἰ βραδὺς αὐτῷ νοῦς ἐνείη, περὶ τῶν τοιούτων ἀπορῆσαι μηδενός, οἷον ὅπως ἡ γαστήρ ἢ τὰ ἔντερα τρέφεται καὶ τίνα τρόπον ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας εἴσω τι διικνεῖται. πάντων γὰρ τῶν μορίων ἔλκειν μὲν τὸ προσήκόν τε καὶ φίλιον, ἀποκρίνειν δὲ τὸ βαρὺν ἢ δάκνον ἐχόντων δυνάμιν οὐδὲν

θαυμαστὸν ἐναντίας συνεχῶς γίγνεσθαι κινήσεις ἐν αὐτοῖς, ὥσπερ ἐπὶ τε τῆς καρδίας ὁράται σαφῶς καὶ τῶν ἀρτηριῶν ἀπασῶν καὶ τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος. ἐπὶ μὲν γε τούτων ἀπάντων μόνον οὐ καθ' ἐκάστην καιροῦ ῥοπὴν τὰς ἐναντίας κινήσεις θ' ἅμα τῶν ὀργάνων καὶ φορὰς τῶν ὑλῶν || ἐναργῶς ἔστιν ἰδεῖν γιγνομένας. ^[15]

2 197 εἴτ' ἐπὶ μὲν τῆς τραχείας ἀρτηρίας οὐκ ἀπορεῖς ἐναλλάξ ποτὲ μὲν εἴσω παραγούσης εἰς τὸν πνεύμονα τὸ πνεῦμα, ποτὲ δ' ἔξω, καὶ τῶν κατὰ τὰς ῥίνας πόρων καὶ ὅλου τοῦ στόματος ὡσαύτως οὐδ' εἶναι σοι δοκεῖ θαυμαστὸν οὐδὲ παράδοξον, εἰ, δι' οὗ μικρῷ πρόσθεν εἴσω παρεκομίζετο τὸ πνεῦμα, διὰ τούτου νῦν ἐκπέμπεται, περὶ δὲ τῶν ἐξ ἥπατος εἰς ἔντερα τε καὶ γαστέρα καθηκουσῶν φλεβῶν ἀπορεῖς καὶ σοι θαυμαστὸν εἶναι φαίνεται, διὰ τῶν αὐτῶν ἀναδίδοσθαί θ' ἅμα τὴν τροφήν εἰς ἥπαρ ἔλκεσθαί τ' ἐξ ἐκείνου πάλιν εἰς γαστέρα; διόρισαι δὴ τὸ ἅμα τοῦτο ποτέρως λέγεις. εἰ μὲν γὰρ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, οὐδ' ἡμεῖς τοῦτο γέ φαμεν. ὥσπερ γὰρ εἰσπνέομεν ἐν ἐτέρῳ χρόνῳ καὶ αὖθις πάλιν ἐν ἐτέρῳ ἀντεκπνέομεν, οὕτω καὶ τροφήν ἐν ἐτέρῳ μὲν χρόνῳ τὸ ἥπαρ ἐκ τῆς γαστροῦ, ἐν ἐτέρῳ δ' ἡ γαστήρ ἐκ τοῦ ἥπατος ἐπισπᾶται. εἰ δ' ὅτι καθ' ἓν καὶ ταῦτὸ ζῶον ἐν ὄργανον ἐναντίαις φοραῖς ὑλῶν ὑπηρετεῖ, τοῦτο σοι βούλεται δηλοῦν τὸ ἅμα καὶ τοῦτο σε ταραττει, τὴν τ' || εἰσπνοὴν ἰδὲ καὶ τὴν ἐκπνοήν. ^[20]

2 198 πάντως που καὶ αὗται διὰ μὲν τῶν αὐτῶν ὀργάνων γίνονται, τρόπῳ δὲ κινήσεώς τε καὶ φορὰς τῶν ὑλῶν διαφέρουσιν. ὁ πνεύμων μὲν οὖν καὶ ὁ θώραξ καὶ ἀρτηρίαι αἱ τραχεῖαι καὶ αἱ λεῖται καὶ καρδία καὶ στόμα καὶ ῥῖνες ἐν ἐλαχίσταις χρόνου ῥοπαῖς εἰς ἐναντίας κινήσεις αὐτά τε μεταβάλλει καὶ τὰς ὕλας μεθίστησιν. αἱ δ' ἐξ ἥπατος εἰς ἔντερα καὶ γαστέρα καθήκουσαι φλέβες οὐκ ἐν οὕτῳ βραχέσι χρόνου μορίοις ἀλλ' ἐν πολλαῖς ἡμέραις ἅπαξ ἐνίοτε τὴν ἐναντίαν κινεῖσθαι κίνησιν. ἔχει γὰρ ὥδε τὸ σῶμα. ἕκαστον τῶν ὀργάνων εἰς ἑαυτὸ τὴν πλησιάζουσαν ἐπισπᾶται τροφήν ἐκβοσκόμενον αὐτῆς ἅπασαν τὴν χρηστὴν νοτίδα, μέχρις ἂν ἱκανῶς κορεσθῇ, καὶ ταύτην, ὡς καὶ πρόσθεν ἐδείκνυμεν, ἐναποτίθεται ἑαυτῷ καὶ μετὰ ταῦτα προσφύει τε καὶ ὁμοιοῖ, τουτέστι τρέφεται. διώρισται γὰρ ἱκανῶς ἔμπροσθεν ἑτερόν τι τῆς θρέψεως ἐξ ἀνάγκης αὐτῆς προηγούμενον ἢ πρόσφυσις ὑπάρχειν, ἐκείνης δ' ἔτι πρότερον ἢ πρόσθεσις. ^[15]

2 199 ὥσπερ οὖν || τοῖς ζώοις αὐτοῖς ὅρος ἐστὶ τῆς ἐδωδῆς τὸ πληρῶσαι τὴν γαστέρα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκάστῳ τῶν μορίων ὅρος ἐστὶ τῆς προσθέσεως ἢ πλήρωσις τῆς οἰκείας ὑγρότητος. ἐπεὶ τοίνυν ἅπαν μόριον τῇ γαστρὶ ὁμοίως ὀρέγεται τρέφεσθαι, καὶ περιπτύσσεται τῇ τροφῇ καὶ οὕτω σφίγγει πανταχόθεν αὐτὴν ὡς ἡ γαστήρ. ἔπεται δ' ἐξ ἀνάγκης τούτῳ, καθάπερ καὶ πρόσθεν ἐρρέθη, τὸ πέττεσθαι τοῖς σιτίοις, τῆς γαστροῦ οὐ διὰ τοῦτο περιστελλομένης αὐτοῖς, ἵν' ἐπιτήδεια τοῖς ἄλλοις ἐργάσθαι μορίοις· οὕτω γὰρ ἂν οὐκέτι φυσικὸν ὄργανον ἀλλὰ ζῶον τι γίγνοιτο λογισμὸν τε καὶ νοῦν ἔχον, ὡς αἰρεῖσθαι τὸ βέλτιον· ἀλλ' αὕτη μὲν περιστέλλεται τῷ τὸ πᾶν σῶμα δύναμιν ἐλκτικὴν τινα καὶ ἀπολαυστικὴν κεκτῆσθαι τῶν οἰκείων ποιότητων, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυτο· συμβαίνει δ' ἐν τούτῳ τοῖς σιτίοις ἀλλοιοῦσθαι. καὶ μέντοι καὶ πληρωθεῖσα τῆς ἐξ αὐτῶν ὑγρότητος καὶ κορεσθεῖσα βάρος ἡγεῖται τὸ λοιπὸν αὐτά. τὸ περιττὸν οὖν εὐθὺς ἀποτρίβεται τε καὶ ὠθεῖ κάτω πρὸς || ἕτερον ἔργον αὐτῇ τρεπομένη, τὴν πρόσφυσιν. ^[15]

2 200 ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ διερχομένη τὸ ἔντερον ἅπαν ἡ τροφή διὰ τῶν εἰς αὐτὸ καθηκόντων ἀγγείων ἀναρπάσσεται, πλείστη μὲν εἰς τὰς φλέβας, ὀλίγη δὲ τις εἰς τὰς ἀρτηρίας, ὡς μικρὸν ὕστερον ἀποδείξομεν. ἐν τούτῳ δ' αὖ τῷ χρόνῳ καὶ τοῖς τῶν ἐντέρων χιτῶσι προστίθεται. καὶ μοι τεμὼν ἤδη τῷ λογισμῷ τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίαν ἅπασαν εἰς τρεῖς μοίρας χρόνων ἐν μὲν τῇ πρώτῃ νόει μένουσάν θ' ἅμα κατὰ τὴν κοιλίαν αὐτὴν καὶ πεττομένην καὶ προστιθεμένην εἰς κόρον τῇ γαστρὶ καὶ τι καὶ τῷ ἥπατι παρ' αὐτῆς ἀναφερόμενον· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ διερχομένην τὰ τ' ἔντερα καὶ προστιθεμένην εἰς κόρον αὐτοῖς τε τούτοις καὶ τῷ ἥπατι καὶ τι βραχὺ μέρος

αὐτῆς πάντη τοῦ σώματος φερόμενον· ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ προστεθὲν ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ προσφύεσθαι νόει τῇ γαστρί· κατὰ δὲ τὴν τρίτην μοῖραν τοῦ χρόνου τρέφεσθαι μὲν ἤδη τὴν κοιλίαν ὁμοιώσασαν ἑαυτῇ τελέως τὰ προσφύοντα, πρόσφυσιν δὲ τοῖς ἐντέροις καὶ τῷ ἥπατι γίγνεσθαι τῶν προστεθέντων, ἀνά||δοσιν δὲ πάντη τοῦ σώματος καὶ πρόσθεσιν. ^[15]

2 201 εἰ μὲν οὖν ἐπὶ τούτοις εὐθέως τὸ ζῶον λαμβάνει τροφήν, ἐν ᾧ πάλιν ἡ γαστήρ χρόνῳ πέττει τε ταύτην καὶ ἀπολαύει προστιθεῖσα πᾶν ἐξ αὐτῆς τὸ χρηστὸν τοῖς ἑαυτῆς χιτῶσι, τὰ μὲν ἔντερα τελέως ὁμοιώσει τὸν προσφύοντα χυμὸν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἥπαρ. ἐν ὧν δὲ τῷ σώματι πρόσφυσις τῶν προστεθέντων τῆς τροφῆς ἔσται μορίων. εἰ δ' ἄσitos ἀναγκάζοιτο μένειν ἡ γαστήρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, παρὰ τῶν ἐν μεσεντερίῳ τε καὶ ἥπατι φλεβῶν ἔλξει τὴν τροφήν· οὐ γὰρ ἐξ αὐτοῦ γε τοῦ σώματος τοῦ ἥπατος, λέγω δὲ σῶμα τοῦ ἥπατος αὐτὴν τε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σάρκα πρώτην καὶ μάλιστα, μετὰ δὲ τήνδε καὶ τῶν ἀγγείων ἕκαστον τῶν κατ' αὐτό. τὸν μὲν γὰρ ἐν ἐκάστῳ τῶν μορίων ἤδη περιεχόμενον χυμὸν οὐκέτ' εὐλογον ἀντισπᾶν ἐτέρῳ μορίῳ καὶ μάλισθ' ὅταν ἤδη πρόσφυσις ἡ ἐξομοίωσις αὐτοῦ γίγνηται. τὸν δ' ἐν ταῖς εὐρυχωρίαις τῶν φλεβῶν τὸ μᾶλλον ἰσχύον θ' ἅμα καὶ δεόμενον ἀντισπᾶ μόριον. οὕτως οὖν καὶ ἡ γαστήρ ἐν || ᾧ χρόνῳ δεῖται μὲν αὐτὴ τροφῆς, ἐσθίει δ' οὐδέπω τὸ ζῶον, ἐν τούτῳ τῶν κατὰ τὸ ἥπαρ ἐξαρπάζει φλεβῶν. ^[15]

2 202 ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν σπλῆνα διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν ὅσον ἐν ἥπατι παχύτερον ἔλκοντα κατεργάζεσθαι τε καὶ μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ χρηστότερον, οὐδὲν οὐδ' ἐνταῦθα θαυμαστὸν ἔλκεσθαι τι κακ τοῦ σπληνὸς εἰς ἕκαστον τῶν κοινωνούντων αὐτῷ κατὰ τὰς φλέβας ὀργάνων, οἷον εἰς ἐπίπλοον καὶ μεσεντέριον καὶ λεπτὸν ἔντερον καὶ κῶλον καὶ αὐτὴν τὴν γαστέρα· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξερεύγεσθαι μὲν εἰς τὴν γαστέρα τὸ περίττωμα καθ' ἕτερον χρόνον, αὐτὸν δ' αὖθις ἐκ τῆς γαστρὸς ἔλκειν τι τῆς οἰκείας τροφῆς ἐν ἐτέρῳ καιρῷ. καθόλου δ' εἰπεῖν, ὃ καὶ πρόσθεν ἤδη λέλεκται, πᾶν ἐκ παντὸς ἔλκειν τε καὶ πέμπειν ἐγχωρεῖ κατὰ διαφέροντας χρόνους, ὁμοιοτάτου γιγνομένου τοῦ συμβαίνοντος, ὡς εἰ καὶ ζῶα νοήσαις πολλὰ τροφήν ἄφθονον ἐν κοινῷ κατακειμένην, εἰς ὅσον βούλεται, προσφερόμενα. καθ' ὃν γὰρ ἤδη πέπαιται χρόνον ἕτερα, κατὰ τοῦτον εἰκὸς ἐσθίειν ἕτερα, καὶ μέλλειν γε τὰ μὲν || παύεσθαι, τὰ δ' ἄρχεσθαι, καὶ τινα μὲν συνεσθίοντα, τὰ δ' ἀνὰ μέρος ἐσθίοντα καὶ ναὶ μὰ Δία γε τὸ ἕτερον ἀρπάζειν θατέρου πολλάκις, εἰ τὸ μὲν ἕτερον ἐπιδέοιτο, τῷ δ' ἀφθόνως παρακείοιτο. ^[5]

2 203 καὶ οὕτως οὐδὲν θαυμαστὸν οὐτ' ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας εἴσω τι πάλιν ὑποστρέφειν οὔτε διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγείων ἐξ ἥπατός τε καὶ σπληνὸς εἰς κοιλίαν ἀνενεχθῆναί τι, δι' ὧν ἐκ ταύτης εἰς ἐκεῖνα πρότερον ἀνηνέχθη. κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἀρτηρίας ἱκανῶς ἐναργὲς τὸ τοιοῦτον, ὡσπερ καὶ κατὰ τὴν καρδίαν τε καὶ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεῦμονα. τούτων γὰρ ἀπάντων διαστελλομένων τε καὶ συστελλομένων ἐναλλάξ ἀναγκαῖον, ἐξ ὧν εἰλκυσθῇ τι πρότερον, εἰς ταῦθ' ὕστερον ἐκπέμπεσθαι. καὶ ταύτην ἄρα τὴν ἀνάγκην ἡ φύσις προγιγνώσκουσα τοῖς ἐν τῇ καρδίᾳ στόμασι τῶν ἀγγείων ὑμένας ἐπέφυσε κωλύσοντας εἰς τοῦπίσω φέρεσθαι τὰς ὕλας. ἀλλ' ὅπως μὲν τοῦτο γίγνεται καὶ καθ' ὄντινα τρόπον, ἐν τοῖς περὶ χρεῖας μορίων εἰρήσεται δεικνύντων ἡμῶν τὰ τ' ἄλλα καὶ ὡς ἀδύνατον οὕτως ἀκριβῶς κλείεσθαι τὰ στόματα τῶν ἀγγείων, ὡς || μὴδὲν παλινδρομεῖν. ^[20]

2 204 εἰς μὲν γὰρ τὴν ἀρτηρίαν τὴν φλεβώδη, καὶ γὰρ καὶ τοῦτ' ἐν ἐκείνοις δειχθήσεται, πολὺ πλέον ἢ διὰ τῶν ἄλλων στομάτων εἰς τοῦπίσω πάλιν ἀναγκαῖον ἐπανέρχεσθαι. τὸ δ' εἰς τὰ παρόντα χρησίμον, ὡς οὐκ ἐνδέχεται τι τῶν αἰσθητῶν καὶ μεγάλῃ ἐχόντων εὐρύτητα μὴ οὐκ ἤτοι διαστελλόμενον ἔλκειν ἐξ ἀπάντων τῶν πλησίον ἢ ἐκθλίβειν αὖθις εἰς ταῦτα συστελλόμενον ἕκ τε τῶν ἤδη προειρημένων ἐν τῷδε τῷ λόγῳ σαφὲς ἂν εἴη καὶ ὧν Ἑρασίστρατός τε καὶ ἡμεῖς ἐτέρωθι περὶ τῆς πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίας ἐδείξαμεν. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς ἐν ἐκάστῃ τῶν ἀρτηριῶν ἐστὶ τις δύναμις ἐκ τῆς καρδίας ἐπιρρέουσα, καθ' ἣν διαστέλλονταί τε καὶ

συστέλλονται, δέδεικται δι' ἐτέρων. εἴπερ οὖν συνθείης ἄμφω τό τε ταύτην εἶναι τὴν κίνησιν αὐταῖς τό τε πᾶν τὸ διαστελλόμενον ἔλκειν ἐκ τῶν πλησίον εἰς ἑαυτό, θαυμαστὸν οὐδέν σοι φανεῖται τὰς ἀρτηρίας, ὅσαι μὲν εἰς τὸ δέρμα περαίνουσιν αὐτῶν, ἐπισπᾶσθαι τὸν ἔξωθεν ἀέρα διαστελλομένας, ὅσαι δὲ κατὰ τι πρὸς τὰς || φλέβας ἀνεστόμωνται, τὸ λεπτότατον ἐν αὐταῖς καὶ ἀτμωδέστατον ἐπισπᾶσθαι τοῦ αἵματος, ὅσαι δ' ἐγγὺς τῆς καρδίας εἰσίν, ἐξ αὐτῆς ἐκείνης ποιεῖσθαι τὴν ὅλκην. ^[20]

2 205 ἐν γὰρ τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία τὸ κουφότατόν τε καὶ λεπτότατον ἔπεται πρῶτον τοῦ βαρυτέρου τε καὶ παχυτέρου· κουφότατον δ' ἐστὶ καὶ λεπτότατον ἀπάντων τῶν κατὰ τὸ σῶμα πρῶτον μὲν τὸ πνεῦμα, δεύτερον δ' ὁ ἀτμός, ἐπὶ τούτῳ δὲ τρίτον, ὅσον ἂν ἀκριβῶς ἦ κατειργασμένον τε καὶ λελεπτυσμένον αἷμα. ταῦτ' οὖν εἰς ἑαυτὰς ἔλκουσιν αἱ ἀρτηρίαι πανταχόθεν, αἱ μὲν εἰς τὸ δέρμα καθήκουσαι τὸν ἔξωθεν ἀέρα· πλησίον τε γὰρ αὐταῖς οὗτός ἐστι καὶ κουφότατος ἐν τοῖς μάλιστα· τῶν δ' ἄλλων ἢ μὲν ἐπὶ τὸν τράχηλον ἐκ τῆς καρδίας ἀνιούσα καὶ ἢ κατὰ ράχιν, ἥδη δὲ καὶ ὅσαι τούτων ἐγγὺς ἐξ αὐτῆς μάλιστα τῆς καρδίας· ὅσαι δὲ καὶ τῆς καρδίας πορρωτέρω καὶ τοῦ δέρματος, ἔλκειν ταύταις ἀναγκαῖον ἐκ τῶν φλεβῶν τὸ κουφότατον τοῦ αἵματος· ὥστε καὶ τῶν εἰς τὴν γαστέρα τε καὶ τὰ ἔντερα καθηκουσῶν ἀρτηριῶν [ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῇ ράχει πεφυκυῖων ἀπασῶν] τὴν ὅλκην ἐν τῷ διαστέλλεσθαι γίνεσθαι παρά τε τῆς || καρδίας αὐτῆς καὶ τῶν παρακειμένων αὐτῇ φλεβῶν παμπόλλων οὐσῶν. ^[20]

2 206 οὐ γὰρ δὴ ἔκ γε τῶν ἐντέρων καὶ τῆς κοιλίας τροφήν οὕτω παχεῖαν τε καὶ βαρεῖαν ἐν ἑαυτοῖς ἐχόντων δύνανται τι μεταλαμβάνειν, ὃ τι καὶ ἄξιον λόγου, φθάνουσαι πληροῦσθαι τοῖς κουφοτέροις. οὐδὲ γὰρ εἰ καθεὶς αὐλίσκον εἰς ἀγγεῖον ὕδατός τε καὶ ψάμμου πλήρες ἐπισπάσαιο τῷ στόματι τὸν ἐκ τοῦ αὐλίσκου ἀέρα, δύναιτ' ἂν ἀκολουθησαί σοι πρὸ τοῦ ὕδατος ἢ ψάμμου· αἰεὶ γὰρ ἐν τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία τὸ κουφότερον ἔπεται πρότερον. Οὐκ οὖν χρὴ θαυμάζειν, εἰ παντελῶς ὀλίγον ἐκ τῆς κοιλίας, ὅσον ἂν ἀκριβῶς ἦ κατειργασμένον, εἰς τὰς ἀρτηρίας παραγίνεται φθανούσας πληροῦσθαι τῶν κουφοτέρων, ἀλλ' ἐκεῖνο γινώσκειν, ὡς δὴ ἐστὸν ὅλκῃς εἶδη, τὸ μὲν τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία, τὸ δ' οἰκειότητι ποιότητος γιγνόμενον· ἐτέρως μὲν γὰρ εἰς τὰς φύσας ὁ ἀήρ, ἐτέρως δ' ὁ σίδηρος ὑπὸ τῆς ἥρακλειᾶς ἐπισπᾶται λίθου· καὶ ὡς ἢ μὲν πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθία || τὸ κουφότερον ἔλκει πρότερον, ἢ δὲ κατὰ τὴν τῆς ποιότητος οἰκειότητα πολλάκις, εἰ οὕτως ἔτυχε, τὸ βαρύτερον, ἂν τῇ φύσει συγγενέστερον ὑπάρχη. ^[15]

2 207 καὶ τοίνυν καὶ ταῖς ἀρτηρίαις τε καὶ τῇ καρδίᾳ, ὡς μὲν κοίλοις τε καὶ διαστέλλεσθαι δυναμένοις ὀργάνοις, αἰεὶ τὸ κουφότερον ἀκολουθεῖ πρότερον, ὡς δὲ τρέφεσθαι δεομένοις, εἰς αὐτοὺς τοὺς χιτῶνας, οἳ δὴ τὰ σώματα τῶν ὀργάνων εἰσίν, ἔλκεται τὸ οἰκεῖον. ὅσον ἂν οὖν εἰς τὴν κοιλότητα διαστελλομένων αὐτῶν αἵματος μεταληφθῇ, τούτου τὸ οἰκειότατόν τε καὶ μάλιστα τρέφειν δυνάμενον οἱ χιτῶνες αὐτοῖς τῶν ἀγγείων ἐπισπῶνται. τοῦ δ' ἐκ τῶν φλεβῶν εἰς τὰς ἀρτηρίας μεταλαμβάνεσθαι τι πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἱκανὸν καὶ τοῦτο γε τεκμήριον. εἰ πολλὰς καὶ μεγάλας ἀρτηρίας διατεμὼν ἀποκτεῖναι τὸ ζῶον [δι' ἐκείνων] βουλευθείης, εὐρήσεις αὐτοῦ τὰς φλέβας ὁμοίως ταῖς ἀρτηρίαις ἐκκενουμένας, οὐκ ἂν τούτου ποτὲ γενομένου χωρὶς τῶν πρὸς ἀλλήλας αὐταῖς ἀναστομώσεων. ὡσαύτως δὲ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν καρδίαν ἐκ τῆς δεξιᾶς κοιλίας εἰς τὴν ἀριστερὰν ἔλκεται τὸ λεπτό||τατον ἔχοντός τινα τρήματα τοῦ μέσου διαφράγματος αὐτῶν, ἃ μέχρι μὲν πλείστου δυνατόν ἐστιν ἰδεῖν, οἷον βοθύνους τινὰς ἐξ εὐρυτέρου στόματος αἰεὶ καὶ μᾶλλον εἰς στενότερον προϊόντας. ^[20]

2 208 οὐ μὴν αὐτὰ γε τὰ ἔσχατα πέρατα δυνατόν ἔτι θεάσασθαι διὰ τε σμικρότητα καὶ ὅτι τεθνεῶτος ἥδη τοῦ ζῶου κατέψυκταί τε καὶ πεπύκνωται πάντα. ἀλλ' ὁ λόγος κἀνταῦθα πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ μηδὲν ὑπὸ τῆς φύσεως γίνεσθαι μάτην ὀρμώμενος ἐξευρίσκει τὰς ἀναστομώσεις ταύτας τῶν

κοιλιῶν τῆς καρδίας· οὐ γὰρ δὴ εἰκῇ γε καὶ ὥς ἔτυχεν οἱ ἐς στενὸν οὕτω τελευτῶντες ἐγένοντο βόθυνοι· δεύτερον δὲ κακ τοῦ δυοῖν ὄντοιν στομάτοι· ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς καρδίας κοιλίᾳ τοῦ μὲν εἰσάγοντος τὸ αἷμα, τοῦ δ' ἐξάγοντος πολὺ μειζον εἶναι τὸ εἰσάγον. ὥς γὰρ οὐ παντὸς τοῦ αἵματος, ὅσον ἡ κοίλη φλεψὶ δίδωσι τῇ καρδίᾳ, πάλιν ἐξ ἐκείνης ἐκπεμπομένου τῷ πνεύμονι, μειζον ἐστὶν ἢ ἀπὸ τῆς κοίλης εἰς αὐτὴν ἔμφυσις τῆς ἐμφυομένης εἰς τὸν πνεύμονα φλεβός. οὐδὲ || γὰρ τοῦτ' ἐστὶν εἰπεῖν, ὥς ἔδαπανήθη τι τοῦ αἵματος εἰς τὴν αὐτοῦ τοῦ σώματος τῆς καρδίας θρέψιν. ^[15]

2 209 ἐτέρα γὰρ ἐστὶ φλεψὶ ἢ εἰς ἐκεῖνο κατασχιζομένη μήτε τὴν γένεσιν ἐκ τῆς καρδίας αὐτῆς μήτε τὴν τοῦ αἵματος ἔχουσα μετάληψιν. εἰ δὲ καὶ δαπανᾶται τι, ἀλλ' οὐ τοσοῦτόν γε μείων ἐστὶν ἢ εἰς τὸν πνεύμονα φλεψὶ ἄγουσα τῆς εἰς τὴν καρδίαν ἐμφυομένης, ὅσον εἰκὸς εἰς τὴν τροφήν ἀνηλωσθαι τῆς καρδίας, ἀλλὰ πλεον πολλῶ. δῆλον οὖν, ὥς εἰς τὴν ἀριστεράν τι μεταλαμβάνεται κοιλίαν. καὶ γὰρ οὖν καὶ τῶν κατ' ἐκείνην ἀγγείων δυοῖν ὄντων ἔλαττόν ἐστι πολλῶ τὸ ἐκ τοῦ πνεύμονος εἰς αὐτὴν εἰσάγον τὸ πνεῦμα τῆς ἐκφυομένης ἀρτηρίας τῆς μεγάλης, ἀφ' ἧς αἱ κατὰ τὸ σῶμα σύμπασαι πεφύκασιν, ὥς ἂν μὴ μόνον ἐκ τοῦ πνεύμονος πνεῦμα μεταλαμβάνουσης αὐτῆς, ἀλλὰ κακ τῆς δεξιᾶς κοιλίας αἷμα διὰ τῶν εἰρημένων ἀναστομώσεων. ὅτι δ' ἄμεινον ἦν τοῖς τοῦ σώματος μορίοις τοῖς μὲν ὑπὸ καθαροῦ καὶ λεπτοῦ καὶ ἀτμώδους αἵματος τρέφεσθαι, τοῖς δ' ὑπὸ παχέος καὶ θολεροῦ καὶ ὥς οὐδ' ἐνταυθα τι παρέρωται τῇ φύσει, τῆς || περὶ χρείας μορίων πραγματείας ἐστίν, ὥστ' οὐ χρὴ νῦν ὑπὲρ τούτων ἔτι λέγειν, ἀλλ' ὑπομνήσαντας, ὥς δύο ἐστὸν ὀλκῆς εἶδη, τῶν μὲν εὐρείαις ὁδοῖς ἐν τῷ διαστέλλεσθαι τῇ πρὸς τὸ κενούμενον ἀκολουθίᾳ τὴν ἔλξιν ποιουμένων, τῶν δ' οἰκειότητι ποιότητος, ἐφεξῆς λέγειν, ὥς τὰ μὲν πρότερα καὶ πόρρωθεν ἔλκειν τι δύναται, τὰ δὲ δεύτερα ἐκ τῶν ἐγγυτάτω μόνων. ^[5]

2 210 αὐλίσκον μὲν γὰρ ὅτι μήκιστον εἰς ὕδωρ ἔνεστι καθέντα ῥαδίως ἀνασπᾶν εἰς τὸ στόμα δι' αὐτοῦ τὸ ὑγρόν· οὐ μὴν εἴ γ' ἐπὶ πλεον ἀπαγάγοις τῆς ἡρακλείας λίθου τὸν σίδηρον ἢ τοὺς πυροὺς τοῦ κεραμίου—καὶ γὰρ καὶ τοιοῦτόν τι πρόσθεν ἐλέγετο παράδειγμα—δύναιτ' ἂν ἔτι γενέσθαι τις ὀλκή. σαφέστατα δ' ἂν αὐτὸ μάθοις ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς κήποις ὀχετῶν· ἐκ τούτων γὰρ εἰς μὲν τὰ παρακείμενα καὶ πλησίον ἅπαντα διαδίδοται τις ἰκμάς, εἰς δὲ τὰ πορρωτέρω προσελθεῖν οὐκέτι δύναται καὶ διὰ τοῦτ' ἀναγκάζονται πολλοῖς ὀχετοῖς μικροῖς ἀπὸ τοῦ μεγάλου τετμημένοις εἰς ἕκαστον μέρος τοῦ κήπου τὴν ἐπίρρυσιν τοῦ ὕδατος ἐπιτεχνᾶσθαι· καὶ τηλικαῦτά γε τὰ || μεταξὺ διαστήματα τούτων τῶν μικρῶν ὀχετῶν ποιοῦσιν, ἥλικα μάλιστα νομίζουσιν ἀρκεῖν εἰς τὸ ἱκανῶς ἀπολαύειν ἔλκοντα τῆς ἐκατέρωθεν αὐτοῖς ἐπιρρεούσης ὑγρότητος. ^[20]

2 211 οὕτως οὖν ἔχει καὶ τοῖς τῶν ζώων σώμασιν. ὀχετοὶ πολλοὶ κατὰ πάντα τὰ μέλη διεσπαρμένοι παράγουσιν αὐτοῖς αἷμα καθάπερ ἐν κήποις ὕδρεϊαν τινά. καὶ τούτων τῶν ὀχετῶν τὰ μεταξὺ διαστήματα θαυμαστῶς ὑπὸ τῆς φύσεως εὐθύς ἐξ ἀρχῆς διατέτακται πρὸς τὸ μήτ' ἐνδεῶς χορηγεῖσθαι τοῖς μεταξὺ μορίοις ἔλκουσιν εἰς ἑαυτὰ τὸ αἷμα μήτε κατακλύζεσθαι ποτ' αὐτὰ πληθῇ περιττῆς ὑγρότητος ἀκαίρως ἐπιρρεούσης, ὃ γὰρ δὴ τρόπος τῆς θρέψεως αὐτῶν τοιόσδε τίς ἐστι. τοῦ συνεχοῦς ἑαυτῷ σώματος, οἷόν περ τὸ ἀπλοῦν ἀγγεῖον Ἑρασίστρατος ὑποτίθεται, τὰ μὲν ἐπιπολῆς μέρη πρῶτα τῆς ὁμιλούσης ἀπολαύει τροφῆς· ἐκ δὲ τούτων αὖ μεταλαμβάνει κατὰ τὸ συνεχὲς ἔλκοντα τὰ τούτων ἐξῆς, εἴτ' ἐξ ἐκείνων αὖθις ἕτερα καὶ τοῦτ' οὐ παύεται γιγνόμενον, ἄχρις ἂν εἰς ἅπαντ' αὐτοῦ διαδοθῇ τὰ μόρια τῆς τρεφούσης οὐσίας ἢ ποιότητος, ὅσα δὲ τῶν μορίων ἐπὶ πλεον || ἀλλοιουμένου δεῖται τοῦ μέλλοντος αὐτὰ θρέψιν χυμοῦ, τούτοις ὥσπερ τι ταμιεῖον ἢ φύσις παρεσκεύασεν ἥτοι κοιλίας ἢ σήραγγας ἢ τι ταῖς σήραγγιν ἀνάλογον.

^[20]

2 212

αἱ μὲν γὰρ σάρκες αἵ τε τῶν σπλάγχνων ἀπάντων αἵ τε τῶν μυῶν ἐξ αἵματος αὐτοῦ τρέφονται βραχεῖαν ἀλλοίωσιν δεξαμένου. τὰ δ' ὅσα παμπόλλης ἐν τῷ μεταξὺ δεῖται τῆς μεταβολῆς, ἵνα τραφῇ, καὶ ἔστιν οἷόνπερ τὸ αἷμα ταῖς σαρκί, τοιοῦτος ὁ μυελὸς τοῖς ὀστοῖς ἐν μὲν τοῖς μικροῖς τε καὶ ἀκοιλίαις κατὰ τὰς σήραγγας αὐτῶν διεσπαρμένος, ἐν δὲ τοῖς μείζοσι τε καὶ κοιλίας ἔχουσιν ἐν ἐκείναις ἠθροισμένος. ὥς γὰρ καὶ διὰ τοῦ πρώτου γράμματος ἐδείκνυτο, τοῖς μὲν ὁμοίαν ἔχουσι τὴν οὐσίαν εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν ἐγχωρεῖ, τοῖς δὲ πάμπλου διεστώσιν ἀμήχανον ἀλλήλοις ὁμοιωθῆναι χωρὶς τῶν ἐν μέσῳ μεταβολῶν. τοιοῦτόν τι καὶ τοῖς χόνδροις ἐστὶ τὸ περικεχυμένον μυζῶδες καὶ τοῖς συνδέσμοις καὶ τοῖς ὑμέσι καὶ τοῖς νεύροις τὸ παρὲσπαρμένον ἐν αὐτοῖς ὑγρὸν γλίσχρον· ἕκαστον γὰρ || τούτων ἐξ ἰνῶν σύγκειται πολλῶν, αἵπερ ὁμοιομερεῖς τ' εἰσὶ καὶ ὄντως αἰσθητὰ στοιχεῖα. ^[15]

2 213 κατὰ δὲ τὰς μεταξὺ χώρας αὐτῶν ὁ οἰκειότατος εἰς θρέψιν παρέσπαρται χυμός, ὃν εἴλκυσαν μὲν ἐκ τῶν φλεβῶν τοῦ αἵματος, ὅσον οἷόν τ' ἦν ἐκλεξάμεναι τὸν ἐπιτηδειότατον, ἐξομοιοῦσι δὲ κατὰ βραχὺ καὶ μεταβάλλουσιν εἰς τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν. Ἄπαντ' οὖν ταῦτα καὶ ἀλλήλοις ὁμολογεῖ καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἀποδεδειγμένοις ἱκανῶς μαρτυρεῖ καὶ οὐ χρὴ μακύνειν ἔτι τὸν λόγον· ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων ἔνεστιν ἐκάστω τὰ κατὰ μέρος ἅπαντα καθ' ὅντινα γίγνεται τρόπον ἐξευρίσκειν ἐτοίμως, ὥσπερ καὶ διὰ τί πολλοῖς κωθωνιζομένοις ἀμπλου τάχιστα μὲν ἀναδίδεται τὸ ποθέν, οὐρεῖται δ' ὀλίγου δεῖν ἅπαν ἐντὸς οὐ πολλοῦ χρόνου. καὶ γὰρ κἀνταῦθα τῇ τε τῆς ποιότητος οἰκειότητι καὶ τῇ τῆς ὑγρότητος λεπτότητι καὶ τῇ τῶν ἀγγείων τε καὶ τῶν κατ' αὐτὰ στομάτων εὐρύτητι καὶ τῇ τῆς ἐλκτικῆς δυνάμεως εὐρωστίᾳ τὸ τάχος συντελεῖται τῆς ἀναδόσεως, τῶν μὲν πλησίον τῆς κοιλίας τεταγμένων μορίων οἰκειότητι ποιότητος || ἑαυτῶν ἔνεκα ἐλκόντων τὸ πόμα, τῶν δ' ἐξῆς τούτοις ἐξαρπαζόντων καὶ αὐτῶν εἰς ἑαυτὰ κᾷπειτα τῶν ἐφεξῆς πάλιν ἐκ τούτων μεταλαμβάνόντων, ἄχρις ἂν εἰς τὴν κοίλην ἀφίκηται φλέβα, τοῦντεῦθεν δ' ἤδη τῶν νεφρῶν τὸ οἰκεῖον ἐπισπώμενων. ^[5]

2 214 ὥστ' οὐδὲν θαυμαστὸν οἶνον μὲν ὕδατος ἀναλαμβάνεσθαι θᾶπτον οἰκειότητι ποιότητος, αὐτὸν δὲ τὸν οἶνον τὸν μὲν λευκὸν καὶ καθαρὸν ἐτοίμως ἀναδίδοσθαι διὰ λεπτότητα, τὸν δ' αὖ μέλανα καὶ θολερὸν ἴσχεσθαι τε κατὰ τὴν ὁδὸν καὶ βραδύνειν ὑπὸ πάχους. εἴη δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν ἀρτηριῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων οὐ σμικρὰ μαρτύρια. πανταχοῦ γὰρ ὅσον οἰκεῖόν τε καὶ λεπτὸν αἷμα τοῦ μὴ τοιούτου ῥᾶον ἔπεται τοῖς ἔλκουσιν. ἀτμὸν οὖν ἔλκουσαι καὶ πνεῦμα καὶ λεπτὸν αἷμα κατὰ τὰς διαστάσεις αἱ ἀρτηριαὶ τῶν κατὰ τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ἔντερα περιεχομένων χυμῶν ἢ οὐδ' ὅλως ἢ παντάπασιν ἐπισπῶνται βραχύ. ^[15]